

Paluu T10-tulevaisuuteen

Soveltavan teatterin synnyt

MARJA LOUHIJA

MARJA LOUHIJA

Paluu TIO-tulevaisuuteen
– Soveltavan teatterin synnyt

Taitto:

Saana Erkkilä

Kannen kuva:

Antti Lumikari

Julkaisija:

Metropolia Ammattikorkeakoulu 2015

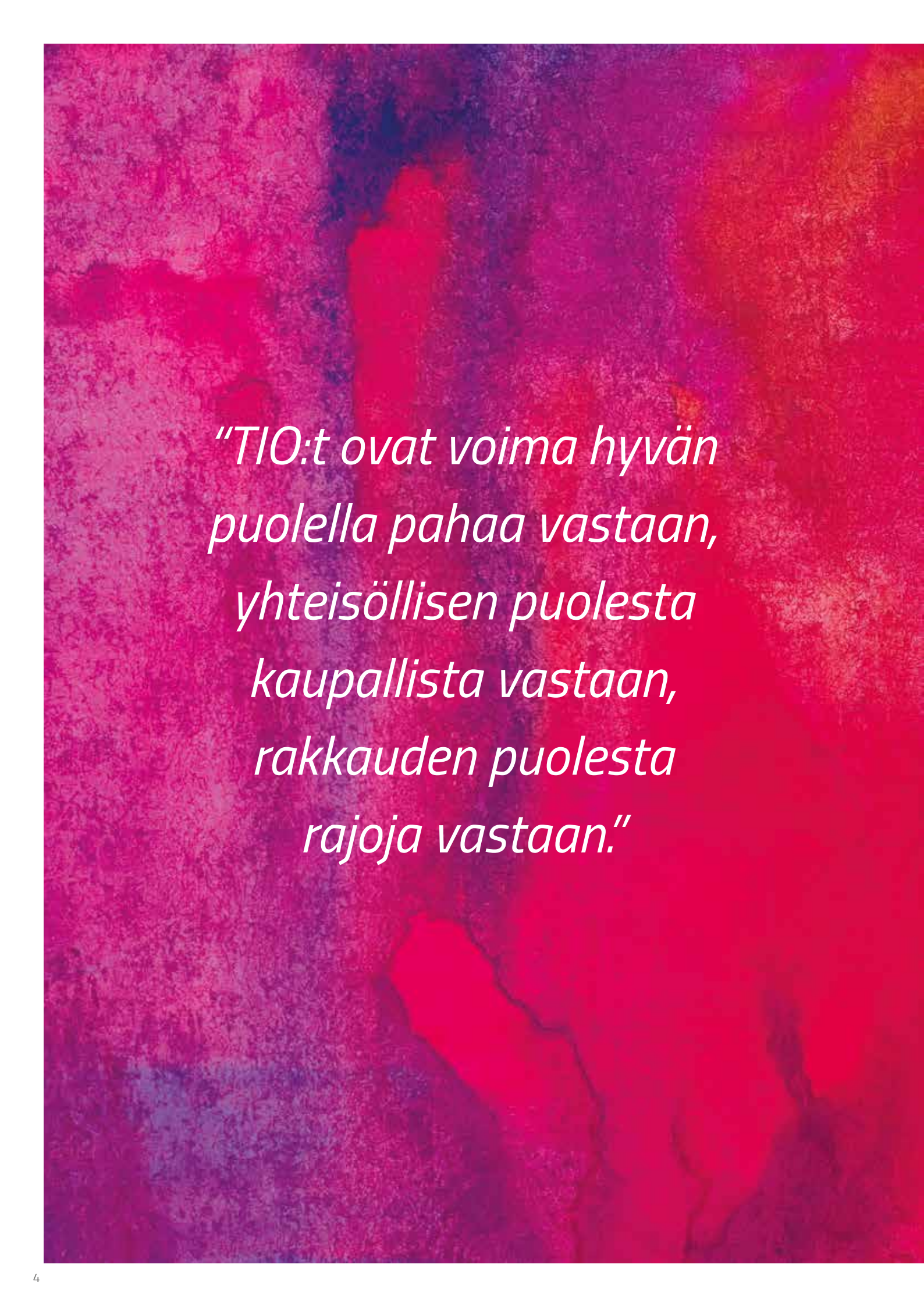
Paino:

Metropolian Digipaino 2015

Suomen Kulttuurirahasto on tukenut julkaisun laatimista.

ISBN 978-952-328-002-1 (nid.)

ISBN 978-952-328-118-9 (pdf)

*“TIO:t ovat voima hyvän
puolella paha vastaan,
yhteisöllisen puolesta
kaupallista vastaan,
rakkauden puolesta
rajoja vastaan.”*

"Minun kaltaiselleni ihmiselle TIO-koulutus oli juuri oikea tapa mieltää koko teatterin kenttää.

Jollei TIO-koulutusta olisi ollut olemassa, ei minulla olisi koskaan ollut tarvitsemiani välineitä päätyessäni mm. teatteritaiteilijaksi tiedekeskuksen kaltaiseen yhteisöön. Vinosta teatterikäsityksestä, moniosaajuudesta ja teatterikentän laajasta hallinnasta on ollut koko ajan hyötyä ja ne ovat avanneet perspektiiviä, kun omaa työtä pystyy katsomaan niin useasta kulmasta. Stadia ja Heureka ovat ne instituutiot, jotka kasvattivat minusta tämän ihmisen, joka pystyy elämään omalla taiteellaan ja olemaan hetkittäin jopa ylpeä tekemästään työstä.

Esittävän taiteen kenttä on uudistumassa koko ajan ja siksi olisi naurettavaa, jos yrittäisi vain tehdä kaiken samoin kuin aiemmin oli tapana tehdä. Siellä piilee kuolema ja tylsyys. Nämä minun monologinihan karkaavat vähän tunnettuja generajoja. Mutta ehkä siinä on osa niitten viehätystä: yritän sitten kertoa yleisölle älyllisesti kiinnostavalla ja tunteisiin vetoavalla tavalla. Ne ovat siis jonkinlaisia esityksellisiä tutkielmia!

Oma suhteeni tähän on, että teatteri-ilmaisun ohjaajat ovat vähän niin kuin jedejä. On kauhea menetys jos meitä ei koulutetaan lisää. Mutta tavallaan olisi siistiä kuulua harvojen ja valittujen viisaiden oppineiden sukupolveen, joka aikanaan kuolee pois. Olisimme kaikkien teatterien legenda. Kaupallisuutta vastustavat taiteilija-maallikot! Teatterin, pedagogiikan ja yhteisöllisyyden rajoja rikkovat narrit! Kun astuisimme huoneeseen, kaikki säpsähtäisivät:

"Tuo on yksi niistä!"

"Voiko tuo todella olla TIO? Katsokaa miten se yhdellä vilkaisulla hahmottaa meidän ryhmä-dynamiikkaa..."

"Minä olen kuullut, että ne osaavat osallistaa yleisön. Ja mennä tuosta vaan yhteisöön ja tehdä taidetta yhteisön ehdoilla ja samalla kunnianhimoisesti. Mutta kellä voisi olla sellaisia taikavoimia? Ne ovat vain tarinoita."

"Sshh, jos suututat sen, se voi tehdä sinusta elävän patsaan!"

Tällä tarkoitan, että TIO:t ovat voima hyvän puolella pahaa vastaan, yhteisöllisyyden puolesta kaupallista vastaan, rakkauden puolesta rajoja vastaan. Meille on käyttöä nyt ja Suomi on onnekas tässä maailmantilanteessa, että meillä on teatteri-ilmaisun ohjaajia aktiivisesti kentällä työskentelemässä. Mutta meitä tarvittaisiin varmasti tulevaisuudessakin."

JUUSO KEKKONEN, FB 27.5.2014

1. TION tarina – katsaus TIO-koulutuksen vaiheisiin

Mikä ihmeen TIO? Kirja antaa kasvat TIO-ammattille ja -koulutukselle, sen vaiheille ja ajattelulle. Mitkä olivat Teatteri-ilmaisun ohjaajakoulutuksen (tässä TIO-koulutus) tienviittoa ja etappeja aikavälillä 1992–2013 Turussa ja Helsingissä? Miten koulutuksesta tuli soveltavan teatterin pioneeri? Mitä TIOille kuuluu nyt?

1.1. Tarjolla teatterin tulevaisuus

Johdanto siihen, miksi ja mitä kertoo TIOista ja teatterin uudesta hybridiammatista.

<i>Millaisilla rajapinnoilla teatteri ja todellisuus kohtaavat soveltavassa teatterissa?.....</i>	12
Paluu soveltavan teatterin juurille.....	12
TIO-koulutus – postmodernin perillinen.....	15
Uutta teatteriammattia kättilöimässä.....	17

1.2. Turun Muna – TIO-koulutuksen hautomo 1992–1995

Miten kuvata unelma elävästä teatterista ja uuden teatteriammattilaisuuden synnystä?

<i>Pedagoginen suunnistuskartta ja tärkeät rastit matkalla kaksoisammattiin.....</i>	18
Ammatillisen synteetin rakennusaineet.....	20
Teatteri-ihmisen hedelmöitys ops-metaforana.....	22
Kierrätyksen pedagogiikka – kohtaamisia rajapinnoilla.....	24
Vakava leikki, elävä teatteri.....	26
Mitä tapahtui todella – pääsylippu kouluihin ja katselmuksiin.....	29

1.3. Näköala Vallilan sellistä – opistosta ammattikorkeakouluksi 1995–2000

Poliisitalossa tapahtuu: mitä haasteita ja mahdollisuuksia uusi toimintaympäristö tuo TIO-koulutukselle?

<i>Sote kohtaa soveltavan teatterin matkalla monialaisuuteen.....</i>	30
Pitkän päivän matka Vanhaankaupunkiin.....	31
Siltoja, sukelluksia – kohti soveltavaa teatteria.....	33
Mitä tapahtui todella – muistelmia taikojen talosta.....	35

1.4. Tuhat ja yksi tarinaa Arabiasta 2001–2006

Alueellisia hankkeita, kasvua ja profiloitumista kolmen määreen loukussa: Esittävän taiteen koulutusohjelma

<i>– teatteri-ilmaisun ohjaajan tutkinto – soveltavan teatterin erikoisosaaminen?.....</i>	42
Kukoistusta, osaamisen konseptointia ja tulostmittauksia.....	42
Kasvun ja profiloitumisen tasapaino.....	45
Amazing Drama – avauksia tutkivaan teatteriin.....	47
Runsaus pähkinänkuoressa – mitä tapahtui todella?.....	52

1.5. Siirtymärituaali Stadiasta Metropoliaan 2007–2013

<i>Miten juurruttaa osaamista ja rakentaa jatkuvuutta soveltavalle teatterille ja TIO-tarinalle rakennemuutosten myrskyssä? Miten navigoida koulutuskentällä ja ammatillisilla yhteistyöfoorumeilla?</i>	56
Taide toimijana monialaisessa koulutuskonsernissa.....	56
Aktiviteetteja ja alasajon enteitä.....	60
Strategioiden jalkauttamista ja kehittämisfoorumeita	62
Koulutusnavigointia Metropoliaassa.....	66

2. Moniosaajan mappi – TIO-työkaluja ja sovelluksia

Millaisia ovat olleet TIO-koulutuksen läpikäyvät pedagogiset juonteet ja käytänteet? Miten Turussa kylvetyt ops-siemenet ja työstrategiat itivät ja kasvoivat Helsingissä ja TIO-ammattilaisten urapoluilla?

2.1. Turun opetussuunnitelman perintö ja muunnelmat

<i>Missä muodoissa TIO-opettajuus toteutuu – taidekasvattajana ja taiteella kasvattajana? Millä tavoin oppimiseen ohjaaminen läpäisyaineena näkyy TIO-opsin eri osaamisalueilla?</i>	72
Teatterilähtöiset menetelmät.....	72
TIO pedagogina – ilmaisun opettajasta mahdollistajaksi	74
Taiteesta ja taiteella oppiminen	77

2.2. Draama palveluksessanne! – TION laajentunut työmaisema

<i>Millaisia ovat olleet opetuksen toteutustavat eri oppiaineiden rajapinnoilla? Miksi samalla kurssilla on integroituna ohjaajuutta, dramaturgiaa, soveltavaa teatteria ja näyttelijäntöytä?</i>	80
Opetussuunnitelmien linjauksia ja valintoja.....	81
Solmuja ja siemeniä – TIO-opsin erityisyydestä.....	85
Sisällön näköiset dramaturgijat	86
Todellisuksia törmäyttämässä – TIO-työn sanoittaminen.....	90

2.3. Taide vastaan soveltava – vastakkainasettelujen aika?

<i>Miksi soveltava ja tositaide asetetaan vastakkain? Joutuuko moniosaaja taidekentällä marginaaliin? Miten sanoittaa taiteen ja soveltavan sisäkkäisyyttä ja hedelmällistä ristipölytystä?</i>	92
Eksperttinä moniosaaja – TIO-ammatin työrooleja ja toimintakenttiä	93

Sisällysluettelo

2.4. Devising – jaettu tekijyys teatterityössä

<i>Miten taiteen tekijyys ja omistajuus ovat muuttuneet postmodernin vaikutuksesta? Miten TIO- koulutus heijastelee ryhmälähtöisyyttä ja moniaineksisuutta? Miten haastava on devising-menu?</i>	96
Euroopassa hierarkioita purkamassa	97
Devisingin aitoustakuu – demokratian haasteet.....	98
Dramaturgiset säiliöt – irti draamasta, kohti kompositioita	100
Onko moneus toiseutta?	104

2.5. Nörtit kohtaavat hörhöt – tutkiva teatteri

<i>Millaisia ovat teatterilähtöiset menetelmät monialaisen tutkimuksen instrumentteina? Miten koota ja prosessoida tietoa teatterin keinoin? Missä oppimistehtävissä harjaantua tutkivaan teatteriin?</i>	106
Draamallisen tutkimuksen sykli – toiminta, totuus ja tulkinta.....	106
Draama tutkijana ja tutkimustuloksena – foorumi ja muita työkaluja.....	108
Esitykselliset tutkielmat – tutkiva teatteri TION oppimispolulla.....	112

2.6. Korttelista koko maailmaan – yhteisöteatterin ulottuvuudet

<i>Mistä perinteistä yhteisöteatteri ammentaa, ja mikä on leimallista TIO-koulutuksessa? Miten yhteisö määrittyy muuttuvassa yhteiskunnassa, ja mitä on olla yhteisötaiteilijana teatterissa?</i>	114
Vaihtoehtoisten tulevaisuuksien foorumi – millä asialla ollaan?	115
Miten yhteisö määrittyy?	116
TIO-polun yhteisörasteja.....	120
Kun yhteisötaiteilijan vakanssi laitosteatteriin tuli	123

2.7. Mitä teatteri voi? – monta tietä ajankohtaisteatteriin

<i>Millä tavoin ja miksi teatterissa fakta kohtaa fiktion? Mitkä ovat soveltavan teatterin eväät käsitellä suuria ajankohtaisia tapahtumia?</i>	124
Milloin ennen loppui ja alkoi nyt – todellisuus on tarua ihmeellisempää.....	125
Maailma vuonna nolla – siirtymärituaalin paikka.....	126
Hämmennyksen teatterillinen jakaminen – pieni työkalupakki.....	127
Agitaatiosta alustukseen - monta tietä dokumenttiteatteriin	128

3. Teatterin jediritarit – koulutus, identiteetti, ohjaajuus

Millainen on ollut matka koulutuksen lähteille ja kertomuksiin TIO-ammattista? Miten laajennettu ohjaajaosaaminen toimii eri kentillä? Miten voi TIO:n ammatti-identiteetti ohjaajuuden osalta?

3.1 TIO:n näköinen tekijä – yhteenvetoa ja esimerkkejä	134
TIO-ohjaajan urapolkuja	134
Mitä TIO ohjaa – vapaan kentän vapaudesta.....	136
Joskus on rohkeampaa jäädä kuin lähteä.....	138
Pieninä palasina maailmalla	140
Sitten tuli valtava tarve ohjata.....	142
Lopuksi – Päivi Rahmel	146
Lähteet	148
Painetut ja sähköiset lähteet	148
Painamattomat lähteet mm.....	149
Kuvat ja dokumentit.....	149
Haastatellut teatteri-ilmaisun ohjaajat	150

TIO:n tarina

Katsaus TIO-koulutuksen vaiheisiin

Paluu soveltavan teatterin juurille

”Mikä ihmeen TIO ja mikä ihmeen soveltava teatteri – miten ne eroaa tavallisesta teatterista?” on kysymys, johon teatteri-ilmaisun ohjaajakoulutuksen opettajat ja opiskelijat ja valmiit TIO-ammattilaiset ovat joutuneet vastaamaan yhä uudelleen parikymmentä vuotta. ”Onko se sitä kun näyttelijä menee yritykseen vetämään improa ja ilmaisutaitoa ja niillä on kivaa?”

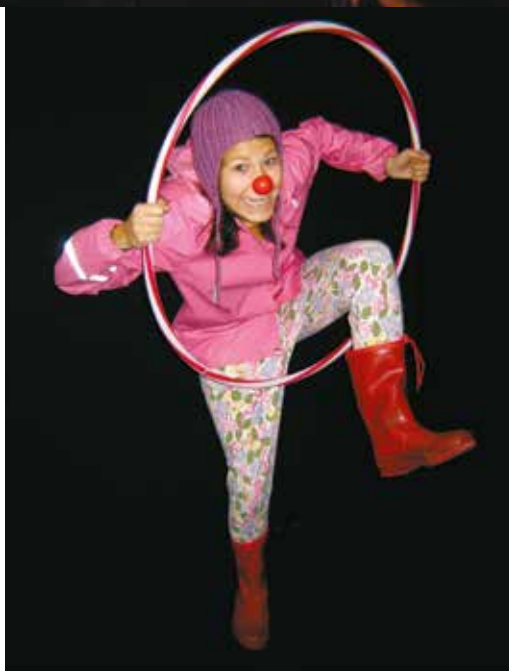
Teatteri-ilmaisun ohjaajakoulutuksen konseptin mukaan soveltava teatteri on sitäkin. Yksi soveltavalle teatterille alun perin asetetuista funktioista on ilmaisu- taidollinen tai laajemmin teatterikasvatuksellinen: otetaan haltuun teatterin eri osa-alueita, opitaan ilmaisua ja tehdään teatteria. Draamakasvatus-käsitteen kohdalla teatteri-ilmaisun ohjaajan pedagoginen tehtävä laajenee taiteen instrumentaaliseen käyttöön.

Alkuperäistehtävän rinnalle on 25-vuotiaan TIO-koulutuksen elinaikana syntynyt lukuisia muita toimintakenttiä ja funktioita, joissa teatterin menetelmin on vastattu yhteiskunnalliseen, yhteisölliseen tai vuorovaikutukselliseen tilaukseen. 1990-luvun puolivälin jälkeen monimuotoistuvalla teatteri-

lähtöisten menetelmien perheelle oli löydettävä kokoava nimi, ja silloisen Helsingin Ammattikorkeakoulun opetus-suunnitelmiin ilmestyi, ensimmäistä kertaa Suomessa, soveltavan teatterin käsite. Teatterilähtöiset menetelmät työvälineinä ovat olleet käytössä mm. aineopetuksessa, laajemmassa koulutuksellisessa toiminnassa taiteen perusopetuksesta yrityskoulutukseen. On toimittu monialaisessa tutkivassa kaupunki- ja teemahankkeissa, yhteisöllisessä kehittämisessä, sote-alan eri sektorien eheyttävässä ja kuntouttavassa työssä, erityisryhmissä vauvoista vanhuksiin. Yleisötyötä on tehty eri taidelaitoksissa museoista teattereihin, ja alueellisia hankkeita on ollut korttelidraamoista päättäjä- ja asukasosallistamiseen. Laajemmin yhteiskunnallisia kysymyksiä on reflektoitu ajankohtaisteatterissa sekä tieteen ja taiteen välisissä projekteissa.

Useimmat TIO-ammattilaiset jalkautuvat työssään laajalle, sukuloivat eri toimintakenttien ja eri työroolien rajapinnoilla. He opettavat ja kouluttavat eri-ikäisiä, fasilitoivat yhteisöllisiä hankkeita, ohjaavat harrastajaryhmiä ja muuta taidetoimintaa, työskentelevät osuuskunnan tai teatteriryhmän

KUVASSA SUVI ESKOLA
JA NOORA HIMBERG

Tion tarina heijastaa aikakauden taidekentän pyrkimyksiä uuteen taiteilijakuvaan ja tehtävänasetteluun, jossa taide astuisi ulos omanapaisuutensa kahleista.

kautta erilaisille tilaajille. Edellisissä työskentely voi olla prosessoivaa tai esitykseen johtavaa tai molempia ja hyödyntää monia teatterilähtöisiä menetelmiä, niiden yhdistelmiä ja omia innovaatioita. Useimmat tekevät myös taideteoksia omissa ryhmissään, yrityksissään ja verkostoissaan, eri työrooleissa, usein ryhmälähtöisesti, kierrättäen osaamistaan eri hankkeissa. Kymmeniä teatteri-ilmaisun ohjaajia on myös eripituisilla kiinnityksillä ja vakansseilla ammattiteattereissa: näyttelijöinä, ohjaajina, yleisötyöntekijöinä, alueteatterikuraattoreina, teatterikasvattajina, yhteisötaiteilijoina, teatterin nuorisoryhmien ohjaajina, erilaisissa yhteistyöprojekteissa.

TION tarina heijastaa aikakauden taidekentän pyrkimyksiä uuteen taiteilijakuvaan ja tehtävänasetteluun, jossa taide astuisi ulos kohtaamaan monialaista, monimuotoista todellisuutta moniroolisessa ja moninäkökulmaisessa toiminnassa. Taiteen traditiot ja rakenteet eivät aina ole hellineet vastasyntyntä, vaikka ovat ”jotain uutta pöhinää” kaivanneetkin; identiteetti ja toiseuden positio ovat verottaneet monen TIO-ammattilaisen voimia. Kuitenkin vuodet TIOjen koulutuksessa ja tämän teoksen aikainen vuoden tehostettu vaellus TIO-todellisuuteen ovat nostaneet näkyville kiinnostavia, elinvoimaisia, luovia, uteliaita, aktiivisia, innovatiivisia, viitseliäitä, aikaansaapia, sinnikkäitä tekijöitä, ryhmiä ja hankkeita.

Vuonna 2011 Metropolia Ammattikorkeakoulun Esittävän taiteen koulutusohjelma juhli teatteri-ilmaisun ohjaajakoulutuksen 20-vuotistaivalta. Koulutuksen piiristä lanseerattu soveltavan teatterin ajattelu ja työtavat olivat parin vuosikymmenen mittaan tulleet tunnetuiksi ja tunnustetuiksi niin teatterialalla kuin sen ulkopuolellakin. Koulutusohjelma ja sen piirissä kätilöidyt useat soveltavan teatterin osuuskunnat olivat osaltaan vastanneet taiteelle asetettuihin uusiin haasteisiin.

Vuoden 2013 keväällä Turussa vuonna 1992 alkunsa saanut ja seuraavaksi vuonna 1995 Helsingissä jatkunut koulutus joutui ammattikorkeakoulujen säästö- ja koulutusvastuiden keskittämistoimenpiteissä lakkautuslistalle. Keski-Pohjanmaan koulutusyksikön esittävän taiteen osasto päätettiin lopettaa vuotta aiemmin. Vaasan ja Turun ammattikorkeakoulujen teatteri-ilmaisun ohjaajakoulutus ei keskeisesti ollut nimennyt toimintaansa soveltavaan teatteriin kattokäsittein. Soveltava teatteri ei kuulunut myöskään Teatterikorkeakoulun perusopetukseen. Työskentelin TIO-koulutuksen vetovastuussa ja opettajana yhteensä parikymmentä vuotta, ja sen lakkauttaminen toimi impulssina tämän katselmuksen tekemiselle, vaikka jo aiemminkin oli ilmennyt kysyntää TIO-koulutuksen ajattelun ja käytänteiden sanoittamiselle ja TIOjen urapolkujen kuvaamiselle.

Ennen kouluttajauraa toimin parikymmentä vuotta ennakkoluulottomissa ja dynaamisissa laitosteattereissa ja kokemus teatterin mahdollisuuksista siirtyi luonnollisesti mukanani koulutukseen. TIO-koulutuksen missio rakentuikin osin edeltävistä työkokemuksistani eri ammattiteattereissa vuosina 1974–1991. Mm. niiden pohjalta muotoutui TIO-opetus suunnitelman saatteena oleva näkemys teatterin uusista tehtävistä.

LOUHIJA

”ELÄVÄ IHMINEN, ELÄVÄ TEATTERI”

”...Kun maailmanhistoriassa yksi aikakausi painuu mailleen, idän ja lännen rajat etsivät uutta paikkaa, voisi kuvitella, että muutokset heijastuvat taiteen maailmaan. Näkyvissä on, että taiteiden väliset rajat liudentuvat ja ammattilaisuuden kriteerit vaativat tulla uudelleen määritellyiksi. Ammattiteatterin rakenteet ovat henkihieverissä eikä elinvoiman ehtyminen ole pelkääntään taloudellista. Suomalainen teatteri on staattista luonteeltaan, joustaa vaivalloisesti ja saa vain vähän iloa vuorovaikutuksesta hurjasti muuttuvan todellisuuden kanssa. Uteliaisuutta, työmetodeja, toiminta- ja vuorovaikutusmuotoja elävämmälle vaihtoehdoille on vähän, sellaisia joissa teatteri uisi vapautuneemmin ajan virrassa, hengittäisi yhdessä ympäristönsä kanssa, kehittäisi tietoisesti omia persoonallisia kasvojaan ja vaalisi yhteisön sisäistä liikkuvuutta. Teatterintekijän työkenttä on tutkimusmatkailijana, sillanrakentajana ja kysyjänä eri todellisuuksien, aikakausien, kulttuurien, mielen ja kielen välimaastossa...”

MARJA LOUHIJA, TURKU KESÄLLÄ 1992, KIRJOITTAJAN ARKISTO

TIO-koulutus

- postmodernin perillinen

Tässä teoksessa vaelletaan TIO-kartan rasteilla, tarkastellaan sen eri sisällöllisiä ja ajallisia kerrostumia ja kurkistetaan sisään TIO-ikkunoista.

TIO-koulutus on ollut aiheensa, aikakautensa ja tekijöidensä näköinen. Koulutus on syntynyt ammatilliseksi hybridiksi hierarkioita purkavan postmodernin ja yhteiskunnallisen taiteen rajapinnalle. Se on suurten ikäluokkien ristiriitaisten pyrkimysten kompositio ja paradoksi: muheva komposti vapauden ja runsauden ja demokraattisen säätelyn ihanteita taidekasvatuksellisen tasa-arvon hengessä. TIO-koulutuksen perustamisasiakirjassa 1990-luvun taitteessa viitotettiin tietä teatterin ohjaajuutta ja opettajuutta yhdistelevälle uudelle kaksoisammattille, johon postmodernin vaikutteet toivat lisää moneutta.

Tässä teoksessa vaelletaan TIO-kartan rasteilla, tarkastellaan sen eri sisällöllisiä ja ajallisia kerrostumia ja kurkistetaan sisään TIO-ikkunoista. Lähtö on Aurajoelta vuonna 1992 ja päätesatama Arabianrannassa vuonna 2013, maihinnousut koulutuksen tekijän taustoista nykyisten TIO-ammattilaisten tarinoihin. Teoksessa liikutaan TIO-koulutuksen pedagogisissa maisemissa, historiassa ja tulevaisuuden näkymissäkin, poimitaan arkistoista kuvia, muistoja, mallinnoksia ja kertomuksia. Koulutuskäytäntöjen taustalta valotetaan peruskäsitteitä ja merkityksen antoja. Mikä oli TIO-spesifi soveltavan teatterin konsepti? Miten hybridiammatti syntyi, miksi ja millaisin strategioin siihen edettiin? Mitä monialainen ammattikorkeakoulu toi koulutusyhtälöön? Mitä on jaettu tekijyys työtapoina? Millaisilla rajapinnoilla koulutuksessa kohtasivat esim. tutkiva teatteri, pedagoginen harjaantuminen, yhteisöteatteri, dokumenttiteatteri ja esitystaide?

Postmoderni projekti on ollut uusien yhdistelmien, rinnastusten ja törmäytysten juhlaa ja rikas maaperä TIO-ammattin koulutuskonseptille. Runsaus raamittui kehystävään dramaturgiaan ja

TIO-koulutus mallintui ensimmäisessä opetussuunnitelmassaan hedelmöityksen ja syntymän metaforalla, ehdottaen, millaisin geenein ja syleilyin syntyisi uusi teatterin aikalaisammatti.

Teos jakautuu kolmeen osioon, joista ensimmäisessä johdannon jälkeen käsitellään koulutuksen vaiheita ja Turussa lasketun pedagogisen perustan muuntumista Helsingin koulutuksen aikana. II-osiossa tarkastellaan syventävästi ja esimerkein opetussuunnitelman valintoja sekä muutamia keskeisiä oppimista ja menetelmäkokonaisuuksia, kuten teatterityön jaettua tekijyyttä, tutkivaa teatteria, yhteisöteatterin ulottuvuuksia, TIO-pedagogin koordinaatteja, ajankohdais- ja dokumenttiteatteria TIO-koulutuksessa. Teoksen pääaineistona ovat kirjoittajan kokemukset, arkistot ja oppilaitoksen dokumentit Turun TIO-koulutuksen vuosilta 1992–1995 sekä Helsingin koulutuksen vuosilta 1995–2013, jolloin itse olin toiminnassa kiinteimmin mukana.

Moninäkökulmaisuutta edustavat vuonna 2014–2015 tehdyt pitkän linjan teatteri-ilmaisun ohjaajien haastattelut. Kokeneilla TIO-ammattilaisilla on paljon tietoa hybridiammattin haasteista ja mahdollisuuksista eri työkentillä. Toimintakentät ulottuvat soveltavan teatterin osuuskunnista ammattiteattereihin, taiteen opetus- ja ohjaustehtävistä esitystaiteilijuuteen, taidelaitoksista hyvinvointialaan, monialaisista yhteisöhankeista yrittäjyyteen. Spektri on laaja niin TIO-kentän kokonaisuudessa kuin yksittäisten teatteri-ilmaisun ohjaajien työhistoriassakin.

Vaikka TIO-koulutus onkin lakkautettu Helsingistä, se jatkuu mm. Turussa ja TIOjen monimuotoisessa ammatillisessa toiminnassa, josta tämän teoksen 32 TIO:n haastattelua voivat valaista pienen siivun.

”Mä olen tämmönen yhteiskunnallisesti kiihottuva ihminen ja kun bongasin koulutuksen 1995, aattelin, että tää on mulle järjestetty, ei voi olla totta...

Mulla on ollu aivan selvää, että mä oon TIO. Koulutuksessa mun yhteiskunnallinen löysi heti paikkansa ja sitten sai menetelmät. Sanat ei riitä kuvaamaan sitä vauhtia, millä meidän DraamaRäätälit lähti liikkeelle 1998 kun me valmistuttiin. Me oltiin tosi motivoituneita siitä näystä. Ja foorumiteatterista. Vuokrattiin heti harjoitustila, aateltiin ettei olla olemassa ilman sitä. Tehtiin pioneereina teatterin osallistavia muotoja, joista me ei ihan itsekään tiedetty, lähdetiin tutkimaan ja kehittämään niitä. Ja vaikka meillä ei edes ollut kunnollista sanoitusta niille, saatiin hirveästi vastakaikua ja tilauksia virallisilta tahoilta, joka halusi meitä hankkeisiinsa. Oli huikea noste, ideoita tuli pilvin pimein sekä kentältä että meiltä itseltämme, oli huumejuttua, kiusaamisaihetta, rasismifoorumia. Kierrettiin kouluissa, työpaikoilla, nuorisotiloissa ynnä muissa vuosia tiiviisti. Vaikka ollaan viime vuosina kuljettu omia polkujamme, DraamaRäätälit on edelleen olemassa ja aina joku juttu ohjelmistossa ja alkuperäinen tila on edelleen ja siellä Mimmin teatteriryhmiä.

On huikeata, kun ryhmä on pysynyt kasassa semmoisen 20 vuotta, välillä enemmän, välillä vähemmän yhdessä, se yhdistävä jänne on pysynyt koko ajan. Tehtiin jo aluks semmonen periaatepäätös, että halutaan olla freelancereita Räätäleiden ohella. Oli kaukaa viisasta, koska jos ajatellaan, että pitäisi täystyöllistää yhdeksän ihmistä, pitää luoda aika iso rakenne. Lähdettiin siitä, että jokainen hoitaa toimeentulonsa ja Räätälit on se paikka, jossa toteutetaan tiettyä profiilia. Kun mä oli myöhemmin johtajana Valkeakosken teatterissa, oli mieletön henkireikä, että oli olemassa Räätälit ja foorumia saattoi tehdä niiden kanssa. Me on pidetty kiinni siitä ja tehty niin paljon foorumia, että olen ihan liekeissä kun mä katson näitä meidän näyttelijöitä siinä hienossa lajissa, ne on niin hyviä. Kouluissa näkee, kun on draamassa tuo leikkisyys ja fiktion suoja, että esimerkiksi nuoret avautuu vakavista asioista ja opettajat ja henkilökunta seisoo silmät selällään siellä katsomon takana, että mitä tapahtuu...

Foorumi oli huippuväline opiskella teatteria ja silloin ihmiset pitää viedä kentälle, pitää konkretisoida ja toistaa, demoilut ei riitä. Interaktio pitää tehdä oikeasti, muuten ei ehdi kuin käydä kauhun rajamailla Forumissa oppii maailman ekonomisimman aristotelisen rakenteen, armottomassa muodossa, oppii teeman täsmäyksen, estetisoinnin, tutkivuuden, draamallisen, vuorovaikutuksellisen näyttelijäntyön ja fasilitoinnin. Ja oppii ihmisistä ja yhteisöistä.

Ne ammatilliset reitit, jotka olen valinnu, jostakin intohimosta, on usein myös törmäytyny. Niin että on pitänyt uudelleen tarkastella ja ravistaa, mikä on oman tekemisen ydin, esimerkkinä vaikka DraamaRäätälit ja Valkeakosken teatterin johtajan pesti. Tämä ammatti-identiteetti on opettanut oman tekemisen uudelleen arviointia ja rohkeutta lähteä kohti uutta.”

KATI SIREN, TIO 1998

Uutta teatteriammattia kättilöimässä

Löytöretki, tässä koulutuksen dramaturgin kokemana, on sinänsä asianmukainen määritelmä kuvaamaan yhtä hyvin niin uuden koulutusohjelman synnytyä ja artikuloimista kuin tarpeellista paluuta sen juurillekin. TIO-koulutuksen tilaus oli sekä virallinen että diskursiivinen: perustamisasiakirja asetti velvoitteen opettajan ja ohjaajan kaksoisammattilaisuuteen kouluttamiselle. Aikakauden esteettiset, sosiaaliset ja kulttuuriset tilaukset kutsuivat vielä väljemmille vesille, joissa maailman ja taiteen kohtaamisista tulisi uusia synteesejä sovellettaviksi eri elämänkentillä.

Taustalla oli ilmaistuja ja julkilausumattomia tarpeita teatterin laajennetusta toimintakonseptista, sen laajemmista dialogisista mahdollisuuksista, elävästä ja merkityksellisestä interaktiosta mediayhteiskunnan intertekstuaalisessa maailmassa. Työrooleja, aloja ja eri toimintakenttiä lävistävä ammattilaisuus synnytti myös turvattomuutta, sekaannusta ja epäilyksiä. Uusia koulutuksellisia tavoitteita, kompetensseja ja strategioita varten oli osin luotava uutta käsitteistöä. Kouluttajan polku oli monesti kivinen mutta ihmeillä silattu: rajapinoilla hedelmöityi luovia ja vahvoja uusia ammattilaisia, joiden tekoja ja näkemyksiä kannattaa seurata.

Näitä ihmeitä synnyttämässä on vuosien varrella ollut iso joukko osaavia, uteliaita ja näkemyksellisiä taiteilija-opettajia. Oman asiantuntijuuden asettaminen uusiin laaja-alaisiin ammatillisiin kehyksiin on ollut eriasteisesti haaste tai mahdollisuus ja on vaatinut vähintäänkin seikkailumieltä, halua tutkia aiemmin tuntemattomia yhdistelmiä. Koulutuksen kannalta avainasemassa ovat olleet pitkälinjalaiset, kuten ohjaajat Pieta Koskenniemi (teatteriohjaamisen eri työmuodot), Hannu Raatikainen (ohjaajantyö, Teatteri Pensaankonsepti), Marjaana Castren (mm. museodraama, lastenteatteri, yleisötyö) ja Seppo-Ilmari Siitonen (mm. klassikot), muusikko PaaVo Hakulinen (musiikki, draamaprosessit), fyysisen ilmaisun lehtori Metsälintu Pahkin. Soveltavan teatterin pohjaa ja uusia yhdistelmiä ja aikuiskoulutusta loivat mm. Marjo-Riitta Ventola (prosessidraama, yhteisöteatteri), Elina Rainio (prosessidraama), Päivi Rahmel (mm. tarinateatteri), Jouni Piekkari (yhteisöteatteri), Annemari Untamala (teatterikasvatus), Riku Saastamoinen sekä myöhemmin lukuisat teatteri-ilmaisun ohjaajat. Dramaturgian lehtoraateilla ovat toimineet lisäksi Sussa Lavonen, Siri Kolu ja Jukka Heinänen ja opinnäytetöiden ohjausvastaavina

opettajina mm. Pia Houni ja yliopettaja Helka-Maria Kinnunen. Teatterihistoriassa ovat vierailleet mm. Timo Kallinen ja Riitta Pohjola.

Koulutuksen hybridiluonteen takia näyttelijäntyössä osaamisen erityisfokukset vaihtelevat tarinateatterinäyttelijyydestä dokumentti- ja foorumiteatteriin (Forum theatre, Boal) ja esitystaiteeseen. Rekrytoituina opettajina näyttelijäntyön alueella ovat toimineet mm. Tytti Oittinen (impro, ohjaajantyö), Simo Routarinne, Riitta-Liisa Helminen, Meri Nenonen, Tuuja Jänicke (hahmotmetodi, ohjaajantyö) sekä lukuisat vierailijat Norman Taylorista Soile Mäkelään (fyysinen teatteri). Soveltavan teatterin opetukseen integroituneita hankkeita ei olisi voitu toteuttaa ilman teatteri-ilmaisunohjaajia ja opettajia kuten Riku Saastamoista, Kati Mehtoa, Jani Tihistä, Pilvi Kalliota, Siri Kolu, Merja Pennasta, Lotta Oraa, Raisa Omaheimoa, Arttu Haapalaista ja monia muita.

Eri alueiden taiteilijavieraita, asiantuntijoita ja luennoitsijoita on nähty koulussa kymmeniä: ohjaajia ja kirjoittajia Kalle Holmbergista Juha Hurmeeseen ja Pentti Paavolaisesta Juha-Pekka Hotiseen, Katariina Nummisesta Susanna Kupariseen ja Marcus Grothista Lea Klemolaan ja Pirkko Saisioon. Yhteisöteatteriin kansainvälisyyttä ovat tuoneet mm. afrikkalainen Masuzio-ryhmä, Michael Rohd ja foorumiteatterin asiantuntija Lynne Clark. Koulutuksen alkuvaiheissa merkityksellisiä olivat mm. Tuija Kokkosen oman aiheen tekstityöpajat, Ida-Lotta Backamninn rituaalikirssit, Perttu Suomisen ja Pirkko-Liisa Tikan musiikki- ja lauluopetus ja Reijo Kontion rituaali- ja akrobatiatyöpajat, Juha Malmivaaran ohjaukset ja mm. Maija Louhion lavastuksen suunnittelun ohjaava opetus.

Kouluttajalista on pitkä ja poiminnat esimerkinomaisia. Koulutuksen tekijätiimissä tämän moninaisuuden koossapitäjiä ovat olleet suunnittelijat, tuottajat ja projektivastaavat, kuten Elisa Joro, Elina Ala-Nikkola, Saara Wacklin, Pertti Huovinen, Petri Pullinen, Lotta Nevalainen-Tomasek, Anu-Helena Pitkänen, sekä näyttämöhenkilöstö Janne Auvisesta Jyrki Sinisaloon, Severi Haapalaan ja Leila Hakkaraiseen. He ovat rakentaneet koulutuksen sisäistä logistiikkaa suhteessa organisaatioon ja erilaisiin hallinnon järjestelmämuutoksiin, joita on riittänyt. Voimauttava merkitys on ollut myös koulutusohjelman neuvottelukunnalla, alan eri sidosryhmien edustajien ja erityisesti sen pitkäaikaisen puheenjohtajan Yrjö Juhani Renvallin taustatuella.

Matka koulutuksen juurille ja maisemiin sisältää keskusteluja ja tarinoita teatteri-ilmaisun ohjaajien kokemuksista ja näkemyksistä. Reilun kolmenkymmenen teatteri-ilmaisun ohjaajan haastattelut on tehty pääosin syksyllä 2014, ja niissä he kertovat, mitä ovat tehneet, kokeneet saavuttaneet ja kamppailleet TIO-ammatin eväillä. Missä tehtävissä ja ympäristöissä TIOt ovat osaamistaan kierrättäneet vapaalla kentällä, laitosteattereissa, taiteen ulkopuolisilla elämäntilanteilla? Mitä hybridiammattilaisuus on merkinnyt teatterin jediritareille?

1.2. Turun Muna – TIO-koulutuksen hautomo 1992-1995

NINA ERJOSAARI JA TIIA KOTKAS: "KESÄYÖN UNI", OHJAUS SEPPÖ ILMARI SIITONEN (TUTVO 1993)

ANNE

”Tulin TuTVOn lattareista, menin Intiaan assaroimaan ja sitten töihin kiertävään teatteriin ekaks Japaniin ja sitten Britanniaan...

Vika vuonna Turussa tein tilauksena esityksen ”Raudan synty” EU:un kulttuuri-pääkaupunkivuoden vierailuesitykseksi. Olin asettanut tavoitteeksi opetella fyysisen teatterin ilman tekstiä ja suomalaisen Commedia dell’arten. Olin ohjannut Leon ja Linan, ollut Tångebergin assarina Intiassa, saanu oppia koulussa Norman Taylorilta ja niistä keräsin välineitä. Nyt kun on käynyt kaikilla hienoilla fyysisen teatterin kursseilla, ajattelen, että miten paljon oppi ihan siellä Portsan puutalon pihassa. Lambergin Marika ja Latvan Elina siellä heiluu pussit päässä ja tehtiin yhdessä, katsottiin yhdessä että mikä toimii ja tislattiin tuotetusta. En tajunnu minne oltiin menossa, jälkeenpäin tajusin että oikein festariestetiiikkaa se oli. Se esitys on edelleen mulle rakas, koska siinä minimalismi, jokainen yksityiskohta kantaa sisällään jotakin hyvin isoa asiaa. Esitykselliset tutkielmat mm. juuri opettivat tällaista tekemistä: ohjaajan tehtävä on ajatella asiat teatteriksi ja mun mielestä noi esitykselliset tutkielmat oli nerokkain mahdollinen tapa opettaa sitä. Kun saat tietoa, otat haltuun, puristat sen, ei esseeksi vaan esitykseksi...

TuTVOn jälkeen ei tullu mieleenkään pyrkiä TeaKkiin, kun en vielä ollu törmänny näihin suljettuihin oviin ja olin suuntautunu maailmalle. Olin löytäny tän oman fyysis-visuaalisen käsialan ja olin vakuuttunut, että jos pitää oppia lisää, pitää lähteä Suomen ulkopuolelle. Vajaat kolmikymppisenä TIONa lähdin sitten opiskelemaan MA-tutkintoa kansainvälisessä koulutuksessa akselilla Lontoo-Intia-Moskova. Kun tulin takaisin Lontoosta Suomeen, teattereiden ovet pysyivät yhä kiinni ja päätin pyrkiä TeaKin ohjaajatutkintoon. Aattelin, että olen jo iso tyttö ja haluan elää tällä työllä, enkä värkkäillä apurahalla 3000 euroa puolitoista vuotta...

Koko TeaKin käytin omien työtapojeni miettimiseen, mietin suhdettani näyttelijöihin, miten saan heidät tuottamaan materiaalia esitykseen ilman että mun täytyy luopua tyylilajistani. Mua neuvottiin lukemaan Saana Lavasteen lopputyö intuitiivisesta hyppäämisestä. Koko matka koulussa oli sitä, että mä, kontrollifriikki, yritin vastata tuohon kysymykseen. Päivitin itseäni.

Esitystaidekeskusteluissa ajattelin, että mä oon tehnyt tätä jo kauan sitten Turussa, mutta sillä ei vielä ollut tämmöistä nimeä, vaan se pitäisi avata eri termeillä. Briteissä ei perinteet kovasti törmänneet, mä olin semmoinen outo Suomesta ja yritin vakuuttaa, ettei tämä mun tapa ole yleistä Suomessa ja kerroin millä tavoin TIO-koulutus kyseenalaistaa teatterin konventioita. Luulen että TeaKin ohjaajatutkinnon jälkeen vasta kaikki muukin mitä mä oon aikaisemmin tehnyt ja opiskellut on kiinnostavaa...”

ANNE RAUTIAINEN, TIO 1995, TURKU

Ammatillisen synteessin rakennusaineet

Vuonna 1992 keväällä sain kutsun ryhtyä vastaavaksi vetäjäksi Turun Taiteen ja viestinnän oppilaitoksen (TuTVOn) 3,5-vuotiseen ammatilliseen koulutukseen. Tehtävää pohjusti melko epätyypillinen parikymmenvuotinen teatteritaustani. Eri teattereissa olin tehnyt normaalirepertuaariin sisältyvää dramaturgin työtä, mutta myös tuolloin laitosteatterissa harvinaisia yhteisöllisiä, teema-, paikka- ja ryhmälähtöisiä hankkeita sekä ajankohtais- ja dokumenttiteatteria. Postdraamallisessa estetiikassa myöhemmin niin juhlittu intertekstuaalisuus tai yhteistoiminnalliset devising-työtavat esimerkiksi olivat tuolloin vielä perustarinallisen, kirjallisen draamanormin rinnalla kummajaisia. Toiseuden piikkiin meni myös kiinnostukseni yhteistyöhön teatterialan ulkopuolisten toimijoiden ja autenttisten esitysohjelmoijien kanssa.

Monialaisuus, moninäkökulmaisuus, monitaiteisuus, moniammatillisuus ja monikulttuurisuus eivät olleet vielä rantautuneet Suomen taidekentälle tavoiteltavina orientaatioina. 1970-luvun poliittiselle teatterille ei ollut vielä löytynyt 1990-luvun yhteiskunnallista esteettistä vastinetta. Dialogisuus ja tutkiva ja prosessoiva ote pedagogiikan ja yhteisöllisen taidetoiminnan alueille olivat tulolla. Taiteen monialaisesta sovelletavuudesta alettiin enenevässä määrin puhua vasta 1990-luvun lopulla, mutta hybridiä teatteriammatillisuuden ominaisuutena ei vielä ollut tunnustettu.

TIO-koulutuksen mietinnössä nimettynä tavoitteena oli kouluttaa esittävän taiteen ja draaman ohjaajia ja opettajia, samassa persoonassa, kouluihin ja harrastajakentälle. Tutkinnon nimike oli teatteri-ilmaisun ohjaaja, mutta kuvauksessa viljeltiin opettajaa. Oletuksena oli, että teatteri piakkoin rantautuu peruskoulujen oppiaineeksi muiden taiteiden joukkoon. Kun teatterialan oppilaitosten työnjaossa harrastajakenttä ja kouluopetus eivät kuuluneet Teatterikorkeakoulun taiteilijakoulutukseen, se annettiin toisen asteen oppilaitoksille. Se tosiasia, että ohjaamisen ja opettajuuden professiot ovat TIO-tutkinnoissa sisäkkäin, on herättänyt jonkin verran hämmennystä. Opettajapätevyys on toisaalta hierarkkisesti määräytyvä muodollisuus, ammatillinen opettajuus taas on yhtä paljon mitattava alan käytännön osaamisen kriteerein. TuTVO rakensi oman uuden ammatillisuuden koulutusyhtälönsä huomioiden, että koulutuksen virallinen nimike oli teat-

LOUHIJA

“ELÄVÄ IHMINEN, ELÄVÄ TEATTERI”

“Ajanvirrassa ketterästi uiskentelevat uudet teatteri- ja koulutusyksiköt edellyttävät ihmisiä, jotka ovat oppineet käyttämään kaikkia aiheita ja ihmisiä teatterin tekemisen tarpeisiin. Jotka ovat kiinnostuneita, etsiviä, kysyviä, ihmetteleviä, löytäviä ja joille teatterin esityspaikka voi olla missä vain. Turha kuvitella lähtevänsä mistään koulutuksesta valmiina. Kun silloin vasta kaikki alkaa, toivoisin, että teatteri-ilmaisun ohjaajalla olisi tiedolliset perusvalmiudet teatterista eri aikakausina, itsenäisyyttä, laaja-alaisuutta, kykyä opiskella erityistaitoja, innostaa joukkoa, sietää epävarmuutta.”

MARJA LOUHIJA, OPETUSSUUNNITELMAN TAUSTOITUS 1992, KIRJOITTAJAN ARKISTO

teri-ilmaisun ohjaaja. Siinä opettajuus nähtiin yhtenä teatteritoiminnan ohjaamisen funktiona, osa-alueena.

Koulutuksen, erityisesti uuden, vetäminen on näkemyksen ja tahdon asia. Olisi pystyttävä yhdistämään tilaajan tahto, toimintaympäristön tahto ja oma tahto, kokemus ja näkemys ja laadittava niiden pohjalta toimiva koulutussynteesi. Olisi pystyttävä näyttämään oppiaineiden suhteet ja niiden keskinäisen dynamiikka, integroituminen ja toivottu lopputulos. Koulutuksen dramaturgian työkaluna metafora on yhtä käyttökelpoinen kuin taiteessakin: se pakottaa kiteyttämään ja konkretisoimaan, mikä TIO, mikä tarina.

TEATTERI-ILMAISUN OPETTAJAN TUTKINTO

OPPIAINEET	OPINTOVUODET (oppimäärät tunteina)				YHTEENSÄ	
	1	2	3	4	Tunnit	Kurssi
AMMATILLISET AINEET						
1. Teatteri-ilmaisu						
Teatterityö	175	245	245	210	875	25
Dramaturgia	70	105	105	140	420	12
Puheilmaisu	70	70	70	35	245	7
Draama	140	70	-	-	210	6
Nukketeatteri	70	70	35	-	175	5
2. Pedagogiset ja psykologiset aineet						
Taidekasvatus						
Psykologia						
Teatteri-ilmaisuuden didaktiikka						
Opetusharjoittelu						
Kenttäharjoittelu						
3. Viestintätekniikka						
Teatteritekniikka						
Videotekniikka						
YHTEISET YLEISSIVISTÄ						
Ammattitieteet						
Kulttuurihistoria ja						
-historia						

“Teatteri-ilmaisuuden opettajat työskentelevät ennen kaikkea vapaa-ajan sektorilla. Teatteri-ilmaisuuden opettajan tutkinto antaa pätevyyden toimia opetus- ja ohjaustehtävissä teatteri-ilmaisuuden perusopetuksen ja harrastusopetuksen alueella mm. lasten ja nuorten taidekouluissa, kansalais- ja työväenopistoissa, kansanopistoissa sekä kuntien ja järjestöjen palveluksessa.

Koulutuksen tavoitteena on, että opiskelijoille kypsyy koulutuksen aikana selkeä ammatti-identiteetti taidekasvattajana sekä näkemys taidekasvatuksen tavoitteista. Tämän vuoksi teatteri-ilmaisuuden ja pedagogian opinnot etenevät koulutuksen alusta alkaen rinnakkain ja pedagoginen opetus kytketään koko opetuksen ajan kiinteästi käytännön työhön opetusharjoittelun avulla.”

PERUSTAMISASIAKIRJA, TIO-KOMITEAMUUTINTO, 1990, KUVAILULEHTI

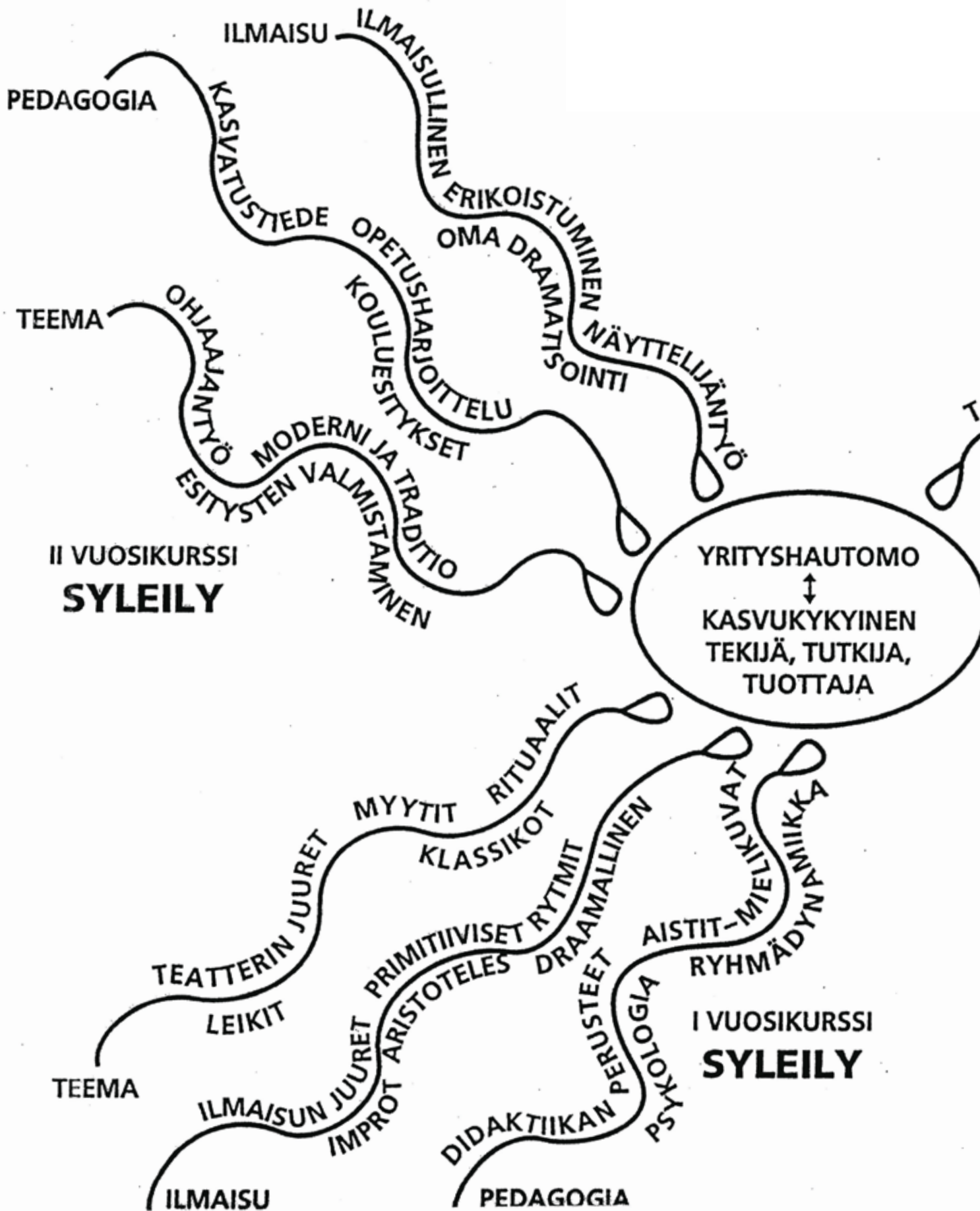
“Turussa 1990-luvun puolivälissä, ei opiskelussa ainakaan opetussuunnitelma ollut se, mikä olisi ollut opiskelijan mielessä ensimmäisenä.

Me ei tiedetty sitä ollenkaan, me oltiin vaan niin innoissamme, että voi tehdä kaikkea mahdollista. Ei ne kurssit sinänsä olleet tärkein juttu, vaan että me päästiin sinne, samasta asiasta kiinnostuneet ihmiset. Turussa oli mahtavat fasilitteetit ja monitaiteinen virikkeisyys, me saatiin olla koulussa rajoittamattomia aikoja, käyttää kaikkia välineitä. Se oli niin kuin siinä siittiö-ops-kuvassa, sillä tavalla postmodernia, että asiat voi risteytyä myös vähä niin kuin hallitsemattomasti.

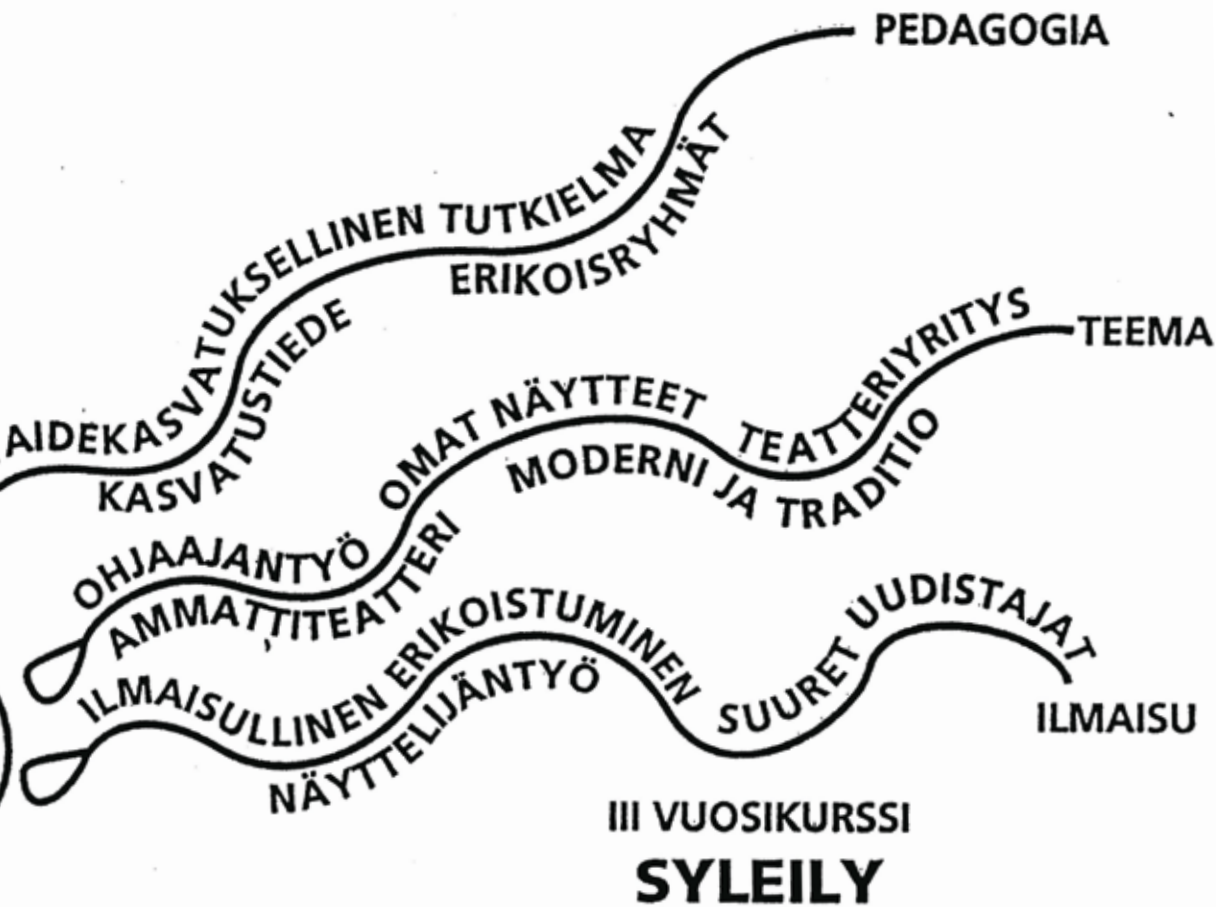
Ei perinteisesti lineaarisesti vaan että tuossa onkin tuo tanssisali ja sieltä tulee joitakin vaikutteita ja sitten me ollaankin yhtäkkiä tekemässä jotakin yhdessä. Ja me ei tiedetä tavallaan sitä, mikä se teatteri on joka tästä syntyy. Siihen olen tavallaan palaamassa, että oppiminen on hyvin erilaista, jos me tiedetään, että tuolla on se määränpää ja me ollaan nyt tässä ja että meidän reitti menee sinne niin kuin hiihtoputki. Tai sitten, että tulevaisuus on tuolla avoimena horisonttina ja kun lähtee sitä polkua kulkemaan, niin mä en tiedä mitä mulle tapahtuu ja mitä mä kohtaan. Tässä jälkimmäisessä on isompi mahdollisuus sille yhteistyölle, vaikuttamiselle, vaikuttamiselle ja voi löytää itsestään jotakin.

— Maaperä oli semmoinen, ettei ideoiden tarvitse olla jotakin varten. Joku pitää kasassa muttei sido, se on ihan eri kuin mestari-kisälli-opetus, joka on teatteriovetuksen iso tarina. Siinä on se dramaturginen juttu: on monia asioita jotka voi luoda rakenteita ja koheesiota, että tässä on mielekkäys, mutta ne voi näyttäytyä outoina. Miten oppia kohtaamaan sitä, joka näyttäytyy outona tai ei nauti yleistä arvostusta ja näkemään sen potentilaaisuuden, mikä voi olla jossakin oudossa ideassa. Se on semmoista opetusta, joka tapahtuu ennen, oppimisen pitäsi tapahtua kaiken aikaa...”

RIKU SAASTAMOINEN, TIO 1996

MALLINNOS "SIITTIÖ-OPSISTA", TURKU 1992. TURUN OPETUSSUUNNITELMAN MONINAISUUTTA JA DYNAMIIKAA KUVATTIIN HEDELMÖITYKSEN METAFORALLA. KOLMEN VUODEN KOULUTUSSYLEILY – SYNTYYKÖ KOHTAAMSESTA KOLMAS?

Teatteri-ihmisen hedelmöittyminen ops-metaforana

Teatteri-ilmaisun ohjaajakoulutuksen ensimmäinen opetussuunnitelma piirrettiin hedelmöityksen kuvallisen metaforan raamiin. Kuvaan sisältyvä tavoite ja väite oli, että erilaisten ainesten, rikkaan geenivarannon, kohdatessa voi syntyä uutta, elinvoimaista ja merkityksellistä tekijyyttä ja toimintaa. Kohtaaminen, liittyminen, vuorovaikutus, erilaisten ainesten dynaaminen integrointi, traditioiden ja näkemysten yhdistelmät, ihmisen olemuspuolten, kulttuuriin ja eri aikakausien rinnastaminen, kierrätys ja törmäyttäminen olivat perustavanlaatuisesti ja läpikäyvästi teatteri-ilmaisun ohjaajakoulutuksen ydinstrategioita. Tuolloin vielä tiedostumatonta ja artikuloimatonta

oli, että vaikutteet imettiin aikakauden yleisemmistä suuntauksista, että TIO-koulutus hedelmöityi ja syntyi paljolti postmodernin ja taiteen sosiaalisen tilauksen rajapinnassa. Se imi ja tuotti kentälle moneutta, synteesejä, dialogisuutta ja epähierarkkisia, monialaisia, moniammatillisia, monimediaisia työ- ja esitysmuotoja ja taiteen toimintakenttiä.

Turun kauden "siittiö-opsin" ja siihen liittyvän "elementtien ja kierrätyksen" synnyttämän flow'n visiot määrittivät pitkälle teatteri-ilmaisun ohjaajakoulutuksen perusteita ja praksista, ja sen puitteissa teatterin eri käytännöt, traditiot ja näkemykset tulivat syleilemään toisiaan usein monesti produktiivisin seurauksin.

Kierrätyksen pedagogiikka – kohtaamisia rajapinnoilla

Miten ops syntyi ja mitä sillä haluttiin linjata? TIO-koulutuksen moninaisten syleilyjen sarjan aloitti sen perustamisasiakirjan opetussuunnitelmaehdotuksen, kouluttajan teatterinäkemysten ja Turun toimintaorganisaation kohtaaminen, joista tuli muokata toimintakykyinen liitto. Teatteri-ilmaisun ohjaajan tehtäväksi oli nimetty teatterityön ohjaaminen harrastajakentällä, teatterikasvatus ja ilmaisun ohjaaminen sekä draamakasvatus eli draaman pedagoginen käyttö instrumenttina koulujen aineopetuksessa. Kahden asian yhdistämisestä syntyy aina jokin kolmas, tässä uusi ammattilaisuus, osittain ennalta-arvaamaton erilainen rikastunut hybridi.

Soveltavan teatterin myöhempiin toimintakenttiin, kuten hyvinvointialaan, yhteisöteatterilliseen toimintaan tai ammattiteatterien yleisötyöhön ei perustamisasiakirjassa viitattu. Painopiste oli, kuten draamapedagogiikassa tuolloin yleensäkin, lasten draama- ja teatterikasvatuksessa. Draamakasvatukseen sisältyy elävän teatteritaiteen katalysaattoreita: monitahoinen näkemys esityksellisyydestä, prosessoivuus, dialogisuus, vakava leikki, tutkiva orientaatio, fiktion ja autenttisen kohtaaminen, osallistaminen, erilaiset yleisösuhteet, jalkautuminen eri ympäristöihin jne. Kohderyhmänä aikuiset voidaan nähdä kasvun kannalta yhtä tärkeänä ryhmänä kuin lapset, mikä näkemys artikuloitui myöhemmin ”taidelähtöisin menetelmin tapahtuvaksi elinikäiseksi oppimiseksi”. Aikuiselle yksilölle ja yhteisölle teatterin kautta tapahtuva vuorovaikutus ja reflektio voivat avata uusia ovia. Teatteritoiminnan tuli tarjota paikka mieltä polttavien kysymysten ja ilmiöiden hämmästylylle, kollektiiviselle jakamiselle ja vaihtoehtojen pohdinnalle.

Opistotasaisen koulutuksen opiskeluaika oli jaettu kolmeen lukuvuoden ”syleilyyn”, jossa kohtasivat erilaiset teatterin traditiot arkaaisesta klassiseen ja moderniin. Oli koettava eri oppiaineet teatterihistoriasta teatteri-ilmaisun didaktiikkaan, eri työroolit dramaturgista näyttelijäntyöhön, fyysinen ja tiedollinen kohtasivat integroivien opiskelukäytännöin. Teatteri-ilmaisun ohjaajaksi piti kasvettaman läpikäymällä kokemuksellisesti teatterityön ja draamakasvatuksen eri osa-alueita eri toimintaympäristöissä. Siten tuli vuosi vuodelta käytännön harjoittelujen kautta kasvaa kehityskykyiseksi taiteentekijäksi, tutkijaksi, tuottajaksi – ei valmiiksi asiantuntijaksi, kuten nykyisessä ammat-

tikorkeakoulu- ja teatteritieteissä halutaan väittää. Taitelijana minulle ”kolmessa vuodessa noviisista ekspertiksi” -tehtävänasettelu kuulosti puhtaalta hybrikseltä, ja paras, mihin saattoi tähdätä, olisi utelias, monitaitoinen, kasvu-, toiminta- ja yhteistyökykyinen teatteriosaaaja.

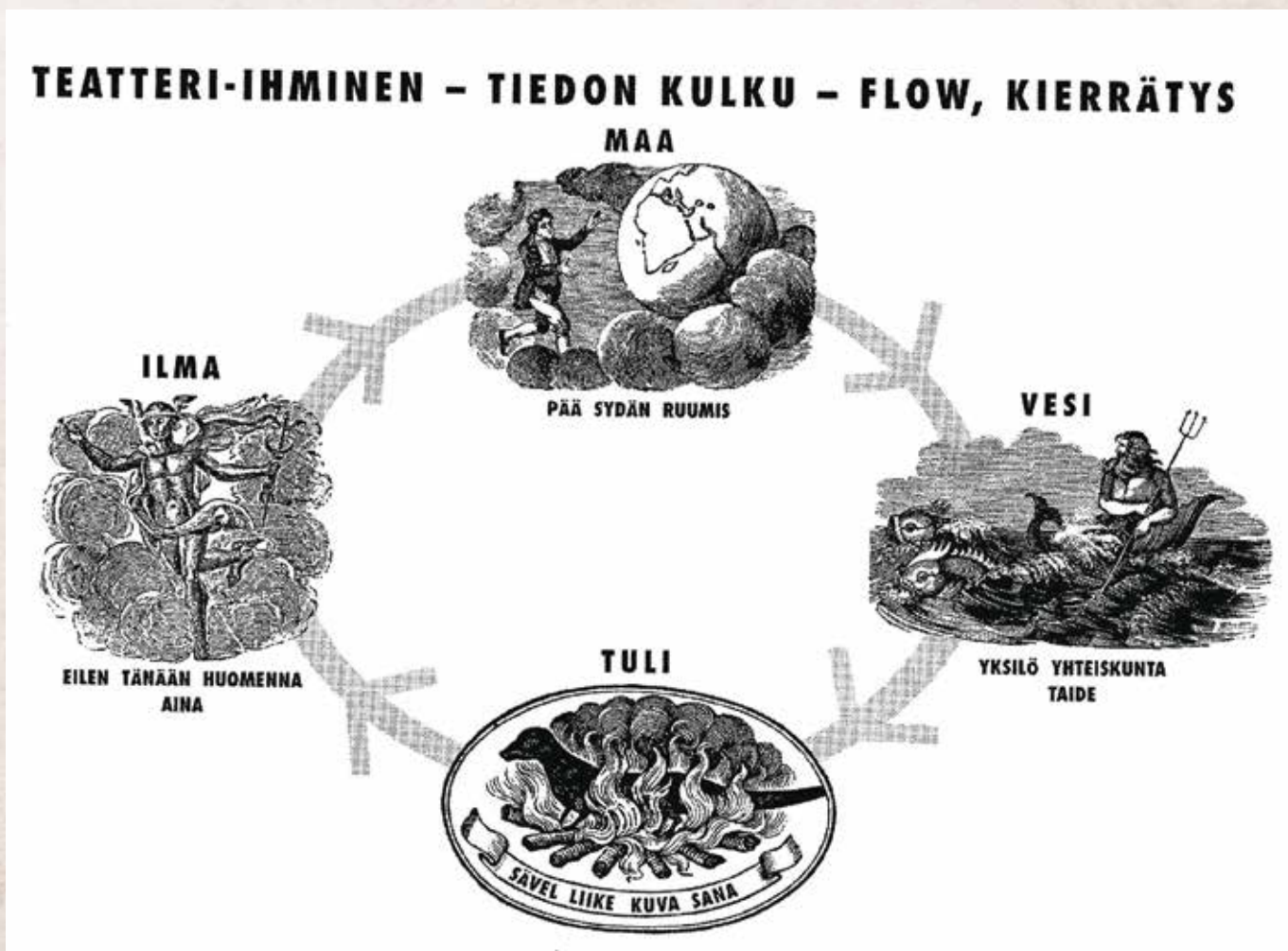
Integroivista työmenetelmistä traditioiden rinnasteinen opiskelu (arkaainen, klassinen, moderni), tiedon lihallistaminen (esitykselliset tutkielmat) ja eri osaamisalueiden integrointi (luokkahuone-esitykset, produktiivinen työ eri työrooleissa) olivat vahvasti läsnä. Niiden suunnassa kehittyi joitakin kestäviksi osoittautuneita TION työinstrumentteja, joihin rakentui selkeä reflektiivinen taso. Näistä esitykselliset tutkielmat erityisine lajeineen olivat monin tavoin TION toimintakentille harjaannuttavia: niissä kohtasivat faktatieto, sen lihallistaminen esitykselliseen muotoon sekä dramaturginen prosessointi siten että monet ainekset ja näkökulmat voi saattaa kokoavaan yhteen, usein metaforalla operoivaan, nk. dramaturgiseen säiliöön.

Oppiaineet pyrittiin myös eri tavoin kiinnittämään vuosittaiseen painopistealueeseen, siihen mihin opintovuoden päähaaste liittyi. Näitä olivat teatterin eri traditioiden perusteiden hahmottaminen, käytännön harjoittelusuoritukset eri alueilla (koulut, teatterit) tai omat ammatilliset, taiteelliset näytöt ja niiden reflektiivinen tarkastelu (opinnäytetyö, yrityshautomot).

Esityksellisten tutkielmien satoa instrumenttita-solla, sekä taidetyössä että monialaisissa kohtaamisissa on ollut devising-menetelmäkokonaisuus, jota koulutuksen alkaessa Turussa jo käytännössä tehtiin, mutta joka tuli varsinaisesti nimetyksi ja analysoiduksi kansainvälisessä Eurooppalaisen moduulin Erasmus-hankkeessa vasta vuosituuhannen vaihteessa.

Sekä tavoitteiden, menetelmien avaamisen että TIO-koulutuksen taustafilosofian täydentää ”lukuohje”, joka on otsikoitu ”Teatteri-ihminen – tiedon kulku – flow – kierrätys”. Sen päästrategiana on, että todellinen tieto ja asiantuntemus syntyvät silloin, kun oppimisprosessissa tieto- ja osaamisaines kohtaavat ja kierrättyvät ihmisen eri olemuspuolten, aistien, ration, emootioiden ja moraalin kautta. Kierrätettävä on myös yksilölliset tarinat suhteessa yleiseen ja yhteiskunnalliseen sekä ajankohtainen suhteessa ajattomaan ja arkaaiseen. Turku toimintaympäristönä innoitti myös eri taidelajien väliseen kohtaamiseen, jossa ne vertautuvat ja näyttävät kukin oman ominaisen kerrontavoimansa.

Opistotasaisen koulutuksen opiskelu-aika oli jaettu kolmeen lukuvuoden "syleilyyn", jossa kohtasivat erilaiset teatterin traditiot arkaaisesta klassiseen ja moderniin. Oli koettava eri oppiaineet teatterihistoriasta teatteri-ilmaisun didaktiikkaan, eri työroolit dramaturgista näyttelijäntyöhön, fyysinen ja tiedollinen kohtasivat integroivien opiskelukäytäntöin.

OPETUSSUUNNITELMAN PEDAGOGINEN KIERRÄTYKSEN FILOSOFIA "FLOW JA TIEDON KULKU"
ELEMENTTIEN KIERTOKULUN VERTAUSKUVANA, TURKU 1992, KIRJOITTAJAN ARKISTO

Vakava leikki, elävä teatteri

TIO-koulutuksessa on vuoroviljelty opettajainää, ohjaajainää, fasilitaattorinää, esiintyjäinää, kirjoittajainää, kehittäjäinää, projektivetäjäinää. Tältä pohjalta syntynyt hybridiammattilaisuus näyttää jatkuvan monen TIO-ammattilaisen ja osuuskunnan toimintamallina, sekä intressi- että toimeentulosityistä. TIO-koulutus on ollut parikymmentä vuotta osa teatterikentän diskurssia ja luonut kysyntää myös ammattiteatterien toimintakonseptin laajentumiselle esim. yleisötyössä, mikä olikin yksi opetussuunnitelmaan sisältyvä tavoite.

Teatteri-ilmaisun ohjaajien koulutusohjelman opetussuunnitelmien painotukset ja rakenne ovat vuosien myötä ja myös oppilaitoksesta riippuen vaihdelleet. Vaikka moneus on hämmentävä maasto navigoida, on se postmodernin myötä tullut jäädäkseen; osaamisia ja teatterifoorumeita, jossa taiteen keinoin voi jakaa polttelevia kysymyksiä ja simuloida ratkaisuvaihtoehtoja, ottaa vastaan yhä lyhyemmiksi käyviä uusia aikakausia ja saatella entisiä menneisyyteen, tarvitaan yhä enemmän. Vakava leikki kuvitelmilla teatterin mahdollisista uusista sovellusalueista on paikka paikoin toteutunut.

Ensimmäisen Turun opetussuunnitelma syntyi sokraattisen dialogisen oppimisen innoittamana. Osallistavan, vuorovaikutteisen, yhteisöllisen ja prosessoivan teatterin perusfilosofia muistutti paljon sitä, missä hengessä pedagogisessa prosessidraamassa toimittiin ja mitä tavoiteltiin. Tiedon ja taiteen suhteessa oli tärkeätä, että teatterissa sana muuttui lihaksi, tieto koetun kautta ymmärrettäväksi ja aistittavaksi, mennyt ja tuleva kohtasivat ja eri sukupolvien ja kulttuurien näkökulmat voitiin jakaa samalla elävällä foorumilla. Ajankohtaisteatteriprojekteissa oli teatterin keinoin pyritty synnyttämään dialogia ajan ja alueen eri totuuk-sien kesken, kysymään hyviä kysymyksiä ja reflektoi-maan koettua.

LOUHIJA

ELÄVÄ IHMINEN, ELÄVÄ TEATTERI YRITYSHAUTOMO – KASVUKYKYINEN TEATTERINTEKIJÄ

”-- Tämän tulevilta toimenkuviltaan hiukkasan epämääräisen oppilasjoukon mahdollinen/toivottava taitelijapersoonallisuus, jonka osa opettajuus on, sisällyttäisi itseensä laaja-alaisuutta, taiteellista monipuolisuutta, näkemyksellisyyttä, uteliaisuutta, persoonallisuutta. Näiden ominaisuuksien kehittyminen edellyttää paitsi sosiaalisia taitoja myös kykyä syventyä, rauhoittua matkaamaan omien tuntojensa ja ajatustensa pohjalle sekä sitkeyttä työskennellä yhdessä ja yksin ja ottaa pitkäjänteistä vastuuta. Ja kuvitella... KUVITELLA MAHDOTTOMIA. Kun teatteri-ilmaisun opettajien ammatilliset tulevaisuudennäkymät kaikkia kulttuuri- ja koulutusmäärärahoja leikkelevässä Suomessa ovat vähintäänkin epämääräiset, avautuu mahdollisuus kuvitella mahdolltomia, luoda ”teattereita” sinne, missä niitä ei vielä ole, mutta kovasti tarvittaisiin.

MARJA LOUHIJA, OPS:IN TAUSTOITUS, KIRJOITTAJAN ARKISTO 1992

Esimerkkitehtävä:

"Kuvittele yhteisö, puolue, koulu, sairaala, ulkoministeriö, joka mielestäsi tarvitsisi teatterin. Laadi valitsemallesi yhteisölle, sen omalle teatterille, suunnitelma. Keksi nimi, laadi periaateohjelma, ohjelmisto ja valmista alusta loppuun yksi esityskokonaisuus – kerää fakta ja fiktio, laita maailmat, aikakaudet, mieli ja ruumis kohtaamaan. Yritä kääntää fakkiutunutta ajattelua väljemmälle, yhtä hyvin herkistyä kuin rienata, karnevalisoida, elvyttää kuorettunutta haavetta siitä, että sydän ja järki voivat maailmassa olla jonkinlaisessa yhteistyössä.

Koulun teatterin ei tarvitse olla erillinen taideryhmä – se voi olla opetuksen orgaaninen, ei vain opettavainen osa, joka esim. tutkii, käsittelee ja saattaa teatterilliseen muotoon vyöryvät maailmantapahtumat, jotka eivät oppikirjoihin ehdi. Tai voit perustaa täyskunnallisen tyhjennysteatterin – tutkimaan paikkakuntalaisten unelmia ja painajaisia, laatimaan tilauksesta riemu- taikka sururitualeja...Tai voit palkkautua Akatemian tutkijaksi aiheena esim. suomalainen elämänmuoto ja tutkimusvälineenä teatteri, toiminta-ajatuksena poikkitaiteellinen ja tieteellinen koulutus- ja tapahtumayksikkö..."

MARJA LOUHIJA, OPS:IN TAUSTOITUS, KIRJOITTAJAN ARKISTO 1992

TUTVON TEATTERI
OHJELMISTOSSA SYKSYLLÄ 1993:

*** Pertun baari**

- Iskelmäooppera
II ja III kurssin musiikkidemo
Ensi-ilta 17.9. Ohjaava opettaja
Perttu Suominen

*** Pekka ja Pätkä muutoksen kourissa**
*** Peili**
*** HUUTO!**

- II-kurssin opetusharjoitteluun liittyvät
luokkahuoneproduktiot yläasteelle ja
lukioihin
Ensi-illat 27.9. Ohjaava opettaja
Pieta Koskenniemi

*** Arvaa kuka, arvaa missä, arvaa miksi**

- I-kurssin runo-kompositiot
Demo 8.10. Ohjaavat opettajat
Marja-Leena Kuronen
Marja Louhija

*** Etno - esikirjallinen teatteri, myytit, rituaalit**

- I-kurssi
Demo 22.10. Ohjaava opettaja
Ida-Lotta Backman

*** Tuhat ja yksi yötä**

- II ja III kurssit
Ensi-ilta 12.11. Ohjaaja
Seppo Kumpulainen

rituaalit

- I-kurssin ohjausetydit
Ensi-ilta 1.12. Ohjaava opettaja
Pieta Koskenniemi

ihde Jimmy Dean

- II ja III kurssit
Ensi-ilta 2.12. Ohjaaja
Maarit Pyökäri

**aha ja vapaus -teatterihistoriallisia
teatterin tehtävistä**

- I-kurssi (antiikki-renessanssi)
- II ja III kurssit (1900-luku)
Esitykset 6.-15.12. Ohjaava opettaja
Marja Louhija

*** Musiikkiteatterilinjan näyteproduktio**

- 16.12. Pirkko-Liisa Tikka

*** AVOIMIEN OVIERÄ PÄIVÄ lauantaina 4.12. klo 12 - 18**
Esillä näyttein Turun taiteen ja viestinnän oppilaitoksen kaikki
osastot: teatteri, video, valokuva, tanssi sekä jatkolinjat; stunt,
nukkeanimaatio, erityisryhmät ja tanssi, Arts Management...

TERVETULOA!

Lisätietoja:

Turun taiteen ja viestinnän oppilaitos
Ratapihankatu 53
20100 Turku
puh. 921- 303 111
fax 921- 303 304

TUTVON TEATTERI,
OHJELMISTOSSA 1993,
TEATTERIFESTARIT
NUOREN KOULUTUKSEN JA
OPPIMISTEHTÄVÄNÄ

Mitä tapahtui todella

– pääsylippu kouluihin ja katselmuksiin

Turun kuvallinen ops-versio heijastaa osaltaan intoa, missiota ja erityisesti toimintaympäristön luonnetta. Turun Munan tehdas-tiloihin rakentunut monitaiteinen TuTVO oli alkuvaiheessa todellinen ihmeiden talo, jolle mikään ei tuntunut olevan mahdotonta. Luova ja päämäärätietoinen johtaminen rakensi pohjaa kehitymiselle Turun Taideakatemiaksi. Teatteri-ilmaisun mietinnön vaade nukketeatterin, sirkuksen ja muun teatteri-ilmaisun opettamisesta samasta TIO-paketissa ratkaistiin viisaasti, kun ratkaisuvaltaa vielä oli. Kouluun perustettiin heti kolme itsenäistä, korkeatasoista opetusohjelmaa teatterin eri ammattilaisille: nukketeatteri, sirkus ja teatteri-ilmaisun ohjaaja, joissa alkuperäisten säädösten mukaan kaikissa, teatteri-ilmaisun ohjaajan pedagogista painotusta.

Turun Munan neljä kerrosta kuhsivat monimuotoista taide-elämää: aamulla kouluun tullessa oli kaunista seurata animaattoreiden, Suomen ensimmäisten, hiljaista keskittynyttä piirrostyöskentelyä. Seuraavalla porrastasanteella istuikin filosofi pohtimassa kuvan ulottuvuuksia valokuvauksen koulutuksen opetuksessa ja median opiskelijat virittelivät kameroitaan toisessa nurkassa. Matkalla teatterisaliin saattoi

kohdata jättikokoiset nukketeatterinuket toiminnassa ja jäädä seuraamaan viittomakielisen teatterin lumoavaa liikettä. Lopulta ennen teatterisaliin pääsyä ohitit venyttelevät tanssinopettajat treeniasuissa odottamassa pääsyä tanssisaliin, jossa pyörätuolitanssi ehkä juuri oli päättymässä. Teatterisalissa sai sitten tietää, että moniosainen esityksellinen tutkielma olikin jalkautumassa teatterisalin lisäksi kellariin, tavarahissiin ja portaikkoon. Työryhmä oli päättänyt siten vastata vaellusesityksellä kysymyksen ajankohtaisesta pyhästä ja pahasta, impulsseinaan Rostockin tuoreet natsi-mielenosoitukset. Aikalaisrituaalin pohjaksi opiskelijat eivät olleet tyytyneet itsestäänselvyksiin, vaan olivat kaivaneet itsestään kysymyksen: Millä edellytyksillä se voisinkin olla minä, joka vihkiytyy pahaan?

Turun koulussa kaikki näytti olevan mahdollista ja Turun Munan emo hautoi monta kultamunaa, koulutusohjelmia, taidetekoja, verkostoja ja antoi pian myös näyttöjä erityisosaamisestaan; opsien strategianahan oli keskustella teatterin keinoin ja näytöin...

Matkalla teatterisaliin saattoi kohdata jättikokoiset nukketeatterinuket toiminnassa ja jäädä seuraamaan viittomakielisen teatterin lumoavaa liikettä. Lopulta ennen teatterisaliin pääsyä ohitit venyttelevät tanssinopettajat treeniasuissa odottamassa pääsyä tanssisaliin, jossa pyörätuolitanssi ehkä juuri oli päättymässä.

1.3. Näköala Vallilan sellistä – opistosta ammattikorkeakouluksi 1995–2000

SOILE

”Kun tulin Hetvoon, olin ihan tietämätön teatterista ja saatoin olla sitä turvallisesti.

Meidän luokassa oli vahvoja henkilöitä joilla oli sadan vuoden taustoja teatterista ja mä tulin vaan Casinolta... Olin koulussa ihan että mitä kaikkea teatteri voi ollakkaan. Voi laajentaa joka suuntaan, ei tarvitse olla vain näyttelijä tai ohjaaja tai dramaturgi vaan jokapaikanhöylä, mikä oli mulle luontaista silloin ja nyt. Naamioihin hurahdin kun Elina Rainio toi Poppiuksen karaktäärinaamiot tunnille, mulla kääntyi koko kelkka. Naamio vie sormia napsauttamalla toiselle, fiktiiviselle tasolle eikä naamiot ole koskaan loppuun kaluttu asia. Mä oon niiden naamioiden avulla päässyt sellaisesta luokassa vallitsevasta sosiaalisesta ahdistuksesta. Kun meillä oli ne naamiot päällä, oltiinkin kaikki ilman ryhmäroolejamme jonkun muun palveluksessa. Kaipaen sitä vanhanaikaista toista tasoa, fiktiivistä tilaa, fiktiivistä roolia. Siinä vaiheessa elämää mulla oli joku kummallinen lukko äänen kanssa ja naamio tarjos mulle ilmaisukeinon. Ja nälän oppia niistä lisää, puolinaamioista ja klovnerian eri muodoista, joissa naamio ei ole konkreettinen mutta läsnä.

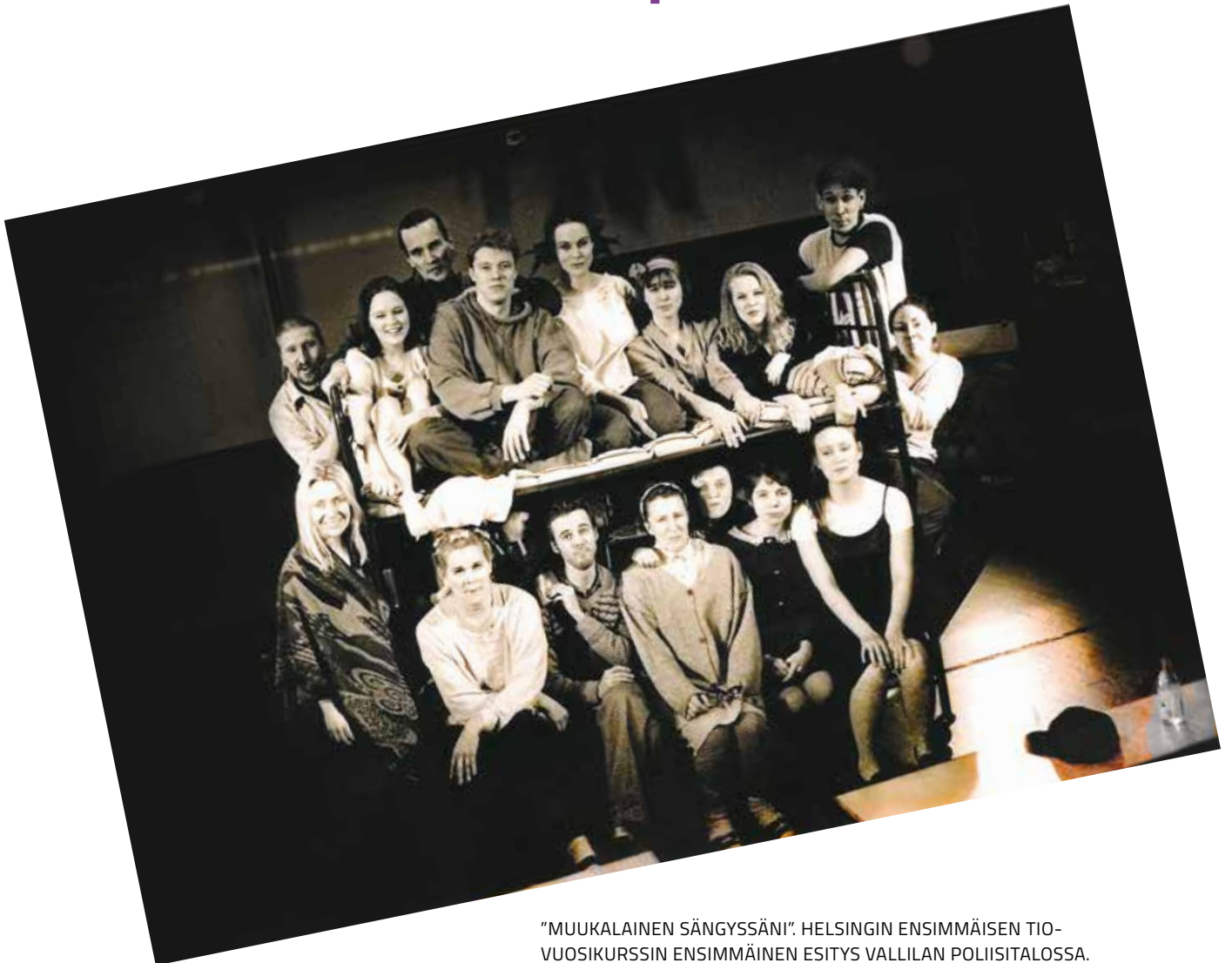
Kun koulu loppui lähdin Pariisiin Le Coq-kouluun kolme markkaa taskussa. Olin au-pairina kesän, mutta syksyllä mua ei hyväksyttykään kouluun mm. puuttuvien dokumenttien ja varojen takia. Otin sitten semmoisen iltakouluversion ja opiskelin vuoden päivät ranskaa lasten kanssa. Seuraava vuonna pääsin opiskelemaan perusteatterin ykköskurssin. Siinä aloittaa 100 ihmistä ja 30 saa jatkaa. Mä en saanu, itkin viikon ja vihasin kaikkea. Lopulta sain koko kaaren kun suoritin Le Coqin kakkoskurssin Padovassa. Mun polku ei ole mennä koskaan suoraan, luovuuden vesi virtaa ja aina tulee joku pato sitten on oltava plän bii että miten sieltä mennään.

Kun tulin Suomeen, putosin naamion mentävään aukkoon. En tiennyt mille ovelle menisin kolkuttelemaan, halusin todella olla jossakin ryhmässä tai teatterissa. Teakki avasi ovensa mulle pedatutkintoon ja siellä jäsensin ja jatkotyöstin kokoamaani fyysisen teatterin työkalupakkia. Se auttoi mua artikuloimaan. Olen nykyään jäsenneilty ja organisoitunut ja artikuloiva, se on perusluonne, vaikka välillä hukassa. Ihastuin naamioiteatteriin lajina, koska siinä pääsee toteuttamaan organisoituneisuutta, kontrollifriikin luonnetta. Ehkä mun kaaoksen sieto on vähäistä, rituaalisuus on tärkeää ja se että luodaan säännöt, tulee kunnioitus työtä kohtaan.

Sartorin naamionvalmistuskurssilla tapasin Daviden, jonka kanssa pystyin keskustelemaan fyysisestä teatterista intohimoisesti. Se oli sellainen mindblowing experience, että pystyy jonkun kanssa haaveilemaan mitä joku fyysinen teatteri voisi olla. Tuli semmoinen kirkas ajatus, että nyt aletaan perustaa omaa fyysistä teatteria ja siitä syntyi Metamorfoosi. Olin aiemmin haastatellut naamiomestari Poppiusta lopputyötä varten ja mulle oli sanottu, että jonkun pitäis jatkaa hänen työtään. Ja nyt, sata vuotta myöhemmin ne naamiot on meillä ja me tehdään niiden jatkotuotantoa. Kun Poppiuksen talo myytiin perikunta luovutti Metamorfoosille ne muotit ja reseptit ja se sitten käynnisti sen että alettiin etsiä toimitilaa harjoitteluun, naamioiden varastointiin ja valmistukseen. Tuli oma toimitila Pointe Fix, tuli kiinnnekohta elämään, tuli ensemble, pieni tuki Kulkelta ja Taikelta. Taloudellinen epävarmuus luo painetta, että on pakko keksiä kaikkea, että pysyy elinvoimaisena ja luova moottori käynnissä. Ei oo vaihtoehtoja: jos haluaa elää tasapainoisen elämän, vaikka sitten pätkätoilla, että pystyy seisomaan valintojensa takana, näin pitää mennä. Että ei ole kolmikymppisenä jo semmoisessa kunnossa, että taisin valita väärin. Jos luovat kanavat katkaistaan, kaikki voi lähteä väärään suuntaan...”

SOILE MÄKELÄ, TIO 1998

Pitkän päivän matka Vanhaankaupunkiin

"MUUKALAINEN SÄNGYSSÄNI". HELSINGIN ENSIMMÄISEN TIO-VUOSIKURSSIN ENSIMMÄINEN ESITYS VALLILAN POLIISITALOSSA. KUVASSA VAS. YLH. MARKKU AROKANTO, SANNA HARJU, TOMMI P. PESONEN, TOMI KERVINEN, SOILE MÄKELÄ, HELI LÖYTYNOJA, ANU-HELENA PITKÄNEN, SAMULI MÄKISALO, KATRI LUUKKONEN. VAS. ALH. LOTTA ORA, MIMMI MÄKINEN, PERTTU HALLIKAINEN, ANNUKKA BLOMBERG, KATI SIREN, HETA HAANPERÄ, SAANA LAVASTE

Ensimmäisten TIO-opiskelijoiden valmistuttua Turusta perustettiin teatteri-ilmaisun ohjaajakoulutus vuonna myös 1995 Helsinkiin. Toimin koulutuksen suunnittelussa asiantuntijana ja sittemmin koulutuksen vetäjänä, ensin HETVOssa (Helsingin taiteen ja viestinnän oppilaitos) Vallilan vanhassa poliisitalossa, myöhemmin Helsingin väliaikaisessa ammattikorkeakoulussa. Koulutus sai oman kodin 1999 Vanhastakaupungista Ammattikorkeakoulu Stadiana ja muuttui Metropolian ammattikorkeakoulukonserniksi vuonna 2007. Turun ja Helsingin koulujen välinen yhteistyö jatkui 1996 aktiivisena mm. Turun aikana luo-

dussa yhteisessä kansainvälisessä Erasmus-verkostossa. Siitä muodostui TIO-koulutuksen kehityksen kannalta ratkaisevan tärkeä. Innovatiivisessa koulutuksessa tuohon aikaan joidenkin eurooppalaisten, erityisesti brittiläisten ja hollantilaisten oppilaitosten orientaatiot olivat lähempänä TIO-koulutuksen sisältöjä kuin kotikentällä. Erityisesti opetussuunnitelman kehittämisen yhteinen European Module -hanke devising-käytäntöjen alalla vahvisti ja inspiroi TIO-koulutusta. Devising operoi ei-kirjallisin yhteistoiminnallisin lähtökohdin ja monimuotoisin dramaturgion, ja se sijoittui TIO-koulutuksen opetussuunnitelmissa keskeiselle paikalle draaman

jälkeisen nykyteatterin ja osallistavien draamamenetelmien rajapinnassa. Devisingista kirjoitettiin ja laadittiin sovelluksia, ja siitä tuli Helsingin TIO-koulutuksen soveltavan teatterin keskeinen työkalu jo vuosia ennen kuin käsite sai tunnettua suomalaisessa teatterikoulutuksessa.

Kansainvälisten kokoontumisten huippuosajien tapaamisten jälkeen paikallinen TAVI-todellisuus tarjosi ajoittain kylmää kyytiä, eikä teatteriopetuksen jatkuvuudesta viestinnän koulutuksen rinnalla ollut takeita. Helsingissä teatterin opiskelijoille ja opettajille ei aluksi näyttänyt löytyvän toimitiloja eikä fasiliteettejä, huolimatta teatteritaiteen koulutuksen tuolloin korkeasta yksikköhinnasta. Teatterikoulutuksen vetäjää työllistivät opetuksen, sen kehittämisen ja opiskelijahallinnon lisäksi toimintaedellytysten luominen ja vaellus mahdollisissa vuokratiloissa. Puoli vuotta Ehrensvärdintien perinteikkäissä autioissa tiloissa tuotti kuitenkin jo hienoja esityksellisiä tutkielmia, joista osa nähtiin jo Sturenkatu 27:n voimistelusalissa.

Toiminnassa ja esitysten tasossa näkyi varmasti jossakin määrin pioneerihengen energisoiva nostatus, mutta toisaalta myös se tosiasia, että koulutukseen hakijat tuolloin olivat vanhempia ja esittävän taiteen alalla kokeneempia kuin myöhemminä vuosina. Ammattikorkeakoulun tiukkeneva byrokratia kolmen korkeakoulupaikan pakkohakuvaatimuksineen tuotti myöhemmin koulutukseen nuoria ja kokemattomia hakijoita, jotka eivät aina ehkä olleet ihan selvillä mihin hakivat. Onneksi nuorisosteiden rinnalle tuli vuosittain vaihteessa kuitenkin mahdollisuus ensimmäisenä Suomessa käynnistää teatteri-ilmaisun ohjaajan aikuis-AMK-tutkinto. Siitä tuli monialaisen koulutuksen työelämäverkostoitumisen ja sovellettavuuden kannalta koulutuksen avainalue. Siihen hakeutui kasvatus-, kulttuuri- ja hoitoalan tutkinnon suorittaneita opiskelijoita. He haastoivat koulutusta hedelmällisellä tavalla, ja näytti siltä, että teatteri-ilmaisun ohjaajan tutkinto soveltuvi erinomaisesti juuri monien ammattien täydentäväksi osaamiseksi. Matka monitaiteisuudesta kohti monialaisuutta oli alkanut.

LOTTA

”Mullahan oli sosionomin tutkinto alla ja olin tehny päihdetyötä, jossa vaikka henkeä oli uhattu, siihen nähden tää TIO-homma on aika iisiä sentään...

Valmistuin 1998 ja tulin opettamaan jo 1999, ensiks siihen sote-alan ihmisten ”Siltoja sukelluksia” -aikuiskoulutukseen kurssisihteeriksi. Oli tietty uskottavuus sote-alaan nähden ja olin omalla alueellaani ja vedin kohta workshoppeja. Nuorisosteiden kurssien ryhmäilmiö saattaa olla rankempi kohdata kuin aikuisten. Aikupuolella on soteihmisiä, jotka sanoo, joo anna meille välineitä, niin me otetaan ne heti käyttöön! Lähihoitajatyypiset on hirveen selvästi tulleet työssään siihen pisteeseen ettei riitä, että vähän bamlataan, ne lähtee heti tekemään. Sen jälkeen tuntui välillä vaikeelta opetuksessa nähdä näitä ajoittain haluttomia nuoria.

Tein opetusta Laureassa monta vuotta ja Stadia-Metropoliassa kaksitoista vuotta, se oli mun työyhteisö, eikä ollut helppo purkaa sitä suhdetta. Laureassa mä oon aina vähän ulkopuolinen ja Metropoliassa tuutorinakin vähän niin kuin työelämän edustaja... Semmoinen välitilatoimija on se TIO-identiteetti, siinä tapahtuu sellaisia hienoja ristikkäishedelmöityksiä.

Nyt työskentelen hirveen eri-ikäisten kanssa, on eskari-ikäisiä, ylä- ja ala-asteikäisiä, muistisairaita, museodraamoja ja aikamatkoja. Nuoremmat kollegat voi tulla sillä tavalla huuli pyöreänä kysymään, että miten tota osaa? Vetäjänä pitää olla äärimmäisen hereillä, aistia etukäteen mitä tapahtuu ja uskaltaa sanoa, ajatella ääneen. Kokemus toki näkyy, mutta ennen kaikkea se on ”hands on” -työtä; sä oot koko ajan siinä keskellä ja teet ja toimit. Olet siinä, ei ole varaa päkistelyyn, prosessi syntyy eri tavoin eri ihmisten kanssa. Täytyy olla koko ajan semmosta innostajaidentiteettiä ja pitää olla sanottava. Ne on niin nopsia ja intensiivisiä nuo ohjaukset, että alkaa ikääntyessä käydä kunnan päälle. Mutta nautin siitä, kun saan tehdä sisältöä ja substanssia, draamaprosessia tai esitystä. Kun kukaan ei hengitä niskaan ja mä saan itse valita sen lähestymiskulman. Sielläkin sitä on välitilatoimijana. Nuoriso-ohjaajat kun pyysi että voisitsä ohjata jotakin, niin tajuat että siinä on semmoset sata henkeä ja että tää on väline saada aikaseks semmoinen tarpeellinen massaliikutus...

Tää epävarmuus vaan vanhemmiten rasittaa, projektirahoitukset ja muutkin on yhä tiukemmassa. Vaikka olis hyvätkin suosittelijat taideapurahaa hakiessa sanotaan, että tää menee liikaa pedagogiikan tai sosiaalityön puolelle ja tulee rahoittajan hylky. Toisaalta aikoinaan DraamaRäätäleiden kanssa saatiin terveyden edistämisen rahoituksia, oltiin ajoissa oikeaan aikaan oikeassa paikassa. Tää on proaktiivinen ammatti. Mietittiin aikoinaan ay-hommissa, kun olin edustajana TIO-killassa, mitä siitä seuraa kun elää ajassa, että lukee aikaa ennen kuin aika on koitanut. TIOilla on kummallinen tele, luetaan työksemme heikkoja signaaleja...”

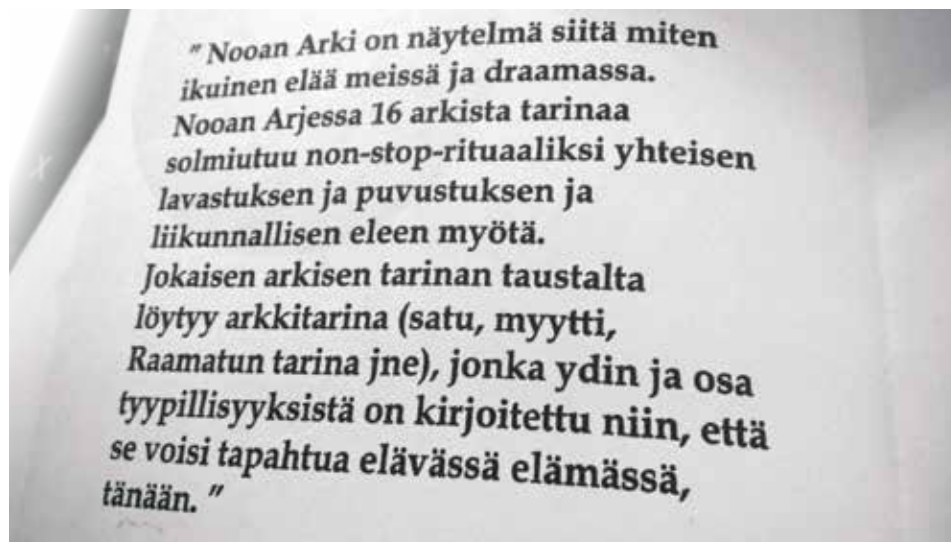
LOTTA ORA, TIO 1998

Siltoja, sukelluksia – kohti soveltavaa teatteria

Teatteri-ilmaisun ohjaajatutkinnon aikuiskoulutusversioiden ideointi aloitettiin Sturenkadun vanhan poliisitalon kellarisellissä. Onneksi senään, opetusviraston siunauksella, teatteriopiskelijat pääsivät maanpäällisiin opiskeluolosuhteisiin. Täydennyskoulutuksena 90-luvun loppupuolella syntyi kolme aikuiskurssia ”Siltoja, sukelluksia – draamamenetelmien soveltaminen sosiaali- ja terveydenhoitoalalla”. Koulutus oli pelinavaus kahteen suuntaan: monialaisessa Helsingin koulutusorganisaatiossa se avasi oven koulutusalojen synergiaan kohti taiteen ja hyvinvointialan yhteistyötä. Se lanseerasi teatterikoulutuskenttään alustavasti soveltavan draaman käsitteen ja artikuloi teatteri-ilmaisun ohjaajan koulutuksellisen profiilin, jossa harjaannuttiin ”teatterilliseen toimintaan myös taiteen ulkopuolisilla elämäalueilla”.

Teatteritaiteen eri osa-alueet ja traditiot ja käytännöt yhdessä sen sovellettavien työmuotojen kanssa olivat kaiken aikaa sisältyneet TIO-koulutukseen. Muistot Poliisitalon vuosista ovat kaksijakoisia: oli vastoinkäymisiä, mutta myös teatterin juhlaa monimuotoisissa esitystapahtumissa sekä itse Poliisitalossa ja sen ympäristössä. Koulutus kukoisti ja kasvoi ja jalkautui laajalti alueen eri kohteisiin esitystapahtumissa ja draamaharjoittelussa. Monimuotoisen kukoistuksen mahdollisti silloinen käytäntö, että mikäli koulutusohjelma pysyi budjetin raameissa, saattoi vetäjä operoida kustannusten kohdentamisessa melko itsenäisesti. Kiinteiden opettajakansien puuttuminen osaltaan

mahdollisti rikkaan kansallisen ja kansainvälisen vierailijarekrytoinnin. Näin useina vuosina voitiin vakanssien puuttuessa opettajiksi kutsua teatterialan eri osa-alueiden kiintoisimpia teatterintekijöitä ja suunnannäyttäjiä Suomesta ja Euroopasta. Haastatteluissa muistellaan tuolta ajalta mm. Paavo Hakulisen musikaalia ”Muukalainen sängyssäni”, Juha-Pekka Hotisen uuden dramaturgian näytettä ”Bulk-roskaa, massaa maneereja”, Hannu Raatikaisen ”Nooan arkea”, Reijo Kontion vaelusdraamaa ”Viisi kertomusta Viaporista”, Pieta Koskeniemen kättilöimää jalkautuvaa, monimediaista esitystä ”Street Cuts”, Seppo-Ilmari Siitosen monistettujen Ninojen ”Lokkia”, Juha Hurmeen ”Titus Andronicusta”. Kansainvälistä osaamista toivat sekä prosessi- että yhteisödraaman sekä fyysisen teatterin osaajat Allan Owens, Philippe Gaulier, Norman Taylor, Lynne Clarke ja Michael Rohd. Tuolloin rantautuivat kouluun myös kotimaiset kestosuosikit hahmometodi, tuolloin Marcus Grothn vetämänä, sekä impro Tytti Oittisen johdolla. Pakollisissa soveltavan draaman hankkeissa oli ansioituneita opettajia mm. Marjo Ventolasta Elina Rainioon ja Päivi Ketoseen. Soveltavan teatterin hoitoalalla suoritettujen harjoittelun esitykselliset tutkielmat olivat usein kouluttajan näkökulmasta vaikuttavia ja veivät ympäri Helsinkiä autenttisille esityspaikoille sairaaloihin, kaduille, kouluihin, luontoon, lähioihin. Uuden esitysestetiikan merkit näkyivät autenttisen, faktan ja fiktion kohtaamisina.

"NOOAN ARKI", OHJAUS HANNU RAATIKAINEN 1997, KÄSITTELI ARJEN TARINOITA MYYTTIN RAAMEISSA.

Koulutuksen jatkuvuuden takaamiseksi ja väliaikaisen poliisitalon tilalle oli etsitty ja löydetty uusi peruskorjattava toimitila Vanhankaupungin rannasta. Arkkitehtitoimisto ja Helsingin kaupungin rakennusvirasto toteuttivat uudistuksen suunnittelun ja toteutuksen pikavauhtia ja tasapuolisesti eri koulutusohjelmia kuunnellen. Teatteri-ilmaisun ohjaajakoulutuksen pitkän päivän matka Arabiaan helpottui oleellisesti kun kulttuurialan johtoon saatiin uutta toimintaa tukevaa johtamista.

Samalla kun sisäpoliittiset ongelmat helpottuivat, oli hiljalleen nousemassa uusia ulkoisia haasteita. Ammattikorkeakoulujen kulttuurialan volyymin nopean kasvun myötä seuraavan kriisin siemenet oli kylvetty. Koulutusohjelman muutaman lihavan vuoden jälkeen opetusministeriön tavoiteohjelmista oli nähtä-

vissä että leikkuri iskisi ennemmin tai myöhemmin myös pienessä Esittävän taiteen koulutusohjelmaksi uudelleen nimetyssä koulutusohjelmassa.

Monitaiteisuudesta monialaisuuteen kasvanut soveltavan teatterin koulutusohjelmaa odottivat vuosituuhannen vaihteessa ajan uudet koulutuspoliittiset pohdinnat. Miten selviytyä lähestyvässä korkeakoulujen henkiinjäämistalustalossa; tukisiko taidekenttä omiaan, entä järjestöt? Jos Esittävän taiteen volyymi leikattaisiin alle henkiinjäämisen minimikoon, auttaisiko laatu? Onko löydetty profiloitumisalue kyllin vahva ja päättäjien tunnistettavissa? Millainen menestystarina TIO-tarina voisi olla? Mistä TIOille maksavat markkinat? Tulevaisuutta varten oli yhä uudestaan sanoitettava, mitä on tullut tehtyä ja mikä siinä on merkityksellistä.

"BULK – ROSKAA,
MASSAA, MANEEREJA"
JOHDATTI UUDEN
ESITYSTAITEEN
IHMEMAAHAN, JOSSA
NÄYTTELIJÄ OLI SEKÄ
MONISTETTAVISSA
ETTÄ KORVATTAVISSA.

Helsingin taide- ja viestintäoppilaitos
teatteri-ilmaisun ohjaajalinjan III vuosikurssi esittää:

BULK

- roskaa, massaa ja maneereja -

Bulk on sikermä maneereja, Blues brothersia, vanhempien valokuvia ja small talkia, hissiahdista ja Buster Keatonia, puhelinvastaajaviestejä, äidin naurua, omistautumisen pelkoa.

Bulkin ilmaisu perustuu manereihin. Omien ja perheenjäsentemme manerien lisäksi on materiaalina käytetty elokuva- sekä teatterimaneereja. Olemme yrittäneet selvittää, miten maneerit periytyvät, millä tavalla maneerit on henkilökohtainen, miten se oikeastaan eroaa "persoonallisesta" ilmaisusta.

Esiintyjien osallistuminen Bulk-esitykseen on joka ilta vapaaehtoista. Seitsemäksi ei tarvitse tulla, jos ei huvita. Paikalle saapuneet korvaavat poissaolijat mahdollisuuksiensa ja kykyjensä mukaan. Selkeitä rooleja ei Bulkissa ole, kuka vain voi korvata toisen. Esityksen kesto vaihtelee näin esiintyjien lukumäärästä riippuen kahdestakymmenestä minuutista puoleentoista tuntiin.

Projektin johto ja kokonaisuohjaus Juha-Pekka Hotinen

Esitykset: Pe 16. 1. Ti 27. 1.
 Ti 20. 1. Ke 28. 1.
 Ke 21. 1. To 29. 1.
 To 22. 1.

Esitykset alkavat klo 19. 00

Lippuvaraukset
TOIMISTO 31084223
FAX 31084203

Mitä tapahtui todella – muistelmia taikojen talosta

SIRI

“Sturenkatu oli taikojen talo. Se oli talo jossa tehtiin teatteria putkaan ja Kallioon ja vaikka minne.

Kaikki nää mahdollisuudet mitä meillä oli, me otettiin ne haltuun kerta kerralta, näki että meille oli taisteltu tila. Täällä Arabiassakin, alkulähteillä, oli vielä taikojen talo, näki että se oli taisteltu meille. Me oltiin koulutuksena ehkä parhaimmillamme silloin kun me oltiin vasta asettumassa, Sturenkadulle tai Arabianrantaan. Sitten käy niin kuin Niskavuudessa, että talo käy arvokkaammaksi kuin itse sisältö. Kaikki se mikä on ollut taikojen talon voima, alueellisuus, pienuus, yhteisöllisyys, pyhä lauma, paikallisuus, yllätyksellisyys, ajankohtaisuus, kaikki se lähti murtumaan, kun organisaatio oli iso.

Ajattelen, että mun urapolulla mulla on ollut kirjallisuuden käsiala ja teatterin käsiala, soveltavan teatterin. Teen tekstuaalista näyttämöllepanoa koko ajan. Mä oon tavallaan ajautunut sellaiseen paikkaan, missä mä saan jompaa-kumpaa soveltaa toiseen. Silloin kun olen toiminut teatterissa, olemme löytäneet itsemme Töölön kaduilta, tekemässä kirjallisia vaelluksia. On etsitty erilaisia kirjallisia sovelluksia, tehty yleisötyöpajoja. Ekaks valmistuttua pyörittiin “Kirjallisuus-Liven” kanssa Draamalanssilla ympäri kirjastoja ja kouluja, Marko, Raisa ja minä, seitsemän vuotta heitettiin keikkaa. Täällä tehtyjen yhteiskunnallisten iltamien jälkeen, alettiin soveltaa kirjallisuuteen sitä esityksellistä tutkielmaa, jossa pipopäät Bingo ja Bonushead kohtaa milloin kirjallisuuden klassikoita, satuja, fantasiaa, utopioita. Nyt mä olen sitten kirjailijana tämän vuoden Lukuintolähtetiläs ja puhun osallistavista ja toiminnallisista menetelmistä, vaikka miten Kiveä voi opiskella kiipeilyseinällä. Äidinkielen opetukseen oon tehnyt “Seikkalujen Aapisen”, luonu siinä maailman toisudesta, salaisesta ystävyydestä. Siinä kettu, ekohippi on salaa

kanin eli teknokraatin kaveri. Sit mä huomasin, että herranjumala mähän oon dramatisoinu tämän Vanhankaupungin alueen, Kumpulat ja pienet siirtolapuutarhat ja lasitalot ja hissit toisaalla... Palaan yhä uudestaan koulun eväisiin, mm. arkkityyppisiin rakenteisiin, uhrauksiin, koettelemuksiin. Niihin metaforisiin rakenteisiin, joissa rakenne ja tyyli ei puhuttele toisiaan vaan voima tulee siitä, että se toinen kieli tulee kaukaa. Yllättävää ja vanhentumatonta koulutuksessa on ollut se dramaturginen ärhäkkyys, soveltaa kaikkea kaikkeen, väsymätön heuristinen kokeilu. Sanoit joskus, että dramaturgian pitäis olla samanlainen oppiaine kuin filosofia tai kansalaistaito. Koen, että ihmiset joilla sitä dramaturgian kansalaistaitoa ei ole, niitä pidetään pimeässä, niitä voidaan hallita, ei näe millä heihin vaikutetaan.

TIO-koulutuksessa oli hyvää se, että oppi tunnistamaan jargoneita, pistää sormet joka lukuluukulle ja pohtii miksi on näin: tää on asetettu tällaseks yhtälöks, mitä tästä puuttuu, mitä tällä yritetään katkeä, mitä asetetaan vastakkain. Se on osaltaan tehnyt TIOista niin monessa paikassa pärjääviä, soveltuvaisia, muttei kuitenkaan niele koukkua kohoineen. Ne katsoo, miten tää tarjotaan ja ne osaa toimia aika monessa rakenteessa. Se on tehnyt ja pehmeesti myös uudistaa sitä rakennetta, vaikka välillä nurkat kolisee.

Kirjallisuuden matkasaarnaajana mä olen huolissani empatiasta, se on avainasia, se on se mitä mä käytän käsikassarana kirjallisuudessa, mutta mikä pätee myös soveltavaan taiteeseen. Kun meillä on hyvin yksilökeskeinen maailma ja aika varhain sun pitää koulussa tehdä niitä viimeisiä yhden polun valintoja, niin miten siinä käy se asettuminen toisen asemaan, myötäeläminen. Jos sulta poistetaan kokemuksellinen mahdollisuus myötäelämiseen, niin mua hyytää se ajatus, millaisia lapsia siitä tulee...”

SIRI KOLU, TIO 2001

LOUHIJA

Artikkeli ”Muistelmia elävistä taloista” (Teatterilehti 2001) kuvaa niitä uusia teatterikäytäntöjä ja avauksia, joita TIO-koulutuksessa sen alkuvuosina luotiin.

”Tätä kirjoitettaessa vuonna 2001 on reilut pari vuotta kulunut siitä, kun TAVIn teatteriopetuksen ja pohjoismaisen ministerineuvoston koollekutsumana viitisenkymmentä pohjoismaista teatteriammattilaista kokoontui tutustumaan tuntemattomaan: soveltavan draaman käsitteeseen ja käytäntöihin. Uuden termin ”applied drama” alla tarjottimella oli pedagogista draamaa ja foorumiteatteria kanadalaisessa, hollantilaisessa, brittiläisessä käsittelyssä, tarinateatteritekniikoita australialaisittain sekä mm. tiedeteatteria Tukholmasta. Kaikki mainitut teatterimuodot sisältyvät teatteri-ilmaisun ohjaajien arkeen, vaikka nimikkeet ja painotukset ovat vuosien varrella muuntuneet. Soveltavan draaman menetelmäperhe on suodattanut itseensä aineksia niin yhteisöllisen, pedagogisen kuin terapeuttisenkin draaman prosessien ja esitysten piiristä. Kansallisin ja kansainvälinen asiantuntijavoimin on koottu, eritelty, nimetty ja harjaannutettu soveltavan draaman käytäntöjä ja niiden suhdetta teatterityöhön. Prosessidraama ei nimensä mukaisesti tähtää esitykseen, vaan on työväline, vuorovaikutuksen, keskustelun, opetuksen, kasvun, yksilön, ryhmän tai yhteisön, taide- ja ilmaiskasvatuksen kehittämisessä. Se toimi myös teemojen ja faktatiedon haltuunotossa, osallistamisessa, ongelmanratkaisussa, asioiden kokemuksellisessa ymmärtämisessä. Toiminnallinen asioiden käsittely draaman keinoin tapahtuu esim. tarinan, roolin, tilanteen kautta ja niin teeman tai tiedon käsittely saa eläytyvän tarkastelun. Siinä pään viisaus tulee punnituksi paitsi järjen myös aistien, lihasten ja sydämen kautta, usein myös suhteutettuna toiseen aikakauteen, perinteeseen, tapoihin tai kulttuureihin.

— Prosessikeskeisten draamatyömuotojen rinnalla ja niistä kasvaneina on koulutukseen syntynyt joukko soveltavan draaman esityksellisiä muotoja, omine tavoitteineen, rituaaleineen, improvisaatioineen. Teatteri-ilmaisun ohjaajakoulutuksessa esitykselliset tutkielmat -yleisnimikkeen alle on koottu joukko teatterikäytäntöjä, joissa fakta ja fiktio yhtyvät. Niissä on tavoitteena tarjota yleisölle jokin tietoaines tai kannanotto, elämyksellisessä muodossa. Otsikon alla on valmistettu TIE (theatre in education) -esityksinä teemaesityksiä niin teatteritiedon alueelta kuin esim. sosiaali- ja terveysalan teemoista. On tuotettu museodraamoja, luokahuone-esityksiä ala-asteelta lukioon, yhteisöesityksiä. Ajan teemoista on tehty aikalasirituaaleja, living newspaper -muunnelmia, draamallisia vaelluksia, foorumiteatteria,

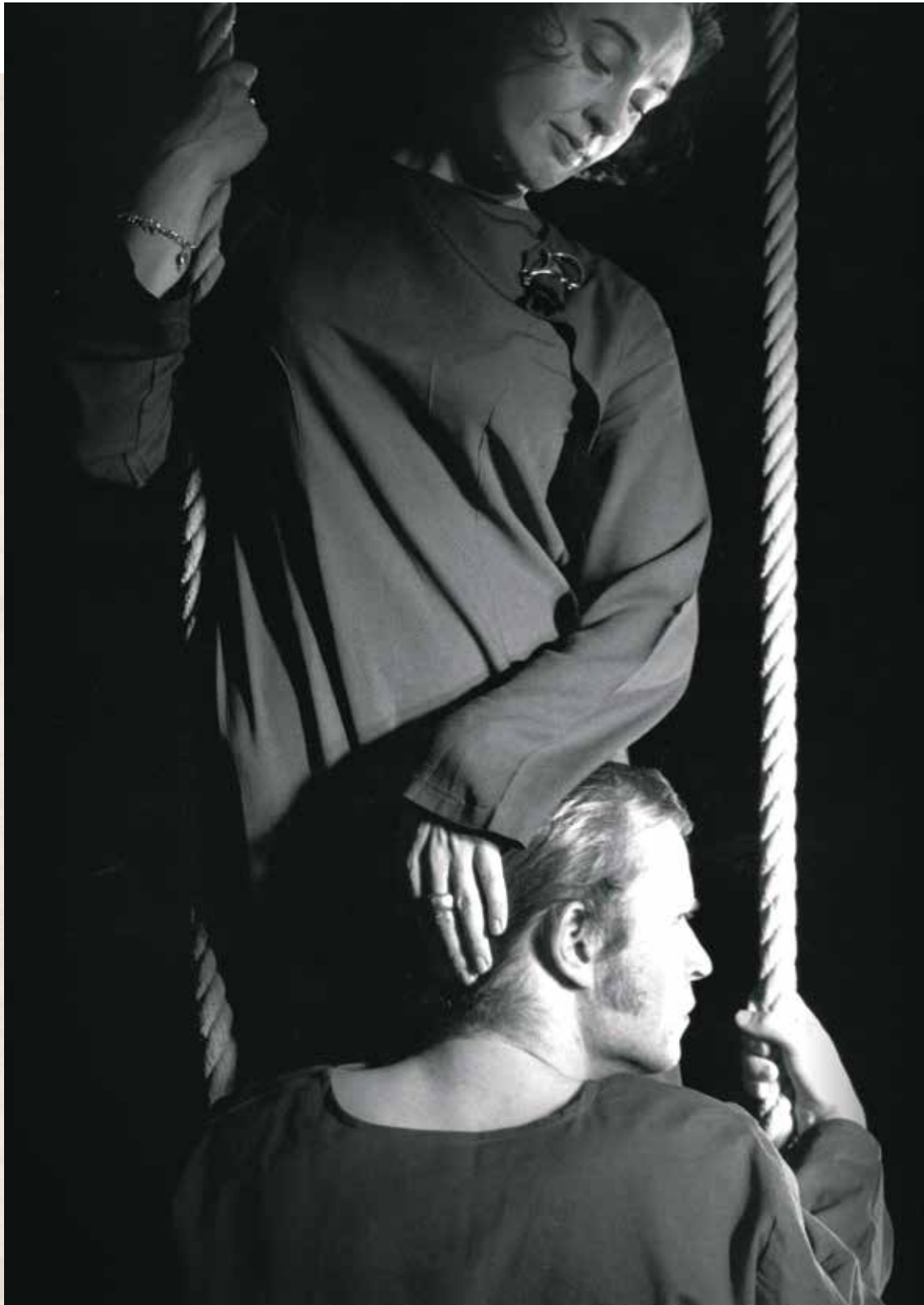
tarinateatteria, teatterillisia monitaidetapahtumia, seremonioita, interaktiivisia foorumeita, näkymätöntä teatteria, teatteritaiteellisia tutkielmia, tiedeteatteria jne. Kaikkien näiden teatterimuotojen tuottaminen vaatii teatteriosaamista yhtä hyvin kuin soveltavan draaman tuntemustakin. Mutta osaamisen lisäksi tarvitaan myös asennetta: eri ihmisryhmiin, yhteisöihin ja teemoihin kohdistuvaa uteliaisuutta ja alttiutta ihmetellä maailman menoa teatterin keinoin. Tarvitaan myös halua jakaa tämä ihmettely muiden kanssa sekä kykyä hahmottaa millaisten esityksellisten kompositioiden kautta miten parhaiten syntyy aiheensa näköinen dramaturgia. Raja taiteellisen ja soveltavan draaman välillä on onneksi avoin...

Tätä kirjoitettaessa H:gin AMK:n teatteriopiskelijoiden ryhmä on lähdössä vaihtamaan kokemuksia devised-työskentelystä Dartingtoniin yhdessä kymmenen muun eurooppalaisen teatterioppilaitoksen opettajien ja opiskelijoiden kanssa. Iso-Britannia on luonteva kohtauspaikka vaihtoehtoisten teatterikäytäntöjen tutkimiselle, onhan siellä jo traditiot paitsi teatteriopetukselle kouluissa myöskin ammattiteatterien laajennetulle toimintakonseptille. Kunnallisissa teattereissa taiteellisen työn ohella teatterin ammatilliseen toimintaan Britanniassa kuuluu usein teatterikasvatusta, teatteri-ilmaisunopetusta, yhteisöhankeita, yhteistyötä harrastajien kanssa, yleisötyöpajoja. Suunta on viemässä suomalaista ammattiteatterikenttää enemmän teatterikäsitykseen, jossa teatteri on paitsi keskustelun ja tutkimuksen kohde, myöskin keskustelun ja tutkimuksen väline.

Viemisinä Dartingtoniin teatteriopiskelijat tuovat luonteenomaisia tuotoksia teatterityön ja prosessoivien menetelmien yhteisvaikutuksessa syntyneistä esitysmuodoista ja toiminnallisen dramaturgian käsitettä valaisee opinnäytetyönsä esimerkkien valossa Siri Kolu.

TIO-koulutuksessa on prosessidraaman ja toiminnallisen dramaturgian keinoin tuotettuina tuoreeltaan nähty museodraamoja mm. Tekniikan museossa (”MC – Drive hard, live long”), Taideteollisuusmuseossa Arabiassa (”Minun kuppi”) sekä mm. museoympäristöön sijoitetussa elämäkertesityksessä ”Helinä – matka Peukaloliisasta Saaban kuningattareksi” (Helinä Rautavaaran museo, loka-marraskuu 2000).

On nähty esityksellisiä tutkielmia teatterihistorian eri teema- ja aikakausilta: perhe-elämästä suomalaisen draaman valossa, narreista ja naamioista eri aikakausina, poliittisen näytelmän muunnelmista, sankaruuden eri käsityksistä näytelmäkirjallisuuden valossa, näytelmäkirjallisuudesta uskonnollisten traditioiden heijastajana, kaupungin ja maaseudun eroista draaman valossa.

"OIDIPUS", TAVITEATTERI, 1998. ELINA HAGELIN JA MIKKO KAUKOLAMPI, OHJAUS SEPPO-ILMARI SIITONEN

Bingo ja Bonushead surffaavat aate-tv:ssä
Eli pitkän päivän matka yöhön
 30.4.1998

N.Y.T	NOSTALGIA	LADYLINE	LUONTO
9.00 Pähkähullut lääkärit Päivän jaksossa Alex surmaa viisi potilastaan refleksivasaralla	En valinnut asiaa Saankoski, Yt:n orvokkikabareesta 1960-luku	8.30 Rasvanpoltojumppa Vetäjinä Linda Evangelista Claudia Schiffer Ja Joan Collins	10.00 Rottien kiehtova maailma Tänään tutustutaan Rottien lisääntymis- riitteihin
10.30 Arbeit macht frei! Pekka Siitosen uusi värväysohjelma työttömille p. 0400-666 666 (05.50 + ppm)	Kommunisteille Pirttanen, 1950-luku	9.30 Sussun keittiö Tänään valmistetaan kermasikaa ja suklaapullia	10.45 Parhaat Eläinlaulut Tähtivieraana Jari Sillanpää ystäviensä Kimin Pagen ja Teeken kera. Ohjelmassa kuulaan mm. hittibiisit "Piekse sikaa", "Sä oot mun koira", "Remmiä Pupulle" ja "Sua vain yli kaiken mä harjaan".
Minulla on mielipide *san. SH	11.15 Testikuvaa	11.00 Koulu-Tv esittää: Tissejä, tissejä! (Buubelos, buubelos! Argentiina 1941) lempeän humoristinen nuoren pojan kasvutarina	13.00 Kuola in memoriam Dokumentti Kuolan niemimaan viimeviikoisesta poissyöpmisestä (BBC 1998)
11.00 Ostostaivas Repa kauppa tänään mm. venäläisiä tukisukkahousuja ja Hornet - hävittäjiä.	Siinä näkijä missä tekijä, Suomi Salama/Turkka Salama/Nyytäjä 1970- ja 80-luku Dram. RV	Dialektinen keittiö Kirj. RV	14.15 Yön salaisuudet Naarasorankien matkassa Papua – Uudella Guinealla
11.30 Näin marssimme Kolmen sepän patsaalla	12.00 Presidentti Urho Kaleva Kekkonen Hautajaiset. Uusinta. Lyhentämätön versio	Muotinäytös Kiri RV	15.00 Osaatko uida? Delfiini – tuo mestari- polskija!
12.00 Vappu! (Pahoja) tapoja ja tottumuksia.	18.00 Paras vanha pirttanauha. Kudontaohjeita kaipaaville. Soita studioon 09-31082422	Minä en tarvitse raakaa Säv. Kai Chydenius San. RV	15.30 Eläinuutiset Raportti Nigerian palavalta savannilta. Suora lähetys
13.15. Toimi "Doom" Kankaanniemen Deittilinja	Eeva ja Aatami Materiaalia Yt:n kirkkokabareeta varten 1960-luku	Ilähyväiset aseilla	
13.20 Kevätpuuhaa: Ripustamme verhot. Kevätaurinkoa, valo- hoitoa, kevätpiknik		14.30 Mangon kuorimisen suuri seikkailu	

JYKY

MILTÄ KANAVALTA KLIKATA KÄYPÄ PÄIVÄN AATE? SIRI KOLUN JA TYÖRYHMÄN ESITYKSELLINEN TUTKIELMA POLIITTISEN TEATTERIN VAIHEISTA JA VAIHTOEHDOSTA. SURFFAILUDRAMATURGIASSA YMPYRÖIDYT KOHDAT ESITYKSELLISIÄ.

On nähty myös näyttelijäntyyön eri teorioita esityksiksi purettuina ja keskeisiä länsimaisia filosofisia ajattelijoita on tuotu suomalaisen kirkonkylän kuppilaan. On nähty draamallinen alueellisesti vertaileva tutkimus uskosta, toivosta ja rakkaudesta nuorten ihmisten elämässä. On nähty dramatisoitu vaellus horsmaa kasvavassa laskettelumäessä, jossa eurooppalaiset nuoret välittivät kokemuksiaan elämästä teollistuvassa yhteiskunnassa. On nähty ”näky-mätöntä teatteria” Syöpäyhdistyksen syysretkellä hoitoalan opiskelijoille Seurasaarella. On nähty ”Street-Cuts”-tarinoita vastuusta Helsingin eri puolilta TV-dokumenttia hyödyntäen. On nähty Bingo ja Bonus-Head surffailemassa AATE-TV:ssä etsimässä maailmankatsomusta ja niitä joiden kanssa jakaa tämä ihmettely.

Tätä kirjoitettaessa on eläviä muistoja myös foorumi-teatterista Malmin sosiaalialan oppilaitoksessa, jossa nähtiin Peppi Pitkätossun burnout hoitohenkilöstölle. Koettiin myös Kolmen pienen aikamiesporsaan ja suden ottelu syrjäytymisdraamassa ja on nähty draamallisia kannanottoja koskettamiseen, suruun ja yksityisyyden suojaan hoitotyössä. On nähty esitykselliset tutkielmat omistautumisen ja palvelun ja palveluksen merkityssisällöistä (ohjaava opettaja Juha-Pekka Hotinen). On nähty dramatisoituina huumepolku sekä foorumiteatteria koulukiusaamisesta Vuosaarella. On nähty kuvaelma speaktaakkelin kanssa elämisestä Itäkeskuksessa. On seurattu vaeltavan traktoriteatterin perustamista Pohjois-Karjalassa ja tuotettu TIE-paketteja yliopisto-opiskelijoille. On nähty Arabianrannan yhteisöteatterihanke ja raportoitu sen yhteydessä ympäristöministeriölle taiteen ja yhteiskuntasuunnittelun vuorovaikutusmahdollisuuksista. Ja paljon paljon muuta.

Ja lopulta on riemuittu ensimmäisen soveltavan draaman ammattimaisen teatteriryhmän DraamaRäätälien synnystä ja kukoistuksesta. Työllistymisen kannalta avainasemassa näyttäisi olevan laaja-alaisuus ja valmiudet yhteistoimintaan, joiden avulla monet teatteri-ilmaisun ohjaajat ovat leipänsä hankkineet. Reilun tusinan ammattiteattereihin kiinnittyneen kohdallakin repertoaarissa näyttäisi usein olevan draamatyötä teatterityön ohella.

— On käynyt selväksi, että ammattiteatterinkin toiminnassa perinteisten esitystuotteiden ja soveltavien prosessien toisiaan ruokkiva vaikutus on hedelmällinen ja torjuu oivallisesti teatterin mahdollista sisäänpäin lämpiävyyttä; näissä prosesseissa ympäröivä yhteisö ja teatteri ovat toisiltaan selvästi saamassa. Kommunikoivan teatterin tekemisen tarve on jo aiemmin synnyttänyt jotakin mikä etäisesti muistuttaa toisaalta boalilaisen foorumiteatterin ja toisaalta morenolaisen tarinateatterin pyrkimyksiä ja esityskäytäntöjä. Soveltavan draaman esitysmuotoina ne kuuluvat opiskeltaviin perustyökäluihin. Niiden kautta muodostuu mahdollisuus toiminnallisesti tarkastella ihmiselämän mikro- ja makro-rakenteita. Foorumin lähestymistapa on rationaalinen ja ratkaisukeskeinen, kun taas tarinateatterissa on operoitava

kiitokset:
Helsingin Ammattikorkeakoulu,
Taide ja Viestintä/
Marja Louhija, Marjo Ventola,
Hannu Raatikainen
Malmin S-market/
Ari Rantanen
Tietokeskus
Raisa Kati Topi Miikka Eija!!

**TULEVAISUUSVERSTAS
TARJOLLA:**
Mitä tulevaisuuteen jää jäljelle?
Millaisia tulevaisuuteen kohdistuvia
toiveita, uhkakuvia, pelkoja Sinulla on?

Vastauksia voi halutessa Malmi-talon yhteiseen
suunnittelussa TULEVAISUUSVERSTAASSA.
Verstas on elämyskellinen draamatyöpaja, jossa
käytetään läpi yhteisöä tulevaisuusvisioita.

Työpaja on osa ohjaajan yhteisöteatterin opinnoista
ja osallistujilleen maksuton.
Yhteydenotot ja lisätiedot: ari.louhija@malmi.fi
tai Ylioppilasteatterin toimisto: 09-656 969

YHTEISÖTEATTERIHANKKEITA
ARABIESTA ITÄÄN.

intuutiolla, spontaanisuudella sekä luotettava kollektiiviseen tajuntaan. Kummatkin näkevät itsensä palvelijoina (theatre in service). Tältä pohjalta ne teatterikoulutuksessa harjaannuttavat vertailevasti problematisoimaan ohjaajuden ja näyttelijyyden kvalifikaatioita eri konteksteissa. Improvisaatiotekniikoissa on muodollisia yhteneväisyyksiä ja kummassakin esitysmuodossa yleisön ja esiintyjäryhmän välillä sillanrakentajana on ohjaaja/fasilitattori/jokeri. Siihen yhteneväisyydet loppuvatkin; toisessa opitaan kohtaamaan ristiriitoja ja toisessa lähestytään tunnekokemusta. Ohjaajan ja näyttelijän kannalta yhteistä on, että kummassakin esitysmuodossa niin ohjaaja kuin näyttelijäkin ovat sekä tarinan luoja, esittäjä että seremonian kuljettaja, joiden tulee herkistyä kuulemaan ja toteuttamaan sitä, minkä näkee olevan tarjotuissa tarinoissa ja tilanteissa merkityksellistä. Tässä ja nyt. Ammattilaisuuden kvalifikaatiot asettuvat näissä esitysmuodoissa uuteen valoon. Ja toisaalta ne tuovat myös esim. perinteiseen näyttelijäntyyöhön uusia haasteita ja valmiuksia ja rakentavat pohjaa roolityölle. Edelleen ne dramaturgisesti harjaannuttavat kuulemaan metatarinan konkreettisten sanojen alta.

Samanlaisen synteessin toteutuminen on erältä osin tavoitteena soveltavan draaman ja teatterityön ammatillisessa yhdistämisessä: suuntautumisiltaan ja menetelmiltään ne ruokkivat ihmisen eri olemuspuolia ja saattavat siten tarjota eväitä uudennaiselle teatteriammattilaisuudelle, jossa taiteellinen ja muu yhteiskunnallinen toiminta kohtaavat tuottoisalla tavalla.”

MARJA LOUHIJA, TEATTERILEHTI 2001

SAANA

”Lahden kaupunginteatteriin tullessa vuosi sitten kutsuin heti koolle Lahden TIOT, kun tiedän että TIOT on aina maailman verkottuneimpia ihmisiä.

Toisaalta siksi, että niiden on luotava se oma työpaikkansa, ja toisaalta koulutuksen ajalta, jolloin työskennellään nuorten kanssa ja yhteisöjen kanssa ja kouluissa. Yksi syy miksi mut haluttiin ohjaajaksi sinne, on se että mä oon myös TIO. Johtaja sanoi mulle, että kun on tällainen betonilinnake, pitäis luoda kontaktia tähän kaupunkiin ja ympäristöön. Nyt se pysyy pystyssä näillä musikaaleilla, mutta niitähän voi tehdä kuka tahansa... Mutta millä tavoin voisi luoda kontaktia tähän kaupunkiin? Tiedettiin että osasin soveltavaa teatteria siihen tarkoitukseen. Me tavataan TIOjen kanssa kerran kuussa, tehtävänä Lahden keskustan kehittäminen soveltavalla taiteella ja TIO-meiningillä. Mä lobbaan koko ajan näitä työtapoja teatterilla, vedetään Katin kanssa esim. purkavia tai virittäviä esitykseen liittyviä työpajoja näyttelijöille ja markkinoinnille. Yritetään talon sisällä organisoida uusi siten, ettei se olisi kuormittavaa ja ylimääräinen asia, vaan integroitu. Haluaisin nähdä sellaisen teatteriskenen, jossa olisi näyttelijöitä ja TIOja, ihmisiä teatterin sisältä ja ulkoa. Että teatterit pystyisivät avautumaan siihen, että asioita voi tehdä myös toisella tavalla. Sillä tavalla että uudenlaiset työtavat ruokkivat tekijäänsä ja antavat voimaa, yksin puurtamisen sijaan. Avoimen näyttämön idea olisi saattaa teatterin ekosysteemi huokoisemmaksi että teatterikenttä ei olisi niin jakautunut niihin jotka on ulkona sisällä ja niihin jotka on ulkona.

Tajusin viime vuonna opiskellessani opettajakoulutuksessa, kun käytiin läpi modernin ja postmodernin eroja, että TIO-koulutus oli postmoderni kokemus, sisällöltään ja muodoltaan. Sisältö oli moniarvoista ja pakotti ihmisen prosessoimaan ja tekemään itse niitä valintoja. Se oli demokraattinen kun ei ollut eriytyneitä ammatinkuvia, että erikoistut ja susta tulee joku tietty. Semmoinen identiteetin rakennustyö oli läsnä siinä alusta saakka ja itse kipuili sitä. Mutta samaan aikaan juuri se oli tärkeätä, jokaisen taiteilijan pitää tehdä sitä identiteettityötä, kriisien ajan.

Koulutuksessa oli paljon ammatinkuvia läsnä, se oli klassinen painekattila. Jos ajatellaan postmodernia, usein koulutuksessa mietitään, miten se prosessointi ja painekattila saataisiin aikaan. Tässä se oli sisäänrakennettuna, koko ajan käynnissä. Eka vuosi oli ihan järjettömän transformaatiivinen, oli itsensä fyysisen ylittämisen leiri, piti rakentaa siltä. laskeutua köydellä, ryömiä luolaan. Oli tulennielentää, rituaalisia tapahtumia, autenttinen liike, dynaamiset meditaatiot. Vaikka TeaKin tuomaa statusta ja nimettyä koulutuspääomaa haikailtiin, tässä oli se nerokkuus, että teatteri oli läsnä opiskelumetodeissa, että koetaan ja tehdään, pedagogisesti sisältö ja muoto oli yhtä. Ei sanota yhtä ja tehdä toista, ei tähdätä eriytyneisiin toimenkuviin ja niiden synnyttämiin hierarkioihin, luoda teatteriin kilpailua ja esineellistämistä.

Kun isojen tarinoiden aika on ohi, laitosteatterien monimuotoistuva yleisö pitää tavoittaa uusien keinoin. Teattereissa alkaa olla tarve soveltavalle, mutta ohjaajan pitää olla mukana, TIOja ei uskota. Tuotannollisesti ja kustannuksiltaan soveltavan teatterin hankkeet on Chicagon rinnalla hiirenkakkaroita. Ne ei vaadi paljon rahaa, mutta ne vaatii hirveesti osaamista, mielikuvitusta ja rohkeutta. Avoimen näyttämön hanke pyrkii tekemään sen näkyväksi mitä muutos vaatii...”

SAANA LAVASTE, TIO-OPINNOT 1995–1998

Tuotanto.....Anneli Järvinen ja kulttuurituottamisen 1. vuosikursi : Heidi Aho, Janna Friman, Salla Hellberg, Tuomas Järvi, Anna Kaila, Jutta Kaunisto, Erkki Lehtinen, Tuomo Lehtinen, Nilla Leppänen, Emilia Liesmäki, Risto Nevanlinna, Marja Ollikalainen, Kati Pajukallio, Patricia Pousar, Pauli Poutanen, Pauli Rautalainen, Maria Silvästö, Maria Siirros, Tuja Tarvainen ja Emilia Tiitinen

Musiikki ja sävellykset:
Paavo Hakulinen + työryhmä

Videot:
Janne Kallis ja Veera Tyhliä + työryhmä

*IASONIN UUSI MORSIAN

*ADONIS

*SILMNNÄKIJÄ

*LAPSET

EURIPIDES (480-406ca.)

ΜΕΔΕΙΑ

GOES KARAOKE

Eino-Ita Teatteri:ssä 12.12.2001

ROOLEISSA:

MedeiaMaria Hietanen
IasonMika Räsä
KreonAntti Laukkarinen
AigeusSamu Loijas
Irkku, Medeian ystävätlärAnna Ranta

Gloria, toimittajaTanja Hautakangas
Kerttu, tarjoiljaAnna Hillunen
Portsaari, FrankKaro Lauronen
Sam, baarimikkoJoonas Nurmi
Doris, Kreonin seuralainenKatja Loikkanen

Kuorolaiset, Medeian ystävättäriä:

HäijaHanna Lekander
OigaSari Ilomäki
HanneleMervi Takatalo

OhjaajaSeppo-Ilmari Siitonen
Lavastus ja puvustusMajja Louhio + työryhmä
KoreografiaMetsäintu Pankinen
ValosuunnitteluJyrki Sinisalo + työryhmä:
Näyttelijätöyön opettajaRiitta-Liisa Heilmisen
Valoajo ja videomiksausJussi Pekkanen
Puvusto ja rekvisiitlaLeila Hakkarainen
KampauksetTarja Yli-Anttila + työryhmä
ValokuvausMeto Ufacik
Graafinen suunnitteluJanne Friman

Suomennos Timo Nissula, Maarit Kaimion kääntäjöseminaarissa. Laulujen "Sano yöirin et" ja "Jo vaikenevat runot vanhat" suomennos Otto Manninen, Portsaarin monologi Euripideen näyteimästä Hippolytos, suomennos Maarit Kaimio, "Kehtolaulu" sanat Reija Jassu.

"...Mutta te naiset olette sellaisia:
jos säilyssä menee hyvin,
niin kaikki on hyvin.
Jos taas siinä menee pieleen,
niin paras ja kauneinkin asia
on tälle vain rüdan aiheeksi.
Jos ihmiset saivat lapsia
jotenkin muuten, ilman naisia,
niin ihmisyydessä olisivat hyvin asiat."
- Iason

"...But you women have got
into such a state of mind
That, your life at night is good,
you think you have everything,
but if in that quarter things go wrong,
You will consider your best
and truest interests most hateful.
It would have been better far for men
to have their children some other way,
and women not have existed.
Then life would have been good."
- Jason

TEATTERIOPINTOJEN ALKUVAIHEESEEN SISÄLTYY KLASSIKKOTUOTANTO, JOSSA OPISKELIJAT TOIMIVAT NÄYTTELIJÖINÄ JA MUISSA TYÖROOLEISSA.

Kun isojen tarinoiden aika on ohi, laitostatterien monimuotoistuva yleisö pitää tavoittaa uusin keinoin.

1.4. Tuhat ja yksi tarinaa Arabiasta 2001–2006

Kukoistusta, konseptointia ja tulostmittauksia

Kun väliaikainen ammattikorkeakoulu vakinaistui vuosituhatvaihteeseen mennessä ja nimesi itsensä Stadiaksi, se ennakoiki alueellisen kehittämisen tärkeyttä ammattikorkeakoulujen profiloitumistehtävänä. Tämä sopi erinomaisesti soveltavan taiteen koulutukselle, jonka menetelmin saattoi toimia millä vain taidekentän ulkopuolisilla elämäalueella mm. paikallähtöisin projektein. Teatteri-ilmaisun koulutuksen nimen vaihtuminen eurooppalaisessa harmonisoinnissa Esittävän taiteen koulutukseksi, syntyi jonkin verran hämmennystä teatterikoulutusalan työnjaon artikuloitumisessa. Teatteri-ilmaisun ohjaajan koulutus ja sen sisällä soveltavan teatterin käsite alkoi 2000-luvun ensimmäisinä vuosina kuitenkin vähitellen tulla tutuksi ja hyväksytyksikin. Sillä tunnustettiin jo olevan käyttöarvoa myöskin mm. ammattiteatterien yleistyössä, vaikka se toisaalta joissakin tapauksissa sinetöi soveltavan teatterin tekijät teatteritaiteen ulkopuoliseen ammatilliseen marginaaliin. Tästä osoituksena olivat mm. teatteri-ilmaisun ohjaajien kokemat vaikeudet teatterialan rahoitushauissa, pääsyssä teatterialan ammattiliittoihin sekä asemassa teatterialan koulutusta koskevissa työllistymistutkimuksissa. Vuosikymmenen kuluessa tutkimuksia tehtiin kaksi, joista 2004 vuoden tilannetta kartoittava tutkimus painottui, kulttuurialan koulutuksen supistamistoimenpiteitä ennakoiden, työllistymisnäkökohtiin. Uuden koulutuspolitiikan käsitteistöä taivui vain vaivoin tutkimuslogiikan kysymyksiin. Moniammatillisen vastaajan oli usein vaikea vastata esim. kysymykseen ”teetkö koulutustasi vastaavaa työtä”, vaikka tutkimus pyrki ymmärtämään ja sanoittamaan uuden hybridiammatin luonnetta ja olemassa olevien TIO-oppilaitosten erilaisuutta:

”Oppilaitosten erilainen suhtautuminen näyttää vaikuttavan jossain määrin siihen, mihin teatterialan ammattikorkeakoulutetut työllistyivät. Esittäjyyttä painottaneen tutkinnon suorittaneista moni työskentelee näyttelijänä tai ohjaajana, kun taas soveltavaa draamaa opiskelleet työllistyvät edellisiä useammin esimerkiksi nuorisotoimen, museoiden ja harrastajien pariin. Koulutusta vastaava (teatteri) ala onkin tässä raportissa ymmärretty laajasti. Ratkaisevaa ei ole, onko työnantaja teatterialalla, vaan se missä tehtävissä vastaajat työskentelevät. Näin ollen koulutusta vastaavaksi työkseen on katsottu myös se, jos henkilö työllistyy vaikkapa nuorisotoimen draamatyöpajassa...” (Karhunen, s. 92)

Tutkimuksen yhteenvedon sisältämät tulokset ovat yllättävänkin positiivisia: ”Vaikka vastaajien enemmistö (59 %) arvioi teatterialan yleisen työllisyystilanteen huonoksi, oma työtilanne nähdään positiivisempänä. — tämä perustuu toiveikkuuteen sekä ajatukseen että työllistyminen on itsestä kiinni —.” Freelance-aseman koetaan tuovan epävarmuutta, mutta myös vapautta. Pääosin vastaajat ovat suhteellisen tyytyväisiä saamaansa koulutukseen, tyytymättömyyttä on suhteessa koulutuksen sisältämään liian vähäiseen työelämätielouteen. Työnantajien tietoisuuden ja arvostuksen puute sekä ammattinimikkeen tarjoaman identiteetin epäselvyys kuormittaa jossakin määrin. Jo 2004 soveltavan teatterin osaajalle on tutkimuksen valossa työtä tarjolla, mutta sillä saatava elanto on riittämätön. Yllättäen kuitenkin apurahojen saanti on suurempi kuin muulla taiteilijakunnalla; jälkiviisaasti voi arvailla että trendi laaja-alaistuvasta teatterilähtöisten menetelmien kysynnästä on alustavasti nähtävissä. Toisaalta voi kysyä onko monialainen, innovatiivinen ratkaisukeskeinen, ryhmälähtöinen koulutusstrategia synnyttänyt uudenlaista taiteilija-aktiiviteettia, koska yleisemmin:

”...tutkimuksen mukaan vuonna 2000 näyttämötaiteilijoista (kaikki taiteelliset ammattiryhmät) oli 23 prosenttia työttöminä. Työministeriön tilastotietojen mukaan vuoden 2004 lokakuussa oli työttömänä työnhakijana kaikkiaan runsaat 500 näyttämötaiteilijaa, joista noin puolet näyttelijöitä...” (Karhunen) Prosenttilukujen valossa oppilaitostaustasta aiheutuvat työllistymiserot eivät ole kovin suuret; jotakin optimismiin oikeuttavaa lisäarvoa hybridiammatillisuudessa näytti olevan.

Tutkimusten vakavin ja teatteriammatillisesti marginalisoivin puute oli ehkä kuitenkin se, että TIO-ammatin työllistymistä ei tutkimuksessa muutoin eritelty verrattu yliopistotasoiseen teatterialan koulutuksen tuottamaan työllistymiseen vaan kaiken kaikkiaan liikuttiin pääosin amk-kentän kulttuurialojen kontekstissa. Tässä suhteessa teatterialan koulutukseen kokonaisuutena taustoittava tulkinta ja tarvearviointi jäivät vajaaksi.

”Tavoitteena oli että pystyis perustelemaan olemassaolonsa työllä.

Kun valmistuin 1995 Turusta, opetin aluks työväenopistolla, tein muutaman ohjauksen lapsi- ja nuorisoteatterissa, sosiaalitoimen rahoituksella tukiperheille ja parit kesäprojektit maahanmuuttajalasten lasten leirejä, toisen TION kanssa. Ryhmät tuli täyteen kurdeja ja kroaatteja, kosvolaisia ja afrikkalaisia, jotka keksivät oman yhdistetyn kielen ruotsista, suomesta ja kurdista. Sukulaiset oli katsomassa esitystä. Vuoden -96 alusta mulla on lähes koko ajan ollu töitä. Muistan että oli valmistuessa puhetta oman osaamisen sanoittamisesta työhaussa. Siihen oon panostanu. Jos ei näytä olevan vuoden päästä mitään, alan kysellä ja hankkia ja kartoittaa, ensin kirje, ehdotus ja sitten soitto perään. Olin just TuTVOsta valmistunut, oltiin ollu kesäduunissa Muumimaassa. Kun en enää halunnu hikoilla muumipuvussa, menin itte ja hehkutin ohjaamista niille niin ne palkkas mut. Ensin tein yhden jutun ja sitten olin teatteritoiminnan päällikkö siellä. Ja vieläkin homma jatkuu. Kytkin sitten lopulta Muumimaan Itämerihankkeeseen mun toisen suuren projektin; vuoden ympäristö- ja ekoteatteritaitelijana. Sille riitti yhteistyökumppaneita ja rahoitusta Ympäristöministeriöstä Araan ja SKR:oon.

”JOO! – mun takapihalte” liikkui Turun lähiöissä ja yliopiston maantieteen laitos teki siitä tutkimusta. Se oli semmonen fyysiseen ympäristöön liittyvä soveltavan teatterin juttu. Mä oon ollu älyttömän natsi pistämään kaikki opiskelumatskut talteen ja kaivan niistä vieläkin käyttöön semmosia juttuja, jotka aikanaan meni ihan ohi. Välillä menee hyvin välillä huonommin, semmonen 6–7 työsuhdetta vuodessa, työttömyyskorvaustakin on tullu ajoittain nostettua, täähän on taktiikkalaji, tekeekö virallisesti töitä vai ei. Mulla on pitkäaikaisia työllistäjiä kuten Linnateatteri, syntyjään Turun Uusi Teatteri tutvolaisen Teatteri Sudella vahvistettuna. Olin siellä johtajana 1998–2003 ja tein joka vuosi noin kolme näytelmää. Linjaus oli että tehdään vain kantaesityksiä. Siellä oli monta TIOa ja ryhmäprosessissa tehtiin aika paljon kuten opiskellesakin, improttiin ja funtsattiin ja mä kirjoitin ne sitten kasaan. Tein paljon lastenjuttuja ja teatterin ravintolaan kabareita. Oltiin VOS-teatteri, lähinnä symbolisella valtion ja kaupungin avustuksella, omarahoitus oli ratkaiseva. Kehitettiin ja remontoitiin Kivipainon tiloja, mutta oltiin saatu väärää tietoa teatterin taloudesta. Olinkin sitten yllättäen konkurssissa oleva johtaja ja niin opeteltiin byrokratian selviytymistaitoja, lobbaamista,

harjoiteltiin miten puolueille puhutaan. Jouduin lomauttamaan kaikki kaverit ja itsenikin tietysti. Hoidin yhdistyksen nimissä ja työttömyyskorvauksella konkurssiprosessin kuiville. Poistettiin toiminnasta kiinteitä kuluja ja Linnateatteri lähti kasvamaan freelance-pohjalta ja voi nyt hyvin. Alkuperäinen porukka ei enää jääny pitkäksi aikaa, mutta olen sitten freenä monta vuotta tehnyt melkein kaikki Linnateatterin lastenjuttut. Nehän kiertää Linnateatterin myyminä ympäri Suomea keskimäärin 200 esitystä syyskuusta joulukuuhun. Teatterit ei nykyään enää tee lastenjuttuja vaan ostaa ne toisilta. Jos joku viittii tehdä niitä kohtuuhuelella, kyllä töitä riittää...

Opetin sekä TuTVOssa että myöhemmin Kokkolan TIO-koulutuksessa jonkin aikaa. Työn kannalta kiinnostavia hetkiä siellä oli, kun pääsi valitsemaan itse ihmisiä sisään koulutukseen. Olis ollu halua karsia kaikki taidehörhöt pois ja ottaa semmoiset, joista näki että ne on kovia tekemään hommia. Kiinnostavaa oli myös laatia semmoisia soveltavan teatterin projekteja, mitä ne pystyi itse myymään, yrityksille tai yhteisöille. Tavoitteena oli että pystyis perustelemaan olemassaolonsa työllä. Se meni hyvin eikä ne päästäny itseään helpolla. Oon myös tehny ohjaukset taikuri Janne Raudas-kosken maailmalla kiertäviin esityksiin ”Watti Walopää” ja ”Outsider”. Se on Suomen levinnein esitys, vaikkei siitä paljon puhuta. Ne ohjaukset on tehty kaverikorvauksella, kun se on niin hieno ja hullu tyyppi, kiinnittää omakotitalonsa ja sijoittaa puol miljoonaa projektiinsa.

Vanhan tutvolaisen taistelutoverin kanssa oltiin aikamme vähän pettyneitä siitä, mihin Linnateatteri meni, vaikka oltiin free-teatterikin, oli puhallettu ennen samaan hiileen. Nyt on tehty yhdessä Pop Up -teatteria bussilla Brinkkalassa. Haluttiin liittää ihmisten bussikuljettamisen esitykseen ja että vietäis teatteri muihin kuin teatteripaikkoihin, Turussahan niitä paikkoja olis vaikka kuinka monta, teatterin yleisötyöhankkeiksi. Sitten liitettiin siihen se, että kun ihmiset rämplää kaiken aikaa näitä älylaitteita, miten se esitys voisi alkaa älypuhelimilla ja lomittua esitykseen, ei sitten muutakuin domaineja varaan, sehän on ainoa tärkeä nykyään. Esitys alkoi jo bussissa, oli kauhukierros ja esitysosuus ja kokonaispaketti, nuorille suunnattu Pop Up -esitys. Suunnitelmat on jo seuraavista Pop Up -esityksistä ja ehkä niistä voi jo saada jotakin palkkaakin, tää meni aika omasta perstaskusta, kun ei oo aina syytä uskoa noihin tukimuotoihin...”

SAMI RANNILA, TIO 1995

TÖÖLÖ

KIRJALLINEN KORTTELIDRAAMA

OPASTETTU DRAAMAVAEELLUS
KIRJALLISIA KURKISTUKSIA TÖÖLÖN KIRJALLIJATARINOIHIN, TEOKSIIN JA KIRJALLISIIN KOHTAAMISIIN. ESITYS JALKAUTUU TÖÖLÖN KADUILLE JA PÄÄTTY KIRJALLISIIN PITOIHIIN TEATTERI AVOIMISSA OVISSA.

TÖÖLÖ - KIRJALLINEN KORTTELIDRAAMA

ESITYSPAIKKA: TEATTERI AVOIMET OVET, MUSEOKATU 18
(SISÄÄNKÄYNTI CYGNAUKSENKADULTA)

YHTEISTYÖSSÄ STADIAN ESITTÄVÄN TAITEEN KOULUTUSOHJELMA JA TEATTERI AVOIMET OVET

ESITYKSET:
ENNAKKO 6.10. KLO 19
ENSILTA 7.10. KLO 15

LIPPUVARAUKSET:
TEATTERIN LIPUNMYyntI (TI-PE KLO 11-14) P. 09-434 2510
TAI
LIPPUPISTE (KLO 7-22): P. 0600 900 900 (1,25 €/MIN + PVM) / www.lippu.fi
LIPPUTIEDUSTELUT (EI VARAUKSIA): liput@avoimetovet.fi

11.10. KLO 19 21.10. KLO 15
14.10. KLO 15 25.10. KLO 19
18.10. KLO 19 28.10. KLO 15

ESITYS TAPAHTUU OSITTAIN ULKOILASSA. VARAUDUTHAN SÄÄN MUKAISESTI SEKÄ HYVILLÄ JALKINEILLA.

LIPUT: 22 / 20 / 16 EUROA (ENNAKKO 10 EUROA)

LÄÄTETOJA: WWW.STADIA.FI/OHJELMISTO

AVOIMET OVET STADIA
TAIDE KULTTUURITILANNAKSI

TIOT JALKAUTUIVAT TUTKIMAAN ALUEEN JA AIKAKAUDEN TIENVIITTOJA AMMATTITEATTERIYHTEISTYÖSSÄ, HANKKEESSA "TÖÖLÖ: KIRJALLINEN KORTTELIDRAAMA". TUOTANTO TEATTERI AVOIMET OVET.

Kasvun ja profiloitumisen tasapaino

Optimismiin oikeuttavia viitteitä teatterin nuoren hybridiammatin lisäarvosta siis näytti olevan syntymässä. Arabianrannan ja vuosituhannen alkukausi oli monista haasteista huolimatta teatteri-ilmaisun ohjaajien koulutuksen kulta-aikaa. Stadian kulttuuriala kehittyi tuolloin kokonaisuudessaan voimakkaasti sekä sisällöllisessä että toiminnallisessa mielessä. OPM:n linja suhteessa kulttuurialan koulutuksen volyymeihin oli vielä maltillisen myönteinen. Aloituspaikkamäärät olivat kasvaneet vuosituhannen vaihtuessa. Kun päätös niiden kohdentamisesta annettiin vähitellen koulutusorganisaatioille itselleen, Stadiassa kulttuurialan johto aluksi tuki eri koulutusalojen vahvuutta.

Karhusen tutkimus kuitenkin toteaa aivan oikein aloituspaikkamäärän laskevan trendin jo 2004. Stadia-Metropoliassa Teatteri-ilmaisun koulutuksen nuorisosaasteen vuosittainen aloituspaikkamäärä oli suurimmillaan 36, josta sitten tultiin vähin erin reilun kymmenen vuoden aikana alas 12–14 aloituspaikan tietämille. Niiden lisäksi tulivat noin parin vuoden välein teatteri-ilmaisun aikuiskoulutustutkimnon monialaisessa sovellettavuudessaan erittäin suosittu aloituspaikat. Ennen 2013 tapahtunutta lopettamis- päätöstä Metropolian esittävän taiteen nuorisosaasteen aloituspaikkakiintiötä oli jakamassa alan ammattitutkintojen perintönä syntynyt Teatteri- ja esitystekniikan suuntautumiskoulutus. On huomioitava, että tämä kohdennus oli teatterin oma ehdotus, tehty koulutuspoliittisen tarkoituksenmukaisuuden ja työllistymismahdollisuuksien hyväksi.

Kun 2010-luvun puoleen väliin mennessä teatteri-ilmaisun koulutusohjelmia oli Turussa, Helsingissä, Kokkolassa, Vaasassa (ruotsiksi) ja Lahdessa (musiikki), oli ymmärrettävää, että teatteriala oli huolestunut teatterin ammattikorkeakoulutuksen aloituspaikkamäärästä ja työllistymisestä. Tämä siittäkin huolimatta, että muihin kulttuurialan amk-aloituspaikkamääriin, mm. musiikin ja median, nähden koulutus oli pieni. Volyymien kasvattamisen kierrettä alussa edisti se tosiasia, että koulutusohjelman rahoitus tuli aloituspaikkamäärän perusteella, joten volyymi oli tärkein edellytys koulutusohjelman resursseja kehitettäessä. Uuden teatterikoulutuksen erityisluonne ja

alalle tuottamat laadulliset mahdollisuudet alkoivat jäädä volyymi- ja työllisyyspuheen varjoon.

Kuitenkin 2000-luvun alun suurten aloituspaikkamäärien myötä TIO-koulutus saattoi tehdä sen, mitä muutkin koulutukset olivat tehneet: resurssoida henkilökuntaa, perustaa oppiaineiden lehtoraatteja, kiinnittää hallinnon ja tuotannon henkilöstöä, luoda siis tarpeellista toiminnallista infrastruktuuria.

Koulutusohjelman kukoistuksen vuosina kokouksissa pöydän ääressä saattoi parhaimmillaan istua 20–30 henkeä, joista valtaosa lehtoreita tai avainalueiden päätoimisia tuntiopettajia. Lisäksi mukana olivat mm. koulutus- ja projektisuunnittelijat, tuottaja/tiedottaja, hankevastaava, näyttämömestarit, puvuston suunnittelija ja hoitaja opiskelija-tutorit. Laajan esitystoiminnan pyörittämiseksi oli lisäksi oma tuotantokokouksensa sekä henkilöstöä vaihtelevasti koskevat Stadia-tason ja kulttuurialan eri sektoreiden strategia-, laatu- ja eri alueiden prosessitiimit.

Koulutuksen määrällinen kasvu vuosituhannen alussa ja ammattikorkeakoulujärjestelmä toivat mukanaan valtakunnallisia lisävelvoitteita ja organisaatio- ja opiskelijabyrokratiaa. Vuodet Stadiasta Metropoliaksi olivat TIO-koulutukselle kuitenkin voimakkaan laadullisen kehittymisen aikaa. Soveltavan teatterin työmenetelmät ja yhteistyökumppanit monipuolistuivat ja samoin jalkautuminen eri elämänalueille. Teatterikentän kanssa dialogi käynnistyi vähitellen ja koulutusohjelman aloitteesta vakinaistuivat valtakunnalliset korkeakouluasteisten teatterioppilaitosten vuosittaiset tapaamiset, usein Tampereen teatterikesässä. Niissä avattiin ja käsiteltiin kunkin oppilaitoksen teatteripedagogisten tavoitteiden ja toimintatapojen yhtäläisyyksiä ja eroja ja seurattiin työnjaon muodostumista teatteriovetuksen kentällä. Mukana olivat TIO-opetusta antavat kaikki neljä ammattikorkeakoulua ja lopulta TeaKin lisäksi yhteistyö laajeni yleisötyöhankkeen merkeissä myös Tampereen yliopiston suuntaan. Teatteriovetukseen liittyvää korkeakouluyhteistyötä tehtiin myös muissa pohjoismaisissa ja eurooppalaisissa yhteistyöseminaarissa mm. ELIA:n Helsingin kongressissa ja mm. ”Destination Helsinki” -koulutusseminaarissa.

Teatterialan järjestökentällä nähtiin ensimmäisiä koulutuksen ominaislaadun tunnustamisia vuodesta 2006 alkaen, mm. Teatteriohjaajien liiton toimintasuunnitelman suositus soveltavan teatterin ammattilaisen kiinnittämisestä ammattiteattereihin. Avauskiinnityksen soveltavan teatterin osaajien hyödyntämiseksi ammattiteatterissa teki Rovaniemen teatteri. Siitä eteenpäin soveltavan teatterin ammattilaisia on ollut eri puolilla Suomea kiinnitettyinä useiden ammattiteatterien yleisötyövastaaviksi, teatterikuraattoreiksi, alueteatterivastaaviksi, teatterikasvattajiksi, usein joko projekti- tai sivutoimisilla tai yhdistelmävakansseilla. Useat TIOt ovat ammattiteatterien näyttelijävakansseillaankin suuntautuneet lisäksi paitsi ohjaamaan myös yleisötyön sukuisiin tehtäviin.

PILVI

“Olin Suomessa eka, joka meni instituutioteatteriin tekemään soveltavaa taidetta, yleisötyön luontoisesti.

Valmistumisen jälkeen olin freenä ja kouluttajana, omassa ryhmässä, toimittajana ja tiedottajana viisi vuotta. Ensimmäinen teatteripesti oli Rovaniemellä alueteatterikuraattori -nimikkeellä. Tytti Oittinen, teatterinjohtaja silloin, tunsu meidän koulutuksen ja antoi aika vapaat kädet. Mutta kun tehtiin ekaa kertaa draamaprosessia ja foorumiteatteria nyt myöskin teatterin sisällä, aloitukset on aina aika kivuliaita. Aikamoista vääntämistä lähteä puhumaan laitosteatterin henkilökunnalle soveltavan teatterin tarpeellisuudesta. Tykkäsin olla siellä, ei siellä mitään selkään puukottamista ollut, enempi semmosta varovaista kiinnostusta, mut kuitenkin, että ei kai mun tartte tähän osallistua...

Koska alue oli laaja, se oli yksinhuoltajalle aika rankkaa, töitä ympäri Lappia, sen alueteatteritoiminnan pyörittämistä myös tuottajana. Tein käytännön organisoitua, kiertueaikatauluja ja missä yövytään. Syksyssä kiersi aikuisten ja lasten juttu ja sitten oli ohjaukset, nää teatterityöpajat, yritys yhteistyön koulutusta. Kehittelin soveltavan menetelmiä siihen, luotiin tietoisesti semmoista konseptia, miten teatteri voi palvella alueen yrityksiä, kehittää vuoro-vaikutus- ja ilmaisutaitoja. Mulla oli kyllä semmoinen pieni työryhmä, lavastus ja puvustusapua, mutta kun lähdettiin kiertueelle olin ihan poikki. Ohjasin mm. “Lapin sodan”, jossa foorumin keinoin rinnastettiin nykyaika Lapin sotaan. Sitten tein “Kreisi kriisiin”, epänäytelmän, jossa oli interaktiivisia osia, mediotunut maisema, videokuvaa muka reaaliaikaisesta esityksestä. Luultiin, että se oli live-esitys. Leikeltiin sillä mikä on totta ja mihin sä uskot... Mutta sen Lapin sota -jutun ensi-illan jälkeen kaikki istui ihan hiljaa, menin kotiin ja join kuusi pulloa kaljaa ja mietin missä tässä mennään. Sitten sitä kehitettiin matkan varrella...

On selvää että tämmösessä työtavassa tulee aina niitä aukkopaikkoja, joista ei voi etukäteen tietää, jotka täytyy vaan elää läpi siinä yhteisössä. Helsinkiin palattua tuli kutsu elvyttämään tuota Vanhankaupungin kesäteatteria. Ensin oli “Yhteispiha”, draamaprosessi lapsille ja ilmatat – sisällöt tuotiin Loppukiristä, Arabian senioritalosta. Sitten luotiin Vanhankaupungin dramatisoidut historialliset kierrokset I ja II, Kulttuurialan “Urbaani Luovuus” -hankkeessa ja jatkettiin “Design world capital” -hankkeessa kaupunkikulttuurin pääteemalla. Ajattelen että se oli alueteatteria, alue vaan mulla muuttui vähän pienemmäksi Lapista. Kansalaisnavigointi oli tavallaan myös alueteatteritoimintaa, mutta vahvana siinä oli se päätäntä ja voimauttaminen, tietoisuuden nostaminen – ihanan kaukana tavallisesta teatterista.

Jos mä saisin valita, mä en tekis näillä menetelmillä enää mitään teatteria, vaan kaikkea muuta. Enemmän vaan sitä, että soveltava teatteri olis vaan työkalu esim. viranomaishommissa. Musta olis hienoa jatkaa tätä fasilitoivaa työtä jossain lähiössä. Ja esittävät muodot on mun tarjous tähän. Mä oon aina vaalinut sitä esityksellisyyttä tässä koulutuksessa, että tää operoi esityksin. Keskustelee esityksin. Siri sanoi, että suhteessa Boaliin TIO-teatteri on vaikuttava mutta myös vaikuttava. Siinä kuvataan myös sitä, miten se maailma jota kuvataan, lävistää myös sua. Esimerkiksi Kuparisen teatterin esitykset on kannantoina lopputuotteita. Ero näihin meidän on se, että me ei tehdä loppupuheenvuoroja, vaan avauksia, käydään keskustelua. Niko Taskisen sanoi: esitetään teesi joka täydentyy katsojan teesillä...”

PILVI KALLIO, TIO 2001

Amazing drama

– avauksia tutkivaan teatteriin

Arabianrannan tuhannen ja yhden tarinan joukossa koulutusohjelman monialaiset ja alueelliset tutkimus- ja kehittämishankkeet ja niihin liittyvät julkaisut ovat olleet avainasemassa. Ne ovat edistäneet koulutuksen kehittämistä ja artikuloimista ja työelämä- ja asiantuntijaverkostojen luomista. Turusta perintönä Helsinkiin siirtynyt kansainvälinen Erasmus-verkosto puolestaan tarjosi paitsi laajahkon opiskelijavaihtovalikon, myös haasteen sanoittaa koulutuksen ominaislaatuja kansainvälisillä foorumeilla. Koulutusohjelman 2000-luvun alun hankkeilla on yhteinen punainen lanka.

Kuinka soveltaa teatterin menetelmiä eri toimintakonteksteissa, on yhteinen profiloiva kysymyksenasettelu lähes kaikissa koulutusohjelman hankkeissa. Helsingin kaupungin juhlavuoden rahoituksella 2000 toteutettu ”1001 tarinaa Arabiasta” tutki osallistavan teatterin mahdollisuuksia kaupunkisuunnittelussa ja toimi impulssina useille myöhemmille kulttuurialan Arabian alueen yhteistyöhankkeille. OPM:n oppilaitokselle kohdistaman T&K-tukirahan strategiset kriteerit vaihtelivat vuosien mittaan kansainvälistymisestä monialaisuuteen ja työllistämisestä alueellisen relevanssiin ja näkyvät aina koulutusohjelman hankkeiden sisällyksessä. Helsingin TIO-koulutuksen varhaisin yhteisrooppalainen European Module -hanke ”How to apply devised theatre and drama methods on different fields of life” pakotti osaltaan kiteyttämään ja mallintamaan oppilaitoksen omaa soveltavan teatterin menetelmällistä

ops-konseptia, jossa teatterityön ja soveltavan draaman työkalut yhdistyvät. Niillä oli sijansa seuraavassa tutkivan teatterin DRAMA-hankkeessa. Kolmivuotinen Akatemia-rahoitteinen teknologian käyttäjätarpeita tutkinut yhteistyöhanke yhdisti teknologiaa, taidetta ja tutkimusta. Huolellisesti pitkällä aikavälillä valmisteltu hanke kartoitti draaman keinoin ikääntyvien ihmisten tulevaisuuden odotuksia ja tarpeita. Kolmen korkeakoulun poikkitieteellisen teknologia-aiheisen (Teknillinen korkeakoulu, Taik, Stadia) ja Stadian Esittävän taiteen yhteishankkeen tavoitteena oli tutkia, mitä lisäarvoa draama tutkimusmenetelmänä voi tuoda erilaisiin käyttäjätarvetutkimuksiin ja tuotesuunnitteluun.

Opetukseen integroitu hanke artikuloi teatteri-ilmaisun ohjaajien toiminnallisen tutkimuksen osaamista ja käytänteitä ja tuotti myös suomenkieliset julkaisut ”Käyttöliittymä elämään” (2003) ja ”Draamamenetelmät ja tieto” (2008). Lisäksi tuotettiin useita englanninkielisiä tutkimusartikkeleita ja presentaatiota mm. Lontoossa, Dundeeassa, San Fransiscossa ja ELIA:n tutkimus-seminaarissa Berliinissä. Hankkeen myötä muotoiltiin Stadialle ominaista tutkivan teatterin toimintakonseptia (vrt. s. Tutkiva teatteri). Hanke yhdisti eri oppilaitoksia ja eri alojen asiantuntijoita. Sen piirissä kiteytetty tutkivan teatterin toimintakonsepti oli puolestaan, eri muunnelmina, seuraavissa osallistavaan kaupunkitutkimukseen kohdistuneissa hankkeissa ”Helsinki-Actsissa” ja lopulta Metropolian aikaan tapahtuneessa ”Kansalaisnavigointia Metropolissa”.

Kolmivuotinen Akatemia-rahoitteinen teknologian käyttäjätarpeita tutkinut yhteistyöhanke yhdisti teknologiaa, taidetta ja tutkimusta. Kolmen korkeakoulun poikkitieteellisen teknologia-aiheisen (Teknillinen korkeakoulu, Taik, Stadia) ja Stadian Esittävän taiteen yhteishankkeen tavoitteena oli tutkia, mitä lisäarvoa draama tutkimusmenetelmänä voi tuoda erilaisiin käyttäjätarvetutkimuksiin ja tuotesuunnitteluun.

ACTS OF SERVICE

- Teatteri alueellisena sillanrakentajana

ACTS OF SERVICE

- Stadian esittävän taiteen koulutusohjelman T&K –hanke
- toteutuu 2006-2008
- mukana useita yhteistyökumppaneita:
Helsingin kaupungin tietokeskus TIEKE, Stakes,
TKK / HIIT, Helsingin yliopiston maantieteen laitos,
Stadian Aikuiskoulutus ja työelämäpalvelut, A-klinikkasäätiö,
teatteriosuuskunta Draamaräätälit, Teatteri Pensas ...

ALUEELLINEN KEHITTÄMINEN
AMMATTIKORKEAKOULUJEN
YDINSTRATEGIANA JA
SOVELTAVA TEATTERI SEN
TYÖKALUNA

toimintaidea

- soveltavan teatterin ydinajatus:
käytetään draamaa elämän eri osa-
alueiden palveluksessa
- soveltavan draaman menetöt yhteisöjen,
koulutuksen, osallistamisen,
tutkimuksen välineinä
- esittävän taiteen koulutusohjelman
ydinosaamista

Tutkivuus ja osallistavuus ovat prosessoivan ja yhteisöllisen teatterin ydintä joten kehittyessään hankkeet liikkuvat draamaeväin laajoilla alueilla. EU-rahoitteisen Kansalaisnavigoinnin alueellisena rajauksena oli metropolialue, mutta kohderyhmät, teemat ja toimintakentät moniaalla niin sosiaalialan, kasvatuksen, hyvinvoinnin kuin kaupunkipäättäjienkin työn piirissä.

Tutkivuus ja osallistavuus ovat prosessoivan ja yhteisöllisen teatterin ydintä joten kehittyessään hankkeet liikkuvat draamaeväin laajoilla alueilla. EU-rahoitteisen Kansalaisnavigoinnin alueellisena rajauksena oli metropolialue, mutta kohderyhmät, teemat ja toimintakentät moniaalla niin sosiaalialan, kasvatuksen, hyvinvoinnin kuin kaupunkipäättäjienkin työn piirissä. Koulutusohjelman sosiaalialan kysymyksiin liittyneet erityishankkeet nousevat osin Helsingin ammattikorkeakoulun monialaisuudesta ja sosiaali- ja terveydenhoitoalojen vahvasta asemasta siinä. Aiemman varhaisen hoitoalan pedagogisen harjoittelun rinnalle koulutusohjelmassa nousivat osahankkeina mm. syrjäytymisen ehkäisemiseen liittyvä EU-hanke, lapsipotilaitten kivun lievittämiseen liittyvä hanke, päihdetyöntekijöiden ja kuntoutujien hankkeet, mielenterveys- ja vanhustyön hankkeet. Hyvinvoinnin edistämiseen liittyvät myös monet yhteisö- ja kaupunginosahankkeet, joissa on kartoitettu ja edistetty asukkaiden vuorovaikutusta, viihtyvyyttä ja vaikutusmahdollisuuksia omaan elinympäristöönsä.

Hankkeissa alumnit tai heidän perustamansa ryhmät olivat mukana omalla erityisellä osaamisellaan. Tämä on ollut yksi koulutuksen kukoistuskauten avain; vaikka lehtoreiden kiinnityspolitiikassa oli suosittava perinteisiä tutkintoja ja työnkuvia, taustaa ja ammattinimikkeitä, teatterityön ja soveltavan teatterin integroitu osaaminen on ollut vain teatteri-ilmaisun ohjaajilla.

TIO-koulutuksen koulutussynteesi näyttää olevan kansainvälisestikin harvinainen, eikä Erasmus-vaihtoverkossa ole viime vuosina ollut soveltavan teatterin osaamista vahvistavia oppilaitoksia. Siksi yhtenä merkityksellisenä Arabian kauden hankkeena voidaan pitää Suomi-Sambia ”Tili Tonse” (Micke Renlund) -opiskelija-vaihtohanketta, jossa yhteisölliset, sosiaaliin kysymyksiin haastavat ainekset olivat vahvasti esillä.

Kasvatuksen, taidekasvatuksen ja yleisötyöhön liittyvät hankkeet ovat myös osa Arabian kauden merkittävää TIO-historiaa. Jo 2000-luvun taitteessa luotiin kolmeksi vuodeksi ”Virtaa! – lasten- ja nuortenteatterihanke”, jonka puitteissa koulutus vahvisti verkostojaan kasvatusalalle. Tarkoitus oli viedä hanketta eteenpäin kohti lasten- ja nuortenteatterikeskusta, jossa tutkia miten draaman menetelmin rikastaa aineopetusta, taideopetusta, vuorovaikutustaitoja ja yleissivistystä mm. tarhoissa, kouluissa, nuorisotyössä ja kulttuurilaitoksissa. Keskusta ei syntynyt, mutta osin hankkeen rahoituksella syntyi yritysautomatoiduilla mm. Teatteri IlmiÖ, joka TIO-vetoisena on toteuttanut idean omalla tavallaan ja saanut Helsingissä teatteritaiteen perusopetuksen toteuttamisoikeuden.

Virtaa!-hanke osaltaan pohjusti yleisötyön osaajuu-teen harjaannuttamista, aluksi museodraamahankkeina. Marjaana Castrenin vuosien myötä vetämissä monissa museodraaman, lastenteatterin ja yleisötyön työpajoissa teatteri-ilmaisun ohjaajat ovat päässeet harjaantumaan siihen, mikä TION ammatinkuvassa on erityistä, tärkeää ja työllistävää.

Toteutuneiden hankkeiden rinnalla ja taustalla on monia pitkälle työstettyjä muita hakemuksia, kuten draaman keinoin tapahtuva mediakasvatus. Arabianrannan kukoistuskauten innovatiivisiin hanketoteutuksiin kuuluu myös yhteisöllisen verkkokäsikirjoittamisen ”Noodi”-kehittämishanke, yhdessä teatterin, median ja Helsingin Kaupunginteatterin kanssa. Se avasi uuden sivun siinä kehittämisjuonteessa, jossa koulutusohjelmalla, mikäli se olisi saanut elää, olisi ollut loputtomasti työmaastoa. Aikuiskasvatuksen professori Juha Suoranta on teoksessaan ”Kasvatus mediakulttuurissa” painottanut taiteen elämyksellisyyttä ja vuorovaikutusta median hallitsemassa yhteiskunnassa välttämättömänä tasapainoisen kasvun ja demokratian kannalta.

KATI M

“Yhdessä Hiitin poikien kanssa sanoitettiin DRAMA:ssa tutkivaa teatteria, luotiin taiteelle ja tutkimukselle ja teknologialle yhteistä sanakirjaa, oli suuritöinen hanke, ei aina mikään match made in heave...

Kun valmistuin, olin 10 vuotta töissä Metropolian hankkeissa mm. Käyttöliittymässä ja Dramassa ja opetuksessa. Samaan aikaan olen vuodesta 2002 koko ajan tehnyt töitä IlmiÖ:ssä, käsiksiä, hankkeita, ohjaamista, koulutushommia, enemmän aikuisille kuin taiteen perusopetuksessa. Olen ollut monessa IlmiÖ:n taide- ja aluehankkeessa, sosiaalipuolella, kouluissa, toimintakeskuksissa, A-klinikalla, kiertävissä esityksissä ja työpajoissa... Olen tehnyt valmistumisen jälkeen julkaisuja ja hanketyötä ja akateemisen opinnäytteen ja oppikirjoja, mutta työllistyminen sakkaa. Haetaan nuorta ja pirtsakkaa... IlmiÖ:n raportit soveltavan teatterin hankkeista on hyviä, mutta vaikka kuinka olis lukenu raportteja, jollet ole kokenut mitään soveltavan liittyvää sessiota, ei välity se juttu kirjallisesti. Moni on jo luopunut toivosta selittää vanhemmilleen, että mikä se TIO on, kun ei vaan mene läpi. Ellei näe ja koe... On olemassa vahva mielikuva teatterin ammattinimikkeistä, ensin pitäisi sotkea se teatteristereotypian kuva ja rakentaa uudestaan. Koen sinänsä vapauttavana, että tämän ammattinimikkeen alla voi tehdä melkein mitä vaan. Rasittavaa on silloin kun joutuu ulkopuolisille apurahaa hakiessa tai CV:ssä selittämään, että mitä mä laitan tänne – ”drama professional” – what the fuck. Olen kirjoittanut valtavan määrän draama- ja esityskäsiksiä näihin soveltaviin tarkoituksiin, pieniä puolen tunnin juttuja, täysin toimivia näytelmiä kaikki, ei mitään pientä harrastelua. Mutta jos jossakin kohdassa tulee tähän näytelmäkirjailija-, ohjaaja- tai näyttelijäkategoriaan, tuntee hetken olevansa tunkeilija.

Dramassa, tutkivan teatterin hankkeessa oli haasteena miten perustella mm. rahoittajalle, Suomen Akatemialle, kuluttajatutkimuksen kontekstissa se draamamenetelmien käyttö niin, ettei se näytä pelkältä aikaa ja resursseja vievältä

toiminnalta. Vaan että sillä voi saada hyviä tuloksia. Että toiminnallisesti tulostuva tieto täydentää verbaalisesti tulostuvaa tietoa olennaisella tavalla. Sääli kun se meidän osalta loppui, olen saanut englanninkielisten artikkelien perusteella maailmalta sähköpostia, että joku on intopiukeena saanut niistä hirveästi potkua ja soveltanut sitä tutkivaa käyttöä siellä ja täällä. Tää meidän konsepti on mennyt eteenpäin ulkomailla. Olis ollut paljon suuremmat mahdollisuudet jatkaa ja laajentaa, kouluttaa näihin metodeihin uusia tutkijoita. Se hetkellinen tutkimusbuumi oli merkittävä koulutuksen nimeämisen kannalta. Vaikka se aluksi oli hapuilevaa, tajusi että nyt tässä on todella vaikuttamassa siihen, miten asiat näyttäytyy alalle, uusille opiskelijoille ja maailmalle. Oli siinä semmoinen että hei me ollaan pioneereja, mikä kuoli pois osana yhtiötettyä konsernitoimintaa.

Draamatyöpajoissa oon käyttänyt koulun menetelmistä erityisesti lainattuja formaatteja, mä käytän niitä koko ajan, mediaformaatteja, karttoja, oikeudenkäyntejä, matseja... Lausujen oppikirjaan ”Steppaava taskulamppu” pöllittiin Pennasen kanssa kaikki harjoitukset joita koulussa ollaan tehty ja sitten sovellettiin ne lausunnan kontekstiin.... On ollu pitkään suunnitteilla soveltavan teatterin sanakirja.

Yksi selkeä lainatun formaatin käyttö on draaman soveltamisen Tarot-kortit. Koostettiin Pietan kanssa tarokkien metaforia hyödyntävä ohjekirja, joka toimii ammatillisen itseymmärryksen välineenä ja antaa ajattelemisen aihetta vetäytyä ja draamaprosessin näkökulmasta. Mietittiin, että jos soveltava pitäis jakaa tarokkien neljään maahan, mitä ne olis Lantit, Sauvat, Maljat ja Miekat? Päädyttiin sitten siihen, että ”Lantit” on teatteri muiden elämäalueiden palveluksessa eli praxis. ”Sauvat” on taiteellinen ja esteettinen ulottuvuus, ”Maljat” on tunteet ja intuitio, hiljainen tieto ja ”Miekat” polemisoiiva, yhteiskunnallinen ja taisteleva...Vedetään kortteja ja funtsitaan mennyttä, nykyisyyttä ja tulevaa, mihin itse tai ryhmä on menossa ja millä koordinaateilla...”

KATI MEHTO, TIO 2002

VIRTAA!

Lasten- ja nuortenteatterin tutkimus- ja kehittämishanke 2001
Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia
Esittävän taiteen koulutusohjelma

OAJELMA 2001

OPETUS

PISARA

Luentosarja lasten- ja nuortenteatterin traditiosta
22.-24.8.2001, Teatterimuseo
Luennoitsijat: Heikki Mäkelä, Marja Myllyniemi, Marjaana Castrén, Katja Krohn, Eero Ahre, Maarit Pyökäri

VIRTAA – VASTAVIRTAA – VUOROVETTÄ
Ajankohtaisteatterityöpaja nuorille vastarannankiiskeydestä materiaalina suomalainen kirjallisuus ja ajankohtainen lehdimateriaali Attac-ilmioistä
Viikot 35, 38, 40
Opettaja Marja Louhija

SUVANTO

Päiväkoti lapset teatterin tekijöinä ja vastaanottajina
Viikot 36, 37, 39
Opettaja Riku Saastamoinen

NÄKYMÄTÖN LAPSI

Devising -työpaja muumeista
Aika 22.8.2001
Opettaja Sirkku Kolu

SUOMALAINEN KIRJALLISUUS

Arvokkaan kansallisen perinnön siirtäminen draaman nykykäyttöön
Viikot 41, 43, 4
Opettaja Juha Hurme

MEDEIA GOES KARAOKE

Yleisötyöpaja koululaisille
Viikko 42
Opettaja Seppo-Ilmari Siitonen

LAPSI MINUSSA

Ohjaajan työn työpaja
Viikot 44-50
Opettaja Marjaana Castrén

OPISKELIJOIDEN OMAT PRODUKTIOT

KAKARAT – HUUMETODELLISUUS

Psyykkis-Teatteri
Esitykset ja työpajat kouluissa, nuorisotiloissa ja teattereissa 30.8.-20.12.2001
Ohjaaja **Helena Pavloff** (4. vuosikurssi)

LEIKISTÄ DRAAMAAN – TYÖPAJAT

Mitä teatterin elementtejä on roolileikissä?
Päiväkodit Inspira ja Koralli
Aika 1.9.-15.12.2001
Ohjaajat **Outi Sädekallio** (aikuisopiskelija) ja **Tuire Jäntti** (aikuisopiskelija)

VIRTAA! -SEMINAARIOAJELMA
STADIAN ESITTÄVÄN TAITEEN
KOLMIVUOTISEN LASTEN- JA
NUORTENTEATTERIN TUTKIMUS-
JA KEHITTÄMISHANKKEESTA

VIIRU JA PESONEN

Teatteri Imatra
Ensi-ilta 28.9.2001
Dramatisointi ja ohjaus **Maarit Peltomaa** (aikuisopiskelija)

KALLE, PEDRO JA KULTAINEN SULKKA

Musiikkisäätö
Karjalaisen näytelmä, Helsinki
Ensi-ilta keuhkolla 2002
Ohjaus **Sari Tupamäki** (aikuisopiskelija)

TEATTERIKASVATUS

KUINKA TEATTERIESITYS SYNTYY?

Ruoholahden koulu, yläaste
Opettajat Maija Louhio ja Jyrki Sinisalo

YLEISÖTAPAHTUMAT KOULULLA

LÄHDE

Kansainvälisen lastenpäivän tapahtuma Stadiassa
28.-29.9.2001, Villa Arabesk ja TAVI-talo, Hämeentie 159-161, Helsinki

PE 28.9.2001 LASTEN PÄIVÄ

Klo 10.00 **MITEN MARI VOI OLLA POSSU? I**
Muuntautumistyöpaja 8-11 -vuotiaille.
Ohjaajat Riku Saastamoinen ja Mari Lehtonen
Paikka: Villa Arabesk, Hämeentie 159, enintään 20 lasta / työpaja
Kesto n. 45 min

MITEN MARI VOI OLLA POSSU? II

Klo 11.00 **SUVANTO I**
Kolme esityksellistä työpajaa 5-6 -vuotiaille.
Ohjaajina teatteri-ilmaisun ohjaajaopiskelijat
Paikka: harjoitushuoneet, luokkahuone, enintään 20 lasta / työpaja
Kesto n. 45 min

SUVANTO II

Klo 13.30 **KUVASTA DRAAMAAN**
Draamatyöpaja 7-9 -vuotiaille
Ohjaaja Minna Savin
Paikka: Villa Arabesk, enintään 12 lasta
Kesto n. 1 tunti

TEATTERIN MERKITYS KASVATUKSESSA.

Keskustelutilaisuus kasvattajille ja vanhemmille.
Keskustelua johtaa Riku Saastamoinen ja varhaiskasvatuksen lehtori Erkki Tiusanen.
Paikka: Villa Arabesk, Hämeentie 159

RIKAS JA KÖYHÄ MIES

Klo 17.00 Teatteritapahtuma: lasten oma teatteriesitys
Paikka: Teatterisali
Kesto 30 min.

PERHONEN JA KOVAKUORIAINEN

Klo 18.00 DraamaRäätälit
Paikka: harjoitushuone, 40 paikkaa, 2-6 -vuotiaille
Kesto 50 min.

Runsaus pähkinänkuoressa – mitä tapahtui todella?

Ammattikorkeakoulujen työnjaossa oli huomiotava pääkaupungin erityisasema, identifioitava kaupunkikulttuurin erityisyys. Väestömuutoksissa ikääntymisen ja monikulttuuristumisen sekä teknologian kehittymisen odotettiin vaikuttavan sekä koulutuksen määriin että sisältöihin. Eri koulutusalojen välisen synergian etsiminen monialaisessa korkeakoulussa oli usein herkkää puuhaa; pelättiin eri alojen ja koulutusohjelmien ominaislaadun, vahvuuksien, traditioiden ja tunnettuuden hukkaantumista monialaiseen liudentumiseen. Vaikka monialainen soveltava työskentely oli TIO-koulutuksessa enemmän mahdollisuus kuin uhka, oli ilmeistä ja ymmärrettävää että ylhäältäpäin määrättyt pakkoliitokset synnyttivät vastustusta niillä aloilla, joille monialaisuus ei lähtökohdaisesti ollut luontevaa.

Lukuvuoden tuntumassa 2005–2006 elettiin ammattikorkeakoulumaailmassa vedenjakajalla. Uuden ammattikorkeakoulujärjestelmän alkuvuosien kehittämisen ja kasvun hybris alkoi laskea. Valtakunnallisen korkeakoulukentän ja erityisesti kulttuurialan oppilaitosten keskinäistä työnjakoa, mahdollista yhdistämiskelpoisuutta, työelämysuhteita, oppilaspaikkamääriä, vetovoimaa, työllistymistä ja kansainvälistä vertailukelpoisuutta arvioitiin monin tavoin. Väestörakennemuutokset lupasivat kysyntää etenkin sosiaali- ja terveydenhoitoalan koulutuspaikoille. Esittävän taiteen (ET) opetus suunnitelmassa oli alaotsikkona soveltavan teatterin erityisosaaminen. Kun koulutusohjelmassa oli alusta asti vahva hoitoalan sovellusten orientaatio, pyrittiin artikuloimaan vahvemmin se, mikä oli ollut olemassa jo pitkään, osana monialaista innovatiivisuutta. Trendi näyttää nyt tänään yhä kasvavana taiteen ja hyvinvoinnin yhteistoimintana.

Ammattikorkeakoulun strategian keskeiset teemat kuten monialainen yhteistyö, uusi teknologia, tutkivisuus, kaupunkikulttuuri, kansainvälistyminen, ikääntyvät ja monikulttuuristuvat väestöryhmät olivat muutoinkin sisältyneet esittävän taiteen koulutuksen toimintaan ja tuottivat tiivistetysti satoa juuri 2005–2007 vuosien tuntumassa.

DRAMA-hankkeen jälkeen jatkettiin hanketyötä, jossa teatteri oli monialaisen tutkimuksen välineenä. Seuraava, DRAMAN konseptia osin hyödyntänyt tutkimus- ja kehittämishanke kohdentui kaupunkikulttuurin eri osa-alueille syksyllä 2005. Helsinki-ACTS -hanke loi vertailevaa tutkimusyhteistyötä Helsingin kaupunkitutkimuskeskuksen TIEKEN kanssa. ”Acts of Service” -ideologian hengessä asetettiin kaupunkiyhteisön palvelukseen. Toiminta jakautui kolmeen keskeiseen teemaan pääkaupunkiseudun näkökulmasta: sosiaali- ja terveystieteiden erityiskysymyksiin ja ryhmiin, taide- ja teatterikasvatukseen yhteisöihin (museot, koulut, teatterien yleisötyö) ja kaupunkien alueellisen kehittämisen ja lähidemokratian kysymyksiin. Helsinki-ACTS:n hengessä syntyi useita museodraamahankkeita sekä mm. ACTS-tarina-teatteriryhmä. Aiempien yhteisprojektien lisäksi tehtiin ammattiteatterien kanssa paikka- tai teemalähtöisiä korttelidraamoja vuodesta 2004 alkaen mm. Töölössä ja Punavuorella. Helsinki-ACTS pohjusti yhteistyötä esittävän taiteen, Helsingin yliopiston ja metropolialueen alueellisen kehittämisen EU-rahoitteiselle suurhankkeelle ”Kansalaisnavigointia Metropolissa”, josta tulikin sitten Esittävän taiteen hankehistorian joutsenlaulu vuodelta 2010–2012.

Vaikka TIO-koulutusohjelma oli vuosituhatvuotisen vaihteesta vuosille 2005–2006 tultaessa kasvattanut opiskelija- ja henkilökuntamääriään, oli se suhteessa kulttuurialan muihin koulutusohjelmiin ja valtakunnallisesti kuitenkin pieni. Toiminnallisesti se jalkautui kuitenkin koko Stadia-ajan laajalle. Monimuotoisuus edellytti hyvää tuotannollista infrastruktuuria ja toimintatiloja, mm. toimipisteen myös Kruunuhaan Teatterikouluun. Teatteri-ilmaisun ohjaajakoulutus panosti noina vuosina paljon erityislaatuunsa artikulointiin, niin teatterin kuin koulutuksen kentillä, käytännön näytöin, sekä seminaarein että erilaisin julkaisuin. Stadia-visio ja valtakunnallinen velvoite edellyttivät myös korkeakoulukentän yhteistyötä ja suunnitelmia saman alan koulutusten työnjaoksi. Teatterialan korkeakoulutasoisten tapaamisten Hilla-seminaarin ohjelma Tampereen teatterikesästä 2005 välittää ajankohdan kysymyksiä Stadian teatterikoulutuksen laadullisen ja toiminnallisen korkeasuhdanteen vuosina.

PÄHKINÄKORI 2006-2007

Poimintoja Esittävän taiteen koulutusohjelman esitystoiminnasta.

Pähkinäkori esittelee Esittävän taiteen koulutusohjelmassa viime lukuvuonna tuotettuja esityksiä. Koulutusohjelma tuottaa vuosittain osana opetusta noin 50 esitystä, joista suurin osa on myös yleisölle avoimia. Museodraamaa, klassikkoja, esityksellisiä tutkielmia, improvisaatiota, uusia näytelmätekstejä, tanssia, yhteisöteatteria. Meidät löytää teattereista, kouluista, museoista, turuilta ja toreilta. Omat vakituiset näyttämömme sijaitsevat Helsingin Arabianrannassa, Tavi-talolla - samoissa tiloissa opetuksemme kanssa. Esitykset ovatkin oiva ikkuna kurkistaa teatteri-ilmaisun ohjaajan maailmaan!

Lisätietoja esittävän taiteen koulutusohjelman tulevista ja menneistä esityksistä löydät sivuilta www.stadia.fi/ohjelmisto. Tervetuloa tutustumaan!

kuva:Tuli Truco (esityksertä Arco iri)

MITÄ TAPAHTUI TODELLA STADIASSA? -STADIAN ESITTÄVÄN TAITEEN PÄHKINÄKORI-ESITE ESIMERKKINÄ KUKOISTUSKAUDEN MONIPUOLISUUDESTA.

**MERJA, JARI,
LIISA**

M: Kun Virtaa!-hankkeen myötä ryhmä perustettiin IlmiÖ, yhteistä oli että me haluttais tehdä monipuolisesti, että vois olla semmoinen teatteri, jossa vois tehdä taiteellisesti, pedagogisesti ja tutkivasti ja kaikkea siltä väliltä. Tuntui hassulta semmoinen ajatus, että pitäisi aina mennä eri paikkaan töihin sen mukaan mikä sun työrooli on. Alussa lastenteatteri oli johtotähti. Mietittiin että ruvetaan keräämään ihmisiä sen idean ympärille, mut sitten se kyllä oli pientä taistelua ja maisemaluokassa istumista, että kuka siitä selvis, siinä oli ainesta...

J: Oli siinä se tylsä työllistymisen tarve isona motiivina, ajatus että sakissa on vahvempi ja kerääntyi sitten se hyvinkin sekalainen porukka, jossa alusta asti jotenki kivasti se erilaisuus hyväksyttiin. Se että ei ruvettu väkisin vääntämään ketään tiettyyn muottiin, vaan että annetaan kaikkien kukkien rehoittaa. Toiset on suuntautunu taiteelliseen, minä muun muassa ns. perinteiseen esittävään muotoon kallellaan, toiset pedagogiseen päin.

L: Aluksi ajattelin, että päästä tekemään taiteellista teatteria ja nyt se on niin, että oon taiteen perusopetuskoulun rehtori yhdeksättä vuotta. Rehtorintutkinnolla joka siihen vaaditaan. Siitä on tullu mun päätyö, mua tarvittiin siihen tehtävään, koska mun koulutustaso oli sellainen, että se pätevytminen vaati multa vähiten työtä. Kaupunki rahoitti aluksi isommalla summalla, nyt on tehtävä enemmän vähemmällä rahalla. 2011 ollaan siirrytty antamaan laajaa teatteritaiteen perusopetuksen tutkintoa ja ollaan ainoat Helsingissä siinä. Siinä laajassa (1300 tuntia) tuntimäärä on suuri, vaatimukset ja opsit laajemmat kuin yleisessä (500 tuntia), joka on yhteensä 10 modulia, kurkistusluukkuja teatterityön eri alueisiin. Laaja on erillinen, tasolta toiselle kasvava teatteri osaamista. Se vaatii pitkää sitoutumista 7-vuotiaasta 18-vuotiaaksi, se on elinikäisen harrastamisen juttu pari kertaa viikossa. Pohja on opetushallituksen ja siitä tulee kriteerit. Soveltava taide on täällä opsissa sillä tavalla ovelasti, että se on teatterin opettamisen instrumentti. Lapset jotka täällä pyörii, näkee meitä sekä opettajina että taiteilijoina. Tämä on valtakunnallisesti ainoa taiteen perusopetusyksikkö, jossa toimintaympäristönä on teatteri, ei koulu. Melkein kaikki meistä ovat opettaneet...

J: Kaikki on saanu sen ryhmän minkä on halunnu, muttei enempää kuin on halunnu. Muuten eri riitä kaikille.

L: Taiteen perusopetusoikeudesta tuli IlmiÖ:lle kivijalka, status, jatkuvuus, tilavuokra, palkanlähde. Olen kartoittanut Suomen taiteen perusopetusta. Mikään muista taiteen perusopetuskouluista ei anna pelkästään teatteriopetusta, siinä ollaan uniikki. Muilla kouluilla on myös vaikeuksia sitouttaa opettajia, päinvastoin kuin meillä. Meillä on tää yhteisö, tää

osuuskunta, yhteinen kiinnostus asiaan, ei olla vaan keikalla. Mutta välillä on ihanaa tehdä muuta kuin sitä rehtorin ja opettajan hommaa, kirjoittaa, ohjata, näytellä...

M: IlmiÖ on VOS:in ulkopuolinen ammattiteatteri, valtio tukee vuosittain 20.000:lla ja Kulkelta tulee vakiopotti, ja sitten produktio ja projektiavustuksia kun jaksaa hakea. Avustuksesta siivutetaan ensin pois osuuskuntakate. Jokainen työryhmä tekee itse määrärahan jaon. Ei ole johtajaa, puheenjohtajuutta kierrätetään. Hetken oli johtajan kaipuu, mutta se meni ohi. Se mikä me nopeudessa menetetään, me sitoutumisessa voitetaan. Meillä liittyi tähän iso ideologia, haluttiin olla mahdollisimman demokraattisia ja että tää menee nyt näin, isolla porukalla.

J: Alussa kokoustettiin vaikka koko päivä käytännön asioista, kun ne tuli ekaa kertaa. Välillä oli ihan että missä on taide ja teatterin ilo. Mutta se on kannattanut käydä läpi, nyt on jo vähän opittu oikomaan. Minkä takia oon 12 vuotta pysynyt mukana tässä, on se että tässä on koko ajan ollu tolkkuja ihmisiä riittävästi, semmosia jotka pitää huolta siitä, että hallinto menee hyvin. Jos olis ollu enemmän tämmösiä mun tapasia, meill ois jo aikoja sitten ollu paperit ihan sotkussa ja se ois kaatunut siihen... Mulle on ollu äärimmäisen tärkeää saada tätä kautta esiin omia kässäreitä. Ja sitten jonkinlainen voitto omasta egosta. Vaikka jossakin palvelutalossa on ollu hetkiä, että oma taiteilijuus on jääny taka-alalle ja että tää on tärkeää, että me ollaan nyt täällä. Oon tehny omia levyjä koko ajan, mutta tää on hyvä yhdistelmä, ettei huku siihen muusikkonarsismiin...

L: Muistaa ne "Joulutie"-jutut jollakin saattohoito-osastolla; olen tässä nyt tää koominen hahmo, mutta apua, missä mä oonkaan. Ne on tosi rajuja ja monta päivää menee, että on vallinnu se tunnetila sen jälkeen.

M: Mulle huippuhetkiä on ollu "Muistatko äitini" demen-tiakodissa. Siinä oli työpajoja asukkaille, henkilökunnalle, omaisille, oli tiedonkeruuta ja esityksellistä, se oli kiinnostavaa, tarpeeks pitkä projekti ja seuraava vaihe tuli aina organisesti. Saatiin siitä vuoden muistitekopalkinto...

L: TIOjen myötä on tullut uusia toimenkuvia teattereihin, ohi entisten toimenkuvien. On ammattikunta jota ei ollu olemassa, nyt meillä on kuitenkin tämmöinen teatteri joka on työllistänyt ihmisiä 12 vuotta ja yhtäkkiä löytyy niin paljon tilauksia sille.

M: IlmiÖ tulee vielä muuttumaan. Me ollaan sen verran ketterä ammattiryhmä, että tää asettuu aina kulloisenkin tilaan. Meidän työajattelu on sellainen, että mä koin saavani siihen valmiuksia, elämään muutoksen kanssa..."

TEATTERI ILMIÖ, MERJA PENNANEN TIO 2002, JARI RÄTTYÄ TIO 2002, LIISA PYLKKÄNEN TIO 2003

SATUMAA

*Uraputken tuolla puolen
jossakin on ihana eläkeikä,
jota Satu odottaa ja
suunnittelee. Lapsenlapsia,
matkustelua, harrastuksia:
kaikkea voi tehdä sitten kun...
Mutta asiat eivät menekään
suunnitelmien mukaan ja
unelmien maa karkaa yhä
kauemmaksi. Mikä meni
vikaan ja olisiko Satu voinut
valita toisin?*

Satumaa on foorumteatteriesitys, jossa katsojilla on mahdollisuus vaikuttaa tapahtumien kulkuun ja etsiä yhdessä ratkaisua päähenkilön elämänsolmuun. Millaisia vaikeuksia eläkkeelle siirtymiseen liittyy, miten yksittäinen ihminen luovii itsensä tämän suuren murroksen läpi?

Satumaa koostuu puolen tunnin esityksestä sekä siihen liittyvästä foorumtyöskentelystä, yhteensä n.1,5 h. Esitys soveltuu erinomaisesti mm. työyhteisöjen kehittämis- ja kolutustilaisuuksiin sekä työnohjauksen yhteyteen.

Esityksen ovat käsikirjoittaneet Siri Kolu ja Katri Mehto. Ohjaajana ja jokerina toimii Merja Pennanen, näyttelijöinä toimivat Tuukka Längsjö, Outi Sädekallio ja Jani Tihinen.

Helsingin kaupungin **kulttuuriasiainkeskus**
Helsingfors stads **kulturcentral**

DRAMA-hanke:

TUTKIVA TEATTERI!
Tampereen Teatterikesän Ohjelmaltassa
To 11.8.2005 klo 11-13

Näe, koe ja ihmettele, miten nörtit ja hörhöt kohtaavat!

VAPAA PÄÄSY

SATUMAA

*Uraputken tuolla puolen
jossakin on ihana eläkeikä,
jota Satu odottaa ja
suunnittelee. Lapsenlapsia,
matkustelua, harrastuksia:
kaikkea voi tehdä sitten kun...
Mutta asiat eivät menekään
suunnitelmien mukaan ja
unelmien maa karkaa yhä
kauemmaksi. Mikä meni
vikaan ja olisiko Satu voinut
valita toisin?*

Satumaa on foorumteatteriesitys, jossa katsojilla on mahdollisuus vaikuttaa tapahtumien kulkuun ja etsiä yhdessä ratkaisua päähenkilön elämänsolmuun. Millaisia vaikeuksia eläkkeelle siirtymiseen liittyy, miten yksittäinen ihminen luovii itsensä tämän suuren murroksen läpi?

Satumaa koostuu puolen tunnin esityksestä sekä siihen liittyvästä foorumtyöskentelystä, yhteensä n.1,5 h. Esitys soveltuu erinomaisesti mm. työyhteisöjen kehittämis- ja kolutustilaisuuksiin sekä työnohjauksen yhteyteen.

Esityksen ovat käsikirjoittaneet Siri Kolu ja Katri Mehto. Ohjaajana ja jokerina toimii Merja Pennanen, näyttelijöinä toimivat Tuukka Längsjö, Outi Sädekallio ja Jani Tihinen.

Helsingin kaupungin **kulttuuriasiainkeskus**
Helsingfors stads **kulturcentral**

DRAMA-hanke:

TUTKIVA TEATTERI!
Tampereen Teatterikesän Ohjelmaltassa
To 11.8.2005 klo 11-13

Näe, koe ja ihmettele, miten nörtit ja hörhöt kohtaavat!

VAPAA PÄÄSY

TEATTERIALAN KORKEAKOULUOPETUKSEN PROFILOINTIA JA TYÖNJAKOA KÄSITELTIIN STADIAN ESITTÄVÄN TAITEEN KOULUTUKSEN ALOITTEESTA USEISSA SEMINAAREISSA TAMPEREEN TEATTERIKESÄSSÄ 2005 ESITELTIIN SOVELTAVAN TEATTERIN TUTKIVAN TYÖN ESITYKSELLISTÄ TULOSTUSTA "SATUMAA"-FOORUMIA.

1.5. Siirtymärituaali Stadiasta Metropoliaan 2007–2013

Kun syksyllä 2007 siirryin esimiesvastuusta yliopettajaksi, koulutusohjelman toiminta ja asema ammattikorkeakoulussa vaikuttivat elinkelpoisilta ja vakiintuneilta; soveltavan teatterin käsite tunnistettiin niin teatterikentällä kuin monialaisissa työelämäverkostoissakin. Nuorisoasteen opiskelijoiden sisäänottomäärää oli huippuvuosista kohtuullistettu, mutta toisaalta suosittu aikuiskoulutustutkinto oli vakinaistunut. Tutkimus- ja kehittämishankkeet olivat avanneet uusia ovia ja luoneet tunnettuutta, koulutusohjelman asiantuntija-, hallinto- ja tuotantohenkilöstö koostui vahvoista ammattilaisista. Samaan aikaan koko ammattikorkeakoulu oli suuren muutoksen kourissa: Stadia oli siirtymässä kunnallisesta säätiöpohjaiseksi yritykseksi, Metropoliksi.

Taide toimijana monialaisessa koulutus konsernissa

Narratiivit ovat paljastavia, metaforalle on ominaista, että se paljastaa sellaistaakin, mitä rationaalinen tajunta ei vielä täysin ole ymmärtänyt; torjuttu huoli on aistittavissa puheessani henkilöstön edustajana amk:n lukukauden avajaisissa 6.9.2007:

”Kuluvan vuoden aikana Stadia on uuden aikakauden edessä; kihlat Evtekin kanssa on vaihdettu ja häitä valmistellaan kovaa vauhtia. Tämä on osa korkeakoulumaailman yhä nopeutuvia muutoksen syklejä, jotka ravistelevat paitsi rakenteita myös mieliä.

Esittävän taiteen opetuksessa tutustutaan mm. vanhoihin siirtymärituaaleihin, joilla yhteisöt on saateltu heittämään hyvästit vanhalle ja ottamaan vastaan uusi aikakausi tai elämänvaihe. Menoihin sisältyi syvää viisautta: ne pyrkivät nostamaan näkyville

koko sitä tunneskaalaa, joka muutokseen liittyi, olipa se sitten surua, raivoa, pelkoa tai riemua. Suomalaiset morsiamen neuvokkivirret maalailivat tulevan anoppilan kauhut niin synkin väreillä, ettei todellisuus voi itkuvirttä koskaan ylittää. Ja morsian sai julkisesti itkeä ja pelätä sydämensä kyllyydestä ja koko kylä hänen kanssaan. Arveltiin, että tällaisin puhdistavin menoin oli helpompi jättää taakse entinen ja aloittaa uusi yhteiselo.

Vuoden kuluessa Stadian ja Evtekin viisaat kättilöt saattavat siis maailmaan uuden kohtalaisen tuhdin Metropolia-vauvan, jolle näillä näkymin löytyy hyvän kasvatuksen merkeissä ainakin rajoja ja reunaeh-toja, rakkauttakin varmaan, joskin se tunnetusti usein kehittyi viiveellä. Jos lapsi on huonotapainen, varmaan taitetaan peistä siitä, kenen geenit nyt sitten hallitsevat...

TÖÖLÖ, KIRJALLINEN KORTTELIDRAAMA, PAIKKA- JA TEEMALÄHTÖINEN AMMATTITEATTERIYHTEISTYÖ /ESITYSKUVA. (HENKILÖT KUVASSA VASEMMALTA: PERTTI HUOVINEN, MARKO LINDHOLM, ANNUKKA ÖLJYMÄKI, JUHANA RÖNNKVIST, PETRI JALAVA, LEENA URRIO, LASSI PUODINKETO)

Kun aikanaan siirryin teatterityöstä taideopetuksen pariin, kollegiaalista kummastusta riitti siitä, mikä ihme taiteentekijää voi kiinnostaa monialaisessa ammattikorkeakoulussa, eihän siellä saa keskittyä taiteeseen. Ei onneksi, sehän siinä onkin kiintoisinta. Monialaiset asiantuntijakohtaamiset ovat harjaannuttaneet sovelta- maan oman alan ammattitaitoa muille elämäalueille ja samalla tuoneet taiteelliseen työhön kokonaisen kirjon inhimillistä draamaa; esimerkiksi hoito- ja sosiaalialan yhteydessä tehdyissä draamaprosesseissa on nähty ja kuultu tarinoita, joiden koskettavuutta ei kirjoituskam- miossa voi löytää. Teknologianörttien ja teatterihör- höjen yhteisissä T&K-hankkeissa on löydetty yllättäviä yhteisiä tekijöitä ja intressejä; teatteri on käyttöliittymä elämään siinä missä mobiilituotteetkin ja interaktion ymmärrys on molempien mielenkiinnon kohde.

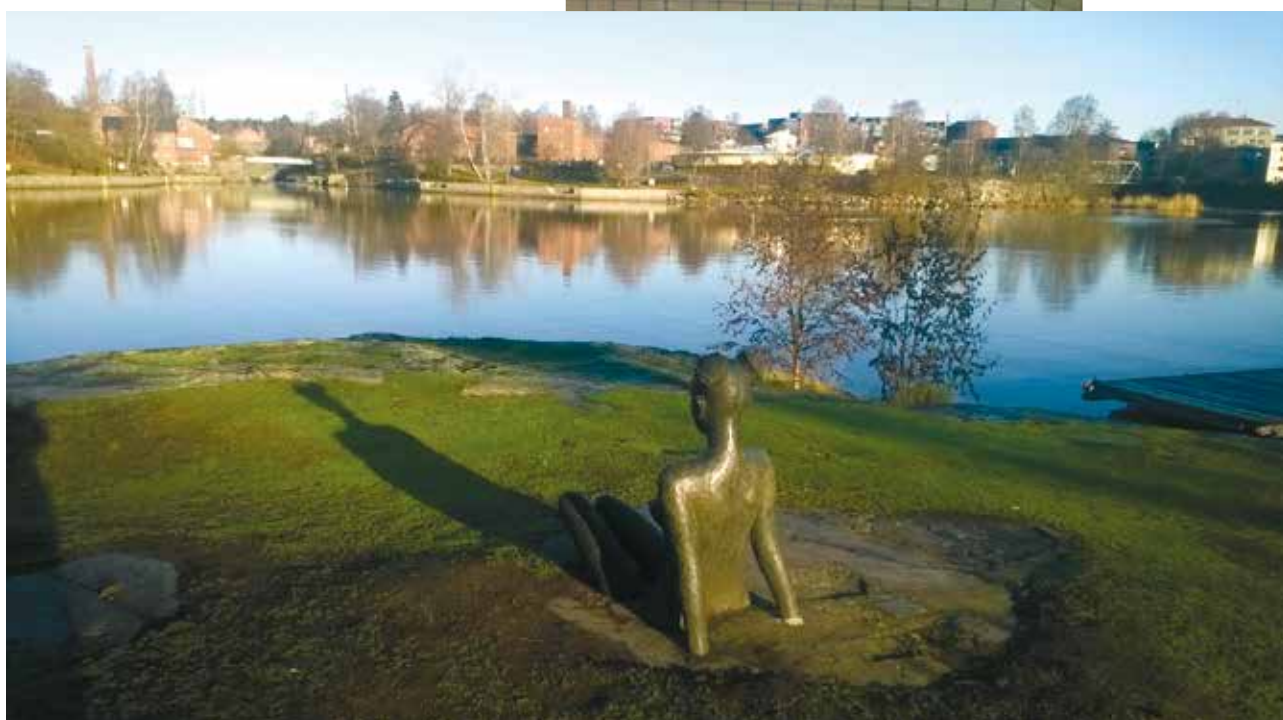
Pääkaupunkiseudulle kasautuvat yhteiskunnalliset muutokset ovat eri aloille paitsi haasteita, myös ilmeisiä monialaisuuden yhteistyöfoorumeita; ikä- ja työllisyysra- kenteen muutokset, monikulttuuristuminen, asumiseen ja työhyvinvointiin kohdistuvat uhat vaativat monen- laisen osaamisen keskinäistä vuoropuhelua. Tämä voi mahdollistua vain, jos jatkuvat oppilaitoksen rakenne- muutokset tasoittuvat ja henkilöstölle jää riittävästi

aikaa, rauhaa ja jatkuvuutta perustehtävän hoitamiseen ja sisällölliseen kehittämiseen.

Taide, ei vähiten teatteri, on synteisin rakentamisen työkalu, syy- ja seuraussuhteiden tarkastelun väline, mielenmaiseman ja yhteiskunnallisten tienhaarojen näyttävä. Se voi asettua muiden alojen palvelukseen, etsiä aikakauden suuret kertomukset sirpaloituvasta todellisuudesta. Se voi voimauttaa yksilöä ja tukea yhtei- söllistä vuorovaikutusta, läpivalaista yhteiskunnallista todellisuutta; sen tuottama tieto on yhdistelmä faktaa ja kokemuksellisuutta. Tämä yhdistelmä lienee tulevai- suuden kannalta elintärkeä; ihmisen toimintaa ohjaavat yhtä paljon sekä järki että tunteet, sekä julkilausutut että salaiset halut, sekä valoisat että pimeät voimat. On toiveajattelua, että jokin puoli ihmisyydestä olisi poistettavissa, mutta on mahdollista raivata ja säilyttää yhteyttä ihmisen eri puoliin ja sen nojalla ymmärtää yllättäviäkin ajan ilmiöitä.

Toivon, että Metropolia-vauvan raskausaika sujuu meiltä kaikilta kohtuullisen kivuttomasti ja vastasyntynyt saa elämälleen hyvän alun; sen vanhemmilla on ainakin hyvät perusedellytykset kasvattaa elinvoimainen katras Suomen korkeakoulujen tarhaan.”

1.5. Siirtymärituaali Stadiasta Metropoliaan 2007–2013

"Taide, ei vähiten teatteri, on synteessin rakentamisen työkalu, syy- ja seuraussuhteiden tarkastelun väline, mielenmaiseman ja yhteiskunnallisten tienhaarojen näyttävä. Se voi asettua muiden alojen palvelukseen, etsiä aikakauden suuret kertomukset sirpaloituvasta todellisuudesta. Se voi voimauttaa yksilöä ja tukea yhteisöllistä vuorovaikutusta, läpivalaista yhteiskunnallista todellisuutta; sen tuottama tieto on yhdistelmä faktaa ja kokemuksellisuutta. Tämä yhdistelmä lienee tulevaisuuden kannalta elintärkeä; ihmisen toimintaa ohjaavat yhtä paljon sekä järki että tunteet, sekä julkilausutut että salaiset halut, sekä valoisat että pimeät voimat. On toiveajattelua, että jokin puoli ihmisyydestä olisi poistettavissa, mutta on mahdollista raivata ja säilyttää yhteyttä ihmisen eri puoliin ja sen nojalla ymmärtää yllättäviäkin ajan ilmiöitä."

Aktiviteetteja ja **alajasjon enteitä**

Koulutusohjelman tarinaan tuli vetäjän vaihtuessa, kuten luonnollista onkin, sekä toimintakulttuurinen että tarinallinen katkos. Johtamistehtävä turbulentsissa amk-toimintaympäristössä oli jo sinänsä vaikea, erityisesti sellaisessa koulutustoiminnassa, jonka tavoite ja käytännöt olivat alalla uusia ja vaativat jatkuvaa, aktiivista sanoittamista. Uusi koulutusohjelman vetäjä ja vastuullinen opettajayhteisö olivat noina vuosina lujilla: he yrittivät yhdessä päivittää koulutusohjelmaa ”omakseen”, opetussuunnitelmaa sellaiseksi, että se olisi uuden tiimin, opiskelijoiden ja asiakkaiden sisäistettävissä. OKM:n kulttuurialojen koulutuksen leikkaamispäätöksiä ennakoiden oli yritettävä löytää ja maailmalle näyttää sellainen ainutlaatuinen koulutusprofiili, että se olisi säilyttämisen arvoinen.

Tähän oli sisäänrakennettu ristiriita: teatteri-ilmaisun ohjaajien tutkinnon volyymin pienentäminen merkitsi myös, että se oli luisumassa OKM:n määrittämän koulutusohjelman elinkelpoisuusrajan alapuolelle. Toisaalta teatterikenttä ja suurta korkeakoulu-uudistusta pohjustavat työllistymistutkimukset velvoittivat TIO-koulutusta luoviin uudelleenjärjestelyihin, ja siksi esittävän taiteen opiskelijakiintiö jaettiin kahtia, teatteritoiminnan (TIO-koulutus) ja esitys- ja teatteritekniikan suuntautumisvaihtoehdoiksi. Osoittautui kuitenkin, että bisnes- ja tekniikkaorientaation näkökulmasta päättäjien oli helpompi tukea teatteritekniikan koulutuksen jatkumista kuin teatteri-ilmaisun ohjaajan tutkintoa. Ilmeisesti soveltavan draaman erityisyys oli vaikeaa mieltää ja oletettiin virheellisesti, että Teatteri-korkeakoulu hoitaa teatterikoulutuksen koko kirjon.

Koulutusohjelman lakkautus ei lamaa lähestyvässä Suomessa eikä koulutuskentälläkään ole ainutlaatuinen. Vuodesta 2007 maailma on muuttunut ja kulttuuri- ja taidealan olemus sen myötä. Medioiden tajunnallinen, kerronnallinen ja taloudellinen valta-asema on kasvanut kaikissa taiteissa ja niitä harjoittavissa ammatillisissa organisaatioissa. Teatterin ja taiteen perinteiset ammattikuvat ja toimintayksiköt ovat muotoutuneet uudelleen, lähemmäksi sitä näkemystä ja käytäntöä, jota teatteri-ilmaisun ohjaajakoulutus jo 90-luvun alussa luonnosteli. TIO-koulutuksen johtaminen oli ristiriitaista, ja ehkä siitä syystä koulutusohjelman vetäjä vaihtui vuosina 2007–2011 kolmesti (Siri Kolu, Susanna Lavonen, Päivi Rahmel) ja sitä myöten tietysti TIO-tarinan sanoittaminen, käytännöt ja työnjako myöskin olivat jatkuvassa muutostilassa. Lakkautuspäätöstä seurasi kyllä teatterialan asiantuntijayhteisöjen vastalausekirjelmöinti mutta ei tarpeeksi ajoissa eikä tarpeeksi selkeänä yhteisrintamana.

Kuva: Antti Lumikari

Stadian esittävän taiteen koulutusohjelma esittää:

UNETON TÖÖLÖSSÄ

- kirjallisia kuvaelmia Stadin painajaisista ja toiveunista

Esityspaikka: Teatteri Avoimet ovet, Museokatu 18

Esitykset:

4.10. klo 19 ennakko

5.10. klo 19 ensi-ilta

6.10. klo 16

12.10. klo 19

13.10. klo 16

16.10. klo 19

17.10. klo 19

18.10. klo 19

Liput: 18/16/10 euroa

Varaukset: p.09-434 2510 (ti-pe klo 11-14)

Lippupiste p.0600 900 900 (1,50 e/min+pvm) / www.lippu.fi

Lisätietoja: www.stadia.fi/ohjelmisto

TEATTERI
AVOIMET OVET

STADIA
KESKISEN AMMATTITEATTERIKOULUN
OHJELMISTO
ESITTÄVÄN TAITEEN KOULUTUSOHJELMA

UNETON TÖÖLÖSSÄ JATKOI AMMATTITEATTERITYÖTÄ TEATTERI AVOINTEN OVIEKIN KANSSA.

Strategian jalkauttamista ja kehittämisfoorummeita

Profiloituminen on alusta asti ymmärretty Stadia-Metropolian teatteri-ilmaisun ohjaajakoulutuksen henkiinjäämisen edellytykseksi teatterin korkeakoulutuksen kentässä. Kun ammattikorkeakoulujen kulttuurialan koulutus kokonaisuutena oli kasvattanut taidealan koulutuksen volyymia kymmenessä vuodessa moninkertaiseksi, ei tarvittu paljonkaan mielikuvitusta sen ymmärtämiseen, että leikkaukset olivat tulossa ja että vain koulutuksen sisällön tuli niiden tullessa selkeästi ja konkreettisesti erottua muista alan koulutuksista. Tässä tarkoituksessa suunniteltiin yhtenä kehittämishankkeena Stadia-Metropoliaan koulutusohjelman piiristä kätilöitävää, pysyväisluonteiseksi tarkoitettua ”Soveltavan teatterin kehittämisareenaa ja osaamiskeskusta”, jossa kohtaisivat oppiminen, palvelujen tarjoaminen ja tutkimus.

Vaikka varsinainen osaamiskeskus jäin perustamatta ja siksikin konseptoitumatta Metropolian ”omistukseen”, alkoi näkyä, että soveltavasta draamasta ja taiteesta oli kehitelty hyvä tuote. Se alkoi kelvata muillekin, monialaisille asiakasverkostoille, mutta myös muille taidekorkeakouluille ja taideyliopistoille ja Stadia-Metropolian muille kulttuurialan koulutusohjelmille. Teatterikorkeakoulu järjesti Soveltavan taiteen messut ja perusti soveltavan taiteen rekrytointisivut. Tampereen yliopisto haki EU-rahoitteisen teattereiden yrittäjyyttä tukevan yleisötyön YLÖS-hankkeen, jonka toteuttajina toimi monta teatteri-ilmaisun ohjaajaa ja jonka ohjausryhmässä Metropolia oli edustettuna.

PETRI,
MARJA

Soveltavan teatterin osaamiskeskus 1.8.2007–31.7.2008, ja edelleen vuoteen 2010 (suunnitelma)

Soveltavan teatterin osaamiskeskus -kehittämisareena toimii Helsingin ammattikorkeakoulu Stadiassa T&K-toiminnan laajempaan viitekehikseenä ja tutkimusohjelmaksi, joka sisältää useita toimintalinjoja. Hankkeen tavoitteena on tutkia soveltavan draaman työkalujen ja Stadian esittävän taiteen koulutusohjelman erityisosaamisen sovellettavuutta alueellisen kehittämisen tarpeisiin eri elämäntilanteilla. Tavoitteena on levittää koulutusohjelman T&K-työssä hankittua erityisosaamista ja näin lisätä soveltavan teatterin koulutuksen tunnettuutta.

— Saavutettuja asioita on tehokkaasti eri muodoin artikuloitava eri sidosryhmille, rakennettava säännöllisiä keskustelufoorummeita ja saattaa tehty työ positiivisella tavalla näkyväksi. Tätä tarkoitusta varten kehittämisareena järjestää lukuvuoden aikana soveltavan teatterin seminaarisarjan, jonka kohderyhminä ovat:

- 1) ammattiteatterikenttä ja teatterialan organisaatiot, joiden kanssa havainnollistetaan teatterin laajennetun toimintakonseptin luonnetta käytännön esimerkein, keskusteluihin sekä yhteis- ja yleisötyöprojektein.
- 2) tutkivan teatterin monialaiset yhteistyökumppanit, sekä mahdolliset että jo olemassa olevat, mm. kasvatus, teknologia- ja sote-konteksti, joiden kautta voidaan artikuloida kokoavasti ja vertailevasti teatterin tutkivaa käyttöä, draaman tutkimukselle tuottamaa lisäarvoa
- 3) alan korkeakoulukentän yhteistyön avaukset; ydiosaamisten, tavoitteiden ja pedagogisten orientaatioiden ja strategioiden vertaileva tarkastelu. Lisäksi käynnistetään innovatiivista yrityshautomotoimintaa Stadian erityisluonteesta käsin, mm. esittävän taiteen laajennettuun konseptiin nojautuvat kulttuurialojen opiskelijoiden monitaiteiset yritysallit...

PETRI PULLINEN/MARJA LOUHIJA, KIRJOITTAJAN ARKISTOT

ESITYKSELLISET TUTKIELMAT

SITE SPECIFIC DEVSING -DEMOJA

jouluku 2007
Demoja Site Specific devising -työpajan päätteeksi. Englanninkielellä toteutetussa kansainvälisessä työpajassa opiskelijat tutkivat omaa suhdettaan kaupunkiin ja ylipäänsä ulkoiseen maailmaan paikkälähtöisesti devising-menetelmin.

ESIINTYJYYS -DEMOJA

marras-jouluku 2007
1.vuosisiirun esiintyisyys -kurssin päätteeksi toteutettavia demoja, joissa käytettiin puhetta, laulua, alexander-tekniikkaa ja liikettä.
Opettajat: Paavo Hakulinen, Riitta-Liisa Helminen ja Metsälintu Pahkinen.

Esiintyisyys-demo. Kuva: Metsälintu Pahkinen.

Mistä on pienet tytöt tehty.
Kuva: Lassi Puodinketo.

ESITYS JA VIDEO

8.-9.5.2007
Visuaalisen teatterityön työpajassa opiskelijat valmistavat demoja itselleen tärkeästä, henkilökohtaisesta aiheesta. Kymmenen sooloesitystä, joille yhteistä on videon korostettu käyttö esityksen keinona ja videon suhde live-esiintyjiin.
Opettajat: Riku Saastamoinen, Jyrki Sinisalo ja Jenni Valorinta

DEMOJA DRAMATURGIASTA

6.3. ja 8.-9.5.2007
Dramaturgian kurssin päätteeksi esitettävää demoja:
Aikuisia ilman osoitteita - kohtalokaraoke! Toiveita, törmäyksiä ja unelmien hautajaisia tekstein, kuvin ja sävelin.
Toisen kurssin päätteeksi draamallisia kohtaamisia, mielenmaisemia ja sanakarin myyttistä matkaa.
Opettajat: Marja Louhija ja Siri Kolu

TEATTERI- TANSSI- JA PRODUKTIOITYÖN TUOTANNOT

Putkinotko. Kuva: Antti Lumikari.

Joel Lehtonen - Seppo-Ilmari Siitonen: **PUTKINOTKO**
28.11.-12.12.2006
Arkaainen eloonjäämiskamppailu, joka ympäröivästä luonnosta ja omaehtoisesta Siitosen runollinen dramatisointi klassisena.
Siitonen.

Nigel Williams: MISTÄ ON PIENET TYTÖT

2.-7.3.2007
Ruoja tarina rivoudesta ja rakkaudesta käytetään statusilmaisuuksia: kuka on tilillä? Rohkea lähestymistapa keskittyy näytelmän ohjaukseen.
Ohjaus: Simo Routarinne.

Merja Snellman & työryhmä: TANSSIPUOLISUUS

28.2.-8.3.2007
Mehukas mielen ja liikkeen leikki, jossa mitään kaikkea liikkella voi tehdä? Mitä Miten minä liikun? Ohjaus ja koreografia.

OTTEITA HANKEISTA

Kuva: Matti Snellman

DRAMA-HANKE 2003-2007

Drama-hanke tutkii draamallisten tutkimusmenetelmien soveltamista käyttäjäkeskeisessä tuotekonseptisuunnittelussa. Hankkeen tavoitteena on saada ihmisen ääni ja todelliset tarpeet kuuluviin teknologia-alan tuotekehityksessä draamallisten tutkimusmenetelmien avulla. Metodeina käytetään mm. tarinateatteria, draama-työpajoja ja forum-teatteria.

KIPU-HANKE 2003-2007

Kuva: Petri Pullinen

Esittävän taiteen opiskelijat ovat mukana Lasten kivun ja pelon hoitotyön tutkimus- ja kehittämishankkeessa, jonka tarkoituksena on kehittää kulttuurisia, lasta ja hänen perhettään aktivoivia pelon- ja kivunlievitysmenetelmiä hoitotyön käyttöön sekä tutkimuksen keinoin selvittää, miten erilaiset taiteen ja viestinnän keinot voivat olla avuksi eri ikäisten lasten pelon ja kivun lievityksessä sairaalassa.

Menetelminä on kokeiltu mm. lohdutusloruja, nukketeatteria, lauluja, tarinoita ja sadutusta. Kipu-hanke on Stadian, HUS-piirin Lasten ja nuortensairaalan ja Turun Yliopiston hoitotieteen laitoksen yhteistyöprojekti. Stadian sosiaali- ja terveysalan, musiikin sekä esittävän taiteen koulutusohjelmissa on tehty jo yhteensä yli 80 opinnäytetyötä liittyen lasten ja nuorten pelkoihin.

ACTS OF SERVICE - TEATTERI ALUEELLISENA SILLANRAKENTAJANA 2006-2008

ACTS of Service on monialainen soveltavan draaman, tutkivan ja osallistavan teatterin sateenvarjohanke, jossa mielenkiinto on taiteen sovellettavuudessa alueelliseen kehittämiseen. Metodeina käytetään mm. draamatyöpajoja, tarinateatteria ja forumteatteria. ACTS of Service toteutetaan vuosina 2006 - 2008 kolmena teemahankkeena:

1.SCI-ART ACTS, teatteri tutkimuksen välineenä tiedon kokoamisessa, prosessoinnissa ja esittämisessä (osahankkeina mm. DRAMA= draamallisten tutkimusmenetelmien soveltaminen käyttäjäkeskeisessä tuotekonseptisuunnittelussa ja JANO=draamamenetelmät mielen- ja päihdytyksessä)

2.CITY-ART ACTS, yhteisöteatteri ja osallistavat työtavat kaupunginosien kehittämishankkeissa (osahankkeina mm. Teatteri Pensaantontalon maantieteen laitoksen kanssa).

3.CREA-ART ACTS, teatterin ja luovan talouden kehittäminen pääkaupunkiseudulla (osahankkeina mm. taidekasvatusprojekti, museodraamaprojektit sekä ammattiteatteriyhteistyö).

Kuva: Reetta Haarajoki

Kuva: Reetta Haarajoki

MITÄ TAPAHTUI TODELLA STADIASSA? -STADIAN ESITTÄVÄN TAITEEN PÄHKINÄKORI-ESITE ESIMERKkinä KUKOISTUSKAUDEN MONIPUOLISUUDESTA

”Kun aikanaan 1997 menin vastahakoisesti ensimmäisen kerran taide- ja mediatyöpajaan, ajattelin että siellä teatteritouhu olisi jotenkin vältettävissä.

Vetäjä ohjasi ensimmäisenä päivänä impro- ja tunneharjoitteita ja jotenkin oma vastustus siinä kääntyi sekunnissa innostukseksi, että tähän on aika kivaa ja olen tässä oikeastaan aika hyvä. Tämä on ollut itselle sellainen avainkokemus, mitä uran tiukissa paikoissa, nykyisessä työssäni ja työpajoissa pyrin saamaan muille aikaiseksi.

Tiukka aika koitti mm. koulutuksen jälkeen, puolitoista vuotta töihin pääsy oman alan hommiin tuntui kaukaiselta ajatukselta. Puhumattakaan projektiassistentin pestistä Tampereen yliopiston Tutkivan teatterityön keskuksessa... Matkalla sinne oli tehokasta työvoimakoulutusta ja ohjaajuuksia taide- ja mediapajoissa. Mutta YLÖS-hankkeen pesti oli tietysti onnenpotku. Tietämättä vielä mikä byrokratiaviidakko minua odotti, olin innoissani yleisötyön ja soveltavan teatterin mahdollisuuksista. Toimin arvovaltaisessa ammattiteatterien, alan koulutusten ja kuntapäätäjien verkostossa, sain ammatillista itseluottamusta ja sain tutustua kansainvälisesti ja kotimaisesti alan huippunimiin. Pitkästi tämän työpaikan ansiosta minulla on nyt hyvät verkostot alallani. YLÖS-hankkeessa sain istua monissa pöydissä, joissa oli teatterialan keskeisiä vaikuttajia ja yhtäkkiä huomasin yllätyksekseni, että minuun suhtaudutaan jopa alani asiantuntijana. Vaikka koin ajoittain huonoa omaatuntoa siitä, ettei ammattiteatterien yleisötyö hankkeen vaikutuksesta ihan hirveästi eteenpäin mennyt, opin sekä hallintoa, että itse käytännön yleisötyötä. Pääsin tekemään oikeasti ja huolella soveltavaa teatteria teattereissa ja niiden ulkopuolella, yrityksissä ja laitoksissa, valtavia määriä työpajoja yksin ja kaikkein mieluiten työparin

kanssa. Näiltä työpareilta Lotta Oralta ja Riku Laakkoselta, olen varmaan eniten oppinut soveltavaa teatteria. Valtava ammattitaito, rauha tekemisessä, paljon kokemusta ja menetelmiä ja loistavaa fasilitaattoriosaamista.

Sellaisten työparien kanssa aina itsekin tuntee hetkellisesti itsensä hyväksi ohjaajaksi, koska he saavat muutkin loistamaan. Rikun kanssa kehitettiin hankkeessa ”Työhyvinvointia teatterin keinoin” ja ollaan kehitetty muistisairaille yhdessä myöhemmin ”Muistitaulu”-menetelmä ja vedetty kouluksia. Ja perustettu osuuskunta ”Kiito”. Lotan kanssa tehtiin Ylös-hankkeessa ”Paikallisdemokratiaa teatterin keinoin”-menetelmä Suomessa ja ikimuistoisella reissulla Namibiaan – ennen kuin juututtiin tuhkapilveen. Tampereen Työväenteatterin esim. taiteen rajoja tutkivissa työpajoissa konsepti oli mainio. Oli hienoa käsitellä aihetta myös rankoin keinoin. Joskus soveltavasta on tullut niin nössö ja silkkihansikkainen fiilis, että on kiva tehdä jotain hurjaa sillä välineellä.

Vuoden 2009 YLÖS-hankkeen kv-seminaarin järjestäminen oli parhaita työsaavutuksia. Vastasin oikeastaan kokonaan siitä ohjelmasta ja seminaarin tuotannosta ja meni nappiin. Sen päättyessä iski semmoinen eksistentiaalinen tyhjyys, että onko hanketyöllä ollut merkitystä vai onko se ollut pelkkää EU-byrokraattista silmänlumetta. Hanketta seurasi aikanaan comeback vanhaan työpaikkaan ja Voimaa taiteesta! -vetäjäyys. Mun ammattitaito näyttää olevan sitä, että on yhdistelmä taiteellista näkemystä ja organisoitukykyä. Eli olen tavallaan soveltavan teatterin tekijä ja tuottaja samassa henkilössä. Olen sen verran vaihtelunhaluinen, että tykkään tehdä molempia. Olen nauttinut paljon olla mukana kehittävässä tehtävässä ja toivon että pääsen semmoisia jatkossakin tekemään...”

ARTTU HAAPALAINEN, TIO 2004

PE 16.9. Eeva Anttila:
 Lapsuuden koreografia

PE 30.9. Soile Mäkelä:
 Teatterin juurilta,
 maskit ja naamiot

PE 14.10. Pilvi Kallio
 ja Rami Ratvio:
 Kansalaisnavigointi
 – teatterin keinoin
 Metropolialuetta kehittämässä

PE 28.10. Jouni Piekkari:
 Osallistava taide ja teatteri

PE 11.11. Susanna Kuparinen:
 Poliittikan taide, taiteen politiikka

PE 25.11. Ari Tenhula:
 Taide ja uusi teknologia

PE 9.12. Ritva Siikala:
 Monikulttuurisuus taiteen
 mahdollisuutena ja haasteena

STUDIA GENERALIA

 Metropolia

LUENNOT 13 – 16, HÄMEENTIE 161

STUDIA GENERALIA -LUENTOSARJA JÄRJESTETTIIN SEKÄ TEATTERIN ETTÄ KULTTUURIALAN YLEISIMMISTÄ TEEMOISTA.

Koulutusnavigointia Metropoliasa

Nopeita ja vaihtelevia ovat korkeakoulutuksen kehittämissyklit olleet. Vielä kesällä 2010 kulttuurialan johto tervehti alaisiaan toiveikkaana ja innostuneena siitä trendistä, että monialaiselle taiteen soveltamiselle näytti olevan uutta kysyntää, erityisesti hyvinvointialan kontekstissa. Tässä tarkoituksessa kulttuurialan koulutusohjelmia kannustettiin innovatiiviseen yhteisrintamaan aikakauden tilauksia hyödyntämään. Yhdeksi soveltavan teatterin näyteikkunaksi ja mm. alumnien yhteistyöfoorumiksi rakennettiin 2010-luvun taitteessa useana vuonna koulutusohjelman DROPS- ja TARZAN-seminaarit. Niissä kohtasivat oppilaitoksen asiantuntijat ja asiakkaat sekä eri kentillä toimivat TIO-alummit. Seminaareissa esiteltiin erityisesti soveltavan teatterin suuntia ja työmenetelmiä alustuksien, työpajoin ja erilaisin esityksellisin muodoin.

Myös korkeakoulujen välisen kilpailun tuottamiin uhkisiin pyrittiin varautumaan koulutusohjelmien välisellä yhteistyöllä. Yhteistyö teatterin yleisöyörintamalla eri taidelaitosten kanssa laajeni, ja organisoiduttiin laatimaan eri taidekoulutusten ja teatterin yhteistä kansainvälistä hanketta, josta teatteri-ilmaisun ohjaajilla oli jo paljon käytännön kokemusta.

Kaikki tavalla tai toisella teatterialan tutkintoon johtavia opettajaopintoja antavat korkeakoulut Helsingin Yliopiston kasvatustieteen laitoksesta ja Teatterikorkeakoulun eri laitoksista ammattikorkeakouluihin (Helsinki, Turku, Kokkola, Vaasa) kokoontuivat myös edistämään Opetusministeriön esittämää hanketta draaman saamiseksi oppiaineeksi kouluihin. Yhteistyö oli vaikeata sekä näkemyksellisistä että käytännöllisistä syistä: korkeakoulujen status ja kompetenssitavoitteet

olivat erilaisia. Eriäviä käsityksiä oli myös siitä, halutaanko oppiaineeksi ensisijaisesti, ja missä esitystaiteen laajuudessa, taide ja teatteri vai pyritäänkö lanseeraamaan aineopetukseen draaman instrumentaalinen käyttö ja jos niin millä nimellä.

Edelleen Esittävän taiteen koulutusohjelman aloitteesta pyrittiin tekemään eri ammattikorkeakoulujen ja koulutusohjelmien välistä yhteistyötä mm. soveltavan teatterin YAMK-tutkinnon saamiseksi. Kun alkaneessa henkiinjäämistelussa koulutusohjelmat ja oppilaitokset joutuivat keskinäiseen kilpailuasemaan, kävi kuitenkin niin, että yhteistyö ei ollut tehokkainta mahdollista. Tätä kirjoitettaessa Esittävän taiteen sekä amk-aikuistutkinto on rantautunut Turun taideakatemiaan, samoin kulttuurialan yhteisessä YAMK-tutkinnon voi suorittaa soveltavan taiteen orientaatiolla.

Vuosina 2010–2013 Koulutusohjelma pyrki ops-päivityksin ajanmukaistamaan sisältöään, yhdessä alumnien kanssa. Soveltavan teatterin menetelmiä ja yhteistyörintamia sanoitettiin laajoissa seminaareissa ja vuoden 2012 päätti komeasti alueellinen tutkiva yhteistyöhanke ”Kansalaisnavigointia Metropolissa”. Sen saavutukset ja uudet hankealoitteet mm. olivat niin ainutlaatuisia, että vaikka päätös koulutusohjelman navigoinnin kariutumisesta oli olemassa, oli sitä mahdollista siltikään uskoa. ”Kansalaisnavigointia Metropolissa” oli TIO-koulutuksen laajimpia hankkeita, jossa monipuolisesti draaman keinoin osallistettiin päättäjiä ja eri asukasryhmiä paremman koko metropolialueen kehittämiseen. Hankkeesta lisää julkaisussa ”Kansalaisnavigointi – soveltava teatteri matkalla Metropoliiin”.

Riija sulle, ruusu mulle!

KIRJALLISTA TOSITEATTERIA TÖÖLÖN KUJILLA JA KAMAREISSA

Rakkautta 1900-luvun kirjallisuudessa Eino Leinosta Anna-Leena Härköseen

Esityspaikka:

Teatteri Avoimet Ovet
(Museokatu 18, sisäänkäynti
Cygnaeuksenkatu 4)

Ensi-ilta: 4.5.2010 klo 19.00

Muut esitykset:

6.5. klo 19.00
8.5. klo 16.00
11.5. klo 19.00
14.5. klo 19.00
15.5. klo 16.00

Ohjaus: Hannu Raatikainen

Dramatisointi: Marja Louhijan johdolla
Metropolian esittävän taiteen toisen
vuosikurssin opiskelijat

Liput:

18/16/10 e

Lippuvaraukset:

Teatteri Avoimet Ovet
(09) 4342 510 (ti-pe klo 11-14)
ja www.lippu.fi

Korttelidraamat:

7.5. klo 19.00

Kirjallinen illallinen

9.5. klo 18.00

Kiimaa etsimässä

12.5. klo 22.00

Tulen ja veden yö

Metropolia
Kulttuuriala
Esittävän taiteen
koulutusohjelma

TEATTERI
AVOIMET OVET

MITEN YHDISTÄÄ JA HARJAANNUTTAA TEATTERIN KEINAIN TAPAHTUVAAN PAIKKA- JA TEEMALÄHTÖISEEN TEATTERILLISEEN TUTKIMISEEN? KOLMAS AMMATTITEATTERIYHTEISTYÖSSÄ TOTEUTETTU KORTTELIDRAAMAPRODUKTIO TEATTERI AVOINTEN OVIEN KANSSA.

JAANA, JONNA,
EVELIINA

”Pitää vaan uskoa perkeleesti johonkin hankkeeseen ja sitten aloittaa se julmettu rahan hakeminen”

JAANA: Olin assarina Q-teatterissa, tein 2004 yhden pitkän ohjauksen huostaan otettujen nuorten kanssa ja siitä sitten lähti idea pitkäjänteisestä yleisötyöstä. Alussa oli ajatus, että tehdään juuri erityisnuorten kanssa ja jäin sinne tekemään, ensin freelancerina. Vuodesta 2006 olen ollut Q-teatterin yleisötyön täyspäiväinen vastaava. Q-teatterin toiminta-avustuksen sisään on laitettu Helsingin kaupungilta tuleva korvamerkitty raha. Eivät aluksi uskoneet, että teatteri toimisi erityisnuorten kanssa. Sit kun se toimi, tuottajat innostui ja sitten alettiin säätää sitä rahoitusta. Minä säädin, neuvottelin, hain perustelin, lupasin että nää erityisryhmät pysyvät mukana tässä työskentelyssä. Sitoutuminen, pitkäjänteisyys on tässä työssä tärkeää, prosessit ovat aika pitkiä, ei mitään rykäisyjä.

EVE: Teen Kansallisteatterin yleisötyönä Reittejä Kontulaan hanketta ja siinähan on kolmannen vuoden rahoitus jo tulossa lautakuntaan. Yleisötyön rahoitus tulee ministeriöltä kuraattorin ja henkilökunnan palkkoihin. Projekti kerrallaan. Se ei ole paras keino, kun lautakunnat myöhästyy koko ajan. Menee tammikuusta toukokuuhun, ennen kuin tulee uudet päätökset.

JONNA: Teen nyt teatterien ulkopuolella free-projekteinä yleisötyötä. Jos ajattelee tuota Ruusulankatu-proggista asunnottomuudesta, se oli ensin Q-teatterin alla, mutta sitten oon hakenu rahoitukset ite. Olin kaksi ja puoli vuotta uskonut siihen ja hakenu joka ikisestä luukusta. Ja sit lopulta saanut hikisesti sen verran, että pystyn palkkaamaan tiimin ympärille. Se pitkäjänteisyys pitää olla tässä työssä, pitää uskoa, että tää on hyvä juttu, tää pitää tehdä. Ei saa lakata hakemasta, kun yhdestä paikasta tulee alkaa putoilla muistakin. Mä oon valmistunut luokanopettajaks, se ammatti on aika helpottavasti takataskussa. Ennen TIO-opintoja opetin lukiossa ja ala-asteella ilmaisutaitoa. Sitten olin tutkimusvastaavana Todellisuuden Tutkimuksen Keskuksessa ja sitten Jaanan sijaisena Q-teatterissa, vedettiin hirveesti kursseja ja työpajoja, kurssiautomaattina.

JAANA: Kaupunki ajattelee, että noihan vetää kyllä työpajan mistä vaan. Voi liittyä aiheeseen elämä, tai sitten Q-teatteri ohjelmistoon. Jos esitys on mukana kaupungin nuorten kulttuurikurssi ohjelmassa, siihen liittyy automaattisesti työpaja, ilmaisina yleisötyöpalveluina.

Kun se ei liity Q-teatterin esityksiin, niistä laskutetaan. Vedetään koulussa tai teatterilla, parhaimmillaan ennen esitystä ja sen jälkeen. Etukäteistyöpajan strategia on tärkeämpi kuin purkavan, esim. voi olla juonenkuljetuk-

seen liittyvä työpaja. Se palvelee myös esitystä, ettei nuoret turhaudu ja ala riehua kun on vaikeampi esityksen rakenne kyseessä.

JONNA: Hulluuden tilassa lupasin kerran koululle työpajan Ruusulankadusta Vaskivuoreen. Esityksessä kävi paljon koululaisryhmiä ja vähän levottomia, mutta tämän työpajan jälkeen täyskatsomo seurasi ihan eri lailla esitystä. Eihän sitä aina tiedä, onko vaikutusta, täytyy vaan uskoa. Siinä otettiin dokumenttiteatteri työpaja-aiheeksi, sen työtavat ja nuoret tekivät pika dokumentit itse, pienet nopeet demot. Materiaaliahan dokumenttiteatterissa on aina hirveästi, tärkeää sille joka nostaa esille jotkin, tietää miksi nostaa. Sit katsotaan jälkeenpäin, nostitteko sen mitä halusitte. Usein luulee sanovansa jotakin, mikä ei kuitenkaan välity. Tai välittyy päinvastaisena.

EVE: Menin 2010 Kansalliseen ja siitä eteenpäin olen tehnyt sinne. Kansiksessa dokumenttiteatteri näyttää olevan kiertueteatterin heiniä ja yleisötyö on erikseen. Estetiikoissa on paljon yhteistä, mutta kiertueteatteri näyttää olevan taidetta kun taas yleisötyön esitykset ei. Kiinnostavaa, miten nämä genret uiskentelevat isossa talossa.

JONNA: Mun työt on lähiaikoina ollu sellasta sillisalaattia että hohhoijaa, lastenteatterikursseja, mummoryhmiä ja nuortenryhmiä. Kun oltiin TTK:lla niin työkkärisähän me oltiin kaikki, sitä maksellaan vieläkin. Nyt mä perustin Ryhmikseen nuortenteatterin. Tiesin, että kaupungilla on sitä erillisrahaa vielä ja Ryhmiksellä haluja yleisötyöhön. Marssin kaupungille ja sanoin, että jos te haluatte nuorille äksöniä, niin tässä olis. Tuli vähän starttirahaa, että voi just tehdä tän ekan pilotin, nuorten kesäproggiksen Suomenlinnaan...

EVE: Assaroin kouluaikana Kansallisessa ”Pohjantähden” ja tein työpajatoimintaa siihen ja ”Nuorempi veli” -näytelmään. Opetuspaketteja näytelmien teemoista. Pohjantähdessä valitsin kolme teemaa: saavutetut edut ja niistä luopuminen, ammattiyhdistyspolitiikka, sankaruus. Kati Siren teki Pohjantähden työpajoja Maanviljelijät-teemasta. Pikkunäyttämölle tein esityksen ”Sankarilliset” jossa oli Juho Gröndahl TeaKista mukana. Tuli toimiva työpari ja siltoja rakentuu...

JAANA: Ei ole mitään oppikirjaa, mistä voisi lukea, mitä ohjaajuuden osaamista tuohon ammatinkuvaan ja erityisryhmiin sisältyy. Jokaiselle ohjausta opiskelevalle pitäisi oppimisen vuoksi ainakin kerran laittaa ohjaamaan sellaista ryhmää, jotka eivät ole ammattinäyttelijöitä. Millä mä saan tuon tekemään, käskemällä ja huutamalla sä et todennäköisesti saa mitään tapahtumaan. Jokaista ryhmää pitää lähestyä eri tavalla. Jos et sä saa ulos juuri tuon ihmisen vahvuutta ja kiinnostavuutta, ei tuu mitään...

“MATKAKOHTEENA KONTULA” – OSA KANSALLISTEATTERIN 3-VUOTISTA YHTEISÖHANKETTA “REITTEJÄ KONTULAAN”,
OHJAAJA EVELIINA HEINONEN

EVE: Kontulan inkeriläiset oli eka Kontula-projekti ja niitä tehdään monta osaa. Me on eletty teemoilla nuorten Kontula, aikuisten Kontula, tulossa on maahanmuuttajien Kontula... On ollut kiertävä matkaopasesitys. Kontula on draamallinen paikka, nuorten mielestä hyvä, mutta ostari on paha, neljätoista baaria. Kekäläisen Ville vetää nuorille improa ja drägiä, tarkoitus on ettei lähettäisi hyssyttelemään. Kaikki me nähdään ne narkkarit vaihtamassa neuloja, mutta eikö tää paikka voisi olla arvokas Milanoineen ja Osloineen ja muine kapakoineen. Me yritetään muuttaa sitä, miten katsotaan sitä lähiötä, leikitään piilosta ja hippaa siellä. Ei voi kokea sitä paikkaa enää sen jälkeen samana...

JONNA: Paikkalähtöisissä Oulun ja Turun hankkeissa me yritetään katsoa omaa kaupunkia toisin silmin, kuin mikä on se mihin katsoo yleensä., että on paikkoja, joita ei tienny olevan olemassakaan. Kaupungin rahoittaja sanoi, että on mentävä just Kontulaan, se on Lyonin malli, mennään lähiöön aina. Mä nään nyt Ryhmiksen hankkeessa sen arvon, että nuoret saa tulla sinne teatteritilaan. Se on toisenlainen hanke, sillä on oma arvonsa. Teatterin lisäksi voin tehdä vaikka kaupunkitilaan, mutta ei niihin hikisiin koulujen jumppasaleihin, oon pörränny vuosia niissä luokissa ja jumppasaleissa. Leikkimisen kannalta on huikea mahdollisuus tehdä Ryhmiksessä teatteria...

EVE: Kontulan nuoret haluaa olla omilla kulmillaan, niillä on pitkä matka Kansikseen. Pakilan Benjihyppy-ryhmällä oli eri asia, ne oli hyvinvoivia ja hyvistä perheistä. Mutta mussa on

maailmanparannusvietti, et pitää mennä joidenkin alistettujen luo, ei niiden joilla on jo cv, ne on saanu jo...Tulkoon ne jotka ei ole. Rahoittajan pitäisi ymmärtää, että voi olla montaa mallia.

JONNA: Ettei ole mikään vaara jos Ryhmikseen tulee nuoria Hesarin lähistöltä. Onko niillä liian paljo kaikkea, vaikka tulee niitä kyllä Ryhmikseen Espoosta ja Klaukkalasta asti...

JAANA: Tunturikadulle tuli yhtä lailla se huostaan otettu ja töölöläinen hienostoperheen kakara ja sit ne kohtaa avoimissa ryhmissä. Yks kertoo mitä on olla psykoosissa ja 25 muuta nuorta kuuntelee huuli pyöreänä että ohoh...

JONNA: Nuorten taidekasitykseen vaikuttaa nyt kaiken maailman idolsit ja jotkut on yllättyneitä paljonko pitää tehdä duunia jutun eteen ja et pitää tehdä kaikkea: kauheeta et me pestään täällä lattioita. Me ollaan teatteritaiteilijoita ja on pesty aika paljon lattioita tän uramme aikana...

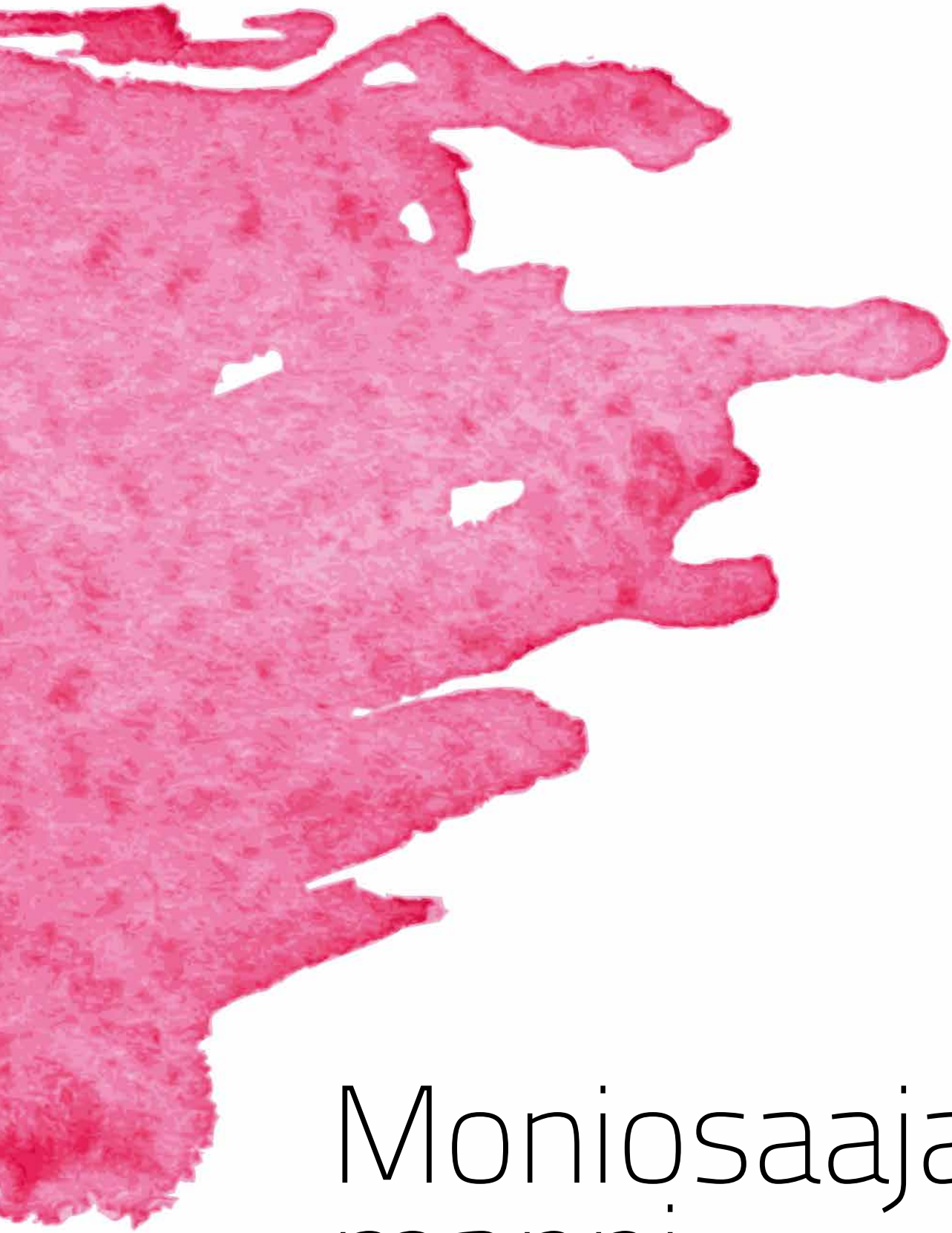
JAANA: Mutta kun osallistuvat produktioprosessiin, näkevät katsojina myös sen esityksen taakse, metatasolle. Ettei ole vaan ihan sattumalta läiskitty asiat kasaan just tollain.

EVE: Jossakin vaiheessa mulle tuli mieletön kyllästyminen siihen, että miks meidän pitää tarjota teatteria niille, jotka ei sitä halua. Kaikki ei halua ja se on ihana fine...

JAANA: Paitsi, että on paljon niitä, jotka ekaks sanoo ettei ne halua, mutta sitten löytyy se kipinä..."

YLEISÖTYÖNTEKIJÄT JAANA TASKINEN TIO 2003, JONNA WIKSTRÖM TIO 2006 JA EVELIINA HEINONEN TIO 2011

2

Moniosajaan mappi

TIO-työkaluja ja sovelluksia

Teatterilähtöiset menetelmät

Opettajuuden ja ohjaamisen ”oppiaineita” ei Turun ”Siit-tiö-opsissa” nähty erillisinä vaan integroituina ja siten toisiaan ruokkivina ja oppimistehtävät pyrittiin laatimaan siten, että niissä harjaannut-taisiin molempiin rooleihin prosessin eri vaiheissa. Tavoitteena oli dialoginen pedagogiikka, johon harjaantua kokijana, kumppanina, vetäjänä ja kättilönä

Kouluharjoitteluissa opiskelijat ensi vaiheessa opettivat eli vetivät teatteri-il-maisun harjoitteita koululaisryhmilleen ja ohjasivat pienimuotoista esitystoi-mintaa. Toisena oppimistehtävänä opiskelijat valmistivat aineopetukseen liittyvän tai muun teemalähtöisen, tai kasvun kannalta relevantin luokkahuo-ne-esityksen. Turun ajan muissakin työtavoissa on perinteiseen draamakasvatukseen nähden uusia strategioita, ”epäpuhtaita” yhdistelmiä. Koulutuksen kahtenakymmenenä vuotena kuitenkin sekä draamakasvatuksen nimike että sen sisältö ja työtavat ovat yleisestikin muuttuneet ja laajentuneet. Soveltavan draaman valikko on määritelmien mukaan mitä kaikkiruokaisin.

”Those practices existing (some rather reluctantly) under the umbrella of

applied theatre might include: commu-nity theatre, community performance, theatre for social change, popular theatre, interventionist theatre, drama in education, theatre for integrated rural development, participatory perfor-mance practices, process drama/theatre, prison theatre, theatre in health/educa-tion, theatre for development, theatre for conflict resolution/reconciliation, reminiscence theatre and so on...” (“The Applied Theatre Reader” Prentkl etc. s. 9)

Esittävän taiteen praksiksen pohjaksi osalta Turun Munan pesästä kuoriutuivat mm. seuraavat vuosien aikana varioitu-neet menetelmät, ensiksi pedagogiseen kontekstiin, sitten soveltavan teatterin laajemmille toimintakentille.

Pedagoginen työharjoittelu ns. luokkahuone-esitykset

Ensimmäisessä johonkukuhun oppiai-neeseen liittyvä tietoaimes tutkittiin ja saatettiin esitykselliseen asuun (TIE), esityksen laatijoina ja esittäjinä teatte-ri-ilmaisun opiskelijat. DIE-esityksessä esiintyjinä olivat TIOjen ohjaamat koululaiset. Esityksiä edelsivät yli puolen vuoden draama- ja ilmaisutaidon har-joitteet ja prosessointi luokissa, pohjana

koululaisten omat aiheet, kokemukset ja intressit. Pedagogiseen harjaantumiseen liittyi kasvatustieteen ja draamapedagogiikan teoriaopintoja.

Taiteellinen työharjoittelu ammattiteatterissa

Harjoittelu oli produktion ja /tai esityskauden mittainen, joko ohjaajan assistenttina tai muussa teatteriammatin työroolissa. Parissa kolmessa vuodessa opiskelijat solmivat suhteita kymmeneen merkittäviin teatteriohjaajiin tai ammattiteattereihin assisteerauksen tai roolityön yhteydessä. Erittäin moni työllistyi työharjoittelun tuloksena ammattiteattereihin, pääosin näyttelijänvakanssille, mutta myös ohjaajiksi tai yhdistelmätehtäviin.

Aikalaisrituaalit

Aikalaisrituaalien yhteistoiminnallisessa konseptissa yhdistettiin ajankohtainen sisältö arkaaiseen muotoon. Strategiana on, että kun aikalaisaihe ohjataan rituaaliseen tai seremonialliseen dramaturgiseen ”säiliöön”, aiheen käsittely ja muoto syvenevät ja rikastuvat. Rituaali itsessään saattaa aiheen käsittelyyn vaikkapa ajattoman kysymyksen pyhästä ja pahasta ja siten ohjaa tutkimaan aikalaistapahtumaan liittyviä merkityksiä, tunteja, historiallisia ulottuvuuksia. Prosessidraaman hengessä tehtävänanto ja kaikki työskentelyvaiheet ovat yhteistoiminnallisia ja usein allegorilla tai metaforalla operoivia. Opettajan rooli tehtävässä on peilata ja virittää ja kätelöidä esityksiä opiskelijoiden intentioiden suunnassa. Tavoitteena oli harjaantua toiminnallisesti rakentamaan kokonaisuus osista, luomaan elämyksellinen kokoava dramaturgia ja ilme eri materiaaleille ja näkökulmille.

Esitykselliset tutkielmat eli TUTKOT

Esitykselliset tutkielmat luotiin koulutuksessa alun perin teatterihistorian oppimisen opetusarsenaaliin, lihallistamaan historiatietoa sekä teatterin opiskelijoille että katsojille. Myöhemmin menetelmä laajeni muihinkin teatteritiedon aihealueisiin, esimerkiksi avaamaan näyttelijäntyön tai dramaturgian peruskäsitteitä. Menetelmän päämääränä on ollut motivoida tiedon monipuolista tutkimista, käsitteiden toiminnallista auki kirjoittamista elämyksellisessä muodossa. Elämyksellisen oppimisen esitykselliset tutkielmat monipuolistuivat ja laajenivat myöhemmin draamatyöskentelynä mm. hoitoalan, kaupunkitutkimuksen, yhteisöhankeiden ym. kontekstiin.

Yrityshautomot

Oma kokemukseni alan ammattilaisuudesta oli, että kehittyminen, identiteetti ja selviytyminen siinä ovat jatkuvassa liikkeessä. Oli myös nähtävissä, että teatteri-ilmaisun ohjaajat tulisivat pioneereina erityisten haasteiden eteen. Tässä tilanteessa kollegiaalinen tuki ja kyky artikuloida aikeensa ja osaamisensa olisi avainasemassa. Yksilöllisen lopputyön rinnalle luotiin siksi ryhmälähtöinen yrityshautomon suunnittelu- ja näyttötehtävä. Siinä koulutuksen tulostavoitteena oli synnyttää pikemminkin kehityskykyinen kuin valmis teatteriammatilainen,

joka osaa toimia ryhmässä ja saada äänensä kuuluviin. Edelleen näyttää että syntyneissä usein osuuskuntamuotoisissa yhteenliittymissä on ollut yksi teatterintekijän tulevaisuudentoivo, vertaistukilähde ja TIO-ammattilaisuutta kehittävä toiminta-alue.

Teatterifestarit

Uuden teatterikoulutuksen hahmottuminen ja artikuloituminen yleisölle ja muille mahdollisille sidosryhmille ei ole helppoa. Siksi jo varhain Turussa näytti tarpeelliselta koota oppimistuotokset ja toimintamuodot vuosittain näkyvästi ja kompaktisti yhdelle foorumille. TuTVO:n teatterifestivaalit tekivätkin merkittävällä tavalla koulua ja sen työtä tunnetuksi Turussa ja muuallakin Suomessa. Opiskelijoille festarit ja niiden organisointi olivat oppimistehtävä, miten ajoittaa ja organisoida iso erilaisten esitysten joukko kiinnostavaksi tapahtumaksi. Mukana oli koulutusohjelman innovaatioita ja uusia työmuotoja, aikalaisrituaaleja, luokkahuone-esityksiä, esityksellisiä tutkielmia, opinnäytetyöohjauksia yhtä hyvin kuin taiteilijavierailijoidenkin töitä.

Monitaiteiset projektit

Vaikka TIO-koulutuksen syntysijat olivat uudentyyppisissä monitaiteisissa oppilaitoksessa, eri koulutusten yhteistyönä synnytettyjä tutkintoja ei juurikaan ole tulostunut. Uuden esitystaiteen orgaanista monimediasuutta tukevaa opiskelua ei ole onnistuttu luomaan esim. median, esittävien taiteiden ja vaikkapa musiikin opintojen sisälle ja välille. Tässä juuri olisi ollut varsinaisen aikalaisrituaalin luoda ajanmukaisia taiteen ammattilaisuusmuotoja. Turussa integrointi oli ja on ollut pisimmällä ja jo varhain oli yhteisiä tai vaihtoperiodeja median, teatterin, sirkuksen ja nukketheaterin välillä. Musiikki- ja teatterikasvattajan orientaatio olisi esim. Helsingissä ollut mahdollinen yhdistelmätyö, taiteen keinoin tapahtuvalla mediakasvatuksella maustettuna. Myös toiminnan funktioista käsin olisi voitu luoda monitaiteisia ja -mediaisia ammattikoulutuksia paitsi kasvatukseen myös hyvinvointialalle, monikulttuurisuuskeskenteille, yhteisöihin, erityisryhmiin, bisnekseen.

Paikka- ja aihelähtöiset esitykset

Dramaturgian opetuksessa tutustuttiin erilaisiin dramaturgisiin kompositioihin, traditioihin ja esitysmuotoihin, aristoteelisesta postdraamallisiin, fragmentaarisiin tai eri tavoin dokumentaarisiin ylöspanoihin ja esityspartiituureihin. Merkittäviä olivat mm. oman aiheen löytäminen ja sen lihallistamiseen liittyvät tutkimukset työpaikat. Niiden fiktiota ja faktaa, autenttista ympäristöä ja henkilökohtaisuutta yhdistelevät performatiiviset tuotokset jalkautuivat paikkalähtöisesti ulos teatteritiloista, mm. kaduille, kapakoihin, yksityisasuntoihin, pihoille. Pedagogisesti ne toisaalta harjaannuttivat kaivautumaan oman aiheen juurille ja toisaalta rohkaisivat ulos teatteritilasta, siihen autenttiseen tilaan minne kulloinkin oli lähde, jotta käsittely saisi tarkoitetun tehonsa.

TIO pedagogina – ilmaisun opettajasta mahdollistajaksi

TIO-opettajuus on moniulotteinen; perinteisen opettajaposition ohella työrooleja ovat mahdollistaja, vetäjä, ohjaaja, kouluttaja, kasvattaja, kanssakulkija, kättilö ja fasilitaattori jne. Kysymys teatteri-ilmaisun opettajuuden orientaatiosta ja identiteetistä on koko TIO-koulutuksen ajan ollut sen visaisimpia kysymyksiä. Siihen liittyvien opintojen laatua ja määrää on välillä pidetty liian vähäisenä, välillä

liian runsaana. Tähän liittyvät kysymykset yhtä hyvin TIO-koulutuksen oppimisen strategioista kuin mahdollisesta muodollisesta opettajapätevydestäkin.

Teatteri-ilmaisun ohjaajan koulutuksen perustamisasiakirjassa ammattinimike ei ollut opettaja vaan ohjaaja. Odotus oli, että teatteri-ilmaisun ohjaajien kautta harrastajakenttä saisi teatterin ja sen eri ilmaisulueiden opetusta teatterintekemiseen integroituna.

KULTTUURI

TUTVO vie teatteria kouluihin

Raja-aidat poljettavina

Turun lukioissa ja peruskoulun ylimmällä luokilla on jo muutama viikon ajan saatu kuummastella ja ihastella seurueita, jotka rikkovat koulun arkituttuina niin että varmasti tuntu. Seurueiden saama palaute on yhdistänyt sekä opettajat että oppilaat samaan rintamaan. Hämmästyksensä kuitenkin koettu positiivisena ja raja-aitoja polkevana.

Kyse on ollut teatterista, niin yllättävältä kuin se saatainkin tuntuu. Turun taitteen ja viestinnän oppilaitoksen eli TUTVO:n teatteri-ilmaisun II-kursilla olleet pienryhmiä vieneet kolme esitystä turkulaisiin luokkahuoneisiin. Produktioita ei ehkä ole aina mielletty teatteriksi, koska niiden muotokieli on yllättänyt yleisön.

Näihin esityksiin on liittynyt myös salaisuuksia. Toden ja fiktiivisen todellisuuden välisen kuulu on saatettu ylittää paljon helpommin kuin siinä tilanteissa, jossa yleisö saapuu teatteritilaan tarkkaan tietäen tulevansa keinotodellisuuteen.

Muutoksen kaikuja

Maanantaina nämä kolme pienproduktiota olivat nähtävillä TUTVO:n omissa tiloissa. Esitykset muuttuivat enemmän näyttöiksi kuin aidoiksi luokkahuoneissa, mutta samalla ryhmät saivat mahdollisuuden analysoida kokemuksiaan julkisesti.

Peikka ja Patka muutoksen kourissa on katsaus Suomen lähihistoriaan eli mitä Suomessa tapahtui, kun kohderyhmänä oli Puupään perhe Patkineen ja talonmies Pikkaraisineen.

Puupää -kuvaelma lähestyy perinteistä teatteriesitystä roolipukuineen ja liioittelevine il-

Tarja Hemminki ja Ari Vuorela ovat mukana esityksessä Peili.

Irmeli Huhtala

maisuneen. Tärkeistä yhteiskunnalliset elementit kuten presidentti saavat kuitenkin koomisen sävyn.

Tällä tavalla historiaa kurkistaessaan tekijät ryhtyvät samalla myös kiertämään huomiora. Äänentekijä vaa-leissa -56 päättyi siihen, että on perjantai ja kello on viisi. Puupään perheessä syvennytään silloin sekaisin. Arki, todellisuus, huamori, historia ja fiktiö kohtaavat, mutta eletäänhän muutoksen aikaa.

Tällaistako tämä olikin, tuumaa varttunut katsoja seurataksaan, miten Puupää par-

dioivat 70-luvun laululidettä. Mutta Eko Kuloen svengaa yllättävästi...

Katsoja koukkuun

Kaksi muuta esitystä, **HUUTO!** ja **Peili**, lähestyvät aiheita tietty vakavuuden kaapu päällä. Asia käsitellään ensin piiloon ja vähä vähältä asenne-lippaan reusaa raotetaan varovasti. Katsoja takertuu koukkuun ja niin tekijät vain kelaavat siiman sisään.

Myös viihiteillä on hetkenä, ja onkin vaikea kuvitella tilan-

teiden onnistumista jos lähestymistapa olisi tosikompi.

HUUDON! sisällössä esitellään poliittisia ääriä kukaan kuten rasismia mm. Pekka Siitola-mesta tehdyn videohaastattelun avulla. On helppo kuvitella, että provosoivissa provosoitu. Leikkillä vain on sekäin taipumus, että siitä voi tulla totta.

HUUDOSSA! tekijöiden vastuu purkutilanteesta edellyttää yhteistyötä luokan opettajan kanssa. Muuten voi käydä sillä tavalla kuin eräsäkin luokassa, missä oppilaan meno hammaslääkärin ei ottanut onnistuakseen. Se taas ei liene teatterin tehtävä, vaikka onkin

Luokkahuoneesta maailman turuille

Luokkahuone-esitykset yleiselle ja lukioihin ovat vain yksi pieni osa koko TUTVO:n toiminnasta. Itse asiassa ne ovat vain pieni osa oppilaitoksen teatteri-ilmaisun osastonkin toiminnasta.

TUTVO – tuo merkittävä sana – pitää sisällään neijä taitteen ja viestinnän suotoa: videonäin, valokuvauksen, tanssin ja teatterin. Lisäksi TUTVO:n toimintaan kuuluu täyden-työkoulutus.

Kolme ja puolivuotinen koulutus teatteri-ilmaisun osastolla yhdistää linjan johtajan Marja Louhijän mukaan pedagogiikan ja ilmaisun. Valmistuttuaan työelämään teatteri-ilmaisun ohjaajalla pitää olla herkkä ja monialainen suhde näyttämötaiteeseen.

Koulutus linjalla yhdistää modernia näkemystä ja traditiota.

Ensimmäisenä vuotena opiskelija tutustutetaan teatterin juuriin: klassikoihin ja esikirjalliseen teatteriin kuten myy-teihin ja rituaaleihin. Missään vaiheessa ei Louhijän mukaan pyritä mihinkään instant-ratkaisuihin ja nimpä toisen vuoden ohjaajalla pitää olla herkkä ja monialainen suhde näyttämötaiteeseen.

Kuluvana syksynä TUTVO:ssa on edetty jo kolmanteen vuosikursiin. Oppilaat suorittavat työharjoittelua mm. laite-teattereissa ohjaajan assistentteina. Omat ohjaukset ovat vuorossa TUTVO:ssa keväällä.

Viimeinen puolivuotinen käytetään ns. yrityshautomoon eli ryhmänä kehitetään teatterillinen monitoimiyritys. Produktioissa korostetaan monialaisuutta eli teatterin tutkimista, opettamista ja tekemistä samanaikaisesti.

Turun kaupunki on onnistunut TUTVO:n kuluvan vuoden alusta lukien. Turkulaisessa – itse asiassa kansallisessa – taide-elämässä opinahjon merkitys nähdään täysipainoisesti lähi-vuosien ja -vuosisymmentien aikana.

Julkiteollisen yhteiskunnan elinkeinoita mitataan si-vistyksen ja kulttuurin mitta-asteikolla. TUTVO:ssa tehdään tähän tähtäviä perustuvia keinokeinoisia raja-aitoja madal-taan.

Marraskuun kahdentenatoista TUTVO:n teatterisalissa saa ensi-iltaansa Seppo Kumpulaisen ohjaama Tahat ja yksi yötä, johon musiikin tuottaa Perttu Suominen.

Heti perään joulukuun alussa Maarit Pyökäri ohjaa TUT-VOLle vanhalla Kivipainolla näytelmän Ehtän läbde Jimny Dean!

ERKKI KANERVA

Mitä peili näyttää?

Peili kertoo seksuaalisuudesta ja mieheyden ja naiseuden rajoista. Kuten Pekka ja Patka muutoksen kourissa myös **Peili** tarkastelee aikakauskäsityksen muutoksia. Enää ei – toivottavasti – terveydenhoitaja esitelmöi sukupuolisuuksista tieteil-läin turmein vaan selkokieli-sesti.

Kaikkien ryhmätöiden oh-

jaavana opettajana on toiminut Pieta Koskeniemi. Niin kuin muissakin esityksissä myös **Peilissä** ohjaaja on korostanut luontevuuden merkitystä. Esimerkiksi Ari Vuore-lan tulkitsema transvestiitti ja Tarja Hemmingin genderblender (sukupuolen sekoittaja puvustuksen avulla) säilyttävät roolinsa myös jälkikeskustelussa.

TUTVO:n II-kursin pienproduktiot osoittavat, että oppilaitoksessa on suhteellisen lyhyessä ajassa onnistuttu löytämään yleisöä puhuttava ja koskettava muotokieli. Tästä on hyvä jatkaa. ERKKI KANERVA

Lisäksi optimistisena hämmötti uusi tilaus, kun teatterikasvatuksen toivottiin tulevan kouluopetukseen ja taiteen perusopetukseen, musiikin ja kuvataiteiden rinnalle. Aineopetuksen instrumenttina toimiva draamakasvatus oli jo osa eurooppalaista ja erityisesti brittiläistä kouluopetusta, ja sillekin toivottiin suomalaisia markkinoita.

Opetussuunnitelman pedagogisena johtoajatuksena oli alun perin, että opiskelijat kävisivät kättilöidysti itse, kokijoina ja tekijöinä, läpi teatterin ja draamakasvatuksen keskeiset työroolit ja osa-alueet. Yksilölliseen erikoistumiseen tähtäävää mestari-oppipoika-oppimista tärkeämpää oli yhteistoiminnallisuus, dialogi, ratkaisukeskeisyys sekä erityisesti teatterin keinoin tapahtuva reflektio strategiana. Tämä pedagoginen linjaus luotti siihen, että koska teatteri jo itsessään on

synteettinen taidemuoto, sen eri työroolien kokemuksellinen läpikäyminen koituisi osaamisen rikastumiseksi ja edelleen siirrettäväksi oppimis- ja ohjaustehtävissä. Teatteri-ilmaisun ohjaajien pedagogisessa työharjoittelussa Helsingissä vuosituhaten vaihteessa hoitoalan harjoittelun tehtäväkuvauksessa yhdistyivät teatterilähtöisin menetelmin tapahtuva kohderyhmän tutkimus ja prosessointi, ilmaisun opettaminen ja esityksellinen tiedon tulostaminen.

Kentän ja tarkoituksen määrittämisen jälkeen oli valittava työkalut, toiminnalliset menetelmät improista foorumiin ja esityksellisiin tutkielmiin, joilla peilata ja prosessoida kohderyhmälle tärkeitä tarinoita ja kysymyksiä. Oli siis tunnettava draaman työkaluja eri tarkoituksiin, peilaamiseen tai osallistamiseen – mahdollisuuksia käydä ”keskustelua teatterin kautta”.

VASEMMALLA:
"KULTTUURI –
LUOKKAHUONNEESTA
MAAILMAN TURUILLE",
OPPIMISEN RAJA-
AITOJA KAATAMASSA
LUOKKAHUONE- ELI TIE-
ESITYKSISSÄ (THEATRE
IN EDUCATION) , TIETO
ASETTUU JAETTAVAKSI
TEATTERILLISESSA
MUODOSSA JA OPETTAJA
VOI OLLA VAIHDellen
NIIN TUTKIJAN, VETÄJÄN,
KÄSIKIRJOITTAJAN KUIN
ESIINTYJÄNKIN ROOLISSA.

OIKEALLA:
DOKUMENTTI TIOJEN TIE-
INSTRUKTIOKSI SOTE-ALAN
HARJOITTELUJAKSOLLE
(KIRJOITTAJAN ARKISTO 1996)

TIE- TYÖ

RESEARCH MYYTIN KAUTTA,PLAY-BACKIN KAUTTA, FORUMIN KAUTTA

Tehtävä :

Rakenna yhdessä sosiaali- ja terveydenhuoltoalan opiskelijaryhmäsi kanssa esityksellinen kokonaisuus, joka palvelee alan opiskelua.

Laatikaa esitys + työpaja, suunnataan alan opiskelijoille

Teatteri-ilmaisun opetus niillä alueilla, joita ao. esityksen valmistaminen vaatii

Jokaiseen tapaamiseen suunniteltava workshop, jossa voi työstää esitystä eteenpäin.

Tutki mitä alan opiskelijat unelmoivat, pelkäävät, mitä käytännössä tekevät opiskelussa ja työssä, mitä opiskelevat, mitä tekevät, harrastavat, mitä tarvitsevat

Kirjaa ylläolevia koskevat omat kuvitelmasi alasta ja sen opiskelusta

Kirjaa omat tunteesi ja kysymyksesi: mikä ihmetyttää, mikä vihastuttaa, mikä miellyttää, mikä herättää toiminnan halun sinussa, mitä lemppareita, mitä toivot itse alan työtekijöiltä

Tutki ao OPS, ammattikirjallisuutta, lehdistöpolemiikkia, TV-sarjoja jne.

Muoto luo sisältöä

Kysymys, sisältö luo estetiikkaa

Myytin kautta kysy a.o. alasta:

Millaisia ovat sen sankarit?

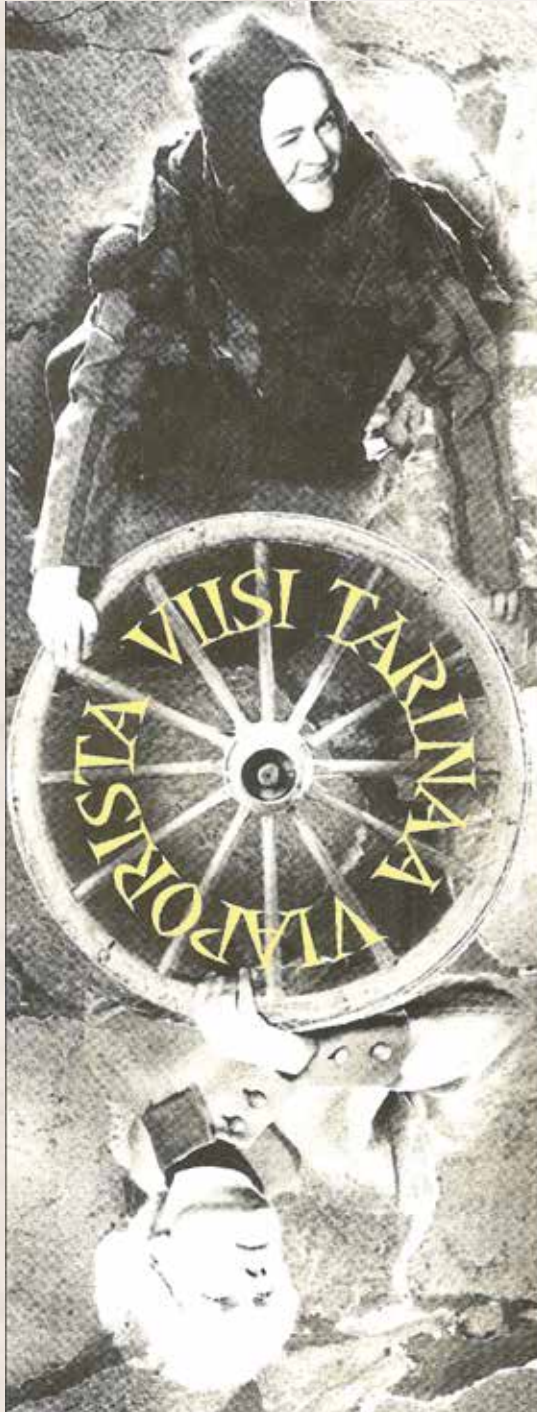
Millainen kiirastuli, paratiisi, helvetti?

Ketkä sen pyhimyksiä ja saatanoita?

Millainen on hoitsun napakymppi?

Millaisille alttareille uhrataan, mitä evankeliumia julistetaan,

ketkä ovat vapahtajia joita odotetaan?

"Virvoita tomuas
sinä janoova sielu"
ja koe

VIISI TARINAA VIAPORISTA

Vaella teatteriseurueemme
mukana 250-vuotiaan
Suomenlinnan
tarinoihin ja vaiheisiin.

Suomenlinnassa
Helsingin taide- ja viestintä-
oppilaitoksen teatterilinja

Ensi-ilta 12.5. klo 18 (HKL:n lautta
klo 16.40 tai Österlund klo 17.30)
muut esitykset toukokuussa
lauantaisin ja sunnuntaisin klo 17,
kesäkuussa juhannukseen asti
päivittäin klo 17 (ei 5.-7.6.)

Myös englanniksi.

Pääsylippuja tuntia ennen
esitystä opastuskeskukselta.

Ennakkovaraukset

puh: 09-3108 4202

Liput 50,-/30,-

Kauppatorilta:

HKL:n lautat klo 16 ja

Österlundin vesibussit klo 16 ja 16.30

Lauttalippu ei sisälly teatterilipun hintaan.

250

"VIISI TARINAA VIAPORISTA" – HELSINGIN PIONEERIKURSSI JALKAUTUI ESITYKSELLISEN TUTKIELMAN
VAELLUSDRAAMASSA SUOMENLINNAN VALLEILLE JA KÄYTÄVILLE V. 1996.

Taiteesta ja taiteella oppiminen

Riippumatta siitä, olivatko TIO-opetus suunnitelmassa kyseessä pedagogisiksi nimetyt tai teatterityön opinkokonaisuudet, niille oli yhteistä paitsi teatterista oppiminen myös pyrkimys dialogiseen teatteriin, tietoaineksen lihallistamiseen, kokemukselliseen oppimiseen ja yhteistoiminnalliseen, dialogiseen opettamiseen. Esityksellisissä tutkielmissa TIO-opiskelijat ryhminä kukin valitun aiheen puitteissa olivat vastuussa myös muiden oppimisesta; joku tutki ja lihallisti commedia dell'arten esityskielen, joku turkkalaisen, joku stanislavskilaisen, joku cohenilaisen, joku aristoteelisen dramaturgian, joku eepin, joku postdraamallisen jne.

Työroolin kierrätyksessä tavoite oli hioutua ryhmätyöhön ja keskinäiseen kunnioitukseen sen kohtaamisessa, että kaikki eivät ole hyviä kaikessa, mutta jokainen on hyvä jossakin ja että tiimissä tarvitaan monenlaisia pelaajia. Pedagogin työ on mm. toiminnallista vuorovaikutusta, jossa

pedagogi on dramaturgin, esiintyjän, ohjaajan, opettajan tai laajemmin fasilitaattorin, ryhmänohjaajan, vetäjän roolissa – kättilöimässä kentältä tai kohderyhmästä koottua materiaalia syntymään teatterilliseksi ulostuloksi.

Usein autenttiseen esitysympäristöön rakennettu ja vaikkapa useiden ihmisten tarinoista muokattava esitys vaatii paitsi uteliaisuutta ihmisten äänen kuulemiseen, myös harjaantumista moninaisen materiaalin kokoavan muodon löytämiseen. Kun opiskelija on käynyt teatterillista dialogia vaikkapa ala-asteella, vanhainkodissa, tehnyt teatterivaellusta eri teemoista ja kaupunginosista, laatinut ajankohtaissereemonian, ollut laatimassa liikkeellistä rituaalia tai flashmobia, organisaatioiltoamia, vauvateatteria museoon ja tiede-esityksen yläasteelle, korttelidraaman teatterin paikallisesitykseksi moninaisina kompositioina, on valmiuksia kohdata monenlaisia tilauksia, kulttuuri-, hoito- ja kasvatusalasta kaupunkisuunnitteluun.

”Siitä asti kun valmistuttiin, Kumpulassa on ollu Räätäleillä harjoitustila.

Nyt oon pistäny sinne pystyyn Draamamimmin opetusryhmät. On pienten ryhmiä, nuorten ryhmiä ja mielenterveyskuntoutujia. Tehdään esitykset joka lukukausi, siellä on kaikki tarvittava esitystekniikka ja rekvisiitta. Se on ihan oikea teatteritila, maailman pienin, mutta kodinomainen ja kaunis. Monet lapset on mulle tuttuja, käyneet teatteripajassa monta vuotta. Ne luottaa muhun ja mä tiedän mihin ne pitää saattaa, mitä ne seuraavaks tarttee. Siellä on tavattavissa semmoista näyttelijätaidetta, mikä tulee pitkäjänteisestä työstä. Ja ne on kriittisiä.” Sä kirjoitat meille hyvän jutun, tai sä itket ja kirjoitat sen hyvän jutun. ”Ne on 15-vuotiaita ja ne puhuu mulle niin kuin mulle puhutaan. Teatterikerho on kanssa kasvuryhmä, koska terapeutitset muodot on teatterin sisällä.

Varian aikuiskoulutuksessa ammatillisille opiskelijoille vedän Sannan manttelinperijänä semmoista draamakurssia, kuin ”Kuka mä oon, mitä mä teen”. Se on jatkunut mulla nyt vuosia, niin kuin Draamaräätäleiden foorumiesityksetkin, ja mä oon nyt täystyöllistetty. Yks syksy oli semmoinen, että mä

ajattelin lopettaa, mutta sitten tuli nää pajat ja oon kehittänyt niitä. Yrittäjämeiningillä mä en voi jäädä yhtään tuleen makamaan, että joo, kyllä ens kevään ryhmät täyttyvät, vaan mun pitää olla valppaana koko ajan ja seurata et viidakkorumpu toimii. Ei kaiken tarvitsekaan olla isoa ja näkyvää, jos mulla on ryhmät täynnä, laitan kädet ristiin.

Mun ammatillinen toiminta on sitä että olen monissa eri työrooleissa, näyttelijänä mm. Räätäleissä, opettajana, ohjaajana ja käsikirjoittajana. Teen vuodessa kuusi käsistä ryhmille ja välillä jotakin Räätäleille. Aikuisten ryhmille olisi tarvetta ja Kumpulassa voi toteuttaa sen. Tila on kaikki kaikessa, kodittoman elämä on tuulista. Ruvetaan olemaan jo sen ikäisiä, että jos mun tarttis roudata joka kerta luokkatilasta teatteritila, niin en mä jaksais. Vaikka ihailenkin niitä jotka sitä tekee. Teatteritilassa se on vain tuoli ja valo, se taika on siinä. Lapset menee suoraan rekvisiittaan ja siitä minuutin kuluttua siitä tulee kohtaus ja siitä ainakin viisikohtauksinen näytelmä. Sit mä saan tulla sitä kattomaan ja aletaan koostaa esitystä ja harjoitella...”

MIMMI MÄKINEN TIO 1998

*"Me kasvatetaan näitä
lapsia, teatterissakävijöitä.
Lastenteatteria on turha
pitää leikkinä, teatterin
kontekstin oppiminen on
tärkeä, kun sähköinen
tarjonta on niin valtava."*

PENTTI

”Kun meihin on ensin istutettu joku toimeen tarttumisen siru, on opittava jotakin kunnolla, kuljettava omalla polullaan...”

Teatteri Soittorasian lukuvuoden 2015–2016 uutuuksiin kuuluu Teatterimuskari ja Satuteatterikerho, aiemman teatterikerhotoiminnan lisäksi. Lasten-, Nuorten- ja Koko Perheen Teatteri Soittorasia on yritys, mun toiminimellä vuodesta 2007. Ensin toimittiin matkalaukkuteatterina, tehtiin pikkujoulu-, tilaus- ja yritysjuuttuja – ja niitä vartenhan piti sitten perustaa yritys. Sitten astui kuvaan Täti Moonika. Aateltiin luoda semmoinen hahmo tai juttu, jota voi pyörittää suunnasta jos toisestakin, erilaisissa esityskokonaisuuksissa. Koulussa jo kehiteltiin dramaturgian kurssilla ”Saiturittaren joulua”, klassikosta johdettua, jalkautuvaa kaupunkidraamaa, jossa Täti Moonikan hahmo oli muuntuneena mukana. Luotiin mun hahmolle, Täti Moonikalle kaveriksi toinen perushahmo, Flora, Haminan harrastajateatterin entinen ja omasta mielestään nykyinenkin tähti. Syntyi pääkaksikko mm. vaellusdraama Saiturittareen, jossa ilkeämielinen henkilö ahneuksissaan haluaa ostaa koko kaupungin Tuomiokirkkoa myöten ja kieltää muilta joulun. Siitä on tullut Porvoossa yhteisöllinen joulutraditio, mukana kahdenkymmenen hengen kuoro, musiikki, vanhakaupunki ja tähtitaivas. Tyyppejä herää henkiin vaelluksen eri pisteissä ja yleisö osallistuu glögille ja sammuttamaan tarinan tulipaloa pienin sinkkiämpärein. Täti Moonikalla on tehty yhteistyötä Porvoon kaupungin matkailutoimen kanssa. On kaksi Porvoon historiallista kesäkierrosta, toinen vanhassakaupungissa ja toinen herrasväen Porvoossa. Täti Moonika oli hyvä koevedos Teatteri Soittorasialle, tietää mitä kulut ja teatteriesityksen tuottaminen on, paljonko tuloja voi tulla ja mihin kaikkeen hahmoa voi käyttää.

Vuonna 2012 avattiin tämä Soittorasian oma toimitalo, lakkautettu kyläkoulu, idyllisessä Suomenkylässä. Pitää olla se oma ovi, josta käydään, jossa Täti Moonikakin tehdään, muuten jäljet pyyhkiytyy. Kun yläkoulu Suomenkylässä loppui, talo oli seissyt tyhjillään ja homeessa. Minä olen elvyttänyt ja ylläpitänyt sen. Mutta yhteisöllistä ei tällä kylällä ole. Sitten tuli tarha tohon viereen. Yrittäjävastuu Soittorasialle on viime kädessä minun. Mukana tässä hankkeessa on kiinteä porukka, Teatteritalon kulttuuriyhdistys, joka vahvistaa harrastajakunnan vastuun. Hakevat omaa rahoitusta, joilla maksetaan osa lasten kerhomaksuista, auttavat ja maksavat vuokraa Soittorasialle. Omalla riskillä kaikki tehdään, tämä on ammatimaista toimintaa, alan yrittämistä, joten sen on jatkettava.

Aloitin taiteen perusopetuksessa Porvoon kaupungilla kansalaisopistossa. Lapsia tuli hirveästi 2008 alkaen ja piti päivittää ympäröivää taiteen perusopetuksen opsia.

PENTTI KINOSMAAN LUOMA TÄTI MOONIKAN HAHMO ON JALKAUTUNUT MONIIN KAUPUNKIDRAAMOIHIN. KOTIPAIKKA ON TEATTERI SOITTORASIA SUOMEN KYLÄN VANHALLA KYLÄKOULULLA.

Soittorasian rinnalla vedän vielä yhtä ryhmää kansalaisopistolla, täällä kahta, ohjaan kolme esitystä talvella ja kolme kesällä ja leipätyökseksi olen 38 tuntia viikossa kaupungin nuorisotyöntekijä! Muita lastenryhmiä täällä vetävät vanhat ryhmäläiset niistä mun vanhoista taiteen perusopetusryhmistä. Oppilaat jotka sitoutuu 5–6 vuodeksi taiteen perusopetuksen suuriin tuntimääriin, turhautuu jos ei ole fasilitetteja. Täällä on kaikki teatterin mahdollisuudet, puvusto, tarpeisto, teatteritila. Firma voi antaa teatteritaiteen perusopetusta, mutta kaupunki pitää itsellään sen perusopetus oikeuden. Me kasvatetaan näitä lapsia, teatterissävijöitä. Oon huolissani siitä, kuka niitä kasvattaa. Lastenteatteria on turha pitää leikkinä, teatterin kontekstin oppiminen on tärkeä, kun sähköinen tarjonta on niin valtava. Teatteri on yhteisöllinen työtapana, on ihan eri asia pistää joku aloite näyttämölle, kuin laittaa sähköpostia kansanedustajalle. Sillä on voimaa kun näytetään ja jaetaan.

Haluaisin aika paljon keskittyä tekemään hommia täällä, tässä on joutunut opettelemaan niin paljon kantapäähän kautta kaikesta, byrokratiasta, starttirahoista ja vakuutus säännöksistä alkaen. Meillä TIOilla on kaikilla oman alueemme, ollaan kirjoittajia, ohjaajia, opettajia, tehdään yhteisödraamaa tai kuten minä, tehdään lapsille. On opittava jotakin kunnolla, kuljettava omalla polullaan. Jos kukaan ei huolla, päivitä ja kehitä meidän osaamista, näissä hommissa on niin lyhyt muisti, että kohta kukaan ei tiedä mikä TIO on. Koulutusmarkkinat on markkinat siinä missä muutkin. Koulussa oli olemassa yhteisöllisyys, pakko auttaa sua niin autan itteeni. Meiltä vaadittiin paljon, mutta niin työelämäkin vaatii. TIO-toimintatavan tunnistaa, on helppoa tehdä yhteistyötä, voi luottaa toiseen. Meihin istutettu joku toimeen tarttumisen siru...”

PENTTI KINOSMAA, TIO 2008

2.2. Draama palveluksessanne! – TION laajentunut työmaisema

LOUHIJA

Soveltavan teatterin muuntuvien käsitteiden avaaminen eri sidosryhmille on ollut yksi koulutusohjelman haastava perustehtävä, kansainvälisestäkin ajatellen käsitteisisältö vaihtelee toimijasta ja oppilaitoksesta toiseen. Soveltavan teatterin käsitteen 15-vuotissyntäreiden aikaan vuonna 2009 se voitiin Metropolian konseptista käsin määritellä esimerkiksi näin teatterikentälle suunnatussa tiedotteessa ”Soveltava teatteri – käsitteitä, vaiheita, toimintakenttiä”:

— ESITYKSELLINEN JA PROSESSOIVA SOVELTAVA TEATTERI

Soveltavaa teatteria on sekä esitykselliseen muotoon tähtäävää tai puhtaasti prosessoivaa tai useimmiten niitä eri kombinaatioiksi yhdistelevää. Useat soveltavan teatterin hankkeet sisältävät sekä esityksellisen että työpajaosion tai niiden sarjan. Esittäviä muotoja ovat mm. TIE-esitykset, esitykselliset tutkielmat, foorumiteatteri ja tarinateatteri. Viimemainittujen tekniikoita voidaan myös käyttää puhtaasti prosessoivassa tarkoituksessa, ilman yleisölle avattavaa esitystä. Improista esim. Johnstoneen statusimprot näyttävät olevan ahkerassa käytössä soveltavan teatterin hankkeissa mm. yrityksissä ja organisaatioissa.

Olipa soveltava teatteri luonteeltaan esittävää tai prosessoivaa sille on useimmiten ominaista tutkivuus, dialogisuus, interaktiivisuus, reflektointi, osallistavuus, yhteisöllisyys, ryhmälähtöisyys. Se on usein yhteiskunnallista, tähtää voimaantumiseen tai valtauttamiseen ja muutokseen. Soveltavan teatterin ideologian osaltaan kiteyttää tarinateatterin ”Act in service”; teatteri asettuu ihmisten palvelukseen, ei tuota pelkästään tuotteita, teatteripalveluja. Soveltava teatteri hyödyntää hankkeissaan usein sekä faktaa että fiktiota, autenttista ja illuusiota esim. paikallisdraamoissa ja ajankoh- taisteatterissa. Soveltava teatteri on useimmiten jalkautuvaa,

etsivää, se menee sinne missä ihmiset ovat ja toisaalta myös saattaa näkyväksi autenttisten ympäristöjen runollisuuden. Soveltavan teatterin tekijän tärkeitä perusominaisuuksia ovat uteliaisuus, tutkimushalukkuus, kyky ja halu kuulla tarinoita, olla dialogissa, vaikuttaa ja sitä ennen vaikuttua. Soveltava teatteri on usein teatteria tilauksesta, johon tekijän on löydettävä oma näkökulma, motivaatio, oma esteettinen esitys- ja työkonsepti. Soveltavan teatterin hankkeet tapahtuvat monenlaisissa esitysympäristöissä, joten niissä on hyvä osata tuotannollisia ja esitysteknisiä taitoja sekä valmiutta työskennellä eri teatterin työrooleissa.

Soveltavaa draamalla on paikkansa myös teatterin yleisötyössä. Teatterien yleisötyön painopisteet vaihtelevat. Ne voivat olla teatterikasvatuksellisia, tiedotus- tai markkinointiorientoituneita, kartoitettavia/tutkivia, alueellista verkostoitumista edistäviä, siltojen rakentamista. Ne voivat olla esitystoimintaa taustoittavaa, prosessoivaa, keskustele- levaa, tutkivaa esim. esitykseen liittyviä teematyöpajoja tai sen erityisryhmien kohtaamisia. Ne voivat tapahtua teatterissa tai sen ulkopuolisissa yhteisöissä joko valmistelevalta tai esitystä purkavina ja reflektioivina tilaisuuksina. Viime vuosina laajin yleisötyön konsepti ilmeni Tampereen Ylös-hankkeen toteutuksissa: siinä yleisötyöhön sisällytettiin sellainenkin teatterillinen työ, jolla ei ollut mitään yhteyttä teatterien ohjelmistoon, mutta jossa yleisö oppii tuntemaan teatterillisiä lähestymistapoja.

— Voidaan ajatella että alueellisten raja-aitojen muuttuessa, alue- ja yhteisöteatteriajattelu yhtenä ammattiteatteritoiminnan ulottuvuutena päivittyy. Teatteritoiminnan suuntaamiseksi kysytään, miten alue ja yhteisö kulloinkin määrittävät, ihmisistä, paikoista vai teemoista käsin? Ovatko yhteisöt ikäpolvi-, luokka- vai ammattiyhteisöjä? Ovatko paikat lähiöitä, kyliä vai alueellisesti rajaton verkkoyhteisö?”

MARJA LOUHIJA, KIRJE, ARKISTO

Opetussuunnitelman linjauksia ja valintoja

Osallistava, prosessoiva, interaktiivinen, fiktio/fakta, impro				
Konteksti	Pedagoginen	Yhteisöllinen	Terapeuttinen	Tutkiva, kehittävä
Fokus	Teatterikasvatus Ilmaisukasvatus Draamakasvatus	Pienryhmät Erityisryhmät Yhteisöt Paikat Alueet Organisaatiot	Sote-ala Työyhteisöt Erityisryhmät	Edelliset ja yhdistelmät
Työkalut	Esitykselliset: TIE, Forum Prosessoivat: draamatyöpajat, prosessityöpajat, draamaprosessit, draamatarinat, DIE	Foorumiteatteri Työpajat/esitykset Draamatyöpajat Rituaalit Myytit	Esitykselliset: tarinateatteri Prosessoivat: psyko- ja sosiadraama, draamatyöpajat	Edelliset ja yhdistelmät
Devising				
Teatterityö: ohjaajantyö, dramaturgia, näyttelijäntyö				

”SOVELTAVAN DRAAMAN” -MALLINNOS, JOSSA KITEYTETTYNÄ JOITAKIN ERI KÄYTTÖTARKOITUKSIA, TOIMINTAKONTEKSTEJA JA TYÖKALUJA JA OMINAISUUKSIA, 2005, LOUHIJA

2.2. Draama palveluksessa – TION laajentunut työmaisema

OPETUSSUUNNITELMAN TOTEUTUSLAKANA
2000–2001 JA MUUTOSTARPEET

PERIODI I	PERIODI II	PERIODI III	PERIODI IV
<p>I kurssi Soveltavan draaman perust. 10 ov elo- loka/ 9 viikkoa vv 33-41 pedagog. Draama, draamatarina yhteisöteatteri, toiminnallinen dramaturgia draamaprosessissa, tarinateatteri</p> <p>Ventola, Rainio, Louhija, Kontio, Piekkari</p>	<p>Esittävän taiteen perusteet 10 ov marras-joulu / 9 viikkoa vv 42-50 teatterityö, draamall. kompositiot ja prosessointimenet., dramaturg musiikki, näyttelijäntyö, aikalais-rituaalit, esitykselliset tutkielmat</p> <p>Louhija, Hakulinen, Siitonen</p>	<p>Ohjaajantyön perusteet 10 ov tammi-helmi/ 9 viikkoa vv 2-10 tekstianalyysi, lukutapa, ohjaajan lakana, esityksen suunnittelu oman näkem. Konkretisointi, ohjausetydit</p> <p>Oittinen, Kettunen</p>	<p>Näyttämöilmaisun perusteet 10 ov maalis-touko vv 11-21 teatteri-ilmaisun/näyttelijäntyön tyylioppi, eri lajityyppien ja tyylien historia esimerkein, etydit ja demot</p> <p>Raatikainen, Norman Taylor</p>
<p>II kurssi Teatterityö/esit.laatiminen 10+2 ov elo-loka-marras/12 vk vv 33-43 dramaturgia ja esitykseksi kirj., näyttelijän ja ohjaajantyö, prod. valmistaminen</p> <p>Siltanen, Raatikainen</p>	<p>Soveltava draama II 10+10 ov periodit II ja III yhteensä 18 viikkoa vv 44-50, 2-12 soveltavan draaman menet. syventävät opinnot ja työharjoittelut mm. kouluissa ja sos- ja terveydenhoitoalalla, pedagoginen harjaantuminen, theatre in education, tarinateatteri, teacher in role, forum -teatteri</p> <p>Rainio, Ventola, Hakulinen, Jackson, Taylor, Piekkari</p>		<p>Esittävä taide/kulttuurialan yht. opinnot 8 ov, vv 13-21 TV-työ, näyttelijäntyö kameralle, TV-esiintymisen ja ohjauksen perust., tutust. Monikameratyöhön alkuper.käsikirj. Kerrontaan yhteistyö medianomi II kurssi</p> <p>Ilkka Vanne</p>
<p>III - IV -kurssit, lukuvuoden aikana Vaihtoeht. Teatterit. opinn. 10-12 ov a) teatterityö/ dramaturgia esityksen laatiminen/ ohjaus Dramatisointi, proosan rakent. draamaksi, dialogi, näyttämö-dramat. - mediadramaturgia, esityks. Teoriaa, etydit Kairimo, Vanne b) teatterityö/ näyttelijäntyö ohjaajantyön kannalta Näyttelijänt. paradoksit, metod. 1900-luvulla, teoriaa, commedia dell'arte, elokuv. + impro Oittinen, Weston, Tängeberg-G...</p>	<p>tiivistyöpajat ti, ke, to. Maanantaisin raportti/lopputyösemin/ esit. Tutkielmat, pe musa, liikunta vv 10-13</p> <p>a) Soveltava Draama/näyttämöil. TIE-työskentelyä teemana filosofia ja välineenä autenttinen liike (neljä tiivistä viikkoa+ esitys, kiertue) Rainio, Jännes</p>	<p>9.1.-2.3. vv 2-10 Teatterityö/ soveltava draama/ hahmometodi näyttelijäntyössä harjoitteista esitykseen, esitys Jänicke, Kauppinen 15.1.-15.2. Teatterityö/ soveltava draama/ liikekieli ja tanssi teatterityössä yhteisötanssitunnit Munkkisaaren erityisryhmien talossa+esitykset Brotherus</p>	<p>Soveltava draama, esiintyjän-ohjaajantyön syvent. Opinnot, Tarinateatterista esitykseen (3-viikon tiivistysjakso) Robyn Weir huhti-touko Soveltava draama/Forum-teatteri tiivistyskurssi 4 viikkoa - näyttelijän, ohjaajantyö, jokerointi esityksen rakentaminen Piekkari Draamatarina/ Vankilatyö, Owens Aiheensa näköinen dramat.</p>

Opetussuunnitelmassa oli toisaalta painotettava koulutuksen laaja-alaisesti soveltavaa luonnetta ja toisaalta yritettävä pitää huolta siitä, että teatteria rakastavat potentiaaliset hakijat tunnistaisivat sieltä teatterin professio-osaamisen eivätkä kaikkooisi soveltavan teatterin terminologian myötä.

Teatteri-ilmaisun koulutusohjelman opetus-suunnitelma on ollut yhdistelmä teatterityön ja soveltavan teatterin eri osa-alueita. Nimikkeet, sisällöt, käytänteet ja kontekstit ovat vuosien varrella kehittyneet ja vaihdelleet, mutta 1992 syntynyt peruskonsepti on suurina linjoina säilynyt pitkälle 2010-luvulle asti. Erillisten oppiaineiden luonne, kehitys ja opiskelupolun toteutus kiteytyvät mm. 2000–2001 ja 2005–2006 lukuvuosilakanoissa. Opetuksen arjen suunnittelun ja toteutuksen välillä on jatkuvaa pedagogista ja resurssien jakautumista koskevaa pohdintaa, kollegiaalista kädenvääntöä, opiskelijoiden moninaisia tarpeenilmaisuja, sekä koulutusorganisaation, kansallisen ja kansainvälisen koulutuskentän tuomia muutosvaatimuksia. Oheinen vuoden 2000 lukuvuosilakana nimineen syntyi ja säilyi sekä sisältöä että formaattia muunnellen samankaltaisena 2010-luvulle saakka. Opiskelupolku on koostunut teatterityön ja soveltavan draaman eri osa-alueista, joista toisen pakollisen vuoden

harjoittelukohteina aluksi sote-alan, myöhemmin koulujen opetus- ja ohjaustyö. Sitten kohteet ovat laajentuneet mm. museoiden ja teatterien taidekasvatukseen ja yhteisölliseen osallistamiseen.

Stadia-Metropoliassa teatterityön perusteet ja soveltavan teatterin pakolliset kenttäharjoittelut sijoittuivat pääosin kahteen ensimmäiseen opiskeluvuoteen. Kolmas ja neljäs opiskeluvuosi rakentuivat sitten, että opiskelija kokosi polkunsu tarjolla olevista vaihtoehtoisista opinnoista, ammatillisesta työharjoittelusta, omasta ohjaajantyön näytteestä sekä opinnäytetyön kokonaisuudesta.

Opetussuunnitelmien muutoksista voi nähdä, että sisältöihin ja rakenteisiin tuli vuosituhannen vaihteessa tuli yhä uusia virallisia vaikuttajia. Näitä olivat yhteis-eurooppalaisista harmonisointipyrkimyksistä (ECTS) lähtevä koulutuksen nimikkeen muutos, kansallisen taidepolitiikan kehityssuuntiin liittyvä profiloitumispyrkimys, organisaation toimialajakoinen rakenne, yhtenäisyyteen pyrkivä ops-asu sekä pienen koulutusohjelman vetovoimaisuuteen liittyvä huoli.

Oppiaineista teatterityössä on painotettu ohjaajuusosaamista suhteessa erilaisiin toimintakenttiin, ryhmiin ja tehtävänasetteluihin. Ohjaajuutta ja opettajuutta opiskelija on omaksunut kokemuksellisesti teatterityön eri työrooleissa ja paljolti yhteistoiminnallisissa prosesseissa. Useimmiten on työskennelty ratkaisukeskeisesti, soveltavan ja teatterillisen keinoja ristiin hyödyntäen eri toimintakentillä.

Opetussuunnitelmassa oli toisaalta painotettava koulutuksen laaja-alaisesti soveltavaa luonnetta ja toisaalta yritettävä pitää huolta siitä, että teatteria rakastavat potentiaaliset hakijat tunnistaisivat sieltä teatterin professio-osaamisen eivätkä kaikkokoisi soveltavan teatterin terminologian myötä. Näin ilmestyivät kokeiluluonteisesti opetussuunnitelmaan käsikirjoittaja-ohjaajan, draamakouluttajan ja esiintyjän suuntautumisopinnot. Vaikutukset olivat kahtalaisia: kipeästi kaivatut hakijamäärät olivat suuret, mutta tuottivat ristiriitoja ja uudenlaista monitulkintaisuutta ammatillisen identiteetin rakentamiseen.

OPETUSSUUNNITELMAN TOTEUTUSLAKANA
2005–2006, PAKOLLISTEN JA VALINNAISTEN
OPINTOJEN MUUTOKSET

A4	KE05S1 A	KE05S1B	KE04S1A	KE04S1B	Valinnaiset	Valinnaiset	Valinnaiset	Projektit	Projektit	Projektit
1.PERIODI 35-42	Esiintyisyys Metsälintu, Elina R, Paavo H, Riitta-Liisa H, Simo R, Micke R	Esiintyisyys Metsälintu, Elina R, Paavo H, Riitta-Liisa H, Simo R, Micke R	Esitykselliset tutkielmat KEXCM Soveltavan teatterin esitysmuodot Kati M, Merja P	KEXCH Dramaturgian perusteet Marja L, Sussa L, vierailija	Produktio, devising, tai monimedia vierailija	Dramaturgia, käsikirjoitus, vierailija	Performing practises Micke R + kv ja kotimaiset opettajavieraat	Projektit Opetusharjoittelu SOTE I viritys vkoilta 38 ja 10.10-12.12. Pitkänen Anu Helena ja Ora Lotta	Projektit Käsikirjoittajatyöpaja I syyslukukausi	Projektit
2.PERIODI 43-50	Draama-prosessit Metsälintu, Elina R, Paavo H, Riitta-Liisa H, Simo R, Micke R	Draama-prosessit Metsälintu, Elina R, Paavo H, Riitta-Liisa H, Simo R, Micke R	KEXCJ Ohjaajantyön perusteet Marjaana C	KEXCN Työharjoittelu: Soveltavan teatterin ja draaman ohjaaminen Ilmaisupedan harjoitukset Elina H ja co	Ohjaajantyö Hannu R	Ohjaajuus ryhmässä, tarinateatteri Päivi Ketonen	Produktio, devising, tai monimedia vierailija	Projektit Projects in groups/ communities Micke R + co		
3.PERIODI vkot2-10	Dramaturgia Vierailija, suunnittelu Marja L, ja Sussa L,	Dramaturgia Vierailija, suunnittelu Marja L, ja Sussa L,	KEXCN Työharjoittelu: Soveltavan teatterin ja draaman ohjaaminen Ilmaisupedan harjoitukset Metsälintu P	Esitykselliset tutkielmat KEXCM Soveltavan teatterin esitysmuodot Riku S + vierailijat	Näyttelijäryhmässä Impro Simo R	Näyttelijäryhmässä Hahmomoto-di Tuuja Jänicke	Tutkiva teatteri Elina R	Opetusharjoittelu SOTE II viritys vkoilta 4 13.2.-24.4. Pitkänen Anu Helena ja Ora Lotta	Käsikirjoittajatyöpaja II kevatlukukausi	Soolot ja duetot, estradiilaulu, Riitta-Liisa H, Paavo H
4.PERIODI VKOT 12-20	Ohjaajuus Hannu R	Ohjaajuus Marjaana C	...JATKOA Ruotsi, projektit, valinnaiset työpajat	...JATKOA Ruotsi, projektit, valinnaiset työpajat	Liike, tanssi Metsälintu P	Forum-teatterin viriketyöpaja	Produktio, devising, tai monimedia vierailija			

KIMMO, TATJA

”KIMMO: Oltiin Stadiassa hyvässä saumassa, kun oli ne suuntautumisvaihtoehdot.

Mä hain kouluun näyttelemistavoitteella, mutta te muka tiesitte paremmin. Oli kauhee pettymys kun mulle tuli tää ohjaamislinja. Pari vuotta valmistumisen jälkeen Kemin kaupunginteatterin johtaja tuli meitä kattoon Hesaan, istui kotisohvalle ja sanoi että laulakaa. Minä siihen, että en oikein osaa ja puolen vuoden kuluttua mulla oli päärooli Myrskyluodon Majassa. Se kiinnitti mut 2007 näyttelijänvakanssille, idealla että näytät taitos, se jota koulutus ei kerro.

TATJA: TIO-tutkinto oli myös meidän puolella, kun siihen paikkaan liittyi tää pedagoginen nuorisolinjan veto. Se oli iso pointti ja mähän olin siitä tosi kiinnostunut ja oon edelleen. Vedettiin puoliks sitä linjaa alussa, nyt sitä vetää Turun TIO. Mun kohdalla myös tanssi ja musa teki vaikutuksen. Tein ja teen koreografioita ja viime keväänä tein musat yhteen juttuun...

KIMMO: Hesassa kun oltiin aluks työkkärissä, saino että kirjoitan näytelmää. Meinasin menettää korvauksen, mutta sitten sitä TIOA ei onneksi löytynyt työkkärin luettelosta...

TATJA: Mulle lähinnä löytynyt nimike oli ”eksoottinen tanssija”, eikä yhtään naurattanu. Piti käydä se perustyöttömyysopetuksen valmennuskurssi silloin ja siellä oli paljon näyttelijöitä. Hesassa mä olisin profiloitunut tanssiteatteriin, täällä mä oon näyttelijänvakanssilla saanu tehdä laajasti kaikkea. Täällähän on neljä TIOa ja on mietitty, että ehkä se on myös se TIO-asetus mikä vaikuttaa. TIOILLA ei oo taiteilijamyytin painoa, ollaan jalkauduttu erilaisiin ryhmiin tässä kaupungissa, pidetty kursseja, ollaan avoimia ihmisten ja tehtävien kanssa. Meillä on vakkarisopimukset eikä mulla oo mitään huolta töistä, kun asutaan täällä. Jos näyttelijäntyöt loppuis, mulla on iso kapasiteetti tehdä muita asioita. Mä oon sosiaalinen luonne ja me ollaan luotu verkostot tänne, en millään jaksais lähteä työn perässä pois. Mut sitten kun lapset on isoja ja oon näytelly 150 roolia...

KIMMO: Kun olin ollut ensin näyttelijänä, ilmeni, että jos haluaa ohjata, se käy kyllä, teatterihan säästää siinä. Näyttelemisestä oppii aina jotakin ohjaamista varten ja toisinpäin. Kun istut katsomossa kolme vuotta, niin onpa jänskää mennä lavalle, näkee ittensäkin toisella tavalla. Sitten olen viime vuosiin asti ohjannut paljon, sekä itse valittuja että annettuja juttuja. Aikanaan mä suurin piirtein asuin koululla, tuppauduin vimmaisesti näyttelemään joka proggikseen. Ohjaamisen kanssa oon oppinu, että pitää vähän antaa armoa itselleen, että kaikkea ei voi hallita ja saada heti. Ehdottomuus on hellittänyt. Ohjaajahan pystyy tekemään 24 tuntia vuorokaudessa. Mutta vastaukset tulee dialogissa, joltakulta muulta. Itse voi tehdä vaan ehdotuksen. Viisvuotissuunnitelma oli tänne tultua, että saan todistettua että osaan ohjata. Aina pieni

tutina, ekassa harjoituksessa, että miten se lähtee. Koulussa kun oli tehnyt vain pienen porukan juttuja, joissa kaikki tekee kaikkea, oli haaste teatterin iso valmis koneisto, että miten sitä käytetään. Monta virhettä tuli tehtyä. Mutta myös onnistumisia ja yllätyksiä...

TATJA: Joskus oon kuullu, että TIOt joutuu todistelemaan teattereissa omaa osaamistaan. Mulle se ei oo näkynyt, muutakuin palkassa. Teakin tutkinnolla saa 200 euroa enemmän kuin mä. Se on kyllä väärin koska mä teen hirveästi töitä. Mutta mua on kunnioitettu.

KIMMO: Meillä ei oo kaipausta täältä pois, vaikka ei haittais piipahtaa jossakin vieraillemassa välillä, mutta lapsia ei voi siirtää eestaas. Mähän oon niin juurtunut, että olen kaupunginvaltuustossa. Verkostoituminen on isoin juttu siihen, miten tämä järjestelmä toimii. En aiemmin ajatellu johtajuutta, mutta nyt kun johtajat enempi käy vain kääntymässä näillä leveysasteilla, alkaa jo olla sydämenasia, että joku sitoutuisi pitemmäksi aikaa. Nyt kun on istunut ite siellä kaupunginvaltuustossa, niin ei se johtajanhomman byrokratia tunnu yhtään pelottavalta. Se vaan pitää hallita. Jos tietää jo valmiiks miten kunnallinen byrokratia toimii, se ei oo semmoinen peikko eikä sen opiskeluun tarvitse panna niin paljon paukkuja.

TATJA: Oli se aikamoinen se aloite, että teatterilaisten pitäisi tehdä vain lyhyitä työsopimuksia, ei vakinaisia. Kun tuut uuteen paikkaan, niin eka vuosi on mahtava, ja toka, että ai eiks tää ollukkaan tän kummempaa ja kolmas että ans kattoo. Silloin vasta lähetään samalta viivalta ja nyt monet johtajat ja ohjaajat ei kerkee nähdä kuin sen alkukaaren. Tai ei sitäkään. Kun teatteri täällä haki näyttelijöitä, niin 70 haki eikä ykskään ollut Teatterikorkeakoulusta. Ei ne tuu tänne. Ihmiset kouluttaa itsensä kovalla rahalla ammattilaisiksi, mutta sitten ne jää niihin ympyröihin. Mä oon aina ihmetelly sitä, kun mulla on ollu niin kova työn tekemisen nälkä...

KIMMO: Oon monta vuotta puhunu sitä, että kun ihmiset sanoo, että ne jää Helsinkiin odottamaan hyviä juttuja, että mistä ne tulee. Voihan niitä tullakkin, kelle tulee. Mutta me ollaan täällä ja tehdään työtä koko ajan ja meillekin tulee niitä hyviä juttua, tulee kaikenlaisia...

TATJA: Tulin tänne Helsingin Komediateatterista, jossa puhetapa oli se, että kaikki oli ihanaa ja voi et sä oot ihana. Täällä kulttuuri on sillä lailla erilainen, että ei turhaa lätinää tai mielistelyä. Kun toissa vuonna sain valtakunnallisessa äänestyksessä vuoden suosituimman näyttelijän palkinnon, minusta oli tervepäistä, että vaikka teatterilla oltiin onnellisia siitä asiasta, ei sitä ylen määrin hehkutettu... Että tehdään töitä, eikä se julkkismyytti määritä kaikkea...”

TATJA HIRVENMÄKI, TIO 2005 JA KIMMO HIRVENMÄKI, TIO 2006

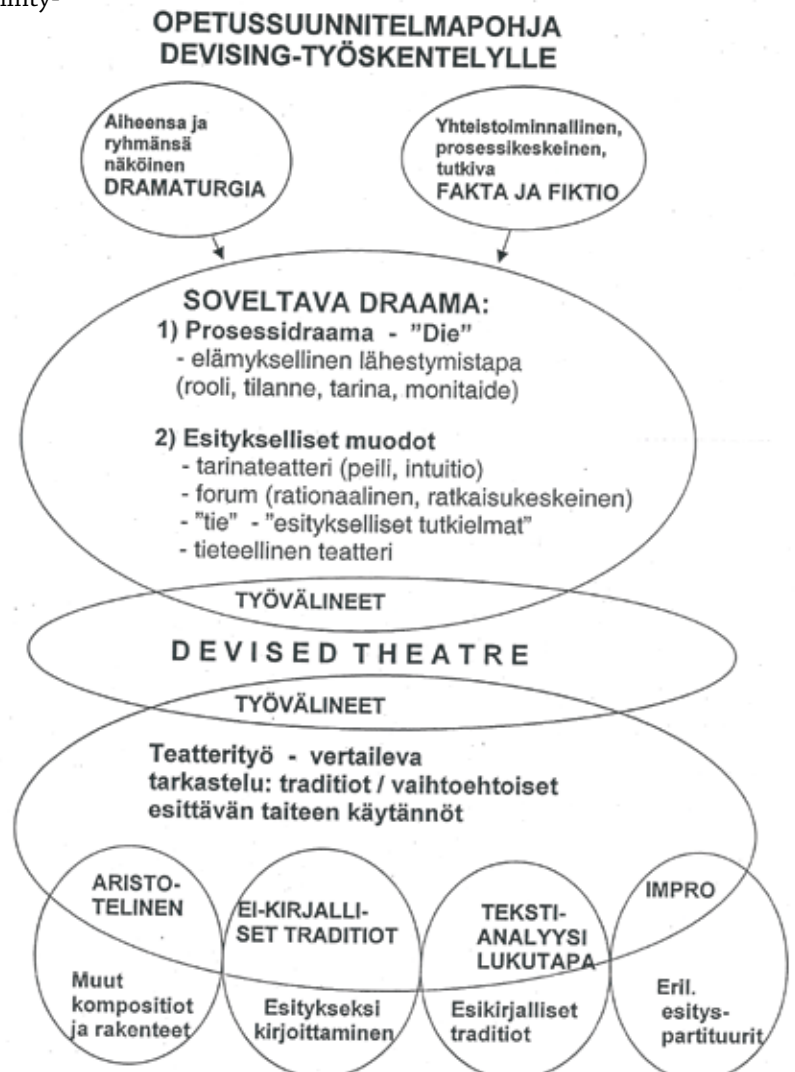
Solmuja ja siemeniä

– TIO-opsin erityisyydestä

Kolmannen ja neljännen vuoden opinnoissa opiskelija saattoi syventää tai laajentaa osaamistaan joko teatterityön tai soveltavan draaman, useimmiten niiden yhdistämisen alueella. Henkilökohtainen työharjoittelu laajeni vuosien mittaan ammattiteatteriasisteerauksesta soveltavan teatterin kentille. Käsikirjoittamisen ja erityisesti esiintyjyyden valinnaisissa kursseissa täydennettiin perusteita TIO-spesifissä suunnassa: impro, foorumi- ja tarinateatterinäyttelemine, hahmometodi, poikkitaiteellinen esitysosaaminen, fyysinen ilmaisu olisivat kaikki paitsi opiskelijaa itseään kehittäviä, myös hyödynnettävissä TION eri toimintakentillä. Rajapintaopinnot sisälsivät opiskelijalle käytännössä useimmiten tutkimustyötä, yhteistoiminnallista käsikirjoittamista ja ohjaamista, prosessoivaa draamatyöskentelyä ja esiintyjyyttä roolityöstä fasilitoivaan näyttämötyöhön.

Mitä erityistä on TIO-ohjaajuudessa, TIO-dramaturgiassa, TIO-esiintyjyydessä suhteessa ”oikeaan” ohjaajuuteen, dramaturgiaan, näyttelijäntyöhön. Onko se jotain enemmän vai vähemmän kuin perinteisessä taiteilijan työssä? Perusasettamus on ollut, että teatteri-ilmaisun ohjaaja tarvitsee laajalla työkentällään ja monessa työroolissaan sekä teatterin eri osa-alueiden perusteiden tuntemusta että lisäksi soveltavan teatterin ajattelun ja menetelmien tuntemusta. Kahdessakymmenessä vuodessa maailma on muuttunut, teatterikenttä ja opetus ja alan peruskäsitteistö, taiteellinen työnjako, teatterin genret, kerrontakieli ja toimintaympäristö yleisesti muuttuneet.

OPETUSSUUNNITELMAPOHJA
DEVISING-TYÖSKENTELYLLE:
TIO-KOULUTUKSEN 2001
KIRJATUSSA DEVISING-
MALLINNOKSESSA KUVATTIIN
ERITYISPIIRTEITÄ SOVELTAVAN
TEATTERIN JA TEATTERITAITEEN
ERI TRADITIOIDEN JA
KÄYTÄNTÖJEN RAJAPINNOILLA.

Sisällön näköiset dramaturgiat

Perinteisessä ymmärryksessä käsikirjoittamisen opiskelu oli ollut yksilöllisessä ohjauksessa tapahtuvaa kirjallista työskentelyä. TIO-koulutuksessa käsikirjoittaminen on ollut sekä kirjallista että toiminnallista ja kollektiivista; usean tekijän tuotoksille oli harjaannuttava löytämään kokoa-va dramaturginen raami. Dramaturgia on koulutuksessa näyttäytynyt laajana, yleissivistävänä oppiaineena, silmälaseina joiden kautta jäsentää maailmaa, tapahtumien välisiä yhteyksiä ja organisoida mitä tahansa omaa tai jaettua materiaalia esitykselliseksi kokonaisuudeksi. Dramaturgista osaamista tarvitaan yhtä hyvin soveltavan teatterin prosesseissa kuin erilaisissa taiteellisissa esitysmuodoissakin. Useissa soveltavan teatterin muodoissa, esim. foorumissa ja tarinateatterissa näyttelijä luo, usein reaaliaikaisesti, dramaturgiaa siinä missä vetäjä ja käsikirjoittajakin. Interaktiiviset toiminnalliset esitysmuodot eivät ole dramaturgisesti impulsiivisia tai vapaasti improvisatorisia, päinvastoin. Foorumiteatterin vapaan interaktion varmistaa hyvä, pääsääntöisesti aristoteelinen preteksti. Tarinateatterin yhteisöllinen vuorovaikutus mahdollistuu säädellyn seremoniallisen dramaturgian pohjalta; rituaalit antavat turvaa esitystapahtuman herkälle improvisatoriselle interaktiolle. Prosessidraaman tarinallinen kuljetus edellyttää kykyä tunnistaa dramaturgisia vastaavuuksia. Niinpä dramaturgian opintoihin on pyritty opintojen eri vaiheissa tuomaan erilaisia työkaluja, tunnistamaan mm. aiheen, ajan, paikan, ryhmän näköisiä dramaturgioita.

Yleisesti on edelleen huonosti tunnettua, millaiset ovat ne lisävaatimukset ja lisäarvo, joita TIO-näyttelijä, TIO-käsikirjoittaja ja TIO-ohjaaja kentälle tuovat, miksi, miten ja millaista polkua sinne tulee edetä. Teatteri-ilmaisun ohjaajan koulutuksessa ohjaajuus laajenee prosessin ja kokemusten kättilöinniksi. Soveltavan

teatterin menetelmistä perinteisiin näyttelijäosaamiseen tulee monimuotoinen improvisoinnin valmius. On kyky asettua toisen ihmisen tai ryhmän palvelukseen, kyky tutkia, olla utelias, kuunnella, ottaa impulsseja ja tilauksia, improvisoida, löytää materiaalista dramaturginen ydin, antaa muotoa ihmisten tarinoille joko reaaliaikaisessa interaktiossa tai viiveellä. Koulutusohjelman yhtenä missiona on ollut asettaa yksilön, ryhmien ja yhteiskunnan vastakohtaisuuksia keskusteluun ja teatterin tarinallistavin keinoin jäsentää pirstaleista todellisuutta.

TIO-koulutuksessa on haluttu eteenpäin asetelmasta, jossa taide tapahtuu esityksessä ja keskustelu erillisenä jossakin muualla, vaan että keskustelu sisältyy esitykseen tai esityssarjoihin, joko reaaliaikaisena tai pitemmällä aikavälillä. Monimuotoisin yhteistoiminnallisin tehtävin on koulutuksessa pyritty tarjoamaan sellaisia valmiuksia, joilla uskaltaisi mukaan tuntemattomaan tulevaisuuteen. Jalkautuvat korttelidraamat ja muut alueelliset ja yhteisölliset esityshankkeet edustavat TIO-opetus suunnitelmien käytänteissä hankkeita, joissa voi harjaantua kohtaamaan erilaisia toimijoita ja saattaa erilaisia teemoja esitykselliseen asuun.

Opiskelijaa kannustettiin 2010-luvun taitteessa yhä enemmän työharjoitteluun soveltavan teatterin alueelle ja aiempaa omaa taiteellista ohjausta ei pidetty niin välttämättömänä kuin ennen. Opiskelijat laajensivatkin toimintakenttäänsä, mutta samalla taiteilijuuden ja soveltavan teatterin vastakkainasettelu joidenkin mielessä vahvistui. Tämä aikaansai toisaalta TIO-ammatin profiloitumista teatterin kentällä, mutta myös marginalisoitumista suhteessa ammattitaiteilijuuteen; mistä TION on ollut milloinkin lupa uneksia, mihin häntä on haluttu tai uskallettu kannustaa?

TIO-koulutuksessa on haluttu eteenpäin asetelmasta, jossa taide tapahtuu esityksessä ja keskustelu erillisenä jossakin muualla, vaan että keskustelu sisältyy esitykseen tai esityssarjoihin, joko reaaliaikaisena tai pitemmällä aikavälillä.

"NARRATIIVINEN KOULUTUSOHJELMA" KUVAA KOULUTUSOHJELMAN MAHDOLLISUUTTA JÄSENTÄÄ PIRSTALEISTA KOKEMUSTA ASIOIDEN VÄLISISTÄ SUHTEISTA JA KOKEMUKSISTA PIRSTALEISESSA MAAILMASSA. MALLINNOSEHDOTUS SYNTYI OSANA OPS-TYÖN UUDISTUSKESKUSTELUJA VUOSINA 2008–2010.

STADIA JA TEATTERI VENUS ESITTÄVÄT HUHTI-TOUKOKUUSSA

Lost & Found in PUNAVUORI

Kerro tarinasi Punavuoresta, me toteutamme sen näyttämölle.

Punavuorelainen, entinen tai nykyinen, kerro meille mikä Punavuoressa on kiinnostavaa, kiehtovaa tai kauheaa! Juuri sinun tarinasi voi olla se, joka poimitaan näyttämölle. Toteutettavat esitykset ovat kaikki erilaisia, juuri sinun tarinasi voi olla se joka jättää jäljen esitykseen. Kerro oma Punavuori-tarinasi xx.xx mennessä osoitteessa: www.stadia.fi/punavuori

Esityssarjan avajaiset tarinateatteri-illassa tiistaina 1.4. klo 19.00

Teatteri Universum, Perämiehenkatu 13.

Voit kertoa oman tarinasi ja nähdä sen toteutuksen estradilla.

Liput 15 / 10 €

Seuraa ohjelmien päivitettyjä tietoja osoitteesta: www.stadia.fi/punavuori
Esitykset huhti-toukokuussa 1.4. alkaen.

Perämiehenkatu 13, 00150 Helsinki
09-611002, fax 09-6674 6480
www.stadia.fi

TIMO

“Valmistumisen jälkeen 2004 sain mahdollisuuden tehdä näyttelijäntyötä isoissa rooleissa Hämeenlinnassa.

Kun haettiin kouluun kysyitte, että haluanko näyttelijäksi. Olin aika nuori, mutta uskoin silti vilpittömästi, että tämä koulutus on sitä mitä mä haluan. Mä oon edelleenkin sitä mieltä, että se oli loistava veto, etten jäänyt odottamaan mitään muuta. Valitsin semmoiset kurssit, että ajatuksena oli, että tarvitseeko sen näyttelijäntyönkään olla perinteistä. Se että soveltavan, devisingin ja muun kautta lähestytään näyttelijäntyötä, oli hyvä. Eikä vain sitä kautta, että miltä mä näytän ja miten mä sijoitan kroppani mihinkin, että ei keskitytä vain niihin näyttelijän perisynteihin eli itseen, sen mä luulen, että koulutuksesta on jäänyt. Näyttelijänammatti on ollu vaikea tie, olis välillä tarvinnu TeaKin tuomaa antia ja jouduin pitkän linjan kautta kokoamaan palaset. Raumalta lähdin sillä ajatuksella, että pois laitosteatterin pelimeiningistä ja merkitystä elämään, kohti toisenlaista lähestymistapaa, fyysistä teatteria, tanssia, kokonaisvaltaisuutta.

Kun se tarjous sitten kusi, jäin tyhjän päälle, olin puilla paljailla. Aattelin että onks tää mun loppuelämä, onks mä semmonen ihminen joka oottaa jotain leffajuttuja ja jonottaa ammattiteattereihin. Sit tuli se unelma siitä, että jotain ihan muuta. Mä kouluttaduin lähihoitajaksi ja valmistuin ensihoitajaksi ambulanssiin ja tein sitä työtä puoltoist vuotta lanssissa. Kaikki teatteri lähti pois, paitsi tein vähän opetus- ja ohjausjuttuja kyllä. Sitten kun olin tehny vaan sitä lanssin työtä puol vuotta, tuli hirveet vierotusoireet, himo ja halu teatteriin. Se lanssin äijämeininki ja kulttuuri on kuitenkin ihan eri kun mihin oli 10 vuotta kasvanu. Sit tuli näyttelijätarjoja ja haku Rovaniemelle. Mulla oli niinku uus aloitus, porukassa oli monta tuttua TIOa ja mulla semmoinen hyvä fiilis, etten mee yksin.

Sen lanssihomman jälkeen näen teatterin ja näyttämisen eri tavalla ja myös oman narsismin ja itsekkyyden. Lastentarhamamaisuus kuuluu teatterin maailman, mutta joissakin asioissa leikkimielisyys oli mennyt ihan överiks, siihen olin kyllästynyt. Nyt mulla on semmoinen suhde, että mä teen nyt duunia, näyttämisen on myös käsityötä. Se ambulanssihomma teki sen että joutu menemään pohjille, että näkis eteenpäin. Olin ollu aika itsekäs, piti olla äärimmäisen upea taiteilijan tie, tämmönen ja tämmönen. Tahallani pistin itseni koville. Nyt on tosi hyvä olla, tykkään tästä yhteisöstä, kannetaan vastuuta, mahtavia rooleja. Ihania hetkiä on ne joissa on kosketus vastaanäyttelijään, se hetki kun ollaan ihan hiljaa, kaikki hengittää sitä samaa ilmaa. Välillä kaipaa jotakin täydennyskoulutusta, mutta nyt on asettumisen olo, haave, että tää tilanne pysyy ja että on muu hyvä elämä. Että voin mennä teatteriin töihin klo 10 ja iltatöihin. Takatuki on, että voin mennä lanssille, jos nämä työt hyytyy...”

TIMO VUENTO, TIO 2004

Todellisuuksia törmäyttämässä – TIO-työn sanoittaminen

TIO-koulutuksen varhaisia vaiheita sävytti ihmettely postmodernin maailman ristiriitaisuuksien ja paradoksien äärellä ja teatteri näyttäytyi mainiona välineenä saattaa vanha ja uusi keskusteluun keskenään suurten peruskysymysten äärellä. Toisesta perinteestä toiselle lainatut formaatit ovat osa – kuten myöhemmin tulimme tuntemaan – siirtovaikutteista oppimista ja myös postmodernia reflektiivistä ja intertekstuaalista dramaturgiaa. TIO-koulutusohjelman ensimmäisiä opetussuunnitelmia laadittaessa ei soveltavan teatterin käsitteestä ollut vielä tietoaakaan sen enempää Suomessa kuin ulkomaillaakaan. Pedagogiikan opinnoissa kohtasivat teoria ja käytäntö, niin yliopistollinen kasvatustiede, toiminnalliset menetelmät, ilmaisuoetus, kuin teemalähtöiset luokkahuone-esityksetkin, tuolloin brittiläisten TIE-teatteriryhmien devising-käytäntöjä mukailleen, kuten myöhemmin tulimme tietämään. Moniaalla erillään nähdyt teatterityön postmodernista ammentavat käytännöt ja klassinen prosessidraama integroituvat opiskelijan polulla, täydensivät toisiaan ja liukuivat toistensa alueille.

Teatterityön ja pedagogisen prosessidraaman rajapinnassa toteutuvat opintokokonaisuudet eivät alun perin antaneet aihetta problematisoida, ollaanko liikkeellä soveltavan draaman vai teatteritaiteen maisemissa. Teatteri kaikessa moninaisuudessaan oli opiskelun kohde, ja sillä konseptilla mentiin sitten moneen ammatilliseen suuntaan: ammattiteattereihin, kouluihin, harrastajakentälle, omiin ryhmiin, kouluttajiksi, esitystaiteilijoiksi, ohjaajiksi, käsikirjoittajiksi...

RIKU L

RIKU LAAKKONEN OHJAA
MONIKULTTUURISTA
TYÖPAJAA KANSALAI-
NAVIGOINTI-HANKKEESSA
ESPOON ENTRESSESSÄ.

“Mä olen toiminut soveltavan teatterin keinoin yhteisötaidehankkeissa eri paikkakunnilla, rakentanut yhdessä asukkaiden kanssa kunkin taajaman näköisiä esityksellisiä taideponnistuksia.

Olen työskennellyt muistisairaiden kanssa, mielen-terveyskuntoutujien kanssa, Tampereen kaupungin mamu-hankkeissa, yleisötyössä, Kansalaisnavigoinnissa, lasten teatterikasvatuksessa, tehnyt lasten ja vanhusten taidetyötä ja sosiaalista sirkusta kulttuurikeskus Piipoossa, Myrsky-hankkeissa, osuuskunta Kiidossa, työhyvinvointihankkeissa... Nukketeatteri ja sen soveltava käyttö on mun pyhä missio, siihen mä haluaisin keskittyä, kehittämään sen hybridejä ja nostamaan niillä näkyville ihmisten ja yhteisöjen tarinoita. Nukketeatterilla, Augusto Boalilla ja soveltavalla on ideologisia yhtymäkohtia, ne ovat kaikki tavallaan sorrettujen asialla, tekemässä näkyväksi ihmisiä ja näkökulmia, jotka ei muuten tulisi päivänvaloon. Mä olen kehittänyt uusia menetelmäversioita eri tarkoituksiin, niin kuin foorumiteatterin ja nukketeatterin yhdistelmä eri ympäristöihin. Mun viime opin- näytteessä kerron siitä, kuinka mielen-terveyskuntoutujien kanssa stailattiin nalleista kukin itselleen tärkeän, omia kokemuksia kuvastavan hahmon. Kipeistä asioista on helpompi

kertoa kun ne ulkoistaa johonkin toiseen joka "näyttelee". Ne itse stailatut nallehahmot oli aika rajuja, väkivaltaisia, kärsiviä, surullisia, julmia, helliä. Niillä näyteltiin pieniä avainkoh-
tauksia, jotka videoitiin ja projisoitiin näkyville reaaliaikaisina foorumi-tyyppisessä esityksessä. Pienten nallehahmojen tai nukki-
en tai esineiden kanssa on arankin ihmisen turvallista operoida, mutta projisointi suurentaa pienetkin asiat esityk-
sellisesti vaikuttavalla tavalla.

Olen vienyt sirkus- ja foorumiyhdistelmää muun muassa Koukkuniemen vanhainkotiin: Piipoon kanssa aina päivän viikossa olen siellä vanhusten kanssa, viimeks psykogeriatrisella osastolla, tätä formaattia rankasti soveltaen. Siellä pitää räätälöidä sessiot yksilöllisesti. Toinen paikka, jossa olen soveltanut tätä formaattia on mielenterveyskuntoutujat Askel-yksikössä, jossa olen toiminut vuodesta toiseen. Käytössä on samoja työkaluja. Nyt teknologiainnostuksen myötä ei nukketatteria, mutta esineteatteria ja videoita. Teen taas myöhemmin nukke-
teatterifoorumia. Mutta käynnissä olevassa proggiksessa mielenterveyskuntotujat haastattelevat kodittomia, niiden tarinoista on koottu monimediainen esitys, joka käsittelee kotia. Mitä kaikkea se on heille.

Nyt teen gradua nukketatterista saattohoidossa olevien ihmisten kanssa. Heidän unelmistaan tehdään esityksiä, kahdessa yksityisessä hoivakodissa. Yhdessä saattohoito-
kodin simulaatiossa 98-vuotias matkustelijarouva halusi käydä Etelämantereella. Tein näyttämön hoitopöydästä, hän roolitti esineet – Etelä-Mantereen matka oli siinä. Oli pysäyt-
tävä kokemus. Juteltiin tunti, tehtiin töitä tunti ja sitten esitet-
tiin kahden minuutin esitys. Omahoitaja oli yleisönä paikalla, esitys on videoitu, litteroitu ja olen purkanut viisitoista sivua tekstiä siitä työprosessista... Rahoituksen päättäjillä ei varmaan ole käsitystä, missä kaikkialla ja millaisia sovel-
luksia tehdään. Olisi hyvä että esimerkiksi alueen päättäjät tulisi katsomaan soveltavan esityksiä, että tietäisivät mistä on kysymys. Soveltavan teatterin ja erityisesti kunkin oman työkalupakin avaaminen, hybrideineen, ei tule sanoitetuksi, koska sen kokemuksellinen taso on niin vahva, ettei se ilman sitä avaudu. Tartsaneissa ja muissa, niin hienoja kuin ne on olleetkin, on aina ne samat viisikymmentä sisäpiiriläistä. Aina on vaikea saada paikalle ne, joiden pitäisi tulla paikalle, ne jotka istuu rahojen päällä... ”

RIKU LAAKKONEN TIO 2011

2.3. Taide vastaan soveltava – vastakkainasettelujen aika?

draamamenetelmien erityispiirteet

- ☞ toiminnallisuus ja vuorovaikutteisuus
- ☞ yhteisöllisyys
- ☞ kehollisuus
- ☞ kokemuksellisuus

keskeiset tavoitteet

- ☞ draamamenetelmien soveltamisen mahdollisuudet alueellisen kehittämisen ja tutkimuksen tarpeisiin
- ☞ uutta metodista ja tutkimuksellista osaamista
- ☞ yhteisöllistä ja sosiaalista hyvinvointia toiminnallisten ja kokonaisvaltaisten menetelmien avulla

Turun koulun teatteri-ilmaisun opiskelijat saivat ammattikorkeakouluna selvästi pitempään kuin muut nauttia olemassaolostaan ilman soveltavan ja taiteellisen teatterin vastakkainasettelua. Helsinki toimintaympäristönä oli haastavampi; nurkan takana niskaan hengitti Teatterikorkeakoulu. Ammattikorkeakouluksi pyrkivä väliaikainen HKI-AMK oli suuri monialainen koulutusorganisaatio, tuolloin Turku massiivisempi kokonaisuus, jossa hoitoalan ja tekniikan painotus oli vahva. Monialaisissa suurissa korkeakouluissa taidealan koulutusten oli taivuttava monelle uudelle mutkalle, joita Turussa 1990-luvun alussa ei voinut aavistaa.

TIO-kouluttajan huoli ei ollut monialaisuuden vaade, koska kaikista koulutusohjelmista TIO-koulutus oli luontevimmin mukana soveltamassa teatteria monilla toimintakentillä. Näin ollen esim. Helsingin Ammattikorkeakoulussa nopeasti virinnyt yhteistyö sosiaali- ja terveydenhoitoalan kanssa tuntui enemmän ruokkivalta kuin pakonomaiselta. Jos soveltavan teatterin termi herätti hämmennystä teatterikentässä vuosikausia, asiakkaisiin ja sidosryhmiin päin sen sijaan oli yllättävän kiitollista esitellä soveltavan teatterin tarjouksia esim. alueellisen kehittämisen tai tutkimuksen instrumenttina.

Eksperttinä moniosaaja – TIO-ammattin työrooleja ja toimintakenttiä

2000-luvun alussa koulutusohjelma ja sen opettajakunta kasvoi ja opetussuunnitelmien painopisteet vaihtelivat. Alkuperäinen yläotsikko pedagoginen draama laajeni välillä draama- ja teatterikasvatukseksi, sitten draamamenetelmien soveltamiseksi ja lopulta soveltavaksi draamaksi ja palasi aivan viime vuosina ”draamaprosesseiksi” ja ”draaman soveltaminen opetuksessa/yhteisössä” -otsikoiden alle. Vuosien varrella on pohdittu, kuinka hyvä soveltavan draaman osaaja pitäisi kouluttaa, miten ryhmyttää, milloin lähettää kentälle ja minne, miten ohjata ja arvioida, miten motivoida ja mitä instrumentteja tulisi hallita. Suuntautumisopinnoin (mm. tutkiva, pedagoginen, esityksellinen, yhteisöllinen) on pyritty opiskelijaa tietoisesti suuntaamaan ja vahvistamaan orientaatiotaan.

TIO-opiskelijan taiteilijuuden luonne on ollut koulutuspoliittisen ristiriidan siemen. Ammattikorkeakoulujen Arenen kulttuurialan teatteriopetuksen jaostossa Metropolian, Turun taideakatemian, Keskipohjanmaan Centrian ja Vaasan Novian ammattikor-

keakoulujen edustajat eivät saaneet luotua yhteisessä kompetenssityöskentelyssä kovinkaan yhdenmukaista soveltavan teatterin koulutuksen perhettä. Soveltavan teatterin yläotsikko löytyi 2010 ainoastaan Metropolian opsista. Keskipohjanmaa käytti osallistavan teatterin yläotsikkoa, joka Metropoliaassa oli soveltavan teatterin yksi ominaisuus. Turku, TeaKia mukaillen, puhui osana teatterityön kokonaisuutta ”teatterilähtöisistä menetelmistä”. Novia nimesi teatteripedagogisen TIO-osaamisen erityisalueeksi.

Yleisesti soveltava teatterin käsitteitä käytetään edelleen vaihtelevasti siinä suhteessa, mikä on kattokäsite: onko se soveltava teatteri, osallistava teatteri vai yhteisöteatteri, vai teatterilähtöiset menetelmät? Mitä työmenetelmiä käytetään? Määritelmässä toisen oppilaitoksen kattokäsite saattoi olla toisessa alaotsikko tai määre tai työkalu. Toisistaan eriyvät termit ja merkityksisällöt voivat olla rikkaus, mutta uuden koulutusohjelman kohdalla ne monesti vaikeuttivat käsitteenmäärittelyä ja osaamisen tunnistamista.

NINA, JUUSO

N: Me oltiin tehty jo kouluaikana yhteisiä juttuja, monien TIOjen kanssa. Koulun jälkeen oli opettavaista tehdä tilauksesta, lyhyillä aikatauluilla napakoita esityksiä, yhdessä kirjoittaen...

J: Näissä tilaustöissä ei jahdattu mitään omaa ambitiota tai aihetta vaan okei meillon kolme päivää aikaa nyt tehdään. Opetti mulle omasta luovuudesta sen, että ideoitahan tulee, mutta mun pitää saada rajat sille. Sillä oli käyttöä 2004, kun tarjottiin oman alan kuukausipalkkaista työtä Heurekasta. Oltaisiin tekemässä tiedeteatteria, jotakin uutta. 2006 tehtiin Ninan kanssa peliaiheista esitystä "Puoli voittoa". Outo tilanne, meillä oli pitkä harjoitusaika ja saatiin palkallisesti käsikirjoittaa ja tehdä aiheesta ihan sellainen kuin meitä haluttaa ja pomo tulee katsomaan vasta ensi-iltaan. Eihän sitä tapahdu edes teatterissa ja ehkä se vähän huumas meitä. Kun kutsutiin koeyleisöksi muita TIOja, ekan viiden minuutin aikana kävi selväksi, että apua tää ei toimi yhtään.

N: Koko käsis lensi roskiskeen ja viikon aikana käsikirjoitettiin viisi uutta versiota ja enskari oli ihan ok. Käytettiin joitakin asetelmia, lainattuja formaatteja, kuten fiktiivistä shakkipeliä. Sotilas joka kaatuu aina ja kuningatar jonka edessä kaikki kaatuu. Me ei ehkä koskaan olla vihattu toisiamme niin paljon, kuin sen paniikkiviikon aikana. Mutta me pystyttiin ja rakkaus oli sen jälkeen suuri, ollaan oltu sitten ystäviä.

J: Se oli semmonen ammatillinen potkaisu, että ei oltu huomattu että ristus tässähän tehdään paskaa. Ja sitten osoitus tinkimättömyydestä, että meillä on valmis proggis, mutta se on huono. Että kyetään heittäämään se vielä pois ja tekemään parempi. Tää oli yks esimerkki siitä, että kun kaikki työryhmässä on TIOja, pystyy luottamaan siihen, että selvittää. Koulutus näkyy siinä, että ryhmäkäsikirjoittaminen on tuttua, eikä oo mitään kynnystä tarvittaessa kokoontua pommisuojaan tai puistoon dramatisoimaan uusia versiota leikkaa-liimaa-meiningillä.

N: Me oltiin Heurekassa molemmat 7–8 vuotta ja voitiin palkata harjoittelijoita Stadiasta. Se oli Heurekan teatterin kulta-aikaa. Tehtiin "Auringon lapset", tiedeaiheinen esitys, tuhoutuneen maailman raunioilla. "Täyden yön olento" käsitteli eläinten aisteja ja geenimuuntelua, "Kapteeni ja meri" merten saastumista ja merenkulun historiaa, "Maailman laidalla" maapallon ulkopuolista elämää"jne.

J: Joka vuosi piti kirjoittaa kaksi näytelmää tuommoisista tiedeaiheista, joiden lähtökohta ei kiinnostanut, mutta sitten piti keksiä mistä tässä innostuu. Se oli opettavaista ja käytännössä opetinkin myöhemmin sitä, että miten ottaa oma kulma annettuun aiheeseen, miten se otetaan omaksi.

N: Lisäksi koulutettiin museotyöntekijöitä, annettiin ilmaisukoulutusta luonnontieteen opiskelijoille, oltiin oppaina, vedettiin tiedetyöpajoja, kohdattiin asiakkaita eri foorumeilla ja esittelyissä, yrityksissä. Sana levisi ja tiedekeskuksista eri puolilta maailmaa kävi väkeä katsomassa meidän esityksiä Heurekassa. Kutsuja esiintymään ulkomaisille tiedefestareille riitti, käytiin Skotlannissa, Sloveniassa, Intiassa, Puolassa, osassa yksin osassa porukalla. Sain pungettua rakkauteni, sanattoman tulityöesityksen mukaan, ja voitettiin sillä tiedekeskusten katselmus Tanskassa. Fact and fiction – seminaarissa ulkomaiset osallistujat kiersi ympäri Heurekaa meidän huipputeknisessä lasersensoriesityksessä ja yritti päätellä mikä esityksessä on faktaa ja fiktiota...

J: Vähitellen kuitenkin Heurekan tuki tiedeteatterille hiipui, tiedeteatterin tekijät osoitettiin yhä useammin näytelyoppaan tehtäviin. Kun Heureka lopetti loppuunmyydyin kesäteatterinsa kannattamattomana, alettiin kypsyä. Sitä ennen toteutui kuitenkin yksi mun suuri unelma: SKR antoi miljoona euroa tiedesirkuksen koulukiertueen toteuttamiseen. Se rakennettiin huolella ja mä oli siinä kesä lukuun ottamatta kaks vuotta tien päällä. Me vallattiin siinä aina jonkun paikakunnan koulun sali viikoksi ja sinne tuli sitten ympäristöstä 4.–6.-luokkalaista yleisöksi. "Atomi" oli sen keskeisteema, ja sehän antoi luvan tehdä mitä vaan sen laajan käsitteen alla. Kiertueen jälkeen mä olin kokopäiväahdistunut...

N: Olin 2006 päätenyt siihen, että haluan oman toiminnallisen teatterin. Se rakentui vuonna 97 perustetun Teatteriryhmä Faunin ja sen kestohitin "Villen ja Vallen" jäljille. 2007 kun oli Mikael Agricolan juhlavuosi, ehdotin että tehtäis TIE-esitys siitä. Syntyi esineteatteriesitys "Agricolan pöydällä", joka kiertää edelleen. Siinä Mikael Agricola näyttelä iso sulka ja esitykseen kuuluu tehtävätietopaketti ja työpaja, patsaita ym. perus-TIO-meininkiä. Tein tätä aluks Heurekan rinnalla, plus ohjasiin Tikseille ja Eri-teatterille ja muuallekin, kunnes burnout alkoi lähestyä ja tajusin, että mun pitää todella luoda Tuikesta oma työpaikkani...

J: Identiteetin ja teatterikäsityksen kasaaminen ajoissa on tärkeää, sen hahmottaminen, mitä tää työ on ja että tie on pitkä. Viimeisenä kesänä Heurekassa tein käsistä Outoon Homoon, en aluksi tiennyt, että siitä tulee monologi. Löysin tyyllilajini, tän spoken wordin, se oli täysin soolo, myös tuotannollisesti soolo. Esityksestä on kaikki epäolennainen riisuttu, näyttelijät pois, ei musaa, ei lavastusta, fiktio pois, vain faktaa, ei naurattamisen pakkoa, niin kuin stand-upissa...

N: Pelottavaa kun Juuso tuli höpöttämään alasti koe-esitystä mun olohuoneeseen. Mitä mä sanon jos se on paska. Oli vaikea nähdä Juusoa monologitaiteilijana, mutta mä olin että wau, täähän toimii...

J: Aattelin että jos vaikka 20 esitykseen sais vähän väkeä, vois olla kiva. Jos ei, se on vaan mun tappio. En kehdannu kysyä muilta että tule mukaan tähän mun riskaabeliin juttuun. Sitten sana levis ja sain 2013 apurahan SKR:ltä ja tein osana 3-vuotissuunnitelmaa tästä sen tiiviin koululaisversion "Outo homo menee kouluun". Kotro mainosti sitä ja alkoi tulla medianäkyvyyttä. Tampereen Telakalla yleisö nousi seisomaan, kolmen tunnin väliajattoman esityksen jälkeen. Tampereella esitys turpos siinä paikassa joka liittyi mun nuoruuteen. Se esitys elää, joka esityksessä jotakin uutta, vaikka dialogia itseni kanssa, sillä se pysyy mulle kiinnostavana...

N: Pakkohan se on innostua, kun klo 5.30 lähtee päiväkotikeikalle, pitää nauttia silloinkin kun on neljä esitystä peräkkäin. Tuikkeen on otettava nekin keikat jos aikoo hengissä pysyä. On kiertuetoimintaa ja ilmaisukoulu, hullulla markkinoinnilla yritetään saada triplatut ryhmät täyteen. Valtion avustusta ei ole ollenkaan paitsi joskus progiksiin, pieni kaupungin avustus saatiin kun meillä on tää tila ja sitten on muiden esityksiä vuokralla. Kahdenkymmenen hengen katsomo vaan on itsemurhaa. Mun osalta tää toistaiseksi pyörii Heurekan ansiosidonnaisella. Tuikkeen äitinä tietysti toivoisin, että mä pystyn rakentamaan tästä sellaisen, että tällä pystyis elämään, minä ja muita. Kun ruoskin itseäni, etten ole saanut mitään aikaan, aattelen kuitenkin, että olen freelanseri ja työnantaja, joka on työllistänyt parikymmentä teatteri-ilmaisun ohjaajaa.

J: Tää Outo Homo ei lopulta ole niin kaukana Heurekasta, teen tavallaan tiedeteatteria minusta ja – mun seksuaalisuudesta. Ja kuulemma siitä millainen mielenmaisema syntyy mun ja maailman kohtaamisesta... Oletan että muutkin kokoaa

noita mielensä ja maailman palasia, kohtaaminen voi tapahtua siinä. En halua ottaa ihmisiä väkisin. En osaisi kirjoittaa lyhyitä juttuja, se on sitä rakenteella leikkimistä. Mua kiinnostaa tutkia ja opettaa sitä, mitä on tehdä omakohtaista esitystä ja missä rajat menee. Vois vielä selkiyttää omaa tekemistä, joutuisi nimeämään säännöt, millä mä teen näitä juttuja. Mun matka on vasta alussa, mulla on kaipuu myös ryhmäesityksiin.

N: Kun vedät yksin, sulla ei oo sitä jonka kanssa vetää ylävitoiset, jos tulee apuraha tai hyvät arviot. Olen projekti-ihminen, jolle sopii harjoitusten paine ja burnout ja sitten vapautus eli ensi-iltal! Semmoisessa työssä jossa sitä ensi-iltal ei tule, niin kuin vaikkapa tuossa hallinnollisessa, ei tule katharsista eikä perseitä olalle. Se on sekä paha että hyvä jos kaikki työtoverit on myös sun ystäviä. Työssä tulee hoidettua samalla se sosiaalinen elämä, mutta toisaalta sä et koskaan pääse siitä irtautumaan. Jos joku työnjako ei toimikaan, olet vaarassa menettää myös ystävän, on isot panokset...

J: Teatteri tai koulutus joka on epäkaupallinen, jonka pointtina on tehdä toisin, mennä toisiin paikkoihin, jos se ei aiheuttaisi hikoilua, oltaisiin tehty jotakin väärin. Toisaalta se voi tietysti tuhota koko sen jutun, se on se hinta.

N: Mä olen aina uskonu teatterin parantavaan voimaan, koska olen kokenut se. Olin aikanaan kovaa kyytiä kasvassa nuorisorikolliseksi ja teatteri oli se mikä veti mut pois siitä. TIO on teatterin parantavia voimia. Vielä paremmin jos olis ollut enemmän oppia tuotantoon liittyvistä asioista...

J: Kokemukseni on, että osallistavuus ja inhimillinen kosketus siinä on aika oleellinen osa TIO-koulutuksen filosofiaa. Sitä ei opetettu tunnilla, mutta se oli sisäänrakennettu. Tää TIO-puoli tekee sen mitä klassikot ja ja media ei voi tehdä, että ihmiset on hirveän konkreettisesti läsnä toiselle ja molemmat tietää sen ja kunnioittaa sitä. Olen yrittänyt selittää koulukokemusta vähin erin ja palaan leikkiin yhä uudestaan. Meidän koulu oli leikkikoulu. Ja sen takia että mä sain aikuisena mahdollisuuden leikkiä monta vuotta, yhdistellä asioita ja ihmetellä, mä olen vähän isompi ja viisaampi ja onnellisempi ihminen.

N: Jos leikin tervehdyttävää voimaa ei ymmärrä, se pelottaa; aikuiset leikkii vaan siksi, että se tekee hyvää. Leikki ei ole pelleilyä...

NINA RINKINEN TIO 2005, JUUSO KEKKONEN TIO 2007

2.4. Devising – jaettu tekijyys teatterityössä

RESEPTEJÄ DEVISING-KOKKAUKSEEN

OTA:
päivän lehti
LISÄÄ:
opetussuunnitelma
KYSY:
miten ne kohtaavat
KÄYTÄ:
kabareemuotoa
(laulu, tanssi, runous)

OTA: ajankohtainen yhteis-
kunnallinen aihe, joka
koskettaa sinua
LISÄÄ: kysymys "vapaasta
vallinnasta" / valinnanva-
paudesta
SEKOITA: siirtymärituaali-
toiminnalliseen muotoon
LAADI: esitys

KOMBINAATIOITA:

Yhdistä materiaaleja, muotoja ja analyysiä
(toiminnallinen dramaturgia)

OTA:
ryhmä ihmisiä;
ala ihmetellä, haastatella,
tutkia
- dokumentteja
- toiveunia, painajaisia
- sankareita
- pyhimyksiä
- paholaisia
- paratiiseja
- uhreja
ja rakenna esitys, jossa
pyhiinvaellusmatka tai
luomiskertomus
on metaforana

OTA:
klassikko
KÄYTÄ: tarinateatteria
löytääksesi sen tarinan
suhteessa tekijöihin /
aikaan (metatarina)
KÄYTÄ: päiväkirjoja,
puheluja, rukouksia,
unia saadaksesi esiin
henkilöiden toiminnalli-
set motiivit
KÄYTÄ: oikeudenkäyn-
timetaforaa löytääksesi
eettiset näkökulmat,
rakenna alkaisrituaali
löytääksesi allegorian tai
anna tekijälle luojaan vaiuu-
det tehdä uusi maailma
löytääksesi viestin/sanoman

TIO-KOULUTUKSEN TEATTERIN
JA SOVELTAVAN TAITEEN
RAJAPINNALLA OPEROIVA
DEVISING- KONSEPTI ESITELTIIN
ENSI KERRAN DARTINGTONIN
KANSAINVÄLISESSÄ
TEATTERISEMINAARISSA,
JONKA TAVOITTEENA OLI
LUODA NOTAATIOMALLEJA
UUDEN ESITYSTAITEEN
KÄSIKIRJOITAMISEEN.

LÄHTÖKOHTIA DEVISING- TEATTERITYÖLLE

Kysymys, aihe, tarkoitus, prosessi
- dramaturgisen rakenteen pohjana
↔ aiheensa näköinen dramaturgia

MALLINNOS (2000)
KOKOAA NIITÄ IMPULSSEJA,
JOIDEN KANSSA
SOVELTAVAN TEATTERIN
JA TEATTERITAITEEN
STRATEGIOITA
YHDISTELEVÄSSÄ
TIO-KOULUTUKSESSA
TYÖSKENNELTIIN.

Euroopassa hierarkioita purkamassa

" A central reason for the large number of companies devising theatre in the 1970s was the strong desire to work in artistically democratic way. The "collective" grew out of a socio-political climate that emphasized democracy. — Devised theatre work is a response and a reaction to the playwright-director relationship, to text-based theatre and to naturalism, and challenges the prevailing ideology of one person's text under on other persons direction. Devised theatre is concerned with the collective creation of art. — Devised theatre can start from an infinite number of possibilities, such as an idea, image, concept, object, poem, peace of music or painting and the precise nature of the end product is unknown. It can be a large-scale community event with local participants, a participatory secondary theatre in education programme, a piece of reminiscence theatre for the elderly, or a performance piece exploring the notion of reality, fiction and contemporary culture..." (Alison Oddey: "Devised theatre" 1994, s. 3–9)

TIOjen tehtävät eri toimintakentillä edellyttivät notkeita monialaisesti sovellettavia työtapoja, kansainväliset esikuvat tulivat tutuiksi vasta myöhemmin Erasmus-yhteistyöhankkeessa. Stadian opetussuunnitelmassa devising kääntyi termiksi toiminnallinen dramaturgia. Sillä kuvattiin esityksen laatimista ryhmä-, aihe- ja paikallälähtöisesti, ilman valmista draamamuotoista käsikirjoitusta. Työtapa on TIOlaisen hybridiosaamisen samoin kuin postdraamallisen teatterityöskentelyn, avaininstrumentteja. Työtapojen ja niiden tuottamien kompositioiden kirjo on suuri ja nimetkin vaihtelevat, mutta yhteistä prosesseille on valmiin (draama)käsikirjoituksen puuttuminen esityksen lähtökohtana sekä jaettu, yhteistoiminnallinen kirjoittaminen, erilaisista impulsseista ja materiaaleista.

Kun 1990-luvun puolenvälin jälkeen tuoreet teatteri-ilmaisun ohjaajakoulutukset Helsingissä ja Turussa kutsuttiin mukaan kansainväliseen uusia teatterin tekemisen strategioita tutkivaan European Module -yhteistyöhankkeeseen, tavoitteena oli kartoittaa eri eurooppalaisten teatterioppilaitosten devising-käytäntöjä. Erityisenä kiinnostuksen kohteena draaman jälkeisessä teatterissa oli sillä erää devising-menetelmin syntyvien käsikirjoitusten notaatio: miten notatoida kirjallisenperusdraaman ilmiästä täysin poikkeavia uusia moninaisia

esitysmuotoja. Niissä perinteinen tekstillinen teatteridiologi oli vähäistä ja monet muut yhteistoiminnallisesti tuotetut performatiiviset ainekset hallitsevia. Teos- ja tekijähierarkioita purkavassa postmodernissa taidekentässä kysymys teosten omistajuudesta ja tekijänoikeuksista on edelleen ratkaisematta. Suurta osaa nykyteatterin ylistetyistä moninäkökulmaisista, monimateriaalisista, monitekijäisistä, monialaisista, moniammatillisista, monimediaisista kompositioista ei ole lainattavissa näytelmäkirjastoista vaan esityspartituurit intertekstuaalisine aineksineen jäävät usein tekijäryhmän tai ohjaajan ainutkertaisiksi auteur-tuotteiksi.

Kolmivuotisen yhteiseurooppalaisen hankkeen diskurssi oli kuitenkin keskeisesti taiteellinen ja menetelmällinen, ja se tuotti, vaikka ei yhteistä opetusmoduulia, kuitenkin merkittävää tieto- ja asiantuntijavaihtoa. Yhtenä merkittävimmistä sivutuotteista voi pitää seminaareja tiiviisti seuranneen Hans-Thies Lehmanin teokseen "Draaman jälkeinen teatteri" sisältyviä aihetta sivuavia kirjauksia. Hanketta koordinoineen Dartington School of Artsin intresseissä oli nimetä ja vahvistaa uusia esitystrategioita perikirjallisen brittiläisen draamatradition vastapainoksi.

Devising-hankkeessa toisia maita kiinnosti devising esteettisenä, liikelähtöisenä tai dramaturgisena ominaisuutena, toisia teatteriprosessin uusintamisena, toisia työroolien kierrätyksenä ja menetelmällisenä soveltamisena eri toimintakentillä. Meitä suomalaisia teatteri-ilmaisun ohjaajakouluttajia kiinnostivat teatterin laaja-alaisen soveltamisen kannalta kaikki mainitut ulottuvuudet; tuntui, ettei kotimaiselta koulutuskentältä vuonna 1998 löytynyt vastaavaa hengenheimolaisuutta.

Soveltavan teatterin käsite oli parhaillaan, pioneerina Suomessa, kirjautumassa TIO-opetussuunnitelmaan, ja oli konkreettisia esimerkkejä, joilla avata eurooppalaisille kumppaneille devisingin käytäntöjä yhtenä prosessoivan teatterityön instrumenttina. Taiteen ja soveltavan teatterin menetelmiä yhdistelevä koulutussynteesi oli monessa suhteessa paitsi kansallisesti myös eurooppalaisesti alkuvuosinaan uniikki, vaikka Britanniasta toki löytyvät devisingin pioneerit mm. kouluihin suuntautuneiden TIE-esitysten avauksista. Innostus demokraattiseen työskentelytapaan oli suuri, muttei ongelmaton:

"What makes devising so special is the potential freedom or opportunity to move in a number of different directions through a collaborative work process, developing an original theatre product to be performed. It can produce more creative solutions than other forms of theatre, although this is fundamentally determined by group dynamics and interaction. However, there are some unclear boundaries within the subject of devised theatre. — Must devised theatre always be considered as group activity? — How do we define a devised play script in terms of authorship and ownership between a writer and the company? What is the value and relationship of process to product? What is the significance of the process in relation to accessibility and the creation of a performance?" (Oddey, s. 3–9)

Devisingin aitoustakuu – demokratian haasteet

Devising-menetelmiä hyödyntävän esityksellisen tutkielman ovat tehneet kaikki TIOT jossakin laajuudessa joko kouluissa, yhteisöissä, teatterihistorian oppimiskokonaisuudessa, ajankohtaisista yhteiskunnallisista teemoista, asukasdraamoissa, monialaisista asiakastilauksista, organisaatioiden, alueiden, ammattiryhmien kehittämishankkeissa, teatterien yleisötyössä, tutkimustulosten konkretisoinnissa.

Devisingin demokratian haasteet ovat tuttuja. ”Siitä ohjaajan manttelista haluaisin pyrkiä eroon, haluaisin oikeasti että ryhmä tekee. — Kun asioiden äärelle pysähtyy ja ajattelee ja maalaa omia kuviaan jutusta ja antaa mielipiteitään ja muut kertovat omia juttujaan, niin kyllä se ryhmän yhteinen kuva muodostuu. Ei tässä enää voi oikein sanoa että mistä nyt mitkään näyttämö- ja kuulokuvat ovat muodostuneet. Kenen päästä ne ovat lähtöisin? Kyllä tää on ryhmän omistuksessa tää juttu. Kun vaan osaisi jakaa valtaa, kuunnella ja pohtia kaikkien näkökulmat? Mistä löytyy siihen rauha ja kärsivällisyys?” (Koskelo Opinnäytetyö, Devisingin Suossa s. 11., 3.10. työpäiväkirja). Harjaantuminen devisingiin vaatii spesifejä valmiuksia eri työrooleissa. Esityksen tekijöille on ominaista, että he usein ovat hankkeessa monessa työroolissa: suunnittelevat, käsikirjoittavat, kollektiivisesti ohjaavat ja vielä esittävät teoksen sekä usein myös tuottavat ja lavastavat. Devisingin alkutaipaleeseen sisältyy paljon hierarkioiden purkamiseen liittyvää, itsetarkoituksellistakin yltiödemokratiaa – ja sen tuottamaa turhautumista ja kipeitä teatteriprosesseja.

”Joku tässä ryhmässä pelottaa ja aina jännitän ennen sen tapaamista ja päätä särkee sen jälkeen. Otan aika paljon painetta. Ajatus ei ole selvä, en tiedä mikä on aikataulu. Onko tässä työryhmälähtöisen jutun tekemisessä aina se ongelma ettei kukaan ota vastuuta — Vastuualueet kai jotenkin pitäisi selvittää, puhua auki” (Koskelo, Työpäiväkirja, s. 16)

Kansainväliset devising-kirjoitukset sivuavat vain harvoin näitä ongelmia, mikä johtunee siitä, että produktioissa lopulta yhä useammin on päädytty rajattuun demokratiaan ja/tai sovittu eri tavoin tapahtuvasta työnjaosta. Useimmiten käytetyssä mallissa alkuvaihe, bruttomateriaalin kokoaminen eri työtavoin, on kollektiivinen. Sen jälkeen saattavat dramaturgisen kokoamisen roolin ottaa joku/jotkut ja ohjaaja saattaa astua tehtävänsä myöhemmässä vaiheessa. Joskus jollekulle ryhmästä sälyttyy vastuuta, muttei valtaa. Ohjaaja saattaa myös olla roolissaan alusta pitäen, jolloin hänen vastuullaan on ryhmää osallistava ohjaus, suunnittelu ja toteutus siten, että osallistujien maailmat, näkemykset ja kokemukset tulevat esityksessä näkyviksi. Joskus työnjakoon päädytään umpikujan, joskus tunnistamattomien motiivien tunnistamisen kautta.

”Tää proggis on ollut mulle tapa oppia uutta tekemisen tapaa ja luopumista omasta kontrollin tarpeesta. Välillä on ahdistanut se hahmottomuus ja hajanaisuus, että myö ei oikein tiijetä mihin suuntaan myö ollaan menossa. Oon tottunu semmoseen rakennetumpaan tekemiseen. Mutta mä oon sitä mieltä, että myö ei koskaan ois tämmöstä tulosta saatu aikaseks erilaisella työmetodilla. Tää kaikki hajanaisuus mitä on ollut, kaikki keskeneräisyys ja kaikki ne riidat ja muut on tavallaan tullut tilauksesta. Kaikella on ollut oma paikkansa ja oma merkityksensä...” (Koskelo, prosessipalaute s. 39)

Punavuori in my glass:

1. **Albertin kulma:** Albertinkadun ja Merimiehenkadun kulma
2. **Merimiespub:** Merimiehenkatu 27
3. **Blackdoor:** Iso Roobertinkatu 1
4. **Beatroot:** Iso Roobertinkatu 10
5. **Swengi:** Iso Roobertinkatu 10
6. **Belly:** Uudenmaankatu 16
7. **Inferno:** Annankatu 10
8. **We got Beef:** Iso Roobertinkatu 26
9. **Lost and Found:** Annankatu 6

KORTTELI JA KARTTA
DEVISINGIN ESITYKSEN
KOKOAVANA
DRAMATURGISENA
FORMAATTINA

X-sukupolvi: Karolina Eklund, Petra Haapio, Jussi Hartikainen, Petri Jalava, Serafina Julkunen, Elina Izarra Ollikainen, Sanna Mäkelä, Timo Mäkyinen ja Maija Rämä

Lost and Found in Punavuori-työryhmä: Marja Louhija, Hannu Raatikainen, Marja Silde, Maija Louhio ja Päivi Ketonen sekä X-sukupolvi

Siivoojan käsikirjoitus ja ohjaus: Hannu Raatikainen

Valosuunnittelu: Mirva Jantunen

Valo- ja ääniajot: Kristian Ekholm, Mirva Jantunen ja Henrik Linqvist

X-sukupolvi esittäytyy – ääninauha: Hannu Hauta-aho

Punavuori-aiheinen näyttelyripustus: kuvat: Simo ja Eeva Rista: Stadin taivaan alla, Helsingin kaupunginmuseo/Signe Brander

Kirjalliset lähteet:

von Goethe, J.W, 1934. Faust

Harvey, David. Uusliberalismin lyhyt historia. Tampere. vastapaino 2008.

Helsingin Sanomat 9.3.2008. Ilkka Malmberg: Erakko Iso-Roballa

Salasuo, Mikko. Atomisoitunut sukupolvi. 2006

Lähteiden pohjalta tekstit muokannut Punavuori-työryhmä

Esityksessä käytetty musiikki: Kaj Chydenius: Ei puolikasta; Freukkarit: Särkynytsydämiset; The Knife: Heartbeats; Maija Vilkkumaa: Satumaa-tango;

Justin Hinds: War Time; Mokoma: Hiljaisuuden julistaja; Pariisin kevät: Meteoriiitti; Madonna: Deeper and Deeper; Justin Timberlake: Sexy Back

Kiitämme: Pääluottamusmies Erkki Mikkonen Wärtsilän telakalta, professori Timo Sneck, Martti Penttinen, Pääluottamusmies Mikko Mielonen, Pääekonomisti Timo Tyrväinen, Veikko Tiainen, Betania-talon asukaskahvila ja sosiaalikeskus, Riitta

Esityskokonaisuus on Stadian Esittävän taiteen koulutusohjelman ja Teatteri Venusen yhteistyö, jossa Teatteri Venus vastaa viikon 19 ulko-osuudesta.

Dramaturgiset säiliöt – irti draamasta, kohti kompositioita

Miten moneudesta voi rakentaa esityksellistä ykseyttä, ryhmälähtöisen dramaturgian strategioita. Stadiassa lanseerattiin kysymyksensä tai aiheensa näköinen dramaturgia moneutta kokoamassa, työkaluina lainatut formaatit, erilaisia sisällöllisiä vastaavuuksia ja vastakkaisuuksia hyödyntävät dramaturgiset rakenteet.

Devisingin TIO-mallinnos laadittiin alun perin englanninkielisenä hankkeen yhteisseminaaria varten 2000-vuoden vaihteessa kuvaamaan TIO-koulutuksen silloista devising-konseptia. Näkökulma on vahvasti dramaturginen, mutta toimii osaltaan myös kuvauksena TIO-koulutuksen rajapintaluonteesta sen teatteri-osaamisten ja eri strategioiden kohtaamisissa.

Draaman jälkeisen teatterin käsikirjoittaminen ei voi olla pelkkää kirjoituspöytätyötä, vaan se on paljolti TIO-esityksistäkin tuttua toiminnalla kirjoittamista. Lehmanin kuvaamat draaman jälkeisen teatterin esitysmuodot, kuten seremoniat, rituaalit, myyttiset tapahtumarakenteet, messut, kartat ja vaellukset, kulttitoiminta, autenttisen arjen pyhyden esiin nostaminen, ilmiöiden tunnistamisen leikki, pelit, toisin näkeminen ja maisemallisuus syntyvät usein devisingin eri muunnelmia hyödyntäen. Devising on ollut osaltaan luomassa postdraamallista teatteria, joka on runsas taidemuotojen kosmos. Siinä yhdistellään teatteria, happeningiä, performanssia, maalaustaidetta, veistotaidetta, objekti- ja tilataidetta, tanssia, teoreettisia tekstejä, runollisia kirjoituksia ja manifesteja. Draaman korvaa seremoniallinen muoto, juhla, mysteeri, metamorfoosit. Se sisältää näyttämön kuvarunoutta, tableaumaisia asetelmia. Ihmeitä tapahtuu, nuket vaihtavat osia elävien ruumiiden kanssa, ihminen käy dialogia esineiden kanssa, gestiset hahmot palauttavat draaman takaisin kielettömiin näyttämöllisiin tapahtumiin... (Lehman s. 133–136).

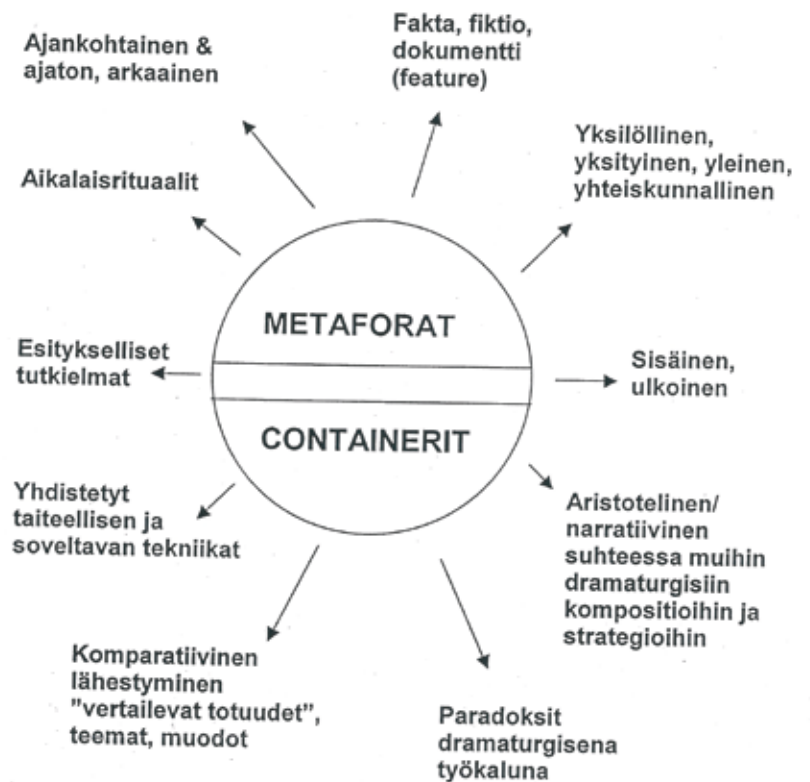
Devised theatre -menetelmäkokonaisuus TIO-koulutuksessa ja sen ymmärrys ammentavat sekä soveltavan teatterin että klassisen teatterityön eri traditioista. Prosessidraaman eri työkalut, erityisesti draamatarinat, joissa aikalaismateriaalia tarkastellaan vaikkapa satuformaatin lävitse, edistävät ymmärrystä monia kokemuksia ja näkemyksiä kokoavien dramaturgisten säiliöiden elämyksellisestä käytöstä. Prosessidraaman työkalut soveltuvat muunneltuihin yhteistoiminnallisen taideteoksen valmistamiseen kuin osallistavaan työskentelyyn.

Edellinen mallinnoksen hengessä: ”Lähtökohtia Devising-työlle” devising-prosessi voi lähteä liikkeelle joko ulkopuolisen tilaajan tai vaikkapa teatteriryhmän omasta taiteellisesta tai temaattisesta intressistä tai työn funktiosta. Mallinnos ehdottaa, että devisingin konteksti ja funktio synnyttävät aiheensa, ryhmänsä, alueensa ja tarkoituksensa näköistä estetiikkaa rinnastamalla tai törmäyttämällä.

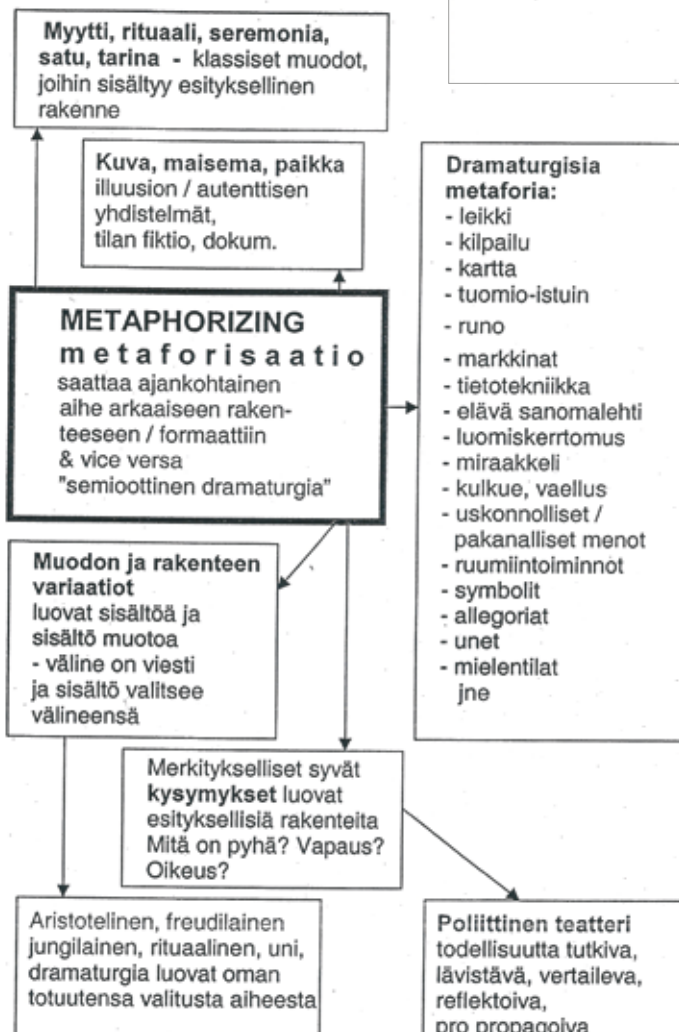
Devising-työskentelyn strategioina mallinnos nimeää rakennuspuita, joissa tutkitaan draaman ulkopuolelta lainattujen formaattien sovellettavuutta esitysdramaturgiassa. Näkökulmia ja aineksia kokovina formaatteina tarjotaan maisemaa, myyttiä, rituaalia, seremoniaa sekä niin kutsuttuja lainattuja allegorisia rakenteita, kuten pelit, leikit, mediaformatit, valikot, vaellukset, elävät sanomalehdet, kartat, unet jne. Nämä ja paljon muuta löytyvätkin sitten draaman jälkeisen teatterin ja performanssin arsenalista. Tässä TIO-konseptissa yksi avainyhdistelmä oli korkean ja matalan, ajattoman ja ajankohtaisen sisäkkäisyys esteettisesti ja sisällöllisesti ja havainto, että muoto luo sisältöä ja toisinpäin. Lopputulos voi operoida vaikuttavasti intertekstuaalisilla analogioilla tai törmäytyksillä, se voi leikkiä tai tyyllitellä. Sisällön ja muodon inkongruenssi luo postmoderniin tapaan kiinnostavia kombinaatioita, joissa moneus on saatavissa yhdeksi esitykselliseksi kokonaisuudeksi. Fragmentaarinen yhdessä koettu ”kaos” tai ”virta”, ”taistelu” tai ”maisema”, ”matsi” tai ”markkinat”, ”myrsky” tai ”menu” on esityspartituuriksi piirrettävissä oleva rakenne siinä missä lineaaritarina tai sankarin matkakin.

DEVISINGTYÖN MAISEMASSA KOHTAAVAT FAKTA JA FIKTIO, YKSITYINEN JA YLEINEN, ARKAAINEN JA AJANKOHTAINEN, TUTKIMUS JA ELÄMYS, SISÄINEN JA ULKOINEN, -AIKALAISSPARADOKSIEEN SYNNYTTÄMÄSSÄ MAISEMASSA.

DEVISING-TYÖN MAISEMA

DEVISING-PROSESS

DEVISING -
 METAFORISAATIO
 -MALLINNOSSA PYRKI
 SANOITTAMAAN
 VAIHTOEHTOJA
 KOKOAVIKSI
 DRAMATURGISIKSI
 SÄILIÖIKSI.

SAMU

”Ensimmäisessä Menuteatteriesityksessä kohtasivat uuden dramaturgian peruskäsitteet Devising-ravintolan dramaturgiassa kehityksessä.

Siellä kokeelliset kokkimme valmistivat ravintolamme kuuluisassa avokeittiössä tunteisiin vetoavat draamaherkut. Ravintolan annosten keskeisin raaka-aine ovat Hotisen tekstit ja ne tarjotaan uuden dramaturgian ihmettelevän ja performatiivisen lukemisen suunnassa. Esityksessä hyödynnetään kiehtovaa ja kysymyksiä herättävää, postmodernia estetiikkaa. Mikäli setelit riittävät voi listalta tilata esimerkiksi: ”Aristoteleen traagista kevättrullaa” (Alku-Keskikohta ja Loppu) ”hot-hottina, härskinä tai taiteellisena” tai ”Hotisen miedohkoa munasalaattia” (Hämmästely ja Väärinymmärtminen)” mietona, energisenä tai spontaanina”. Tarjolla on ”Toukolan tofua, sieniä ja bambunversoja” (Kommunikaatio, häiriö tai hiljaisuus) ”mietona tekotaiteellisena tai hahmo-metodikkaana.” Jälkiruoaksi saattoi valita vaikkapa ”Samun namun” (Neljä fronesiksessa friteerattua fragmenttia), mietona, spontaanina tai tekotaiteellisena.

Käsitteet kuulemma avautuivat tapahtumallisessa esityksessä; ensimmäisessä Menuteatterissa oli tehokasta juuri muodon ja sisällön inkongruenssi, kahden maailman ja käsitteistön törmäys. Olen tehnyt sitten koulun jälkeen sata keikkaa Menu-teatterilla, sain startup-rahaakin sen sovellusten toteuttamista varten. On ollut Hoassia, ministereitä, Keksintösäätiötä, Huoneistokeskusta ja Nordeaa (jossa seteleihin painettiin ao. johtajien kuvat). Se on hyvä formaatti, mutta sitä on vaikea sanoittaa, millä käsitteistöllä sen milloinkin myy, joutuu seikkaperäisesti kuvailemaan. Teatteriväelle kun kertoo sen intertekstuaalisen idean, ne alkaa nauraa kolmen minuutin päästä. Niille ei ole hankala että se on tommoisessa rajapinnassa, firmoissa taas ei tajuta millä tavoin asia ja viihde tässä liittyvät yhteen. Pikkujouluhupailuksi ottaisivat, muttei koulutukseen. Menuteatteri on endorfiiniritrippi ja tuplarampinrikkoutuminen, mutta sen esityksiin en koskaan ehdi näyttelijänä valmistautumaan, kun on ollu niin paljon organisoitavaa. Mutta TIO ei anna periksi, tarttee tehdä se mikä on tehtävä.

Sitä paitsi oman elämän narratiivissa se on yksi semmoinen elämänlinja, jossa voi kokea luomisen iloa ja tyydytystä. Olin ennen koulun alkua näyttelemässä Oulun Kaupunginteatterissa ja opiskelijana korjaus- ja miljöösuunnittelijan koulutuksessa. Siihen sisältyi tapahtumasuunnittelua, projektinvetäjän tehtäviä, ohjaamista, yleisön osallistamista, satojen opiskelijoiden ja opettajien johtamista, tilan, valosuunnittelun, tornien, labyrinttien rakentamista. Loin maailman, jolla oli vahva filosofinen pohja keskiajan kehityksessä, ja elämäksellinen oppiminen tavoitteena: asiakkaat sai olla oppipoikia, kuin draamatyöpajassa, niille annettiin rooli. Se oli täydellinen TIO-projekti.

Näyttelijäntyö on ollut unelma, mutta tykkään luoda ja tuottaa. Olin yleisötyön johtamisen koulutuksessakin Ahaa-teatterin aikoina. Mulla oli siellä semmoinen idea etkoista ja jatkoista, että miten niissä koululaiset sais enemmän esityksestä irti. Se ei sitten toteutunut, mulla ei ollu mitään aikaresursseja siihen, jäin haaveeksi mun päähän. Mitä organisaatio tekee kouluissa, vois syventää kutakin oppiainetta. Yksi syy miksei on, että näyttelijöillä ei ole työvälineitä, tietotaito ja ymmärrys puuttuu. Ja perustehtävän kanssa näyttelijät on jo niin kuormitettuja. Se on rasittava se työ, Ahaassa on suuri vaihtuvuus, roudaus rankkaa. Mulle kiertäminen sopi, olin kiertuevastaava ja kiertue-esimies ja ajoin kuorma-autoa. Se oli huikea kokemus, suosittelen sitä kaikille ihmisille. ”Toinen vasemmalta” -esitys, jossa mulla oli elämäni rooli, meni 169 kertaa, Tatu ja Patu 149 kertaa. Ahaan jälkeen ei mikään tunnu miltään, siis positiivisessa mielessä. Esimerkiksi jos on kaks esitystä päivässä, muttei siirtymistä ja roudausta siihen päälle. Mä tykkäsin olla siellä, mutta sitten syntyi lapsi ja halusin olla hänen kanssaan...

Mun itsetunto ei rakennu pelkästään näyttelijyydestä, Ahaa oli tärkeä ja kokemus onnistumisen edellytyksistä urheilussa. Amerikkalainen jalkapallo oli kohti suurinta vaaraa, pelkoa, fyysistä uupumusta, sekin on askel ammattiin, lavalakin altistan itseni epäonnistumiseen ja hylkäykseen...

Mun juureni ovat laajalla, oon muuttanut paljon ja laaja-alaisuus on myös identiteetissä. Haen kuka mä oon ja koen olevani kokonainen silloin kun mä luon. Ihmisten kanssa, joiden kans pallo lentää...”

SAMU STENBERG, TIO 2006 (KÄSIOHJELMA/HAASTATTELU)

ALKUPALAT

Vanhankaupunginlahden haineväkeitto 'Ei vastauksia vaan kysymyksiä'	350 T H,E,T,SP
Aristoteleen traaginen kevätrulla 'Alku - keski kohta - loppu'	425 T HM,HT
Hotisen miedohko munasalaatti 'Hämmästely ja väärinymmärtäminen'	300 T M,E,T,SP

WOKIT

Kumpulan tulinen härkä 'Tärkeintä opetuksessa'	725 T HHH,E,T
Arabianrannan hapanimelä ahven 'Poissaolo, passiivisuus ja nolointensiteetti'	650 T H,HH,E,T
Tavia Chezuen 'Sanotun ja näytetyn ero - Kuulium ja nähdyin ero'	575 T H,HE
Toukolan tofua, sienä ja bambunversoja 'Kommunikaatio, häiriö ja hijaisuus'	550 T M,HH,T

LISUKKEET

Talon leipä 'Polylogi'	200 T M-HHH, HM, T
Nuudeli tai jasminiriisi 'Fronesis'	200 T M-HHH, HM, T

JÄLKIRUOAT

Artun torttu 'Esitys on generaattori.'	325 T M, HM, TT
Samun namu	350 T M, HM, TT

JUOMAT

Kivikon lähdevesi 'Ei sääntöjä'	225 T M,E,TT
Steissin snapsi 'Aforistinen ärsyke'	250 T M,E,TT
Tsing Tao - kiinalainen riisilolot 'Kommunikaation lähde'	350 T HM,TT
Talon viini 'Esittämisen tavat'	400 T M,E,HL,SP

MAUSTEET

Chili 'Pelko'	100 T H-HHH,E
Soija 'Sääli'	100 T H-HHH,E
Hapanimelä 'Huumori'	200 T H-HHH,E

ASIAKASKONTAKTI JA MAUSTEISUUS

M	=	Mieto
H	=	Hot
HH	=	Hot - Hot
HHH	=	Hot - Hot - Hotinen

TILATTAVAN ANNOKSEN LAATUJA

HM	=	Hahmometodikas
E	=	Enemmän

Teatterisalissa 28.11.2002

WOK AROUND THE CLOCK'

Devising ravintola 'Wok Around the Clock' kutsuu sinut ja ystäväsi viettämään ikimuistoista torstaita. Kokeelliset kokkimme valmistavat ravintolamme kuuluisassa avokeittiössä teille tunteisiin vetoavat draamaherkut.

TUTKO:mme kirjalliset lähtökohdat

Ravintolamme annosten keskeisin raaka-aine on Hotisen teksti Heta Reitalan ja Timo Heinosen toimittamasta kirjasta 'Dramaturgioita'. Tekstissään Hotinen etsii: "uutta dramaturgiaa ihmettelevän ja performatiivisen lukemisen suunnista."

Lisäksi innoitetta antoivat mm.
Juhani Tamminen: *Aurinkokuningas*
Tommy Hellsten: *Elämän paradoksit sekä Internet ja Copy Paste*

Keskeinen filosofiamme

"Ainoa sääntö, ei sääntöjä"

Estetiikasta

Kiehtova ja kysymyksiä herättävä, postmodernia estetiikkaa hyödyntävä.

Dramaturgiasta

Mielestämme dramaturgiamme suola on se että katsoja itse löytää "avaimen" esitykseen. Dramaturgia on osa yllätystä, emme halua paljastaa sitä etukäteen. No okei menudramaturgiahan tämä on.

tervetuloa toivoopi,
Samut Stenberg & Loijas

"WOK AROUND THE CLOCK"
KUTSUI NAUTTIMAAN UUDEN
DRAMATURGIAN KÄSITTEITÄ,
PALANPAINIKKEINA.
NE AVAUTUIVAT
WOKKI-METAFORALLA
ESITYKSELISESSÄ
TUTKIELMASSA. SAMU
STENBERG KEHITTELI
MALLISTA MYÖHEMMIN
MONIAALLE SOVELLETTAVAN
MENU-TEATTERIKONSEPTIN.

Onko moneus toiseutta – omistajuus ja vapauden paradoksit

Kun devising-esitykset enenevässä määrin seikkailivat autenttisilla paikoilla, erityisen harjaannuttamisen kohteeksi vuosien varrella nousivat autenttisen todellisuuden havainnoimisen ja performatiivisen käsittelyn strategiat. Teatteritekstin kuvittamisesta irtautunut devising-työskentely tavallaan myös harjaannuttaa, näkemään, määrittelemään ja kunnioittamaan ”vastakohtaisia traditioita”, esim. klassisen teatterin fokusoituneita draamatekstejä ja syventyvää tekstianalyttistä työskentelyä. Osanakin teatterintekijän työhistoriaa se tuulettaa ja rikastaa työkäytäntöjä, harjaannuttaa oman näkemyksen esiintuomisen ja muiden kuulemiseen ja yhteistoiminnalliseen ratkaisukeskeiseen työskentelyyn.

Devising heijastaa teatterin tekijyyden muuttumista, johon liittyy paljon avoimia kysymyksiä. Onko moneus edelleen toiseutta tekijyyden ja omistajuuden määrittämisessä? Miten moneudesta rakennetaan esityksellinen ykseys? Voiko teos koostua monesta teoksesta, olla prosessi, kurkistuksia ja maisemia erilaisiin kokemuksiin ja näkemyksiin? Onko osakäsikirjoittaja käsikirjoittamisen ammattilainen, onko kollektiivinen ohjaus ohjaus, miten se todennetaan ja arvioidaan? Onko moniroolisuus teatterityössä harrastelijamaisuutta? Onko monialaisuus ja moniammatillisuus ei-taiteellinen hankkeen tunnusmerkki? Miten notatoidaan ja korvataan monimateriaalinen, monimediainen esitys? Miksi korvamerkitty, originaaliksi todistettava fiktio tekijänoikeudellisesti on aina yhteisteosta arvokkaampi? Miten monitekijäisen intertekstuaalisen dramaturgian voisi tekijänoikeudellisesti legitimoida? Antaisiko nykyteatteri aiheutta ammatinkuvien, rajojen ja taiteen korvauskelpoisten kvaliteettien uudelleenmäärittelyyn? Miten taiteilijana tehdä ulkopuolelta annettu tilaus omaksi, tekijöiden yhteiseksi? Jos runsautta ja yllätyksiä ei voi estää, miten teatteri voi auttaa elämään niiden kanssa?

DANCEMOB – HELSINGIN
JUHLAVUODEN KUNNIAKSI TIOT
OSALLISTUIVAT HELSINKI TANSSII
TAPAHTUMAAN METSÄLINTU
PAHKINIIN OHJAUKSESSA

Teatteritekstin kuvittamisesta irtautunut devising-työskentely tavallaan myös harjaannuttaa, näkemään, määrittelemään ja kunnioittamaan "vastakohtaisia traditioita", esim. klassisen teatterin fokuoituneita draamatekstejä ja syventyvää tekstianalyttistä työskentelyä.

2.5. Nörtit kohtaavat hörhöt – tutkiva teatteri

Draamallisen tutkimuksen sykli – toiminta, totuus ja tulkinta

Tutkiva elementti sisältyy eri asteisesti kaikkeen soveltavan teatterin toimintaan. Kuitenkin TIO-koulutuksessa sillä oli taiteen kentässä oma erityinen sisältönsä ja merkityksensä oppimisen keskiössä. 2005 vuoteen mennessä koulutusohjemaan oli kehittänyt ja kirjannut oman tutkivan teatterin TIO-konseptin. Toiminta, jossa teatteri ei tutki vain omaa olemustaan taidekentässä, vaan on monialaisen tutkimuksen instrumenttina, kehittyi TIO-koulutuksessa jo alusta alkaen opetukseen integroituna juonteena ja hankkeistui konseptiksi 2000-luvun alkuvuosina. Teatterin hybridiopintojen hyödynnettävyys tutkivan teatterin instrumenttina konkretisoituu DRAMA-hankkeen menetelmäkiteytyksessä. Siinä teatteri oli teknologian käyttäjätarpeiden tutkimuksen välineenä. Kohderyhmäksi valikoituivat erilaiset eläköityvät ”kutsumustyöntekijät”, kuten sairaanhoitajat, seurakuntatyöntekijät, opettajat ja poliisit. Metodisesti vertailevassa hankkeessa tutkittiin, mitä lisäarvoa draamallisten tutkimusmenetelmien soveltaminen toisi käyttäjakeskeiseen tuotekonseptisuunnitteluun etnografisten tutkimusmenetelmien rinnalla. Näyttäytyisikö totuus erilaisena eri viehein kalastettuna?

Teknologia-alan ennakkoluulottoman mukaantulon motiivit olivat tietysti humanismin lomassa pragmaattiset: tuotteiden käyttäjätarpeiden hahmottamisen onnistuminen mitataan rahassa ja eläköityvät ihmiset nähtiin paitsi ikärakennemuutoksen tuomana ongelmien suurryhmänä myös hyvänä potentiaalisena kuluttajaryhmänä. Oli siis tärkeää saada ”ihmisen ääni ja todelliset tarpeet” kuulumaan teknologia-alan tuotekehittäjissä. Tuolloiselle Stadialle tietysti oli elintärkeää laajentaa ja kokeilla soveltavan teatterin menetelmiä eri kentillä, korkeatasoisessa monialaisessa tutkimusyhteisössä. DRAMA-hankkeen vaatima osaaminen edellytti hyvää ymmärrystä soveltavasta teatterista, joten siihen valikoitui edistyneitä opiskelijoita. Hanke toteutui käytännössä valmistumassa olevien tai juuri valmistuneiden taitavien TIOjen voimin, he toimivat monipolvisessa hankkeessa sekä toiminnallisina että kirjoittavina tutkijoina.

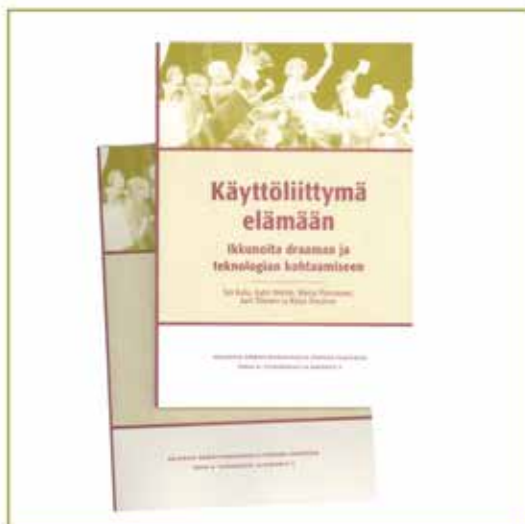
Nörtit ja hörhöt kokoontuivat ennen rahoitus-hakuerroksia yhteistyötä valmisteleviin Teknillisen korkeakoulun, Taideteollisen korkeakoulun Medialabin ja TIO-opiskelijoiden draamatyöpajoihin. Niissä kokeuksellisesti luotiin pohjaa sille, mitä draama voi olla keskustelun ja tutkimisen välineenä. Näilläkin eväillä valmistautuneina oltiin kuitenkin lähdössä seikkailuun, joissa polku kahden eri alan, työkuulttuurin ja tutkivan käsitteistön välillä uhkasi kasvaa umpeen. Oli mm. ratkaistava eettisiä kysymyksiä: missä roolissa draaman olisi luontevaa olla, mitä sen keinoin saattoi tutkia? Vaihtoehtoja oli monia, mutta luontevinta tässä vaiheessa oli tutkia ihmisten, tutkittavien toiveita ja pelkoja (toiminnallisia motiiveja) eläköitymisen suhteen, elämisen kokemuksia yleisemmällä kuin laitetasolla. Onneksemme laiteinnovaatioita tai niiden draamallista simulointia ei tässä hankkeessa vielä ollut, vaan saimme paneutua teatterille ominaisempaan maastoon: tutkimaan, millaisin tunnoin ja odotuksin ihmiset olivat siirtymässä uuteen elämänvaiheeseen.

Draamametodeihin sisältyy luonnostaan tutkiva taso; jotkut ovat nimenneet prosessidraaman tutkivaksi teatteriksi. Tutkimuksen kohteet vaihtelevat teeman tai yhteisön tutkimisesta ryhmädynamiikan kartoittamiseen, mutta tutkiminen, kuuleminen ja tulosten peilaaminen on prosessidraaman ytimessä. Vuorovaikutteisessa draamassa katsoja-osallistuja voi eläytyä ihmisiin ja tilanteisiin, tutkia mahdollisia maailmoja ja ongelmien ratkaisuja, tuoda esiin vaihtoehtoisia tulevaisuusskenaarioita. Toiminnallisen tutkimuksen interaktiivisessa draamassa tutkittava on samalla toimija.

DRAMA-hankkeessa teatterin menetelmät olivat draamametodein tapahtuva tiedon keruu, tiedon jäsentäminen, tiedon esittäminen ja tutkittavien osallistaminen tiedon tuottamiseen. Pääinstrumenteiksi prosessin eri vaiheisiin valikoituivat tiedon keruuseen kohderyhmiltä tarinateatteri, foorumiteatteri ja tiedon jakamiseen ja jatkoprosessointiin draamatyöpajat.

HELSINGIN AMMATTIKORKEAKOULU STADIAN JULKAISUJA

SARJA A: TUTKIMUKSET JA RAPORTIT

Siri Kolu, Katri Mehto Merja Pennanen,
Jani Tihinen ja Raisa Vesänen

Käyttöliittymä elämään

Ikkunoita draaman ja
teknologian kohtaamiseen

Mitä tapahtuu, kun teknologianörtit ja teatterihorhot kohtaavat yhteisellä areenalla? Mitä ovat toiminnalliset draamamenetelmät, ja mitä ne voivat antaa käyttäjäkeskeiselle tuotekonseptisuunnittelulle?

Käyttöliittymä elämään – ikkunoita draaman ja teknologian kohtaamiseen –julkaisu perustuu Stadian esittävän taiteen, Helsinki Institute for Information Technologyn ja Teknillisen korkeakoulun yhteisseminaariin syksyllä 2002. Seminaari oli pilottijakso, jonka tarkoituksena oli soveltaa draaman työtapoja teknologian kehittämisalueille.

Kahden eri alan opiskelijoiden ja opettajien yhteisellä tutkimusmatkalla pohdittiin kokemuksellisuutta tiedon muotona ja käytettiin draamaa tutkimuksellisenä työkaluna. Julkaisuun on koottu draaman ja teknologian kohtaamiseen keskittyneen seminaarin toiminnalliset osiot ja aihealueet käytännönläheisine esimerkkeineen. Kirja tarjoaa peruspaketin draaman soveltamisesta eri elämänoilla.

Julkaisun tilaus ja myynti:

Julkaisun voi ostaa Helsingin Yliopistopainosta.

Hinta: 22 euroa + lähetyskulut

ISBN 952-5158-22-5

ISSN 1458-6169

Maksutavat: postiennakolla (yksityiset),
laskulla (yritykset ja yhteisöt)

Puh. (09) 7010 2363

Faksi (09) 7010 2374

Sähköposti: book@veikari.helsinki.fi

Verkkokauppa: www.stadia.fi/palvelut/julkaisuseminaari

Kirjallisesti: Yliopistopaino / Kustannus,

PL 4, 00014 Helsingin Yliopisto

Kateismyynti: Helsingin Yliopistopainon kirjamyymälä,

Vuorikatu 3 A, 00100 Helsinki

www.stadia.fi

STADIA
HELSINGIN AMMATTIKORKEAKOULU

KÄYTTÖLIITTYMÄ ELÄMÄÄN " -AKATEMIAHANKKEEN MONIALAISTA YHTEISTYÖTÄ HARJOITELTIIN NÖRTTIEN JA HÖRHÖJEN YHTEISISSÄ TEATTERILÄHTÖISISSÄ TYÖPAJOISSA, JAETTIIN TOIMINNALLISESTI KYSYMYKSIÄ JA KÄSITTEITÄ JA KOKEMUKSIA.

Draama tutkijana ja tutkimustuloksena - foorumi ja muita työkaluja

Työpajojen tuottamasta suuresta ja koskettavasta litteroidusta materiaalista työstettiin foorumiteatterikäsikirjoitus ”Satumaa”, jossa koottu tieto siivilöitiin eräänlaiseksi draamalliseksi tutkimustulokseksi – ja vietiin takaisin kohdeyhteisöille.

Taiteen hengen mukaisesti sen keinoin kalastettu tutkimustulos ei ole koskaan eksakti ja lopullinen: draamaprosessia voi kierrättää ja uudelleentulkita periaatteessa loputtomiin: interaktiivisten Satumaa-foorumiteatteriesitysten materiaali tarjosi taas tutkijoille uusia näkökulmia eläköityvien ihmisten odotuksista ja näkemyksistä, samoin kuin rinnalla etnografisesti laaditut ryhmähaastattelut ja kuvapäiväkirjatkin. Tutkimussuunnitelman mukaisesti veimme draamallisen tarkastelukäytännön materiaalin kokoamisen ja prosessoinnin myös sen tulosten tulkinnan työkaluksi.

Vaihe jossa koostunutta materiaalia tutkittiin ja luettiin ja analysoitiin etnografisin ja dramaturgin silmälasein oli jännittävä. Mitä poikkeavaa draamamenetelmät olivat tuottaneet jostakusta henkilöstä suhteessa esim. haastattelututkimukseen? Tieto on toki tulkinnanvaraista, mutta yksi punainen lanka oli nähtävissä. Draamallisissa live-tilanteissa, joissa yksilöä tarkastellaan yllättävissä kohtaamisissa ja tahattomissa reaktioissa suhteessa toisiin, tutkittavan kuva on usein ristiriitaisempi ja monisyisempi kuin haastattelutuloksissa, joissa haastateltava on ”turvassa”, verbaali oman totuutensa avaintodistaja. Voidaan ajatella, että draama vie lähemmäksi inhimillisen toiminnan ristiriitoja ja salaisuuksia, dynamiikkaa, josta tutkittava ei ehkä ole tietoinen.

Jännittävä oli myös dramaturgin luennan tutkimuksellinen työtapa ja sen tulos. Tutkittavien todellisuudesta voitiin siivilöidä erilaisia totuuksia erilaisin dramaturgisten silmälasien läpi. Kysyimme erilaisin rakentein eri kysymyksiä ”päähenkilöstä” eli haastattelutavasta ja teetimme litteroidusta bruttomateriaalista lineaariloogisia ja fragmentaarisis-maisemallisia versioita, sijoitimme hänet siirtymärituaaliin ja poliittiseen kollasiin, ja aina päähenkilöstä kääntyä näkyville erilainen, kiinnostava joskin spekulatiivinen puoli.

Taiteen luotettavuus tieteellisessä tutkimuksessa on tietysti suhteellinen eikä sen tuloksia voi ottaa kirjaimellisinä, enemmänkin suuntaa-antavina, osana ilmiöihin liittyvää monipuolista reflektiota. Lisäksi teatteritiedon esittämisen välineenä on väkevä media ja bruttomateriaalista siivilöitävää draamallista yhtälöä, kuten monesti taideteosta yleisemminkin, voidaan jo sinänsä pitää yhtenä tutkimustuloksena elämänilmiöistä.

DRAMA-tutkimus osoitti kuitenkin alustavasti, että tutkivalla teatterilla on käytettävyyttä ja tilasta monellakin elämänalueella. Erityisesti Helsingin yliopiston kaupunkimaantieteen laitos kiinnostui tutkivan teatterin mahdollisuuksista ja oli inspiroivana yhteistyökumppanina kahdessakin tutkimushankkeessa mm. ”Helsinki-Actsissa” ja ”Kansalaisnavigoinnissa, koulutusohjelman viimeisessä suuressa tutkimus- ja kehittämishankkeessa.

Tavoitteet

- saada ihmisen ääni ja todelliset tarpeet paremmin kuuluviin teknologia-alan tuotekehittäelyssä
- tarkastella draaman metodeja kuluttajatutkimuksen osaamisalueella olevien etnografisten menetelmien rinnalla ja kehittää uusia metodisia sovelluksia draaman toiminnallisten työtapojen pohjalta.
- laajentaa draamametodien sovellettavuusalueetta, etsiä uusia muotoja ja mahdollisuuksia alojenväliselle yhteistyölle

Draamametodit

- ★ tiedon keruun välineinä
- ★ tiedon jäsentämisen välineinä
- ★ tiedon esittämisen välineinä
- ★ osallistamisen välineinä

Tutkimuskysymys

Mehto 2005

- ★ millaista tietoa draamamenetelmät tuottavat?
- ★ miten tämä tieto eroaa etnografisista UCPCD – menetelmistä?
- ★ millaisia uusia sovelluksia voidaan luoda molempia yhdistelemällä?

Stadia / Katri Mehto 2005

JANI

“Huippukiinnostavat tutkimus- ja kehittämishankkeet Devising, Drama ja Kansalaisvavigointi on jumittaneet mut tänne.

Olen poikkeuksellinen TIO, suurin osa mun työuraa on ollut työskentely tässä oppilaitoksessa 2002 vuodesta alkaen. Huippukiinnostavat tutkimus- ja kehittämishankkeet Devising, Drama ja Kansalaisvavigointi on jumittaneet mut tänne. Ja sitten niihin liittyvä opetus, kuten draama yhteisössä, hyvien työparien kanssa. Drama-hankkeesta on syvästi jäänyt mulle tutkimisen teema ja millaista tietoa mikäkin draamatyökalu voi tuottaa. Olin mukana koko kaaren nörteistä ja hörhöistä Satumaa-foorumeihin, hieno ja opettavainen prosessi. Tämän tutkivan teatterin työtapojen systematisointi ja konseptualisointi olisivat tärkeitä, joinakin paketteina, institutionalisoida oma tekemisensä.

En muista kuinka mones opetussuunnitelma nyt on menossa, mutta muutos on itsessään laki. Nyt kuitenkin on hakusessa se entinen yhteiskunnallinen pohjavire, sellainen toimittajamainen. TIOille ei ole haitaksi tietää vähän kaikkea. Tein eduskuntavaalien kunniaksi draamaharjoitteita ajankoh-tasteatterin henkeen. Opiskelijoiden piti kaivaa tekstuaalista materiaalia ja kuvaa aiheestaan tai yhteisöstään ja jokaisen piti valita yhteiskunnallinen vaikuttaja. Muut oli kuvitteellinen puolue. Piti tehdä nelikenttä, jossa asenteena arvokonservatiivi, liberaali, valtionkontrolli tai individualismi. Tehtävä oli laatia ja esittää eduskunta-aloite, 10 käskyä uudelle puolueelle ja vaalipaneeli. Semmoinen legendaarinen draamallinen kahdentuminen. Tehtävä jakoi porukan täydellisesti, että palveleeko tää opsin sitä kohtaa: “...jossa opiskelija osaa soveltaa omat toimensa asiakkaan ja tilaajan tarpeisiin.” Siinä ei puhuta mitään yhteiskunnallisesta tilauksesta, asiakaspinoista vaan...

“Kaikki mitä mä talossa olen tehnyt, on juurikin sitä, mitä mä opiskeluaikoina ajattelin, että en ainakaan työkseni tuu tekemään... Kuvittelin itseäni kirjoituspöytäihmiseksi, en miksikään soveltavan teatterin opettajaksi enkä ainakaan näyttelijäksi. Opiskelujen lopulla huomasin, että olisin halunnut tehdä vielä enemmän esiintymistä tällöisen

tutkimuksellisen lajin kautta kuin kuin foorumiteatteri. Se laji ja polku löytyivät vasta “Satumaa”-esityksessä Drama-hankkeessa. Koulussa tutkimisen teema jäi hankkeista, palvelukseen asettumisen teema tuli monilta, mm. Hotiselta ja Yhteiskunnallisen Pensasteatteri Raatikaiselta, joka hehkutti foorumia myös. Foorumiteatterin liittyvä tarkkuus on hienoa, paljastava hiottava instrumentti. Se on näyttelijäntyön kuningaslaji, koska siinä sä vasta asetat itses alttiiksi. Olen rakastanu sitä hetkeä kun saan näytellä sen kanssa joka tulee katsomosta näyttelemään ehdottamaansa ratkaisua...

Olen kipuillu ammatti-identiteetin kanssa ikuisesti. Se että on lapsia ja pankin kanssa syvenevä suhde, mahtavat opiskelijat ja hienot Metropolian hankkeet on ohjannu mua pysymään Metropoliasa. Silloinkin kun multa kysyttiin koulutusohjelman lopettamispäätöksen aikoihin että “kun sä sairastut, haluaisitko, että sua hoitaa teatteri-ilmaisun ohjaaja vai sairaanhoitaja?” Sillon todella tuuletti päätä pesti Suomenlinnassa, jossa olen ollut keikkaoppaana ja draaman tekijänä vuodesta 1999. Virkistävää olla kesällä vaikka venäläisen upseerin hahmo, joka kaappaa draamaleikkissä lapset valtakunnan uusiksi kansalaisiksi, Oolannin sodan aikaan. Tai käydä läpi synkeyttä Kurja Viapori -rundilla. Siinä on vankeja, murhamiehiä ja eläimiin sekaantujia ja mä oon se elämyksellinen osuus...

Aika on semmoinen että monia asioita pitäs nyt tutkia, kaikin keinoin. Meillä on syvä yhteiskunnallinen murros. Ei ole taloudellisen kasvun notkaidusta vaan se on päättynyt. Nyt vaaditaan kaikkien tieteellisten ja taiteellisten voimien valjastamista tutkimaan ja toimimaan diskurssinvaihdon suuntaan. Tilaajaa miellytettäessä juostaan myötäkärvaan ja jää gäppi poliittisen toiminnan ja tuotteistetun soveltavan väliin. Meillä on semmoinen toimintakulttuuri, että jos taide ottaa kantaa politiikkaan, se on väkivaltaista ja negatiivista. Voitais lainata briteistä tai Ranskasta teatteriin hieno käsite “provocation” ja tarjota se aivoille alustukseksi, niin kuin esityksellinen karkki... Muuten täytyy sanoa, että I am not the one to to start the revolution, but if you take the lead, I’m the one to join...!”

JANI TIHINEN, TIO 2002

Vuorovaikutteisessa eli interaktiivisessa draamassa...

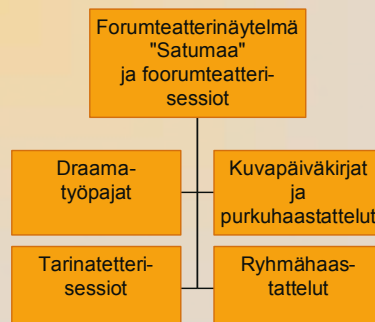
- ★ katsoja / osallistuja voi:
 - tutkia erilaisia mahdollisia maailmoja
 - ratkaista ongelmia
 - tuoda esiin vaihtoehtoisia skenaarioita
 - jakaa ja saada informaatiota jne.
- katsojasta tulee **toimija** joka tuottaa aktiivisesti itse materiaalia

DRAMAssa käytetyt interaktiiviset draamametodit

- ★ **tarinateatteri** (play-back theatre) – interaktiivinen, improvisaatioon ja intuitiivisuuteen perustuva
- ★ **draamatyöpajat** – osallistujien aktiiviseen fyysiseen toimintaan perustuva
- ★ **forum-teatteri** – ratkaisukeskeinen, interaktiivinen ja osin improvisaatioon perustuva

DRAMA materiaalin keruu

Mehto 2005

Stadia / Katri Mehto 2005

Esitykselliset tutkielmat – TIO tutkijapolun rasteilla

Tutkimus- ja kehittämishankkeet tapahtuivat teatteri-ilmaisun koulutuksessa lähes aina opetuksen integroituneina, ja niiden esiasteita löytyy tehtävinä monesta opintokokonaisuudesta. Fiktiivinen kaksoistodellisuus on draamaprosessien ominaisuus, jotta elämän tutkimiseen muodostuisi välttämätön etäännyttävä välimatka. Aikalaistodellisuudesta voi hahmottaa uusia piirteitä, kun katsoo sitä eläytyvien roolihenkilösilmälasiensa läpi.

Esityksellisiä tutkielmia on tehty niin teatterihistorian kuin yhteisöllisen ja pedagogisen oppimisen alueellakin, yhteisöissä, museoissa, kaupunginosissa, jotka tutkivien, ihmettelevien draamasilmälasiensa kautta jäsentyvät uudelleen. Itsestään selvien asioiden ihmettely, tuttujen asioiden saattaminen uuteen valoon, kysyminen on TIO-osajaan samoin kuin tutkijankin tärkeä voimavara. Se sisältyy strategiana moniin oppimistehäviin, samoin kuin valmius kohdata erilaisia asioiden uusien yhdistelmien ja tutkimuksen yllätystuloksia. Nämä ovat jo hämmentävästi läsnä TIO-identiteetissä, yhtä hyvin taakkoina kuin mahdollisuuksinakin.

Tutkiva työ on toteutunut TIO-koulutuksessa mikro- ja makrotasolla eri oppiaineiden rajapinnassa; näyttelijäntyötä saatettiin tutkia ja tulostaa esitykselliseksi tutkielmiksi, dramaturgin opinnoissa voitiin juhlia eri genrejen runsaan menun äärellä esityksessä. Esityksellisissä tutkielmissa aloitettiin teatterihistorian toiminnallisesta tutkimisesta, jossa luettu ja luennoitu tietoaaines ja draamakirjallisuus lihallistui aihetta palvelevaan esitykselliseen asuun. Opiskelijat valmistivat opetusmateriaalin toisiaan varten esityksellisinä tutkielminä, joissa kohtasivat tieto, perinne, aikalaisarki, tieto ja moraalit mm. seuraavin kysymyksenasetteluin:

Jonkin alueen historiaa, aikakauden olemusta, kulttuurihistoriaa, poliittista tai sosioekonomista historiaa tai yhteiskunnallisia vastakohtaisuuksia voitiin tutkia ja tulostaa esityksellisesti niin luokkahuoneessa, korttelidraamoina, alueellisina performansseina, paikallis- ja teemaesityksiä ja tai niihin liittyvinä prosessidraamoina ja niiden yhdistelminä. Alun perin opettajan asettamat tehtävät ja tilaukset muuntuivat ulkopuolisten tilaajien toimeksiannoiksi sosiaalitoimesta kaupunkitutkimukseen ja museopedagogiikasta EU-projekteihin.

ANNE RAUTIAISEN
TUTKIVA ESITYS
KALEVALASTA,
TUTVO 1996,
VALMISTETTU
KÖÖPENHAMINAN
EU-KULTTUURIPÄÄ-
KAUPUNKIFESTI-
VAALEILLE.

ORIGIN OF IRON - RAUDAN SYNTY

DRAMATURGI: By the group based on Finnish national epic, Kalevala
Työryhmä Kalevalan pohjautuen

DIRECTOR: Anne Rautiainen

CAST: Aino: Terhi Perälä
Kyllikki: Meri Rämölä
Märjatta: Liisa Schroderus
Louhi: Elna Latva
Wanderer/Vaeltaja: Marika Lamberg

LIGHTING DESIGNER: Janne Auvinen ja Marko Rissanen

SET-BUILDERS: Marika Lamberg

COSTUME DESIGN BY THE GROUP: Marika Lamberg, Marko Rissanen, Kalle Pyhäläinen, Elna Latva, Sanna Finnilä

COSTUMES: Työryhmä

SOUND: Camilla Sandström ja Maria Niskala

PHOTOGRAPHS AND GRAPHIS DESIGN: Marko Rissanen

COREOGRAPHY: Kristiina Haaga

PRODUCER: Suse Mäkinen

MASKS: Sanna Finnilä

VIDEO EDITING: Ari Ahtiluoma
Marko Mollo

DRAMATISOINTI:

OHIAUS:

ROOLESSA:

VALOT: LAVASTUKSEN SUUNNITTELU

LAVASTUKSEN TOTEUTUS: LAVASTUKSEN SUUNNITTELU

PUVUSTUKSEN SUUNNITTELU: PUVUSTUKSEN TOTEUTUS

ÄÄNET: VALOKUVAT

JULISTE JA KÄSIOHJELMA: KOREOGRAFIA

TUOTTAJA: MASKIT

VIDEON EDITOINTI:

THANKS/KIITÄMISE: Pieta Koskenniemi
Taina Fogra
Ilmo Pylvänäinen
Kyösti Kemppilä
Tiina Kajomaa
Pasi Lappalainen
Ari Ahlqvist
Mikko Jalkanen
Vars. Suomen Elokuvaakademia
Markku Taudenkari
Anne Hyvärinen
Turho

Mask used in the performance:
"Oma O'Kai" (1941 & "Drama" (1932)
by Hanna
recorded 1992, Oslo
1992 ECM Records
"Kalkkivanen pöytä" (1944)
by Aino ja Cumilla (1944)
from the collection "No Suvakissa"
1992 Fazer Records
"Oma Abasala A Un Revier"
by Pöytäkirja
recorded 1999/01, Berlin
1992 Mousu Collection Ltd. Paris
Film used:
"Nationalteatteri" (one minute excerpt)
by Hanna Linnanen

ESITYKSEN ON TUOTTANUT TURUN KAUPUNKI ARTIGENDA -96 FESTIVAALIA VARTEN
THE SHOW HAS BEEN PRODUCED BY THE CITY OF TURKU FOR ARTIGENDA-FESTIVAL '96 COPENHAGEN

Esitykselliset tutkielmat 1997 -tehtävänanto

1. Ensimmäiset ja viimeiset kiusaukset

Mikä on on pyhää suomalaisessa draamassa? Suomalaisuuden suuri linja shamanismista Paavo Ruotsalaiseen? Jumalakäsitys aikojen saatossa? Pakanallisuus ja kirkollinen perinne suomalaisen näytelmän kuvaamana? Aikamme alttarit? Vapahtajat?

2. Toivo, vastarinta, yhteisyys

Poliittinen/Yhteiskunnallinen teatteri Suomessa? Realismi, agit-prop-muu mikä? Miten maailmaa muutetaan /on yritetty muuttaa teatterilla vuosien saatossa? Poliittisen teatterin teemat ja lajityypit? Onko yksityinen poliittista? Yhteisöteatteri – onko sitä?

3. Totuus ja valhe, narrit ja naamiot

Suomalainen Commedia dell'Arte aikojen saatossa? Pantalone ja kumppanit ennen ja nyt? Mille Suomi on nauranut? Mistä erottaa farssin ja komedian, kuinka kumpikin kukkii suomalaisessa näytelmäkirjallisuudessa? Kansannäytelmien parhaista Koe-eläinpuistoon?

4. Suomi nousuun

Sotakorvausten ja Kekkonen Suomi matkalla onneen. Sodanjälkeisen sukupolven unelmat paremmasta elämästä? Hyvinvoinnin ja demokratian sietämätön keveys? Vapauden paradoksit suomalaisessa näytelmässä? Suomalainen perhedraama heijastamassa kansallista käsitystä hyvästä elämästä?

5. Runo ja arki?

Romantiikka suomalaisessa draamassa. Mystisen ja maagisen lumous? Tuntemattoman ja tuonpuoleisen kaipaus? Runollisen draaman edustajat Suomessa? Maaseutu /kaupunki haaveiden tyyssijana? Arjen runous?

6. Tänäpä kotona

Koti paratiisina ja helvettinä suomalaisessa näytelmässä? Henkinen koti? Suuri muutto ja juurten katkeaminen? Aate, seutu, kulttuuri, toinen ihminen ihmisen kotina? Kodittomuuden teema suomalaisessa näytelmässä?

MARJA LOUHIJA / ARKISTO

2.6. Korttelista koko maailmaan – yhteisöteatterin ulottuvuudet

*“As Brecht was to Marx in the area of political philosophy, so Augusto Boal has become to Freire in the arena of education. Brazilian pedagogue, Paulo Freire, in his seminal work *Pedagogy of the Oppressed* – explored the possibilities of learning as a way of transforming the lives of students in a process that depends upon the establishment of a genuine dialogue between student and teacher in which both parties undertake the role of both learner and teacher. Such a notion has much in common with idea around the facilitation of applied theatre processes that have been developed in recent years...”*

(S. 13, APPLIED THEATRE READER, PRENTKL-PRESTON)

TIO-koulutuksessa on yli parinkymmenen vuoden ajan alan asiantuntijavoimin pyritty hahmottamaan muuttuvaa yhteisöteatterin kenttää ja valtauttamisen strategioita, sen vaikuttajia, lajityyppejä, niiden funktiosta ja toimintastrategioista käsin.

Yksi Augusto Boalin ajattelun vaikuttajista oli Bertolt Brecht ja erityisesti hänen ja Erwin Piscatorin yhteiseltä taipaleelta voimakkaan intervention ja muutoksen taisteleva agit-prop. Yhteiskunnallisia valtarakenteita oli paitsi tutkittava, myös muutettava. Vuosikymmenten kuluessa tutkiva ja refleктоiva juonne yhteiskunnallisessa teatterissa on vahvistunut ja menetelmät monimuotoistuneet vastaamaan postmodernin maailman monikasvoisuutta. TIO-koulutuksessa on pyritty etsimään ja nimeämään poliittisen teatterin historian eri strategioita ja genrejä taistelevasta karnevalisoivaan ja satiirista ja kabareesta vuorovaikutteisiin esitysmuotoihin.

Klassisen boalilaisen yhteisöteatterin keskeinen funktio oli osallistaa ja voimaannuttaa ryhmiä tai yhteisöjä vaikuttamaan omaan todellisuuteensa, oivaltamaan valtarakenteiden luonne ja se, missä ja miten muutos olisi tarpeellinen ja ehkä mahdollinen. Teatteri, boali-

laisittain erityisesti interaktiivinen foorumiteatteri oli tämän yhteisöteatterifasilitoinnin erityinen työväline. Sen avulla alun perin usein lukutaidoton kansanryhmä saattoi saada käsityksen alistetusta tilanteestaan ja interaktiossa simuloida erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja. Foorumiteatterissa yhdistyvät tiukka dramaturgisen kiteyttämisen ja prosessin fasilitoinnin vaatimus ja se on hyvin harjaannuttava työväline ohi alkuperäisen sosiaalisen funktionensa. Dramaturgit oppivat siinä, miten rakentaa teemasta kompakti ja pitävä aristoteelinen, osallistumaan viettelevä yhtälö, jonka kautta konkretisoida esim. yhteisössä esiintyvää ratkaisematonta umpisolmua.

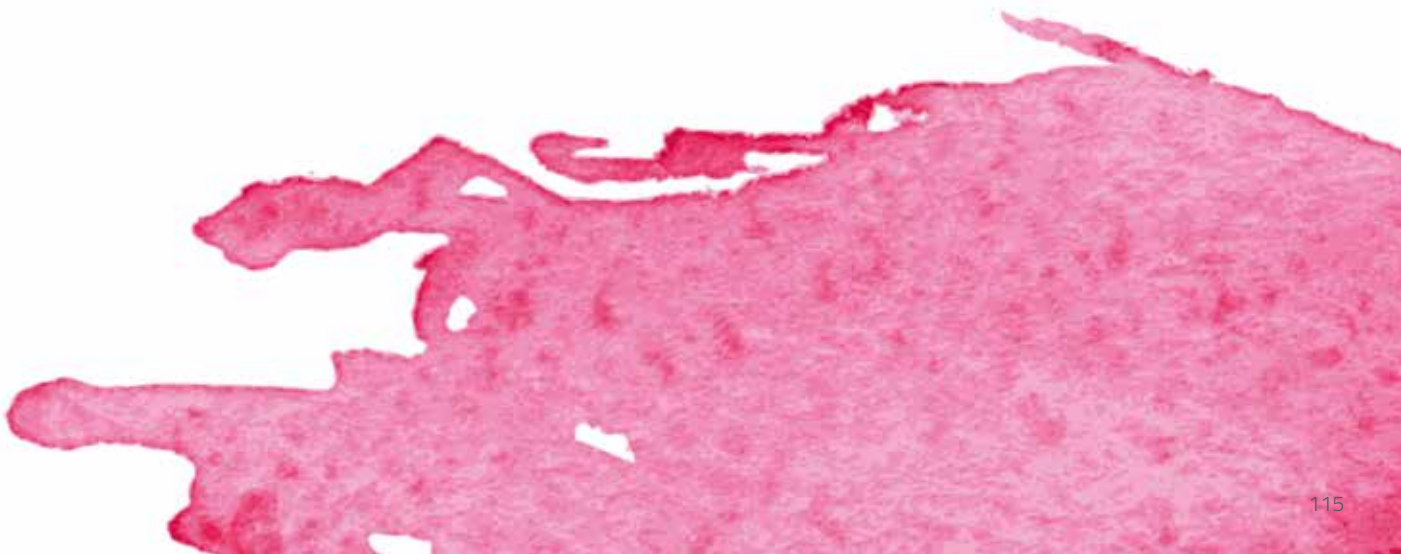
”The best Forum Theatre acts with this combination of seduction and provocation to release the innate dissatisfaction in its audience members so that, without coercion, they feel an overwhelming urge to make their thoughts and feelings known by taking action; in the form of intervention. The worst manifestations of Forum theatre simply replace one set of rigid theatrical social conventions with another, even to the extent that the audience feels compelled to participate as a sort of penance...” (s. 45, Applied theatre reader, Jackson)

Vaihtoehtoisten tulevaisuuksien foorumi

Foorumiteatteritapahtuman pretekstin laatimista edeltää usein pitkäkin research-jakso valitussa yhteisössä, josta kertyy runsaasti bruttomateriaalia. Dramaturgisesti harjaannuttavaa on siivilöidä laajasta materiaalista toimiva dramatisoitu kiteytys, joka kutsuu yleisöä osallistumaan ongelmanratkaisuun. Draaman henkilöiden ja asetelman tulee olla laadittu ja esitetty siten, että yleisö alkaa välittää sen ihmisistä ja ongelmista ja haluaa ratkoa niitä, jopa nousta itse näyttämölle esittämään toiminnallisen ratkaisunsa. Foorumiesityksen käsikirjoittajalle ja ohjaajallekin Aristoteles on avuksi sillä lopullinen yhtälö sukeutuu ja sulkeutuu vuorovaikutuksessa yleisön kanssa. Foorumiteatterin ohjaaja-fasilitaattori harjaantuu sekä perinteissä valmis-televassa että reaaliaikaisessa draamaprosessin ohjaamisessa. Hänen on syötettävä yleisölle hedelmällinen interaktion impulssi, seurattava ja poimittava on-line, tarkoituksenmukaisesti, kuunnellen ja kuullen, yleisön tarjoamista impulsseista se, joka johtaa dynaamisesti ja johdonmukaisesti eteenpäin. Kiirehtimättä mutta myös viivyttelämättä ja toiminnallisesti on edettävä ja oltava sortumatta houkutteleviin maagisiin ratkaisuihin: Aristotelesta mukailen, jos umpikujat olisivat helposti ratkaistavissa, ei draamaa eikä foorumiteatteriakaan tarvittaisi. Elämän dilemmat eivät aina foorumiteatteri-

istunnossa ratkeakaan, mutta voimaannuttavaa on saada asiat yhteisöllisesti jaetuiksi ja konkretisoiduiksi, eri vaihtoehtojen mahdollisuudet ja mahdottomuudet koetuksi.

Dramaturgian ja ohjaajantyön ohella foorumiteatteri harjaannuttaa myös esiintyjää taitoihin jotka perinteisessä roolityössä eivät tule esiin. Foorumiesitykset tehdään useimmiten alusta loppuun teatteriryhmän yhteisvoimin alkaen osallistavasta tutkimisesta työstä yhteisössä aina foorumin esityksiin ja niihin useimmiten liittyviin draamatyöpajoihin. Näin ollen foorumiteatterinäyttelijän tehtävä laajenee paljon esiintyjyyden ulkopuolelle; hän saattaa itse olla luomassa henkilö-hahmoaan, sen vaihtoehtoja, näytellä reaaliaikaisessa interaktiossa yleisön kanssa sen ehdotuksista tai olla valmiina luovuttamaan paikkansa yleisöstä tulevalle roolin korvaajalle. Perinteisen uskottavan roolityön vaatimusten lisäksi fooruminäyttelijä tarvitsee uteliaisuutta, kykyä vaikuttaa ja halua vaikuttaa, asiaan ja yhteisöön sitoutumista, joustavuutta, improvisaatiokykyä ja vielä prosessidraaman ohjaajan taitoja työpajoissa.

Toiveiden ja yhteisöjen sateenkaari – miten yhteisö määrittyy

Foorumiteatteri ei tietenkään ole ainoa yhteisöteatterin teatterillinen strategia eivätkä sen kohderyhmät muuttuvassa maailmassa aina kolmannen maailman sorrettuja, ja siksi oikealle tielle ohjattavia ihmisiä. TIO-koulutuksessa foorumin taistelevan transformatiivisuuden rinnalle tärkeänä yhteisöteatterin funktiona on noussut reflektointi, tutkimus ja dialogisuus.

Ote Boalin omasta työhistoriasta kuvaa aikakauden muutosta, jonka kuluessa hänen oli löydettävä uusia aineksia mm. morenolaisesta psykodraamasta ja tarinateatterista. 1990-luvun eurooppalaisen vierailun vaikutteista syntyi uusi foorumihybridi, jonka strategioita Boal kuvaa kirjassaan ”Rainbow of Desire”. Osoittautui, että hyvinvointieurooppalaisen urbaanin yhteisön sortaja-sorrettu-vastakohtapari ei ollut miellellävissä ja dramatisoitavissa pelkästään sosiaalisessa tai poliittisessä viitekehityksessä. Yhteiskuntarakenteen ja vallankäyttö vuosituhatien vaihdetta lähestyvässä Euroopassa oli pirstoutunut ja verhoutunut. Niinpä foorumityöpajoissa vastaukseksi sorron kokemuksista usein tarjottiin privatisoituneita, psykologisia tai emotionaalisia vastakkainasetteluja, usein parisuhdeproblematiikkaa. Näiden kokemusten prosessoimiseksi oli kehitettävä hienosyisempiä työkaluja ja vieheitä, joilla kalastaa ja käsitellä länsimaisen aikalaisen umpikujakokemuksia.

Soveltavan teatterin hybridiosaajan työkalupakin koostumusta ajatellen tarina on tärkeä; on ymmärrettävä, mikä on minkin draamatyökalun luonne ja missä sitä on luontevaa ja tuloksellista käyttää, mitä ennen ja minkä jälkeen, ja millä intentiolla. Teatterin hybridiosaajan on hahmotettava, mihin tarpeeseen vastata milläkin välineillä missäkin yhteisössä. Aina ei ole helppoa edes etukäteen lyödä lukkoon, miten yhteisö määrittyy.

Mikä yhteisö on?

Yhteisön nimeäminen alueellisin perustein kyläksi, kaupunginosaksi, metropolialueeksi on usein yhteisöteatterin lähtökohta. Tutkimusvaiheessa sieltä saatava ydinyhteisönä kuitenkin nousta jokin ikäryhmä, ammattiryhmä, kansallisuus, sukupuoli, intressiryhmä tai muu identiteettitekijä, joka liittyy jäsenen yhteisöön voimakkaammin kuin alue: vuokratyössä asuvat voivat samastua toisiinsa enemmän kuin saman alueen huvilanomistajiin. Pubin kantapöytä tai Stockmannin luottotili yhdistävät enemmän kuin asuinpaikkakriteerit. Saman alueen asukkaat voivat kuulua moniin yhteisöihin ja sitä kautta eri sosiaaliluokkiin ja intressiryhmiin. Yhteisöjen rajat tai tarkastelukulmat voi asettaa myös teema- tai aikalähtöisesti, mikro- tai makrotasolle erityisestä koulusta tai korttelista tiettyyn museoon tai kulttuurilaitokseen tai organisaatioon. Tai voidaan rajata yhteisöjä ohi alueellisten tekijöiden: voidaan tutkia erilaisten ihmisjoukkojen yhteisöjä: syrjäytyneiden, vanhusten, mielenterveyskuntoutujien, väkivallantekijöiden tai sitä kokeneiden, vankien, kunnallisten päättäjien, äitien, aikuiskasvattajien, taiteilijoiden, sairaanhoitajien, kasvattajien jne. yhteisöinä. Ja tietysti myös sosiaalisen median muodostamia yhteisöjä.

Vielä laajemmin voidaan määrittää yhteisöksi länsimainen yhteiskunta, kulttuuriset yhteentörmäykset, urbaani elämänmuoto, rakennemuutosvaikutukset, eri nuorisosukupolvet, pyhän, pahan ja sankaruuden kasvot eri aikoina. On määrittelykysymys nimetäänkö yhteisöt teemalähtöisin, alueellisin, sosiaalisin, kulttuurisin vaiko kokemuksellisin lähtökohdin ja rajauksin.

Esitykset klo 19.00, paitsi 3.5., 10.5., 17.5. ja 18.5. klo 14.00 **Lost and Found in Punavuori to 24.4. klo 19.00**

LOST IN FREEDOM

esityksellinen tutkielma suurten ikäluokkien Punavuoresta

Osat:

I Kolme käsitystä taiteen tehtävästä

– lyriikkaa ladossa (J W von Goethe)

II X-sukupolvi-files

– kohtaamisia kulmilla

III Punavuori in my mind

– tunnustuksia ja törmäyksiä salissa

IV Menkää museoon

– sovittavia säveliä puistossa

Lähteet:

Hilden, Riitta ja Iivari, Ulpu 2008. Suuret ikäluokat luokkakuvassa. Gummerus.

Ollila Kaija ja Toppari Kirsti 1986. Puhvelista Punatulkkuun Helsingin vanhoja kortteleita. HS, Karisto.

Pajamäki, Osku 2006. Ahne sukupolvi. Gummerus

Laihanen, Veikko. Punavuori.

Laulut (säv. Kaj Chydenius)

Kalliolle kukkulalle, Laulu Oravasta, Natalia, Ei Puolikasta, Kenen joukoissa seisot, Nuoruustango, Oliithan kerran minun

Lost and Found in Punavuori -tekijäryhmä:

Marja Louhija, Hannu Raatikainen, Päivi Ketonen, Maija Louhio, Marja Silde, Karolina Eklund, Petra Haapio, Jussi Hartikainen, Petri Jalava, Serafina Julkunen, Elina Izarra Ollikainen, Sanna Mäkelä, Maija Rämä, Timo Mäkynen

Tekniikka, valot ja äänet:

Mirva Jantunen

Kiitämme:

Pia Serkamo, Ravintola Saga, Stadian vahtimestarit, Riitta Wallenius, Koiton laulu, Sinebrychoffin museo, Korttelit.fi, Veikko Tiainen, Betania-talon asukaskahvila ja sosiaalikeskus, professori Timo Sneck

Teatterikokonaisuus on Stadian Esittävän taiteen koulutusohjelman ja Teatteri Venuksen yhteistyö, jossa Teatteri Venus vastaa viikon 19 ulko-osuudesta.

Muut esitykset:

Huhtikuu: 24/26/29 Toukokuu: 1/3/6/8/10/13/15/17/18

Esitykset klo 19.00, paitsi 3.5., 10.5., 17.5. ja 18.5. klo 14.00

Hei ahne sukupolvi!

Teidän jälkeenne

vedenpaisumus,

te olette hamunneet itsellenne sekä maksimaalisen turvallisuuden että maksimaalisen vapauden

– taitava tempu!

Minä syytän teitä

uuden luokkajaon synnyttämisestä,

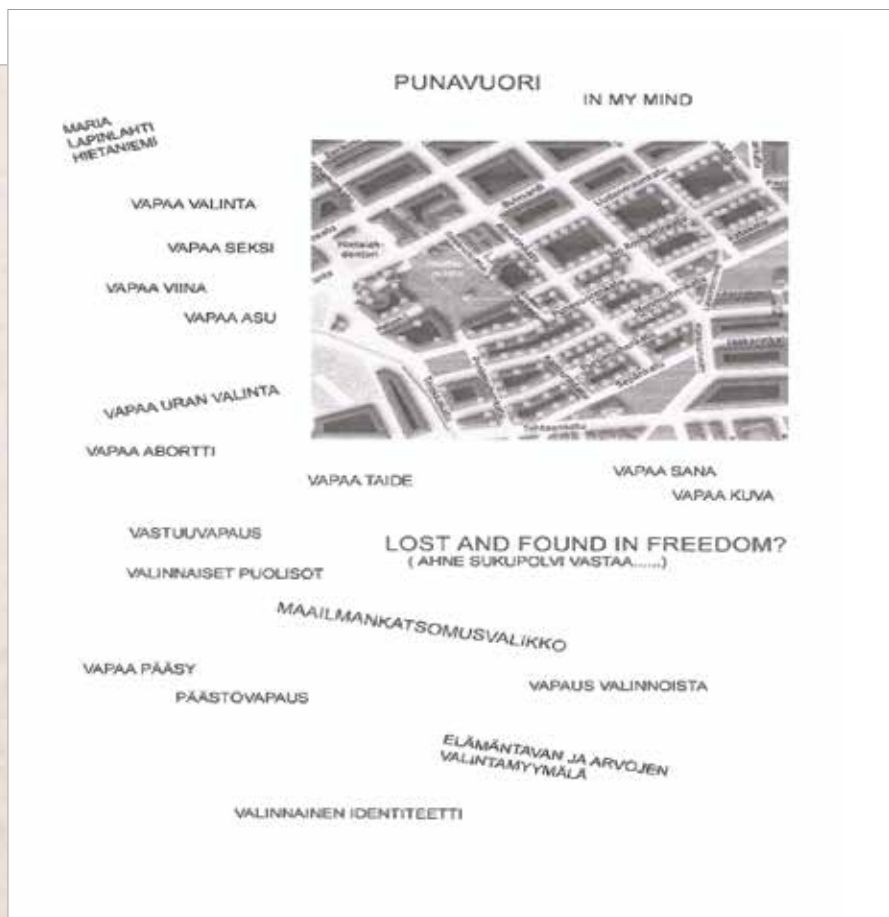
jakamisesta voittajiin, selviytyjiin ja häviäjiin!

Tässä kuviossa nuoret ovat palvelijoita ja lakeijoina, jotka täyttävät suuren ikäluokan tarpeita.

Mutta, rakas suuri ikäluokka,

pätkätöitä tehdään vain niin kauan

kunnes jäätiköt sulavat...

IMPULSSEJA JA TUOTOKSIA KORTTELIDRAAMOISSA, "LOST IN FREEDOM" -KÄSIOHJELMA ON OSA ESITYKSELLISTÄ SUKUPOLVIKESKUSTELUA SUURTEN IKÄLUOKKIEN JA X-SUKUPOLVEN VÄLILLÄ.

KIRJALLISESSA KORTTELIDRAAMASSA OPISKELTIIN JA TEATTERILLISTETTIIN IDEOLOGIOIDEN JA YHTEISKUNNALLISTEN LIIKKEIDEN KIRJALLISIA KOULUKUNTIA 1900-LUVULLA. KUVASSA VAS. YLH. LASSI PUODINKETO, PETRI JALAVA, PERTTI HUOVINEN, MARKO LINDHOLM, JUHANA RÖNNKVIST, ALH. LEENA URRIO JA ANNUKKA ÖLJYMÄKI.

”Teattereissa ei yksityistä taiteilijaa voida syyttää siitä, että hei miten sä oot laitostunut ja suojatyöpaikassa täällä aina vaan.

Laitostuminen koskee koko yhteisöä, toimintakulttuuria ja sen muuttaminen vaatii monia uusia systeemejä. Ihmisillä pitää olla oikeus kiinnittyä paikkaan. Yhteisöllä voi olla muitakin tapoja uudistua sisältä käsin, ei aina tarvitse lähteä pois. Siihen tarvitaan TIOja, teatterien toimintakonseptin laajentumista ja esteettistä osaamista, niin voidaan jälleen toimia uudella tavalla. Toisaalta jos mennään yhteisöihin eikä ole käsitystä millä välineillä suojattaisiin toisaalta operaation kohdetta, toisaalta taidetta, ei ole keinoja rakentaa suojaavaa etäisyyttä osallistujille.

Kun aloitin Valkeakosken teatterissa, sieltä oli harrastajat syrjäytetty eikä talous kestänyt jatkuvaa vierailija-ammattilaisten rekrytointia. Niin koskelaiset oli äänestäneet jaloillaan eikä tulleet sinne teatteriin. Mä tein kaks ekaa vuotta yhteisöllistä duunia niska-hartiavoimin, loin taloon uuden toimintakulttuurin. Avasin sen teatterin koko yhteisölle ja sinne tuli pilvin pimein uutta sakkia. Kun se on ammatti-johtoinen harrastajateatteri pienessä yhteisössä on ammattilaisen tehtävä luoda se teatteri yhteisönsä näköiseksi, että kuka tahansa voi loistaa näyttämöllä. Sen pitää olla vuorovaikutuksessa sen yhteisön kanssa ja palvella niitä, jotka maksavat veromarkoillaan sen teatterin ylläpidon. Tehtiin isoja projekteja ja loin kaikenlaisia oheistoimintoja teatterille. ”Meistä pidettiin huolta” iso proggis käsitteli laitostuvuuksia. Siinä oli paljon väkeä niin kuin myös ”Paperisydän”-musikaalissa. Perustin improryhmiä ja viihdekuoroja, jotka mahdollisti teatterintekemisen osallisuutta. Mutta jotka ei ollu repertuaarissa kiinni, että vaikka vuorotyöläiset saattoivat harrastaa. Loin semmoisia häppeninki- ja kollektiivi-draamakonsepteja, joissa saattoi olla vaikka 80 ihmistä, voitiin tehdä joku rykäsy, ilman painetta. Koulutuksesta oli hyötyä näissä kollektiividraamoissa. Se porukka oli hämmentynyt kun ekan kerran tehtiin tämmöinen esitys 2005, että miten ihmeessä tästä paljoudesta voi koskaan syntyä esitys. Sitten kun se tapahtui sitä toistettiin ja se logiikka ja työtapa ja dramaturgia alkoi kehittyä heillekin.

Nää työmuodot syntyvät siinä teatterin taiteen ja soveltavan rajapinnassa. Koulussa meidän kurssille tuli oivallus kaikista kursseista yhteensä, että nää mahdollistaa jotakin ennennäkemätöntä. Soveltavaa sinänsä en erikseen muista. Mulle esityksellinen on ollut tärkeää kaikessa tekemisessä. Kaikissa hankkeissa se tekemisen lumo syntyy siitä, että asiat pitää muotoilla ja taide pitää olla läsnä. Siksi kai musta ei ole tullut opettajaa, haluan opettaa vain silloin kun haluan jäsentää itselleni omaa tekemistäni. Mulle tärkeitä ja energisoivia on ne työmuodot, joissa estetisoidaan, joissa prosessoiva työskentely päättyy esitykseen. Teen nykyään yhä enemmän projekteja yhteisöjen kanssa, sellaisia jotka johtaa esitykseen, yhteisöstä, yhteisön äänellä, sen kanssa. Estetiikka tulee sitä vaativammaksi silloin kun se yhteisö on esillä omien tarinoidensa kanssa. Esteettisyys tarvitaan suojaamaan. Esteettisyys tarvitaan myös jakamiseen, syntyy se kollektiivinen kohtaaminen sen yleisön kanssa. Koen että soveltavan teatterin opetuksessakin pitäisi opiskelijat sysätä kohti niitä esityksellisiä muotoja, paineisesti niin kuin teatteri on...”

KATI SIREN, TIO 1998

TIO-polun yhteisörasteja

TIO-koulutuksessa yhteisöllisestä teatteritoiminnasta, sen eri funktioista ja sovellettavien erilaisten työkalujen käytöstä on opiskelijoilla useimmiten moniväristä kokemusta sekä mikro- että makrohankkeista. Lähes kaikki ovat käyneet läpi yhteisöllis-pedagogisen jakson jonkin kouluasteen luokka- tai ryhmäyhteisössä, monet teemalähtöisen hankkeen jossakussa kulttuurilaitoksessa, korttelissa, kaupunginosassa, lähiössä, muussa alueellisessa rajauksessa esim. Helsinki tai metropolialue. Usein hankkeet asettuvat oppimisen kannalta esim. kahden kolmen kompetenssin rajapinnalle: yhteisöllisen tutkimisen, osallistamisen ja yhteistoiminnallisen dramaturgian ja teatterityön, kuten esim. Töölössä, Viikissä, Punavuores- sa, metropolialueella. Ne ovat voineet opsissa sijoittua eri oppimiskokonaisuuksiin ja harjaannuttamisen painopisteet vaihdella pedagogisesta, vuorovaikutusta edistävästä yhteisöllisesti kehittävään tai tutkivaan funktioon. Isoimmista hankkeista, kuten ”1001 tarinaa Arabiasta”,

”Devising-hanke”, ”Virtaa!”, ”Drama”, ”Helsinki Acts”, ”Kansalaisnavigointia Metropolissa”, on monissa yhteisöihin tai ihmisryhmiin tai teemoihin liittyvä raja- ja ne ovat integroituneet pitkälläkin aikavälillä opetus- seen useina kursseina useille vuosikursseille.

Kulttuurialan yhteisöllisyys ei tutkintotason yhdistelminä toteutunut, mutta teatterillinen vuoro- vaikutus ympäröivän kaupunkiyhteisön kanssa oli vähitellen monipuolista mm. kaupunginosa- ja asukasryhmähankkeissa. Samoin suhteessa sen kulttuurilaitoksiin, museoista teattereihin, mm. Heureka, Tekniikan museossa, Taideteollisessa museossa, Kiasmassa, Emmassa jne. Arabianranta oli monipuolisesti yhteisöllisen toiminnan rajauk- sena monesta näkökulmasta, kaupunkisuunnittelun, alueen yrittäjien ja kulttuurialan korkeakoulujen, eläkeläistalo Loppukirin, lähimuseoiden, alueen muun aktiivoinnin ja mm. Arabianrannan kesäteatteritoi- minnan ylläpitämisen kautta.

YHTEISÖHANKKEENA
FLASHMOB
SENAATINTORILLA

Kaupunginosahankkeissa lähtökohtarajauksia ovat olleet mm. kaupunginosa-historia, sen muutokset, asukkaiden kokemukset siitä, kulttuurihistorialliset vaiheet ja merkitys, maisema, ympäristökokemukset ja suojeleminen, osallistaminen asukkaita koskevaan päätöksentekoon. Isoimpana yhteisöllisyyden teema on ollut Suomi ja sen tietyt kansalaisryhmät: eläköityvät, maahanmuuttajat, kuntoutajat, vanhukset, rakennemuutoksen kourissa syrjäytyneet, teemat sukupuolisesta tasavertaisuudesta 1990-luvun alun nousevaan rasisimiin. Hoito- ja sosiaalialan yhteisöjä ja kysymyksiä on ollut yhteishankkeina jatkuvasti ja monimuotoisesti niin opintojen pakollisina toimintakohteina kuin valinnaisinkin hankkeina.

Yhteisöteatteriprosessin ajatellaan tapahtuvan yhteisössä, yhteisöstä, yhteisön kanssa tai yhteisölle. Näistä jokaisesta on monta käytäntöä: esim. yhteistyö ”yhteisön kanssa” voi tapahtua joko ennakkotutkimustyössä, työpajoissa, produktion kättilöinnissä, projektin käynnistämässä tai viiveellä interaktiivisessa esityksessä. Yhtä paljon kuin teemojen ja paikkojen moninaisuus, vaihtelevat prosessoivien osuuksien ja esityksellisen aineiden osuudet: jotkin yhteishankkeet operoivat pelkin työpajoin eivätkä tuota lainkaan esitystä, jotkin tuottavat pelkästään esityksen, useimmat sekä että.

Klassisen transformatiivisen funktion oheen on kehittynyt esityksellisyyttä, tutkivuutta painottavia muotoja ja edellä mainittua teemalähtöisiä ja performatiivista kaupunkitilan havainnointia painottavia hankkeita. Useissa korttelidraamahankkeissa on ollut laaja kirjo molempia niin ammattiteatterien kuin muidenkin tahojen tilauksesta, kuten Teatteri Universumin, Teatteri Avointen ovien, Q-teatterin.

Oppimistehtävänä on ollut vaikkapa autenttisen vaellusdraaman elämisen ehdot ja ”esiinnostava” dramaturgia. Tutkitaan miten dramatisoida autenttisen todellisuuden fragmentit ilmaiseksi ja miten rakentaa kokonaisuus koukuttavaksi ja yllätykselliseksi esityksessä, jossa katsojat voivat milloin tahansa pujahtaa omille teilleen jos väsyttää tai kyllästyttää.

Museot yhteisöinä teemoittavat esityksiä eri tavoin. Tällaisia ovat olleet taidemuseo vauvojen ympäristönä,

tieteen ja taiteen eri alueita ja kysymyksiä avaavat esitykset Heurekassa, Kansatieteen tai tekniikan museoissa. Ne opettavat paitsi taidelaitoksesta yhteisönä, myös teatterin kommunikoivuudesta ja erityisesti siitä, millä tavoin soveltavan teatterin tekijän ja tekijäryhmän on harjaannuttava ottamaan muiden yhteisöjen ja elämänalueiden tilaukset omikseen. On opittava innostumaan, tutkimaan, tutustumaan, kokoamaan tietoja ja muuntamaan materiaalia, tilaajan tarpeet huomioiden, toimivaan teatterilliseen muotoon. Tilauksen täyttämisen luovien tehtävien yhdistäminen tekijän ja muiden asettamia tilauksia, sillä mekaaninen toiveiden toteuttaminen ei tuota hyvää tulosta, vaan on löydettävä omakin kulma ja sanomisen tahto suhteessa tilattuun aiheeseen. Miten pitää yhteisön jäsenyys, mutta säilyttää oma itseytensä on monen klassisen draaman dilemma siinä missä taiteen hybridiosaajankin?

MATKA UTOPIAAN
Draamallinen vaellus ruohometsän maisemiin Viikissä ja tässä ajassa

Musiikkipitoinen draamarunoelma käsittelee muutoksen kaipuuta, luonnon ja ihmisen suhdetta ja yhteisön haasteita matkalla kohti parempaa elämää

KE 5.10. 2011 KLO 13.30 ALKAEN LATOKARTANON KUNTO- ASUKASTALOSSA LESKIROUYVA FREYTAGINKUJA 10 TORIN TUNTUMASSA JA VIIKIN KIRKOSSA	KE 12.10. 2011 KLO 13.30 ALKAEN VANHANKAUPUNGINAUEELLA, METROPOLIAN HÄMEENTIEN 161:N TILOISSA JA TUNTUMASSA
---	--

Esityksen ovat valmistaneet Metropolian Esittävän taiteen koulutusohjelman 2. vuosikurssin opiskelijat opettajineen

Kun yhteisötaiteilijan vakanssi laitosteatteriin tuli

”Mä olen Joensuun teatterissa yhteisötaiteilijan nimikkeellä. Yhteisötaiteilija on avautuva nimike, yleisötyö rajaava, pois sieltä näyttämöltä.

Yleisötyö on vakiintunut, kuten katsoja, näyttelijä, valistaa, markkinoida. Mutta katsoja voi olla osallistuja, havainnoija, osapuoli. Toiminnan funktio voi olla ihan muu kuin se mikä liittyy ison näyttämön juttuun, sen markkinointiin tai avaamiseen. Siinä yleisö on joku yleisömassa, mutta jos liikutaan ihan muussa tarkoituksessa, silloin tuntuu hassulta puhua yleisötyöstä. Esimerkkinä vaikka tämä Personal Trainer yleisövalmennus hommana, kartoitetaan onko taiteessani jokin häiriö... Tavataan asiakas, tutkitaan mihin kaipaan valmennusta. Tavataan teatterissa, kartoitetaan taidekuntoa lisää, kierrätetään, vaikka keskelle harjoituksia, kuulokkeet korvissa, jossa soi oma musa, saa olla kärpäsenä katossa, keskellä kaikkea. Voi varata ajan kotikäynnille, yksilönä tai ryhmänä, hyvä hankaus haussa, mietitään, miten pääsisi kotisohvan houkutuksesta. Valitaan esitys ja käydään valmentava ja purkava keskustelu. Piilovalmennussuunnitelma on semmoinen, että kun ihminen pääsee myös tekijäksi, tulee avoimempi katsoja.

Työroolit tässä yhteisötaiteilijan tehtävässä voi vaihdella esiintyjästä kouluttajaan ja kirjoittajaan ja ohjaajaan, juontajaan, kuten vaikka Joen yön risteilyaiheisella klubilla. Täällä on taiteellisessa johdossa ollut yhteinen ymmärrys siitä, että teatteri on muutakin kuin mitä tuolla näyttämöllä tapahtuu. Mun sopimus on laaja, olen semmoinen tapahtuma-arkkitehti ja tehtävät määrittäyty projektikohtaisesti. On teemalähtöisiä Tapahduksia, on vierailuja kummikouluissa, Live-kuunnelmaa Tuupovaarassa, on teatteriklubeja, joissa on keskusteluita, on taidevoimala, hyvinvointia taiteesta -toimintaa, terapiajuttuja, hahmoterapiademona... On tehty semmoisia aukkoja teatterin tuotantosuunnitelmaan, jotka täyttyy vuoden mittaan

sillä, mitä kehkeytyy ja mitä aika tuo eteen. Niihin osallistuu henkilökunnasta asiasta kiinnostuneet työryhmät, perustuu vapaaehtoisuuteen täällä. Opintopiirit, jossa haravoitetaan yhteisötaiteen ja yleisötyön teemoja ja vaihtoehtoja, ne kuuluu kaikille.

Oon luonteeltani ensin vähän tarkkailija, sitten juttelen ihmisten kanssa ja rupean keräämään asioita ja materiaaleja. Näyttelijän tehtävissä pääsen suoraan taiteelliseen työhön mukaan. Halusin että mun työnkuva kytkeytyy näyttämötoimintaan, jotta tutustun ihmisiin. En halua semmosia eroja, että soveltava ja taide, jotakin mikä tapahtuu siinä jossakin muualla. Toin semmoisen toimintamuodon, että päivitin nettiä esityksissä, teen semmoistakin yhteisöllistä työtä, mitä kukaan muu ei tee. Oon ollu sitä mieltä, ettei kantsi tehdä mitään teatterikuraattorina, jossakin muualla kuin taide tapahtuu, sitten joudut kaiken aikaa perustelevaan sitä talon sisällä. On löytynyt semmoisia toimintamuotoja ja kombo, että kun mentiin vanhainkotiin se lähti näyttelijältä. Erilaisten esitysmuotojen löytämisessä vaikuttaa, että täällä on kolme TIO-näyttelijää... Rovaniemellä olin alueteatterikuraattori ja halusin nyt pois näistä uuden ja vanhan erotteluista, näyttämötyön ja soveltavan vastakohtaisuudesta...

Täällä nää yhteisötaidehankkeet menee teatterin perusratkaisuksi, mutta pitää hakea erillisiä rahoituksia myös. Välillä kun kriisejä ja yleisökatoa tai muuta, tekis mieli viedä koko meidän sakkia vähäks aikaa Outokumpuun vanhaan tehtaaseen, sinne projekti tai isolle näyttämölle. Ei itkettäis katsojalukuja vaan käytettäis se energia siihen että mennään ja tehdään. Tehtäsi semmosta mistä tulee potkua teatterin porukalle, joka kommunikoisi enemmän ympäröivän yhteiskunnan kanssa, enemmän joukkovoimaa. Kun menee kohtaamaan ihmisiä palvelutaloon ja tekemään, tulee vääjäämättä muuta ajattelutavaa kuin kustannuskiererratkaisut. Ettei juututtais siihen yleisöhuoleen vaan siihen mitä kaikkea vois olla...”

MERJA PENNANEN, TIO 2002

2.7. Mitä teatteri voi? – Monta tietä ajankohtaisteatteriin

”Uuden aallon dokumenttiteatteri aiheita sopii kuvaamaan iskulause ‘Think globally, act locally’. Teatterikin on maapalloistunut. Dokumenttiteatterissa käsitellään usein paikallisia aiheita ja lähihistoriaa – kuitenkin monesti sama tarina yhdistää ihmisiä eri maissa. — Dokumenttiteatteri on neuvottelua todellisuuden ja mielikuvan sekä tulkinnan välillä. Todellisuuden ja sen representaatioiden välinen alati jatkuva neuvottelu on varteenotettava tapa jäsentää maailmaa. Tässä on myös dokumenttiteatterin suuri etu ja vahvuus, toden ja esittävän välinen dialektiikka kun on keskeinen osa teatteritaidetta.”

(JUNTTILA S. 27, DOKUMENTTITEATTERIN UUSI AALTO)

TIO-koulutuksessaja soveltavassa teatterissa yleensäkin fiktio ja fakta kohtaavat moninaisen esitysmuodon on-line dokumentaarisuudesta laajoihin tutkiviin esityssarjoihin ja tapahtumiin. Ajankohtais- ja dokumenttiteatterin eri muunnelmia syntyy niin yhteisöteatterihankkeiden kuin vaikkapa draamakasvatuksellisten TIE-esitystenkin tuloksena, teemasta riippuen. Tutkivan ja yhteisöllisen teatterin esitykset pohjautuvat pääsääntöisesti siteerattuun tai muokattuun faktaan. Ne voivat olla esityksessä eri ta-

voin läsnä olevia autenttisia henkilöitä, paikkoja, uutismateriaalia, kuvia, haastatteluita, eläviä sanomalehtiä, historian ja nykyhetken tutkimuksia ja näiden yhdistelmiä. Suhteessa teatterin perustyökaluihin TIO-konseptissa dokumentin läsnäolo on rikastunut: improvisatorisissa esitysmuodoissa, joissa ”todellisuuden sitaatit”, autenttiset henkilöt ja tarinat ovat osa reaaliaikaista teatteritapahtumaa esim. tarina- ja foorumiteatterissa. Monissa esitysmuodoissa, kuten performatiivisessa kaupunkitaiteessa, operoidaan esim. autenttisen ympäristön ja fiktiivisen hahmon, puheen tai teon vastakohtain tai rinnastuksin. Draaman etiikan mukaisesti toisistaan poikkeavia näkökulmia, tarinoita ja mielenilmaisuja kuullaan ja esiintuodaan, eikä totuuden monikasvoisuutta pyritä sopeuttamaan yhden totuuden tai tekijöiden intentioihin.

Milloin ennen loppui ja alkoi nyt – **todellisuus on tarua ihmeellisempää**

Tätä kirjoitettaessa maailma on hädin tuskin toipumassa Pariisin terrori-iskusta ja kasvavista pakolaisvirroista – ja pelosta, millä tavoin ne tulevat jatkokehottomuksena elämään eurooppalaisessa todellisuudessa. Millaisia dramaturgisia impulsseja tarinan jatkumiselle on muodostunut. WTC:n terrori-iskun tuloksena syntyneet jatkuvat tuhannen ja yhden yön tarinat, jossa uusi sota sikisi aina edellisen sisältä, eikä loppua näy.

Tässä tilanteessa ollaan monessa mielessä kulttuurisesti valistuneempia kuin WTC:n iskujen aikaan, mutta vastakohtaisuudet ovat siltikin syventyneet. Sosiaalisen median myötä salamataisteluita ja kulovalkean lailla leviävää impulsiivista kannanottoa ei voi, eikä usein halutakaan, enää hillitä. Millaisia olisivat ajankohtaisteatterin tehtävät ja strategiat tänään? Karnevalisoivalla taiteella näyttää voivan olla yhtä suuret ongelmat kuin taistelevalla vallankumouksellisellakin.

Olisiko teatterilla tällä hetkellä, aikakauden hämmentävän uutisvirran keskellä, tutkimisen, jakamisen, reflektion, dialogin tehtävä? Voisiko, yksittäisten teatterituotteiden ohessa, olla olemassa jatkuvaa ajankohtaisteemojen käsittelyä ylläpitäviä teatterifoorumeita, jonne voi tulla kollektiivisesti teatterin keinoin kokemaan, jakamaan ja ihmettelemään, mistä maailmassa on milloinkin kysymys ja miten sen kanssa voisi elää? TIO-koulutuksessa saatoimme opiskella, millaisia jatkumoitai vastineita ajankohtaisilla ilmiöillä on eri aikakausina ja eri kulttuureissa? Jos mikään entinen ei ole pyhää, mikä meitä sitten liikuttaa? Keitä kuuntelemme, millä kielellä meidät saavuttaa, ketä sankaria ihailemme ja kuinka kauan kerrallaan, onko vapaus jostakin irti vai kohti jotakin, mikä yksityinen on poliittista ja miten? Millaisin asein teatteri on eri aikakausina taistellut, millaisin strategiain ja tuloksin?

Olisiko teatterilla tällä hetkellä, aikakauden hämmentävän uutisvirran keskellä, tutkimisen, jakamisen, reflektion, dialogin tehtävä? Voisiko, yksittäisten teatterituotteiden ohessa, olla olemassa jatkuvaa ajankohtaisteemojen käsittelyä ylläpitäviä teatterifoorumeita, jonne voi tulla kollektiivisesti teatterin keinoin kokemaan, jakamaan ja ihmettelemään, mistä maailmassa on milloinkin kysymys ja miten sen kanssa voisi elää?

Maailma vuonna nolla

– siirtymärituaalin paikka

Ehdin sisälle parahiksi toteamaan, kun toinen lentokone törmäsi WTC:n torniin. Parin tunnin päästä päätettiin, että demoa ei nyt juuri missään tapauksessa peruuteta; tätähän varten draama on olemassa, paikkana jossa jakaa ja käsitellä suuria hämmennyksen hetkiä. Todellisuus tarjosi tavallista suuremman soveltamisen haasteen draamatyön oppijalle ja opettajallekin.

Alkusyksystä 2001 elettiin yhteiskunnallisesti dynaamista aikaa, konsensuksen ilmapiiristä oli noussut kansainvälistä talousmahtia vastaan kapinoiva Attack-liike. Ajankohtaisteatterin työpajassa tutkimme poliittisen teatterin historian ja strategioiden ohella strategioita, joita taiteella ja teatterilla oli enemmän tai vähän onnistuneesti ollut maailman muuttamiseksi. Tehtäväksi oli annettu kullekin valmistaa aiheesta oma esityksellinen soolo, joista koota esityksellinen foorumi Virtaa!-lasten- ja nuortenteatteri-hankkeen festivaalille.

Eriytyisen paljon hilpeyttä oli materiaaleissa herättänyt anarkistien karnevalistinen mainos, millä hinnalla eri kokoiset räihinät, kapinat, vallankumoukset tai terroriteot olisivat markkinavetoisessa maailmassa ostettavissa.

Sitten koitti syyskuun 11. päivä ja hymyt hyytyivät. Työmatkalla ihmettelin sankkaa hiljaista ihmismuuria Akateemisen kirjakaupan TV-ikkunan äärellä. Ehdin sisälle parahiksi toteamaan, kun toinen lentokone törmäsi WTC:n torniin. Kun väkijoukko alkoi tajuta, ettei kyseessä ollut fiktio, kuului jostakin spontaani naurahdus: ”No niin jenkit, sitä saa mitä tilaa...”. Nauru kuitenkin kuoli omaan yksinäisyyteensä. Bussissa puhelimeni täyttyi opiskelijoiden viesteistä: ”Nyt meni demo uusiksi!”, ”Mitä nyt tehdään! Peruutetaanko?” Parin tunnin päästä päätettiin, että nyt juuri ei missään tapauksessa peruuteta; tätähän varten draama on olemassa, paikkana jossa jakaa ja käsitellä suuria hämmennyksen hetkiä. Todellisuus tarjosi tavallista suuremman soveltamisen haasteen draamatyön oppijalle ja opettajallekin.

Miten käsitellä tapahtumaa, jonka mittasuhteita ja vaikuttavuutta maailmanhistoriaan vaivoin pystyimme ymmärtämään? Millainen esitys olisi mahdollinen päivittää henkilökohtaisista vastarinta-aiheisista demoista? Millainen draamaprosessi olisi nuorille ihmisille tarkoituksenmukainen ja tarpeen tällaisella hetkellä? Osama Bin Ladenin ilmoittauduttua iskun tekijäksi, nousi kaikkialla kysymys, millainen kulttuurien taistelu olisi tulossa?

Toiminnallisen dramaturgian strategioin etsimme tapahtumalle metaforan ja rakensimme teatterisaliin ”maailman kellon”, jonka keskellä yleisö istui ja kääntyi demo demolta seuraamaan, kuinka historia kulki erilaisten esityksellisten tuntojen ja muutosratkaisujen kautta kohti h-hetkeä. Koska ajankohtaisteatterin yksi tärkeä tehtävä on reflektoida ja suhteuttaa päivänkohtaista uutisvirtaa historialliseen ja yleispätevään, emme halunneet toistaa tapahtunutta sellaisenaan. Niinpä kellon lyödessä nolla näimme kontrapunktisen kuvan: WTC:n ”kolmen ryövärin ristit” eli rakennustelineet palaneella tontilla ja kuulimme meditatiivisen ja kauniin islamin sufien runon. Oli selvää, että käsitys arabikulttuurista kokonaisuutena oli uppoamassa vihan mielikuviin. Tämä esitys toimi työpajan alkunäytelmänä, pretekstinä.

Hämmennyksen teatterillinen jakaminen – **pieni työkalupakki**

Prosessi kokonaisuudessaan ja sitä seurannut työpaja erityisesti on yksi minua eniten liikuttaneista draamaprosesseista ja johti osaltaan työtapalöytöön, jolla oli sovellettavuutta suurilla yhteiskunnallisilla murroksilla draaman keinoin käsiteltäessä. Lisäksi se pakotti kiteyttämään ja artikuloimaan draaman tehtävää ja löytämään koulutuksessa siihen asti kehitellyistä draamatyökaluista tarkoitukseen sopivan yhdistelmän. Puolen päivän mittainen työpaja koostui neljästä osasta: ensimmäisen tarkoituksena oli draaman keinoin käsitellä WTC-iskun herättämiä tunteita, toisessa osassa pohdittiin esiin nousevia moraalisia kysymyksiä, kolmannessa etsittiin tapahtumalle kuvaava siirtymärituaali ja viimeisessä kurotuttiin tulevaan. Työkaluina olivat tarinateatteri, oikeussaliformaatti, aikalaisrituaali ja maailmanluomistehtävä.

Tarinateatteri

On unohtumatonta, millainen tarinoiden tulva syntyi yksinkertaisesta kysymyksestä: ”Missä olit silloin kun kuulit WTC:n sortumisesta?” Tunneperäiset tarinat näyteltiin kertojille takaisin, lahjaksi ja lohdutukseksi. Suuri osa kertojista oli mennyt pois tolaltaan, joutunut pelon valtaan, hakenut lapsensa tarhasta, soittanut rakastetulleen, läheisilleen, ystävilleen, tutkinut sotilaspassin jne. Näytti siltä, että mahdollisuus kollektiiviseen tunteiden jakamiseen niin nuorilla kuin aikuisillakin, vielä kauan tapahtuman jälkeen, oli välttämätön ja puhdistava.

Oikeussalidraama

Moraaliset kannanotot, syyllisyyden pohdinta ja syyllisen nimeäminen kulkevat heti välittömän tunnereaktion kantapäällä. Osallistujat saivat nimetä oikeudenkäynnin ehdokkaat syyllisiksi, syyttäjäksi, puolustukseksi, tuomariksi jne. Osaman lisäksi ehdokkaita syyllisiksi oli iso joukko Yhdysvaltain presidentistä öljy-yhtiöihin ja eurooppalaisista hyvinvointivaltioista suomalaisiin, yllättävimpänä ehkä ”minä” eli itse kukin. Oli koskettavaa nähdä, kuinka vastuuta pyrittiin tutkimaan mikrotasolla asti. Loppuratkaisu odotetusti oli, että yksiselitteistä tuomiota ei lainkaan julistettu, vaan asia jäi pöydälle. Ja niinhän se jäikin moneksi vuodeksi, synnyttäen Tuhannen ja yhden yön loppumattoman koston kierteen.

Siirtymärituaali

Siirtymärituaalissa annettiin pienryhmille tehtäväksi miettiä, millä tavoin maailma tapauksen johdosta muuttui, ja miten fyysisen yhteisen rituaalin kautta voitaisiin

saatella mennyt aikakausi ja ottaa vastaan uusi, kernaasti ilman sanoja. Hiljaiset, laulun ja kosketuksen täyttämät rituaalit henkivät surua, turvattomuutta ja läheisyyden parantavaa voimaa.

Luomiskertomus

Viimeisen tehtävän ideana oli suunnata tulevaan ja instruktiona oli: Tutkikaa länsimaista ja arabikulttuuria, poimikaa niistä parhaat palat (arki, perhe, yhteisöllisyys, vapaus, turvallisuus jne.) ja – jumalan valtuuksin – luokaa kilpaa parempi maailma. Tehtävä oli, tutkimusosioineen, tarkoitettu pitkäkestoiseksi koulutehtäväksi johonkin soveltuvaan aineopetukseen, joko taiteen, yhteiskuntaopin, uskonnon, filosofian, maantieteen tms. kontekstiin. Aineesta riippuen ideana oli, että vastaus tulostuisi jossakin taiteen muodossa: kirjoittamalla, kuvallisesti, musiikillisesti, esityksellisesti. Teatterin-ilmaisuuden ohjaaja tehtävän jatkokätilöijänä, fasilitaattorina koulussa olisi toivottava, mikäli koulussa olisi tähän mahdollisuutta.

Mitä teatteri voi ja miten?

Todellisuus saattoi syyskuussa 2001 siis draamamatkailaisen jännittävään soveltamistehtävään, jossa ydinosa TIO-koulutuksen siihenastisista strategisista löydöistä oli jonakin muunnelmana mukana, jo ajalta ennen kuin soveltavan teatterin termiä oli maailmalle esitelty. Soveltavan draaman työkaluista tässä ajankohtaisteatterin työkalupakissa oli mukana tuttuja menetelmiä päivitettyinä muunnelmina:

1. esitykselliset tutkielmat, tällä kertaa vastarinta-aiheisina sooloina ja niistä rakentuvana yhteisesityksenä
2. tekemällä tutkiminen ja keskusteleminen, tietoa-aineksen saattaminen elämykselliseen muotoon
3. toiminnallinen dramaturgia/devising, sekä metaforisen dramaturgisen säiliön löytäminen esityksen osia kokoaamaan, aiheensa näköisen dramaturgian tunnistaminen
4. tarinateatteri – emotionaalisen ilmaiseminen, tarinoiden kollektiivinen jakaminen
5. roolien kautta tapahtuva eläytyvä ja osallistava tutkiminen ja kannanotto/oikeussaliformaatti prosessidraamana
6. reflektio yhteisölliseen, fyysiseen muotoon, siirtymärituaali aikakauden vaihtumisesta
7. tiedon dialoginen käsittely ja konstruointi taideteon muotoon, luomiskertomus kulttuurien välisestä maailmanluomiskilpailusta
8. opetustoiminnan integrointi tutkimus- ja kehittämissankkeeseen (Virtaa!-lasten- ja nuortenteatterihanke)

Agitaatiosta alustukseen – monta tietä dokumenttiteatteriin

Minulla teatterintekijänä kiinnostus ajankohtaisteatteriin ja ajankohtaiseen dokumenttimateriaaliin yleisemminkin oli jo vanhaa perua eri teattereista 1980-luvulta. Aluelähtöiset tai living newspaper -sovellukset olivat esteettisesti moneutta yhdisteleviä, synteettisiä muotoja. Olisimme voineet nimittää ajankohtaisteatteria myös dokumenttiteatteriksi ja postdraamalliseksi teatteriksi, paikka- ja teemalähtöiseksi yhteisöteatteriksi. Sen stra-

tegioita voisi kutsua devisingiksi, välillä improvisaatio-teatteriksikin, ja se varioi estottomasti erilaisia materiaalisia ja performatiivisia sovelluksia.

”1990-luvulla alkunsa saanutta ja yhä kukkeana jatkuvaa dokumenttiteatterin kautta kutsun dokumenttiteatterin uudeksi aalloksi. Siinä on piirteitä niin sanotusta nykyteatterista, draaman jälkeisestä teatterista, postmodernismista sekä sen vastareaktiosta. (Junttila s. 20)

JAANA,
JONNA

”JAANA: Niin kuin näilläkin mielenterveyskuntoutujilla ja asunnottomilla, erityisryhmissä riittää vauhtia ja vaarallisia tilanteita. Niissä ei ole haasteena vain se taideteoksen teko, vaan ryhmän koossapitäminen ja suojaaminen.

JONNA: Mulla meni ensin kaks vuotta Ruusulankadun asunnottomien kohderyhmää tutkiessa, olin ainoa haastattelija ja välillä ne tuli, välillä ei. Ei ollut muuta alkuperäistä tavoitetta, kuin että halusin tietää keitä ne asunnottomat on. Puhumisen helpottamiseksi piirrettiin, Helsingin kartta, tunteita siinä, kehon merkkejä, listoja ja he kertoivat niistä. Ei ole itsestään selvää osata olla niiden kanssa. Kun mulla ei ole mitään päihdetaustaa, niin en ole asiantuntija. Inhosin omien kysymysten tyhmyyttä, kuinka ne jäi kaikumaan sinne videolle. Päätin sitten, että on lopetettava tää itsetarkkailu ja että sanon kunnille suoraan, että pää kii Törtsi kun Ade puhuu... Haluan tehdä aina esityksen, en kestä lillumista. Kokonaisen kesän kattelin itseäni videolta ja poimin niitä pätkiä jotka liikkui muu. Yllätti keitä nää asunnottomat oli, että voi tapahtua kelle tahansa ja voi pudota tosi korkeelta. Hirveesti matskua ja jatkuva sisäinen dialogi, että laitan näytännölle vai kuvana mitään. Kun treeni alkoi, mieletön määrä tekstiä, ei dramaturgiaa, peruskohtaukset kyllä. Aiheella mässäilyä pyrin välttämään, en halua että heille nauretaan vaikka työryhmässä naurettiin paljon. Skitsofreenin logiikka on tragikoomista. Pitää olla kernaasti empaattinen muttei yliempaattinen läsnäolo. Vikassa esityksessä Törtsi ja Ade halusivat tulla kertomaan elämästään näyttämölle. Istuvat ja kertovat ja kertovat ikuisuuden ja minä mietin, että minäkö se oon joka pidän kuria kahdelle tosi isolle miehelle.

Jossakin Ruusulan esityksessä oli poliisipartio paikalla koko ajan ja ensi-illasta soitettiin Aurooraan, että saako antaa lisää lääkistystä... Mutta niillä on sydän paikallaan vaikka ne on tehny elämässään vaikka mitä ja sen sydämen löytäminen oli tavoite.

JAANA: Kun mulla on tuota lastenkotitaustaa, huostaanotot ja muut, niin toisen opiskelukeikan myötä TeaKissa piti jahdata, että mistä mulla itsellä on kysymys. Oon useimmiten tuottanut tekstejä yhdessä muiden kanssa, tarkoituksella etsiä mikä ryhmälle on tärkeätä ja miten niiden kanssa voi leikkiä teatteritilassa. Omaksi lopputyöksi ohjasin tekstin, joka oli suoraan henkilökohtainen, ”Hylkääminen” puolikuussa. Mulle oli hyvä kokemus olla kerrankin se despootti, joka pyörii kaksi vuotta oman napansa ympärillä. Sitten syntyi idea aikuisryhmien kanssa tekemisestä ja sen tutkimisesta mikä on näyttelijä peilinä näyttämöllä, voiko sen kautta tehdä näkyväksi, olla kriisin kokeneelle ihmiselle avuksi? Tein sitä tarinateatterilla, joka oli mulle koulussa kummajainen, näin sen arvon nyt. Tehdä kokemusharjoitteita pareina, peilata takaisin. Kun näyttelijät sumeilemattomasti näyttää tunteita ja itkee ja seuravassa hetkessä kysyy pokkana, että oliko oikein vai väärin, oivalsin että mimesis toimii. Se että voi hetkessä kokea jotakin rankkaa ja sitten siirtyä sivuun siitä! Se on turvallista kriisissä kokea... Jos sä oot kriisissä, sä et ehkä koskaan löydä taidetta, jos ei se tule tarpeeksi lähelle. Etkä sen voimaa, joka on iso ja kantava, enemmän kuin keskustelu terapeutin kanssa...”

JAANA TASKINEN TIO 2003, JONNA WIKSTRÖM TIO 2006

— Dokumenttiteatterissa esitetyt ajatukset tulevat aidosti useista lähteistä. Myös itse esitys on monihenkisen työryhmän neuvottelun tulos. Työryhmä voi niin halutessaan suhtautua tarkoituksellisen kriittisesti perinteisiin tiedonmuodostuksen tapoihin: todellisuus ja historia voidaan nähdä avoimena projektina, jolla ei ole mitään fiksattua muotoa. — Ajankohtaisesta aiheesta on pystyttävä löytämään myös siihen kätkeytyvä vertauskuvallinen sisältö, symbolitaso, yleinen, myyttien ja arkkityyppien taso.”(s. 29–30)

Todellisuus on tarua ihmeellisempää eikä kirjoituspöydällä koskaan voi kirjoittaa sitä tragikoomista puhunutta, joka hyviin esim. dokumenttimonologeihin ja haastatteluihin tallentuu, ristiriitaisuuksineen, sanavalintoineen, arkisine huomioineen, tahattomine asennepaljastuksineen. Dokumenttimonologit ovat TIO-koulutuksessa toimineet myös aristoteelisen draaman hedelmällisenä harjoitusmateriaalina pienissä dokumenttidekkareiden harjoitteissa.

Attackit ja aikalaisrituaalit ja dokumenttipohjaiset materiaalit ovat olleet osaltaan teatterillisesti hahmottamassa suhdetta ajankohtaiseen todellisuuteen. Milleniumin edellä pelättiin maailman muuttuvan Nostradamuksen ennustusten hengessä, kun kello lähestyy puolta yötä. Todellisuus on kuitenkin tarua ihmeellisempää, ja muutos antoi odottaa itseään vielä vuoden. WTC:n tornien jälkeen mikään ei ollut enää ennallaan, vaan kynnyks terrorin käyttöön madaltui niin maailmalla kuin Suomessakin. Näin ollen valitettavasti työpajankonseptille tuli käyttöä muidenkin shokkiuutisten jälkeen. Myyrmäen räjäytyksen, kouluampumisten, Moskovan teatterikaappauksen ja Norjan Utöyan jälkeen on lohdullisempaa käsitellä ja sanoittaa tapausten herättämiä avoimia kysymyksiä ja tunteja yhteisöllisesti, kokemuksellisesti ja fyysisesti kuin yksin, omassa ahdistuneessa olossaan.

Kouluttajassa tapaus nosti, jälleen kerran, esiin kysymyksen:

Mitä teatteri voi? Tarjota paikan jossa:

Keskustella

siitä mistä ei voi puhua, kyseenalaistaa itsestäänselvyyksiä.

Hämmentyä

siitä mikä pitäisi ymmärtää, kohdata tietämättömyydessä.

Tutkia

sitä mikä on muuttunut tutusta oudoksi, kyseenalaistaa muuttumatonta.

Vertailla

ihmisten, maiden ja kansojen arvoja ja totuuksia

Pelätä

tuntematonta ja todennäköistä, uskaltaa jakaa huoli

Toivoa

paras tapahtuvaksi, mutta rakentaa siltoja kaiken varalta...

Muuttajat on esitys Kontulasta yhtenä maapallon historian voimien kohtaamispaikkana.

Muuttajat-näytelmä ihmisen paikasta ja rajoista on neljäs osa teatteri-ilmaisun ohjaaja Eveliina Heinosen ohjaamasta Kansallisteatterin alueellisen yleisötyön hankkeesta "Reittejä Kontulaan". Se sai ensi-iltansa 5.10. 2015 Kansallisteatterin Pienellä Näyttämöllä ja esitetään myös Kontulassa ja Myllypurossa. Aiemmat esitystulostukset "Kontulan aika", "Matka-kohteena Kontula" ja "Elinpiirejä" ovat jalkautuneet Kontulaan ja käsitelleet mm. Kontulaa asuinympäristönä ja Kontulan nuorten kokemuksia. "Muuttajien" käsikirjoituksen pohjana ovat toimineet muualta Suomeen muuttaneiden ihmisten kokemukset ja tarinat. Näytelmän kirjoittamista edelsivät keväällä 2015 pidetyt työpajat ja haastattelut ja suuri osa työpajojen osallistujista nähdään myös näyttämöllä.

"Minä en ole... olen... en ole... olen maahanmuuttaja (yliviivaa väärä vaihtoehto...) Minä en ole paennut vainoa, en lentänyt väärennetyllä passilla, en keinunut kumiveneessä, en edes vaihtanut maata työn tai rakkauden perässä. Silti

oma olemassaoloni, se mitä näen ikkunastani, se mitä ostan kaupasta, mitä luen, mitä syön, on globaalien kehityskulkujen tulosta, kytköksissä niihin. Maahanmuutto ei ole minusta itsestäni erillinen ilmiö, eikä se ole minusta ulkopuolella. Se ei ole kenestäkään meistä ulkopuolella, olimme sitten vaihtaneet asuinsijaa tai emme -- En ole kokenut kaikkea, mutta silti kannan koko maailmaa ja sen historiaa sisälläni -- Minä olen kaikki se viha ja rakkaus jota en tule koskaan nahoissani kokemaan. -- Minä olen myös kaikki se, mitä en ole nähnyt, miltä ummistan silmäni, miltä olen välttynyt, mistä en mieluummin tietäisi. Minä olen kaikki se mitä maailmassa tapahtuu --

Muuttajat on näytelmä Kontulasta, koska Kontula on kaikki paikat, niin kuin kaikki paikat ovat kaikki paikat. Muuttajat on näennäisesti koko Reittejä Kontulaan -projektin löyhimmin itse Kontulan alueeseen liittyvä esitys, edes kaikki sen esiintyjät eivät asu Kontulassa. -- Muuttajat on esitys Kontulasta, myös Kontulasta osana maailmaa, Kontulasta yhtenä maapallon historian voimien kohtaamispaikkana..."

JUHO GRÖNDAHL, KÄSIKIRJOITTAJA, MUUTTAJAT

“Minä en ole paennut vainoa, en lentänyt väärennetyllä passilla, en keinunut kumiveneessä, en edes vaihtanut maata työn tai rakkauden perässä. Silti oma olemassaoloni, se mitä näen ikkunastani, se mitä ostan kaupasta, mitä luen, mitä syön, on globaalien kehityskulkujen tulosta, kytköksissä niihin.”

A large, white, stylized number '3' is centered on a background of red watercolor splatters. The splatters are irregular and textured, with some white areas where the paint has dried or been wiped away. The overall composition is abstract and artistic.

3

Teatterin jediritarit

Koulutus, identiteetti, ohjaajuus

Tio-ohjaajan urapolkuja

Tässä teoksessa haastatelluista teatteri-ilmaisun ohjaajista useimmat ovat suurin piirtein saman ikäisiä kuin minä olin, ottaessani vastaan tarjotun TIO-koulutuksen suunnitteluvastuun. Minulla oli siinä vaiheessa takanani 20 vuotta teatterityötä ja muutama vuosi tv-työtä. Olin työskennellyt eri työrooleissa: dramaturgina, käsikirjoittajana, ohjaajana, kouluttajana, jonkin verran esiintyjänäkin. Perusopintoina minulla oli paitsi tavanomaista lapsi- ja nuorisoteatteri-taustaa, korkeakoulututkinto teatteritieteestä sekä käytännöllisiä tv-toimittajan opintoja Yleisradion uudessa tv-työn koulutuksessa. Mitään suoraa väylää olemassa oleviin ammatteihin yhdistelmä ei tarjonnut. Tämän päivän perspektiivistä näyttää, että rakentelin ammatillisuuttani hyvinkin ”tiomaiseen” tapaan, pitkällä aikavälillä, eri aineksia, vanhaa ja uutta yhdistellen.

Akateemisesti koulutettujen humanistien työllistymishuolet olivat suurille ikäluokille tuttuja 1960–70-lukujen taitteessa ja huolestuneina seurassimme millaisin aineyhdistelmin esim. kouluihin voisi työllistyä. Mitään takeita ei varmasta työllistymisestä ollut

taidealoillakaan, vaikka laitosteatte-
reiden asema oli vankka ja sen rinnalle
syntynyt uusia ryhmiäkin. Median läpi-
murto oli muuttamassa myös taiteen ja
teatterin kenttää ja kieltä ja osoituksena
tästä olikin että TIO-koulutus sijoit-
tuikin aluksi juuri taiteen ja viestinnän
oppilaitoksiin. Mielikuvitus ei tuolloin
vielä mitenkään voinut riittää siihen,
että teatterialan vakanssinimikkeistöön
voisi joskus sisältyä sellainen monia-
lainen hybridi kuin ”taiteen ja hyvin-
voinnin läänintaiteilija”.

Kirjassa haastatelluista teatte-
ri-ilmaisun ohjaajista ovat useimmat
olleet jo vuosia työelämässä ja monessa
mukana. Haastattelujen keskusteluissa
kysyin heiltä mm, missä kaikkialla
he ovat toimineet, mitä tavoitelleet,
mihin törmänneet, millaisia ovat olleet
kovimmat vastukset, tärkeimmät rastit ja
mitkä innostavimmat löydöt. Millainen
on ammatillinen identiteetti ja mistä on
mahdollisesti saanut voimaa sen ylläpi-
tämiseen? Osa poimituista vastauksista
puhuu puolestaan; tämänkin kirjan
otoksen valossa teatteri-ilmaisun ohjaa-
jien joukossa on paljon monipuolisia,
luovia, toimeliaita ja sinnikkäitä asiaansa
sitoutuneita ja muuntautumiskykyisiä

yksilöitä ja ryhmiä. He ovat eri tavoin pystyneet hyödyntämään laaja-alaisen työkalupakin muuttuvassa ajassa, eri toimintakentillä.

Kun minulta nelikymppisenä haastatteluissa tiedusteltiin vastaavia uran ja teatterinäkemysten muotoutumiseen liittyviä impulsseja ja etappeja, olen usein maininnut teatterin- ja kirjallisuudentäyteisen lapsuuden, median ja teatterin opintojen ja työkokemuksen lomittumisen opiskelu- ja työhistoriassani. Niistä muotoutui teatterityöhönkin toimittajamainen kiinnostus dokumenttiaiheisiin, henkilökuviin ja materiaaleihin ja uteliaisuus jalkautua teatterilämpöiden ulkopuoliseen elämään. Todellisuus tuntui tarua ihmeellisemmältä ja teatterifiktio usein laimealta siihen nähden. ”Lilla Teaternin” kabareet innostivat, ja graduun valikoitui aiheeksi ”yhteiskunnallinen

kollaashidraama”. Lisäksi vaikutuksensa on monella yksityisellä innostajalla ja kasvattavilla ja haastavilla työpaikoilla, kuten TV-ohjelma 2:n dokumenttitehtävät, 70-luvun MTV-teatterin dramaturgintehtävät, 80-luvun alueteatterityö yhteiskunnallisesti vireässä Kajaanin Kaupunginteatterissa, ajankohtaisteatteriprojekti Oulun kaupunginteatterissa sekä erityiset jalkautuvat lasten- ja nuortenteatterihankkeet Teatteri Pienessä Suomessa. Unelmat monipuolisesta, innostavasta uudesta teatteriammatillisuudesta päätyivät sitten osaksi teatteri-ilmaisun ohjaajakoulutuksen opetussuunnitelmaa. Parikymmentä vuotta lisää, ja alkoi vähitellen näyttäytyä, millä tavoin TIO-koulutus oli ollut osa jotakin laajempaa taiteen ja koulutuksen aikaissauntausta, mm. postmodernin impulsseja.

RIKU S

”Metropolian TIO-koulutuksen lakkauttaminen oli hirveä järkytys. Kun kuulin siitä, olin yhteydessä Metropoliaan ja kerroin, että TeaKin teatteripedan tutkinnolla ja TIO-koulutuksella on täysin eri tehtävät, jotka eivät teatterikoulutuksen kentässä ole millään tavoin päällekkäin. Jos koulutus yksipuolistuu rajusti, ei siinä koko maan ja taiteen kannalta ole mitään järkeä. Meillähän ei maisterinohjelmassa opeteta soveltavaa teatteria, vaikka tietenkin pedagogiikka sisältää yhteisiäkin aineksia, on yhteisopedagogiikkaa, draamapedagogiikkaa. Päällekkäisyys ei sinänsä haittaa.

Saattoi olla että joskus 80-luvulla rajankäynnit olivat tarkempia. Mutta nyt jos ajattelee taidealojakin keskenään, niittenkin rajat muuttuvat koko ajan, se päällekkäisyys pitäisi ottaa mahdollisuutena ja nähdä että kehitystä voi tapahtua sitäkin kautta. Ne rajat ovat usein kuitenkin vaan hallinnollisia rajoja, rahoitusrajoja, statusrajoja. Samaan aikaan se yksi kehitystrendi soveltavassa teatterissa on, että nykytaide,

muuallakin kuin teatterin alueella, tulee lähelle. Nykytaiteen keskeiset ilmiöt osallistavuus ja vuoro-vaikutuksellisuus ovat etulinjassa nykyteatterissa ja soveltavassa teatterissa. Jos ei ole tarjota koulutusta siihen etulinjaan, niin on vähän jälki-jättöistä se koulutus. On ihan selvää, että TIO-koulutukseen sisältyi nykyteatterikoulu ja myös se että se on ollut edelläkävijä aina. Sitten on eri asia, miten tulee huomatuksi tai mitä se on menestystarinana. Ei sitä TIO-koulutuksen edelläkävijän asemaa silti voi kukaan kiistää.

Taidekentällä toistuu tällainen rakenne: joku menee edellä ja sitä ihmetellään tarpeeksi kauan ja sit menee semmoiset 10–15 vuotta ja tulee joku joka nauttii semmosta jonkunlaista arvonantoa. Se tekee niitä samoja asioita joita edelläkävijä on tehnyt, mutta tää kerää marjat kakusta. Koulutukset ykeensä on jäykkiä ja byrokraattisia. Mutta jos katsoo kentälle, TIO-koulutus on vikkellä ja notkeaa, sinne tänne menevää, kuplivaa...”

RIKU SAASTAMOINEN, TIO 1996

Mitä TIO ohjaa

– vapaan kentän vapaudesta

Olen viimeiset puolitoista vuotta vaeltanut eri puolilla maata näiden vikkeliä, notkeiden ja kuplivien esitystapahtumien jäljillä. Tunne on ollut sama kuin usein opiskelijaproduktioiden ja demojen äärellä, ja sitä määrittää iloisesti yllättyminen. Ei tuotosten kepeydestä, vaan niiden inhimillisestä ja sisällöllisestä merkityksellisyydestä ja toteutuksellisesta kekseliäisyydestä.

Päiväkirjan mukaan olen kevästä 2014 alkaen nähnyt kaduilla, toreilla, pihoilla, eri kokoisissa teatterisaleissa ja muissa esitystiloiissa kymmeniä esityksiä. Olen muun muassa kulkenut vaeltavissa esityksissä Kallion kaduilla, Pakilan kujilla, Kontulan kulmilla. Olen tavannut näyttämöllä asunnottomia ja mielenterveyskuntoutujia Q-teatterissa ja Tampereella, Räjähdyksvaaran nuoria kotkalaisia Koko-teatterissa, kainuulaisia eläkeläisnäyttelijöitä Sotkamon työväentalolla, vauvateatterilaisia ja "Oudon Homon" maan alla Teatteri Tuikkeessa. Olen ihastellut TIOjen kaksoisohjausta Riihimäen teatterin "Harmony Sistersissa" ja isän ja TIO-tyttären saumatonta yhteistyötä Suomussalmella "Kaikenkelin Kaikkosessa", olen nähnyt "Punaista Unta" Korkeavuorenkadulla, TIO-klovneja räyhäterapoisissa mielenterveysseminaarissa ja tanssivia TIO-irkkuja Rovaniemen teatterissa. Olen käynyt kylässä Kemin kaupunginteatterissa ja tavannut siellä TIOja kahdelta vuosikymmeneltä. Olen kuunnellut TIO-ohjaajien selviytymistarinoita teatteritaloissa ja niiden ulkopuolella, tavannut lastenteatterin tukipylviä, Popup-teatterin ja sirkuksen ja ekoteatterin luojia. Olen kurkistellut foorumiteatteria Järvenpäässä ja nukketeatteria Annantalolla ja "Keisarin uusia vaatteita" Puotilan puistossa. Olen tavannut pysähdyttävän "Helenen" Hämeentiellä ja myötäelänyt Gallen-Kallelan kaukokaipua Tarvaspäässä. Olen fanittanut "Kaabelssonin" rankkaa dystopiaa IlmiÖ:ssä ja hurrannut Sibeliuksen "Scaramouchen" naamioille sinfoniaorkesterin tahdissa. Olen kaivannut päästä paikalle Joensuun yleisötyön Tapahduksiin ja Tuikkeen valtakunnallisesti menestyneeseen "Kaarnaan". Olen tavannut "Täti Moonikan" Suomenkylässä lastentapahtumassa, seurannut TIO-läänitaiteilijan kannanottoja keskusteluissa taiteen ja hyvinvoinnin rahoituskuohunnasta ja olen nähnyt eri medioista, kuinka TIO-kirjailija hyödyntää työssään performatiivista otetta. Olen nähnyt ajankohtaisteatteriesityksessä, miten "Ei mene huonosti, muttei Hyvinkää" ja käynyt Lahden kaupunginteatterissa Avoimen näyttämön TIO-manifestia kuulemassa. Olen menenyt Työväenopistolla vapputunnelmaa Taistelevan runon illasta ja devising-kurssin aikaistunnoista ja iloinut "Mintun" ylöspanosta Tervasaareissa.

Näiden lisäksi olen haikaillut kymmeniä muihin kiinnostaviin TIO-tapahtumiin ja esityksiin, joihin en kutsuttunakaan ole ehtinyt. Tämän julkaisun TIO-tarinat, niin rikkaita kuin ne useimmin jo itsessään ovatkin, ovat vain murto-osa kiinnostavien TIO-tuotosten ja uratarinoiden runsaudesta. TIO-esitysten seuraaminen ja niiden erityislaadun esilletuominen on ehdottoman kiitollista puuhaa, ja toivottavasti ne päätyvät jollekin seurantaan suorittavalle foorumille jossakin vaiheessa, vaikkapa TIOjen aloitteesta perustetun PROSTT:n (Pro Soveltavan Taiteen Tila) sivustoille.

Joskus on rohkeampaa jäädä kuin lähteä

KRISTA

”Nyt on kyse siitä, pystytkö tunnistamaan ja paketoimaan osaamisesi riittävän hyvällä tavalla.

Prostilla on suunnitelmista perustaa sivut joilla nostetaisiin esiin huippuhienoita soveltavan tai teen esimerkkejä ja alueellisia keissejä. Mutta vielä ei ole resursseja siihen. Halutaan opettaa mistä tässä soveltavassa taiteessa on kyse, niin että tieto ja taito löytyis yhdestä paikasta. Ei voida kuitenkaan lähteä kentälle esittäytymään jollakin projektilla, joka on tehty vasurilla ilmaseksi iltamyöhään. Pitää olla rahoitusta ja sitä haetaan nyt. Lähdettiin liikkeelle 2013 kartoittamalla työpaikoissa ja verkossa, millainen voisi olla Prostlin toimintamalli, sen kivijalat, miten käynnistyä ja mihin tarpeisiin se kentällä vastaa. Verkkokyselyssä 65 % jäsenistöstä kannatti, että edetään soveltavan taiteen potkulla.

Me rakennetaan toimintaa TIO-pohjalta, mutta avaudutaan laajemmin suhteessa koko taidekenttään. On tärkeämpi nähdä pitkäjänteisesti, tuoda esiin taidetta uusilla tavoilla, kuin eriytyä ensin omaksi TIO-yhteisöksi. Fb-sivuilla tehdään jo tiede- ja taidenostoja, jotka liittyy meihin jollakin tavalla. Ja on avattu mahdollisuus käyttää Prosttia oman projektinsa alustana. Iso visio on tuoda näkyväksi mitä kaikkia toimijoita täällä on, mitä ollaan tekemässä, mitä tutkimusta voisi syntyä. Haluaisin myös Checkpoint Helsingille keskustelua, miten taidekentässä suhtaudutaan taiteen instrumentalisointiin, kiinnostaisi tutkia sitä dialogia ja rajapintoja ja tuoda ne perinteiselle taidekentälle.

Kun valmistuin pääsin heti 2010 kiinnostavaan kansainväliseen projektiin Aalto-yliopistoon kolmeksi vuodeksi. Tehtävänä oli observoida ja kirjata monitaiteisia- ja tieteisiä työryhmiä, antaa heille tarvittaessa toiminnallisia työkaluja. Luotiin sen puitteissa taidelähtöisen fasilitoinnin asiantuntijoita.

Sitten hankkeen jälkeen oli hirveä kipuilu, että millä elätän itseni, on ollu vähä lastenryhmää ja näitä arts and art -tieteidenvälisiä yhteistöitä, kursseja tuutorointia Metro-poliassa. On mulla ollut keikkoja, koulutusta ja sitten teen vapaita taideprojekteja, kuten Paikkari Performancen managerointi. Oon jonkin verran kouluttanu organisaatiojohtajia ja varhaiskasvattajia ja lähisuhdeväkivallan asiakaspalvelijoita. Oon aloitellu yrittäjänä Lilithissa, mutta aika syvä kriisi on ollut, että mitä ihmettä mä teen tällä ammattitaidolla, mistä mä sen leipäni otan, ei oo yhtään paikkaa ollut vapaana. Kirkkonummelle oon perustanut yhden kuvataiteilijan kanssa, tyhjiin liiketiloihin sosiaalisen voimaannuttamisen paikan, Kipinän. Oltaisiin alustana muille jotka haluaa tehdä tapahtumia, konsertteja, esityksiä, näyttelyitä ja olla vaikka yhteisöllinen toimintakeskus kotiäideille ja pitkäaikaistyöttämille, mikrotyöntekijöille, nuorisokahvilaksi – aina kuitenkin taidetta mukana. Nyt vaan on se rahoitusongelma: kun tämä ei mee taiteen perusrahoitustoimintaan, sieltä ei saa ja nyt neuvotellaan eri yhteistyötahojen kanssa, että sais sen toiminnan osaksi jonkin alan tai hallintokunnan budjettia.

En tee paljon hommia TIO-kontekstissa, mulla on enemmän monitaiteinen viitekehys ja yhteisö ympärillä. Oon tehnyt kirjaprojektia, tuottajanommia ja markkinoinnin hommia performanssifestaria, taide- ja työelämäkoulu-tusta konsulteille. Mutta konsultiksi en halua, vaan että taitelija-identiteetti säilyy. Taitelijoiden opetuksessa pyrin painottamaan, että taiteen ja soveltavan resurssiensa ei ole kysymys kakusta, jota ollaan jakamassa yhä pienempiin siivuihin vaan se tarve on vasta herännyt. Ja siksi nyt on kyse siitä, pystytkö tunnistamaan osaamisesi ja paketoimaan sen riittävän hyvällä tavalla...

KRISTA PETÄJÄJÄRVI, TIO 2011

"Joskus on rohkeampaa jäädä kuin lähteä – otsikko on sitaatti Retikan kesäteatterin 2014 Kaikenkelin Kaikkonen -näytelmästä, joka käsitteli muun muassa juuria ja suhtautumista muukalaisuuteen.

'Kulttuuri-ilmapiiiri ja harrastajataide pehmentävät kylän elämänmenoa. Ne lähentävät ihmisiä toisiinsa ja pitävät väen liikkeessä. Kun tarttuu toimeen ja tekee tolokusti, voi menestyä vaikkei mahdollisuuksia näennäisesti olisikaan, sanoo näytelmäkirjailija Eero Schroderus suomussalmelaisen Teatteri Retikan näyttämöyhdistyksen 30-vuotisjuhlan haastattelussa (Suomenmaa, haastattelu 2.3.2014). Eero Schroderus muistaa ihmetelleensä 1996 Turun Sanomissa ollutta haastattelua, jonka mukaan valmistuvista teatteri-ilmalaisen ohjaajista joku oli palaamassa kotikonnuilleen – käynnistämään ammattimaista teatteritoimintaa.

Loppu on historiaa: teatteri-ilmalaisen ohjaaja Ulla Schroderuksen paluumuuton myötä syntyi paikkakunnan elvyttäjäksi, Teatteri Retikka. Se toimii omassa teatteritalossaan ja on vakituinen ammattijohtoinen harrastajateatteri, kesällä kootaan menestyvänä kesäteatterina huikeita katsojalukuja isän ja tyttären sukupolviyhteistyönä. Ulla Schroderus: "Vuosittain Retikan esityksiä käy katsomassa parikymmentä tuhatta teatterinystävää. Yksi Retikan vahvuus ovat omat käsikirjoitukset. Kesällä 2003 esitettiin ensimmäinen oma kesäteatterinäytelmä "Amalia ja aikamiespojat", josta tuli Suomen esitetyin kesäteatterinäytelmä.

Teatteri työllistää tällä hetkellä ohjaaja-dramaturgien lisäksi markkinoinnin ja teatteritekniikan vastaavat henkilöt. Säännöllinen toiminta edellyttää, että on pysyvää väkeä joka saa hommasta leipänsä. Suomussalmella on ymmärretty myös yhteistyön voima. Teatteri, Raatteen tien talvisotamuseo ja paikallinen kylpylä markkinoivat tarjontaansa yhdessä. Koko pitäjän elinkeinoelämä, kaupoista ja ravintoloista lähtien hyötyy siitä, että saamme Suomussalmelle turisteja. Kuntaa ja kuntalaisia on syytä kiittää, ilman kunnan tukea ei Retikkaa olisi olemassa.

Oma teatteritalo Retikalle valmistui 2010. Teatterin rakennuskustannukset maksettiin itse: yksi neljäsosa saatiin EU-Leader-rahoituksena. Muutenkin on opittu EU-hakemusekspertheiksi tässä hommassa. Katsomotuolit haettiin Kajaanin kaupunginteatterin varastopistoista. Uusi talo on paitsi teatteri myös kulttuurikeskus, siellä on ohjelmistossa elokuvia, tanssia, kirjallisuutta, musiikkia. Ovet ovat auki niin päiväkotilapsille, yläkoulun ilmaisutaidon opiskelijoille, maahanmuuttajaryhmille, kuin järjestöillekin. Ulla Schroderus uskoo, että Retikan usein Kainuusta ja sen historiasta ammentavien näytelmien herättävän ihmisissä kunnioitusta omaa elämää ja kotipaikkakuntaa kohtaan. On voimaannuttavaa huomata, että meidän tarinamme kelpaavat muuallakin...."

ULLA SCHRODERUS, TIO 1995, HAASTATTELU 2014 JA SUOMENMAA 2.3.2014

Pieninä palasina maailmalla

Teatteri-ilmaisun ohjaajien ammatilliset valinnat ovat jossakin määrin sidoksissa siihen, millä alueilla he toimivat. Erityisesti Etelä-Suomessa on taiteilijatungosta ja teatteri-ilmaisun ohjaajat ovat monesti paikasta ja yhteisöstä toiseen siirtymisen ammattilaisia. Työntajia, työtehtäviä ja työympäristöjä on vuoden mittaan monia ja kukin on on kehittänyt omat orientaationsa, selviytymisstrategiansa, tapansa artikuloida ja paketoita osaamistaan, kuten Krista Petäjäjärvi yllä ehdottaa. Monilla teatteri-ilmaisun ohjaajilla identiteetti ja intohimo kohdistuu ohjaamiseen, samoin koettelemukset ja työvoitot.

HANNA

”Ensisijainen ammatti-identiteettini on ohjaaja. Teatteri-ilmaisun ohjaaja ei tunnu omalta titteliltä.

Toinen ammatti-identiteettini on esitysdramaturgi-näytelmäkirjailija. Olen kirjoittanut lähes kaikki ohjaukseni itse. Joko ennen ohjausta tai ohjauksen aikana, jolloin ohjaajan ja esitysdramaturgin työnkuvat ovat sekoittuneet vahvasti. Tärkein viitekehükseni on oma ryhmäni Reunaryhmä, joka rekisteröityi yhdistykseksi vuonna 2011.

Suuri onnistumisen kokemus on ollut esimerkiksi ”Sota-absurdi tragedia” Alppisalissa joka yhdistää minulle ohjaajana tärkeitä asioita kuten nykytanssia, nykysirkusta ja nykyteatteria, joka on sekä koominen että traaginen, yhteiskunnallinen ja viihdyttävä. Teatteri-ilmaisun ohjaaja ei tunnu omalta titteliltä, vaikka teenkin varsinkin esityksen taustatöinä paljon työpajoja ja vedän koulutuksia. Samoin olen ollut mukana monissa soveltavan taiteen projekteissa oikein mielelläni, mutta kiinnostukseni on nimenomaan esityksessä. Siinä mielessä teatteri-ilmaisun ohjaajakoulutus, vaikka antoikin paljon eväitä ammattiin, ei ollut oikea koulutus minulle.

Joudun edelleenkin todistelemaan ammattitaitoani, koska en ole valmistunut ohjaajaksi enkä tunne tarpeeksi niitä muita, jotka ovat valmistuneet ohjaajiksi tai näyttelijöiksi. Vaikka kuulun ohjaajaliittoon (SToDiin), minulla ei ole yhtä vahvoja siteitä teatterikentälle kuin TeaKista valmistuneilla. Toki niitä 12 vuodessa valmistumisen jälkeen on tullut jonkin verran.

Mutta TIO-koulutuksen jälkeen olen valmistunut humanististen tieteiden kandidaatiksi ja marraskuussa 2015 valmistun teatteripedalta teatteritaiteen maisteriksi. TIO-koulutus on profiloitunut vahvasti soveltavaan teatteriin eikä opiskelijoilla ehkä enää ole sellaista väärää kuvitelmaa kuin minulla oli, että TION papereilla pääsisi pääsisi teattereihin taiteelliseen työhön, ilman suhteita. Minulle oli iso pettymys valmistua ja tajuta ettei ole teatterikentällä kontakteja yhtään minnekkään. Mutta siitäkin on kahdessa-toista vuodessa jo selvitty ja olen oppinut ymmärtämään, että TIO-koulutuksesta oli tosi paljon hyötyä, vaikka se ei minulle olennaisia suhteita tuonutkaan...”

HANNA RYTI TIO, 2003

”Mikään ei oo ollu mahdotonta, jos lähtee liikkeelle pienellä kynnyksellä, käyttää rajoitteet luovasti hyväksi.

Mun määräaikainen kiinnitys Rovaniemellä päättyy, kun itse olen valinnut lähtee. Perhe on Helsingissä ja nyt on puolison vuoro tehdä töitään sairaalaklovnina. Vaikka, kun puoliso on täältäpäin ja oli unelmia että ois mökki ja oma talo täällä, vähänkö kaunista. Olen tehnyt jatkuvasti yhdeksän vuotta ohjaamista sen jälkeen kun valmistuin koulusta 2005, eri puolilla Suomea, eri kokoisissa ammattiteattereissa. Vanhankaupungin kesäteatterin kouluohjaus ”Ulvova mylläri” oli iso apu uralle, siitä tuli lehtikriitikit, päinvastoin kuin kouluesityksistä yleensä. Iso apu on ollut myös SKR:n produktioapuraha, jonka avulla tehdystä ”Isosta pahasta sudesta” alkoi viiden vuoden työputki Teatteri Vantaalla. Pääsin käyttämään ja näyttämään ohjaajan taitoja. Se jälkeen ei ole tullut liiemmin apurahoja.

Pienistä palasista oon koonnut tän ohjaajapolun, käyttänyt hyväks pienimmänkin mahdollisuuden Universumissa, Naamiossa ja Höyhenessä, Valtimonteatterissa, Porin ja Rauman ja Vaasan teatterissa ja nyt Rovaniemellä kiinnityksellä. Työehdot, harjoitusolosuhteet tai -aikataulut on ollu haasteita, mut mikään ei oo ollu mahdotonta, jos lähtee liikkeelle pienellä kynnyksellä, käyttää rajoitteet luovasti hyväksi, ei vaadi kaikkea. Joustin esimerkiksi tilan puutteessa harjoittelemaan Porin ”Mielsäpahoittajaa” ja Mikkelin ”Elämäni luuserina” Hesassa eri paikoissa, ihan loppumetreillä vasta päästiin paikalliselle näyttämölle. Aika usein tulee sitten kuitenkin hyvä neuvottelutulos resurssesita ja palkasta, että kyllä meillä onkin rahaa maksaa palkkaa muutenkin kuin lipputulosta... Olen tehnyt paljon lastenjuttuja, Vantaalle monta Tonttujuttuja, Känkkänäädän, Herra Huun ja ”lik Hammaspeikko – suuhunmuuttajaperheen lapsi”, Vaasaan Viirua ja Pesosta ja Muumeja. Matalampi kynnyks tulla uuteen taloon, kun tekee lastenteatteria. Aikuisille tein mm. musiikkijuttuja, Supernaiivin ja Lemparini Bukowskin ”Voitto kotiin”. Siinä oli kaikenlaista, oppi senkin miten selvitään huonomuistisen näyttelijän kanssa. Ei muuta kuin repliikit piiloon eri puolille näyttämöä. Kaikesta voi selvitä. Voitto kotiin!

Valkeakosken teatteriin tein Juoksuhaudantien kun Kati oli johtajana siellä. Se meni hyvin. Iso kokemus oli ”Samanlainen onni” Paimion Työkeskuksen kesäteatterissa kehitysvammaisten kanssa. Se oli maailman pelottavin työ, pitkä käytävä josta alkaa tulla eri kokoisia ja näköisiä kehitysvammaisia, kuola valuen ja tulee ja halaa ja sitku siihen tottuu, se on ihan mahtavaa. En oo ikinä nähny niin hauskaa esitystä, nehän teki joka ilta vähän erilaila....

Vaimon kanssa on tehty paljon. Ollaan tehty useampi juttu, eri allegorioilla lapsen turhautumisesta ja yksinäisyydestä, esim. millaista on kun lapsi on vuoroviikoin toisessa ja toisessa kodissa, ahdistuu ja alkaa kiusata muita... Oltiin oltu Mexicossa häämatkalla ja mä olin saanu ruokamyrkytyksen ja pystyin vaan kävelemaan kepeillä, kovat kivut, jouduin sairaalaan ja Annalta meni ääni. Kolmessa viikossa selvis kuitenkin, että proggiksessa ei ollu semmosta etteikö selvitä! Pikku Prinssin huikea avaruusseikkailu tehtiin interaktiivisena

sovelluksena, lapset otetaan mukaan siihen keskusteluun. Sitä pystyy aika hyvin ennakoimaan mitä ne vastaa, ohjailaan kysymyksillä ja harvemmin lähtee kokonaan lapasesta se juttu. 2011 tein vuoden sisällä kuusi juttua, joita on myöhemmin lämmitelty.

Mulla on muutama työpariviritys, luottonäyttelijöitä, jotka lähtee mukaan juttuihin, on tehty mm. Arvoituksellisia muunnelmia, Meidän Herramme muurahaisia, Mielsäpahoittaja jne. Usein tulen hirveen hyvin toimeen sellaisten ihmisten kanssa, jotka ei tule juuri kenenkään kanssa toimeen... Vantaalla joutui tekemään kaikkea. Se on kiva käydä kirppareilla ja lavastaa. Vapaalla kentällä oppii pitämään jutun kokonaan omissa näpeissä. Ja nopeissa proggiksissa oppii, ettei turhaa pähkäilyä ja itsesensuuria... Ohjaan tarkkaan kun on kiire, ei ole aikaa kasvatella. Täällä Rovaniemellä oon viihtynyt vaikka ohjattavaksi tuli mulle yksi epäsopeva juttu ”Hiljaiset sillat”. Teatteriproggikset on äärimmäisiä ja niiden ryhmäpsykologia prosessissa. Se ratkaisee millainen hengenluoja ja psyykkaaja johtaja tai ohjaaja on... Tästä esityksestä tuli lopulta hieno, mutta prosessi ei ollu ja se on se joka jää mieleen, vaikka katsoja ei sitä tiedä. Opin että pitää osata sanoa myös ei...”

SEPPÖ HONKONEN, TIO 2005

(HENKILÖT KUVASSA YLH. VASEMMALTA: SANNA RISTANIEMI, TIINA TANSKANEN, PENTTI KINOSMAA, KATRI MÄKELÄ, SANNA LISKI, MIRKA MYLLÄRI)

Sitten tuli **jättimäinen** tarve ohjata

TUULA

”Ohjasin Aurajoen palamisen laser- ja pyrotekniikalla 400-henkisen mieskuoron laulaessa Aurajoen jäällä ja sukeltajan selostaessa jään alla radioon, mitä siellä näkyy...”

Kun valmistuin toimin seuraavina vuosina Turussa isojen kaupunkitapahtumien käsikirjoittajana ja ohjaajana. Ohjasin viisi kertaa Turun keskiaikaisten markkinoitten näytelmää. Neljä tuntia kestävästä simultaanisesti eri puolelle toria sijoituvan näytelmän ja 130-henkisen näyttelijäjoukon ohjaaminen ja liikuttelu oli massiivinen työ. Ensimmäisenä vuonna 1997 loin koko markkinanäytelmän konseptin, mikä toimi yli kymmenen vuotta ennen kuin Turun kaupunki ulkoisti markkinanäytelmän tekemisen. Käsikirjoitin ja ohjasin lisäksi kaksi kertaa Turun joulukaupungin avajaiset, joka oli valtava Turun keskustan kaduille leviävä spektaakkeli, jouluparaateineen, laulajineen, tanssijoineen, teatteriryhmineen ja sirkuslaisineen. Toimin myös projektipäällikkönä ja yhtenä taiteellisena vastaavana Aurajoki palaa -taidetapahtumassa, joka oli Turun taideakatemian osuus Turun 775-juhlavuoteen. Suunnittelin ja toteutin Aurajoen palamisen laser ja pyrotekniikalla 400-henkisen mieskuoron laulaessa Aurajoen jäällä ja sukeltajan selostaessa jään alla radioon, mitä siellä näkyy... Esittävien taiteiden läänintaitelijana Lapissa 2007–2011 pidin huolta teatteri-ilmaisun ohjaajien työllistymisestä. Lapissa oli tilaa luoda heille työpaikkoja maakuntaan, tätä tarkoitusta varten loin kaksi hanketta Nuorisokulttuurihanke Outogurun 1 SKR:n Myrskyrahoituksella sekä Kulttuurirakkan 1 & 2 Ely-keskuksen rahoituksella. Outogurussa oli mukana 10 kuntaa ja Kulttuurirakassa viisi kuntaa. Hankkeissa kehitettiin maakuntaohjaajan työtä, missä ohjaaja toimi kahden-

kunnan alueella kouluttajana ja harrastajaryhmissä ohjaajana. Lappiin muutti hankkeiden ajaksi TIO-koulutuksen käyneitä Turun, Helsingin ja Kokkolan kouluista. Vedin läänintaitelijana 2 vuotta kestäneet Arctic Drama käsikirjoittamisen ja ohjaamisen koulutukset ja perustin yhdessä paikallisten ammattilaisryhmien kanssa Lapin esittävien taiteiden keskuksen eli Letke r.y.:n.

Olen saanut toimia teatterikentällä monipuolisesti ja olen tuntenut ammattitaitoa tehtävissäni. Edellisten lisäksi ohjasin mm. Turun seudulla 1996–2002 joka vuosi 2–3 esitystä eri harrastajateattereille. Olen pystynyt elättämään itseni töilläni kohtuullisesti, ainoastaan taiteellisesti kunnianhimoisissa omatuotannoissa tulot ovat olleet heikot. Varjopuolena on vielä ollut ammatin status, ajoittain tuntuva vähäinen arvostus; TIO-ohjaajaan suhtaudutaan hieman nuivasti ammattiteattereissa. Henkilökohtaisesti minulle tärkeää omaa taiteellista työtä ovat kuitenkin olleet esitykset ”Ruijan suomalaiset”, ”Helene” ja ”Vera”, jotka olen ohjaamisen lisäksi kaikki itse tuottanut alusta loppuun. Esitysten menestys ja taiteelliset voitot, kritiikit, palkinnot, yleisömenestykset, kutsu Teatterikesään, ovat olleet suurin palkinto työstä. Taloudellisesti esitykset ovat tuottaneet jonkin verran. Kohta 20-vuotiesillä urallani raha ei ole voinut olla syyt tehdä näitä esityksiä, vaan henkilökohtainen halu kertoa, puhutella katsojia ja oman esityskielen löytäminen. Työryhmät ovat olleet hienoja ja altistaneet itsensä epävarmuudelle. Omatuotantojen kääntöpuoli on toisaalta väsyminen, työsarka on kohtuuttoman iso ja niissä on aina kaiken muun lisäksi taloudellinen riski, josta kannan vastuun. Monesti tavoittaa itsensä lopulta haaveilemasta vakinaisesta työstä ja säännöllisestä palkasta...”

TUULA VÄISÄNEN, TIO 1996

Useitten TIO-ohjaajien työssä on sellaisia aiheita ja tilauksia, joiden työstämiseen TIO-koulutus on antanut enemmän eväitä kuin perinteinen ohjaajakoulutus olisi: jalkautuvia, dokumentaarisia tai tapahtumallisia esitysmuotoja. Yhtä paljon kuin mahdollisista tekniikoista on näissä tapahtumissa monesti kyse viitseliäisyydestä, toimeen tarttumisesta ja erilaisten ihmisten kanssa toimeen tulemisesta.

TEATTERI PENSAS SYNTYI "YHTEISKUNNALLISEN PENSASTEATTERIN ALKEET" -KURSSIN TUOTOKSENA JA KIERSI KESÄSTÄ 2002 ALKAEN SUOMEA HANGOSTA UTSJOELLE HANNU RAATIKAISEN VANHALLA ROSINANTE-BUSSILLA.

PEKKA

"Tiot on ammattiyhdistyksessä vastuunkantaja, me ollaan tultu semmoseen saumaan..."

Puoli vuotta ennen kuin valmistuin Turusta 1996, Kemlin kaupunginteatterista käytiin katsomassa mua. Jäi sitten se viimeinen kasvatustieteen tentti suorittamatta, kun tulin tänne näyttelijäks ja siitä asti olen ollut Kemissä. Ens vuodeks menen virkavapaalla Kokkolan Kaupunginteatteriin. Sieläkin on TIO näyttelijäyhdistyksen luottamusmiehenä, kuten mm. Kotkassa oli. TIO on vastuunkantajia, me ollaan tultu semmoseen saumaan. Alussa innoissani opetin, mutta se stressas mua. Ohjannut olen täällä monta juttua, aina pyydettyäessä, mutta se omien kollegoiden ohjaaminen on ristiriitaista. Olen ohjannut mm. Pepin ja Päivänsäteen ja Laila-musiikaalin, Grimmin veljekset ja Hylätyn kaivon salaisuuden. Mutta eniten oon tykännyt eläköityneen vanhan pukuhuonekaverin Timo Pylkkäsen jäähyväismonologin ohjauksesta "Siperia". Se on vanhenevan miehen sairaskertomus, jolla voitettiin Pieksämäen monologikilpailu, vuotta ennen kuin Väiski voitti sen Helenellä...Kierrettiin pienimuotoisesti sillä Pohjois-Suomea, mä ajoin valot manuaalisesti. Mutta mulla on kaiken kaikkiaan sellanen olo, että en ole tarpeeksi ohjaaja, paitsi jos teksti on niin voimakas, että saan jutun näyttämölle ja näyttämään joltakin.

Näyttelijänä en ole joutunut osaamistani todistelemaan, mä sain näyttelijäliiton jäsenyyden kolmen vuoden päästä, joillakin kiinnitetyillä TIOilla on kestänyt kauemmin. Huippu puhetkiä näyttelijänä on semmoiset kun sattuu hyvä teksti ja hyvä ohjaaja, niin kuin vaikka 2000-luvun alussa Taava Hakalan ohjaus Mauri Myrskystä, sukupolvijuttu Kemlin kommunistijohtajasta. Välillä häipyi yhteiskunnallinen teattereista, oli vain kaikkea varovaisen kevyttä. Täällä muistot punaisesta Kemistä synnyttivät torjuntaa. Taavalla oli hyvä karnevalistinen ote tuossa aiheessa ja esitys veti hyvin, kaupunki otti sen omaksi.

Tapaan vanhoja kurssikavereita enimmäkseen Näyttelijäliiton kokouksissa ja Facessa. Mutta pohjoisen ihmisten kanssa on verkostoiduttu. Hailuodossa olen ollut Rissasen Jounin jutussa, nyt seitsemänä vuonna, tehty joka kesä jotakin, useimmiten sinne, minä, Mane ja Suhosen Kari. Treenataan nopeasti ja vaan pari esitystä. Yhteishenki on tärkeämpää kuin tuotto, talkoohenki ja yhteisöllisyys toimii näissä. Se että pääsee irti välillä tästä kuukausien harjoittelusta, se on ihan toinen maailma kuin laitosteatterissa..."

PEKKA JOHANSSON, TIO 1996

Laitosteatterien ohjaajarekrytoinneissa TIOja ei kovinkaan helposti noteerata; se ensimmäisenkin mahdollisuus näyttää osaamisensa on kiven takana. Useimmilla matka laitosteatteriohjaaksi on ollut vähintäänkin rankka tai sitten se on kulkenut mutkitellen, muun tehtävänkuvan kautta. Se ei toki ollut TIO-koulutuksen ensisijainen tavoitekaan, mutta ammattiteatterin toimintakonseptin ja sitä koskevan ajattelun laajentaminen kylläkin.

ANNE

”Jos TIO-koulutuksen oli tarkoitus myös uudistaa teatteria, se tapahtui 20 vuotta aikasessa.

Ne asiat mitä Turussa opetettiin ja mistä oma teatterin kivijalka koostuu, rakentui silloin. Ja sitten olen aivan hämmentynyt kun ihmiset tuo niitä esiin aivan kuin uusina avauksina nyt. Mun kupla on ollut se, että en ole tiennyt, ettei muut tiedä sitä mitä TIOt. Olen vasta kaksi vuotta ollut Helsingissä ohjaajana ja lyhyen aikaa siinä asemassa että saan ohjata ammattiteatterissa ja nyt olen kiinnostunut siitä millaisia työkaluja siihen kehitän. Monesti laitosteatterien tuotantorakenne ja päätöksenteon tekstilähtöisyys vie kehitystä sata vuotta taaksepäin.

TIOthan on tottunu työskentelemään muusta kuin tekstilähtökohdista, mutta laitosteatterien harjoitusaikataulut ei juuri jousta prosessoivaan tai tutkivaan työskentelyyn, että saisi esimerkiksi kaksiosaisen harjoitusjakson. Mun työtavassa esimerkiksi olis tärkeää että olis aikaa semmoiselle työpajajaksolle ensin, johon olis kerätty teemoja ja asioita ja harjoitteita ja sitten taiteellisella työryhmällä olis aikaa koostaa jutun pohja, niin että näyttelijät pääsee tuottamaan materiaalia esitykseen. Ei muutenkaan ole itsestään selvä, että ohjaajan päästä tulis aina kaikki parhaat jutut, vaan että niistä tulee parempia kun ne tulee monesta päästä. Mun rooli ohjaajana on luoda tarpeeksi tiukat raamit, että kokonaisuus pysyy kasassa.

Käsikirjoitustyössä yritin yhdessä vaiheessa ottaa semmoisen laitosteatteriohjaajan manttelin. En pystynyt mihinkään, olin kuin jänis autonvalojen edessä. Kaivoin sitten vanhoja harjoitteita ja post-it lappusysteemejä, puhtaan pöydän dramaturgiaa, liimailtiin niitä työryhmän kanssa seinille ja sitten mä olin tosi kotonani. Harjoituksissa jaan näyttelijät ryhmiin ja tarjoan elementtejä tehdä demoja, jotka sitten useasti päättyy esitykseen. Tärkeätä mulle että itse säilyn leikkisänä ja on kiva tulla yllätetyksi. Jos ruvetaan vaan toteuttamaan tekstiä, siihen pystyy kyllä, mutta siitä ei tule mitään kiinnostavaa, jos en saa itseäni liekkeihin...

Mä oon kerännyt ohjaajuuteni ainekset TuTVOsta ja maailmalta ja lopuks TeaKista: lattareista musta nousi esiin semmoinen naiivi puoli jota demppaan täällä sarkastisessa Suomessa. Aasiasta tuli tekemiseen tarkka symboliikka ja Japanista muodolla operointi ja ei-individualistinen maailmankäsitys. Originaalisuutta enemmän arvostan taitoa ja instrumentaalisuutta, joka ei ole pinnallisuuden synonyymi. Brittiopinoissa oli vahva kirjallisen perinteen läsnäolo ja dramaturgisen nimeämisen käytännöt. Ja minä visuaalis-fyyssisen teatterin tekijä rakastuin siellä sanaan ja olen terottanu korvaani hyville teksteille. Semmoisille joissa on pelivaraa ohjaajalle, joiden kautta voi katsoa ulospäin ja rakentaa viittauksin ja merkityksin intertekstuaalisen kokonaisuuden. Yks yhteen tekemisessä taas tulee laiska olo...”

ANNE RAUTIAINEN, TIO 1995

Suomen ammattiteattereissa on ollut ja on näyttelijän vakansseilla kymmeniä teatteri-ilmaisun ohjaajia. Monet ovat oman toimen ohella teatterille myös laaja-alaisempia työntekijöitä: käsikirjoittavat, kouluttavat, ohjaavat, tekevät yleisötyötä, tuottajatyyppejä tehtävissä, yhteisö- ja muita hankkeista. Monesti laitosteatterinäyttelijän työhistoriassa eri työtehtävät ovat periodeittain.

”Tuli jättimäinen tarve ja hengissä säilymisen ehto, ohjata esityksiä!

Mut pyydettiin koulun lopettamisen jälkeen Teatteri Pieneen Suomeen teatterikasvatusta käynnistämään ja sitten kohta Stadiaan aikuiskouluttajaksi. Kumpaankin sisältyi ohjauksen elementtiä. Pienessä Suomessa tykkäsin erityisesti semmosesta jatkosarjajutusta. Se tapahtui joka sunnuntai klo 10, sillä oli vakioyleisö, isät toi teatteriin lapsia, että äidit saisi yhtenä aamuna nukkua. Osa jäi aina jännittävään kohtaan ja sitten istuttiin, tarjottiin mehua ja keksejä ja kysyttiin, mitä seuraavaks tapahtuu. Kirjoitettiin sitten viikolla uuden osan käsis ja harjoiteltiin se seuraavaks sunnuntaiksi.

Kun olin selvinny siitä alkupaniikista mikä sisältyi aikuiskoulutuksen vetovastuuseen Stadiassa, tuli jättimäinen tarve ja hengissä säilymisen ehto, ohjata esityksiä. Olin Turun koulun aikana ohjannut ekan Saarikosken tekstin ja nyt tuli, että pakko saada tehdä Kevään ensimmäinen saalis. Siitä tuli ohjauksellisesti semmoinen juttu, jota arvostan eniten. Siihen löyty joku semmonen hiljaisen kuuntelemisen sävy. Kaikki mun tekstiohjaukset liittyy siihen hiljaisuuteen, kuuntele- miseen, yhdessäoloon. Se tehtiin Teatteri Kehä III:n tuotantona mut kaiken kaikkiaan mun Saarikoski-sarja on ollut vapaan kentän tuotantoja. Tein Ateneum-saliin kaikki kolme Saarikosken Köyhyyden filosofia osaa, lämmitin uusiksi

sovituksiksi. Sitten mä olin sinut tän oman taiteilijuuteni kanssa ja olin että huh, nyt mä en tiedä mitä seuraavaksi teen. Riivaus lähti pois. Samaan aikaan syntyi tää ryhmälähtöisen tekemisen tapa, kun omat aiheet ja visiot vähän tyhjjeni, niin haluaa viettää produktioissa sitä mukavaa aikaa muiden kanssa.

Mulla on ollu tää pedagogi-taiteilija-tekijä-ryhmänvetäjärooli työpajoissa ja erityisesti nyt tutkimuksen myötä ne on alkanut yhdistyä. On älyllisesti kiitollista miettiä mikä tekijyys milloinkin on. Mulle esitys tai taide on haurastunut, arvot on noussu. Esimerkiks oman elämän tän päivän taideteos: miten mä oon vastuussa toisista. Ei kiinnostasta se että taide ja opettaminen on erikseen ja sitten erikseen niiden reflektio, vaan että se on samaa työtä. Medium on eri mutta niillä on keskinäinen vastaavuus.

TIO-tutkinnossa identiteettipohdinta on ollut aina vahvasti läsnä. Identiteetti muodostuu vahvasti sen identiteetin pohdinnasta, että se ei oo ohjaajan tai näyttelijän, vaan että niitä vasten katsottuna voi kehittyä. Se on keskeneräinen, hajallaan oleva postmoderni identiteetti ja mitä se sitten aiheuttaa oppimiselle, se on kiinnostavaa. Tietojen ja taitojen opettamisen aika yliopistossa on ohi. On joitain asioita, jotka tulee ennen tietoja ja taitoja ja siihen väliin. Niin kuin se, että ihmiset jaksais nousta aamulla sängystä.

RIKU SAASTAMOINEN, TIO 1996

*”Me kurkotimme
tulevaisuuteen ja
etsimme uutta. Teimme
sitä loputtomasti ja aina
uudelleen kysyen, mikä olisi
tarpeellista, luovaa ja meitä
kaikkia johonkin uuteen
haastavaa.”*

Koulumme, Intohimon ja uuden etsimisen Tylypahka

Koulutusohjelman päättyessä on merkityksellistä katsoa taaksepäin ja pysähtyä sen äärelle, keitä olimme, mitä mahdollistimme, mitä etsimme, mistä unelmoimme ja mihin intohimomme kohdistui. Meistä puhuessani tarkoitan kaikkia vuosien varrella koulutusohjelmassa työskennelleitä ja opiskelleita ihmisiä.

Marja Louhijan ja opiskelijoiden äänenpainoilla kuvattu katsaus TIO-koulutuksen syntyyn ja sen vaiheisiin, kuvaa moninäkökulmaista ja luovaa matkaa, jonka soveltavan teatterin koulutus on Turussa syntymisen jälkeen kulkenut erityisesti Stadian aikana. Metropoliaan siirtymisen jälkeen etsimme suuntaamme ja viimeisintä opetussuunnitelmaa tehdessämme, luovuimme ajatuksesta opettaa ensin perinteisen teatterin perusteita, joita myöhemmin opetellaan soveltamaan. Pyrimme luomaan kokonaisuuksia, jotka tähtäsivät suoraan soveltavan teatterin sisältöihin. Halusimme mahdollistaa teemalähtöisiä, kokonaisvaltaisia oppimisprojekteja, jotka voivat linkittyä toisiinsa ja toteutua monin eri tavoin yhdistäen eri opettajien erityisosaamista.

Vuorovaikutuksen, ryhmätyöskentelyn, osallistamisen ja pedagogiikan taidot teatterityössä ovat niitä erityistaitoja, joita TIO:t pystyvät taiteen, kasvatuksen, kehittämisen ja hyvinvoinnin kentille tarjoamaan. Heidän mahdollisuutensa taipua tai erikoistua niin yhteisö-, teema- kuin taiteilijalähtöiseen tehtävään antaa hyvät valmiudet työelämän moninaiisiin tarpeisiin. Kirjassa jo aiemmin mainittu kommentti koulutuksesta kuvaa hyvin sen ominaislaatua:

”Kun opiskelija on käynyt teatterillista dialogia vaikkapa ala-asteella, vanhainkodissa, tehnyt teatterivaihtelusta eri teemoista ja kaupunginosista, laatinut ajankoh-taisseremonian, ollut laatimassa liikkeellistä rituaalia tai flashmobia, organisaatioiltamia, vauvateatteria museoon ja tiede-esityksen yläasteelle, korttelidraaman teatterin paikallisesitykseksi moninlaisina kompositioina, on valmiuksia kohdata monenlaisia tilauksia, kulttuuri-, hoito- ja kasvatusalasta kaupunkisuunnitteluun.”

Olemme aina arvostaneet vaihtoehdon tarjoamista perinteiselle teatterille ja pyrkineet löytämään uusia sovellusalueita. Näimme merkityksellisenä vaihtoehdon olemassaolon suomalaisessa teatterikoulutuksessa. Uskoimme siihen, että työelämä tarvitsee rajapinnoilla työskenteleviä eri alueiden yhdistäjiä. Halusimme tarjota teatterilähtöisen työskentelyn mahdollisuuksia laaja-alaisesti ja opintoihin kuului olemuksellisena osana toimiminen kentällä. Työelämäyhteyksiä innovoimme jo paljon ennen kuin siitä tuli ammattikorkeakoulujen yleinen trendi.

Koulutusohjelmassa pitkään opettaneena ja sen toiminnasta sen viimeisinä vuosina vastanneena näen, että olimme eräänlainen ”Tylypahka”, moniäänisen, yhdessä tekemisen, tasa-arvoinen teatterin (”taikuuden”) oppilaitos.

Työskentelylle oli erityistä myös se, että opettajat tulivat erilaisista lähtökohdista ja koulutuksista, vaikka ydinjoukko olikin teatterin ammattilaisia. Me kurkotimme tulevaisuuteen ja etsimme uutta. Teimme sitä loputtomasti ja aina uudelleen kysyen, mikä olisi tarpeellista, luovaa ja meitä kaikkia johonkin uuteen haastavaa. Me toimimme opetuksemme säännöllisesti opiskelijoiden ja toistemme arvioitavaksi ja pyrimme uudistumaan toistemme osaamisesta, keskinäisestä dialogista ja opiskelijoidemme antamista haasteista.

Useanlaisissa oppilaitoksissa työskennelleenä arvioisin toimintamme hienolla tavalla poikkeavaksi. Koulu oli teatterin, pedagogiikan, tutkimisen, kehittämisen, intohimoisen ja elämyksellisen oppimisen sulatusuuni, jonka oli vaikea sopia määritelmiin. Erityistä oli eri taustoista tulevien opettajien kokonaisuus ja joka vuosi luotava uusi oppimiskokonaisuus perusopintoja lukuun ottamatta. Usein toteutukset olivat ainutkertaisia, joka toi toimintaan myös keskeneräisyyden luonteen. Tämä kaikki todennäköisesti varjeli meitä luutumiselta, vaikka sitä voivat tietysti ulkopuoliset paremmin arvioida.

Tästä ajasta ja mahdollisuudesta voi tässä vaiheessa vain kiittää kaikkia mukana olleita ja toimintaamme mahdollistaneita yhteistyökumppaneita. Aika näyttää, mitä kaikkea valmistuneet opiskelijat vielä tekevät, miten ja mihin he tulevat vaikuttamaan. Aika näyttää, missä uusi Fenix-lintu syntyy.

HELSINGISSÄ 12.11.2015
PÄIVI RAHMEL

Lähteet

Painetut ja sähköiset lähteet

Kirjoittajan teksti- ja kuva-arkistot v. 1986–2015

Turun Taiteen ja viestinnän oppilaitoksen (TuTVO) arkistot

Helsingin Taiteen ja viestinnän oppilaitoksen (TAVI) arkistot

Helsingin Ammattikorkeakoulu Stadian arkistot

Metropolia Ammattikorkeakoulun, Esittävän taiteen koulutusohjelman arkistot

Teatterialan korkeakoulujen tiedotteet ja opetussuunnitelmat

TIO-koulutuksen komiteamietintö 1990

Teatterialan oppilaitosten ja alan seminaarien kotisivut, Teatterialan korkeakoulujen tiedotteet ja opetussuunnitelmat

Teatteri-ilmaisun ohjaajien ja heidän yritystensä ja työpaikkojensa kotisivut ym. toimintaan liittyvä sähköinen ja kirjallinen materiaali sekä esitystoimintaan liittyvä materiaali ja käsiohjelmat

BOAL, AUGUSTO: *The Rainbow of Desire, The Boal Method of Theatre and Therapy*, Routledge 1994

JALKANEN, EIJA: *Ai mikä? Teatteri-ilmaisun ohjaaja*, opinnäytetyö Metropolia 2011

JUNTTILA, JANNE: *Dokumenttiteatterin uusi aalto*, Like 2012

KARHUNEN, PAULA: *Tanssin ja teatterin koulutuksesta työelämään*, Taiteen keskustoimikunta 2006

LEHMANN, HANS THIES: *Draaman jälkeinen teatteri*, Teatterikorkeakoulu 2009

KALLIO, PILVI & CO: *Kansalaisnavigointi – soveltava teatteri matkalla metropoliin*, Metropolia 2012

KOLU, SIRI & CO: *Käyttöliittymä elämään*, Stadia/Yliopistopaino 2003

KOSKENNIEMI, PIETA: *Devising ja muita ihmeellisyyksiä*, Kansalaisfoorumi 2007

LAVASTE, SAANA, RAUTAVUOMA, SAARA, SIREN, KATI: *Avoin näyttämö – Käsikirja teatterin uudistajille*, Teatteri 2.0 2014

MEHTO, KATRI (TOIM.): *Draamamenetelmät ja tieto*, Yliopistopaino 2008

KOSKELO, KIRSI: *Devisingin SUO:ssa (opinnäytetyö)* 2009

ODDEY, ALISON: *Devising Theatre*, Routledge 1994/2013

PRENTKL, TIM-PRESTON, SHEILA: *The Applied Theatre Reader*, Routledge 2008

RAINIO, ELINA: *Prosessidraama*, Kansalaisfoorumi 2009

SAINER, ARTHUR: *The new Radical Theatre Notebook*, Avon Books 1975

TORKKI, TIMO: *Tarinan valta*, Otava 2014

HS, Suomenmaa, YLE Areena, Teatterilehti

Painamattomat lähteet mm.

TIO-teatteriosuuskuntien kotisivut

Sosiaalinen media mm. teatteriesitysten tiedotteet

Teatteri-ilmaisun ohjaajien haastattelut v. 2014–2015

Kuvat ja dokumentit

ELINA ALA- NIKKOLA: "Kirjallinen Korttelidraama", "Uneton Töölössä", "Pähkinäkori" – taitto

JANNE FRIMAN: "Medeia"-käsiohjelma

KRISTIINA HAAGA: "Origin of Iron" -kuvat käsiohjelma

BO HAGLUND: "Lost and Found in Punavuori" -juliste

IRMELI HUHTALA: Turun Sanomat

ANU JALO: "Kirjallinen korttelidraama" -juliste

PILVI KALLIO: "Kansalaisnavigointia Metropolissa" -hankkeen kuvat

KAROLIINA KUOSMANEN: Maija Louhio: "Kirja sulle, ruusu mulle" -käsiohjelma ja juliste

VILLE KEKÄLÄINEN: "Matka Utopiaan" -käsiohjelma ja juliste

ANTTI LUMIKARI: kansikuva ja "Kirjallinen korttelidraama" sekä "Uneton Töölössä" -esityksen valokuvat

MERVI LINDSTÖM: "Lost and Found in Punavuori" -käsiohjelmat, taitto

KATJA NEVALAINEN: "Studia Generalia" -juliste

JOHANNA UUPI TIRRONEN: "Dancemob"-valokuvat

TULI TRUCO: "Pähkinäkori", kansikuva (Arco Iris)

NEENA VILLBERG: "Matkakohteena Kontula", "Muuttajat"

Mallinnokset, piirrookset: **MARJA LOUHIJA, SATU ILTA, SIRI KOLU, KATRI MEHTO, PETRI PULLINEN, SAMU STENBERG**

sekä Turun taiteen ja viestinnän oppilaitoksen Taideakatemia kuva-arkisto

Helsingin taiteen ja viestinnän oppilaitoksen, TIO-koulutuksen arkisto

Ammattikorkeakoulu Stadian ja Metropolian Esittävän taiteen koulutusohjelman kuva-arkistot

Haastatellut teatteri-ilmaisun ohjaajat

ANNE RAUTIAINEN: TIO 1995, TuTVO, TeM (TeaK), ohjaaja, kansainvälinen MA- ohjaajatutkinto Lontoossa, kansainvälinen työtausta mm. Intiassa, Isossa- Britanniassa, nukketeatterityössä Japanissa, s.19, 144

ULLA SCHRODERUS: TIO 1995, TuTVO, ohjaaja, Suomussalmen ammattiteatteri Retikan johtaja, Oulun läänin taidetoimikunnan jäsen, paikallisteatteritoiminnan uranuurtaja, s. 139

SAMI RANNILA: TIO 1995, TuTVO, ohjaaja, johtajana Linnateatterissa, opetustyötä mm. Turun Taideakatemiassa, CENTRIA- Ammattikorkeakoulun TIO-opetuksessa, useita lastenteatteri- ja vierailuohjauksia, s. 43

PIA LUNKKA: TIO 1995, TuTVO, näyttelijä, laulaja Kotkan Kaupunginteatterissa, teatterikuraattorin tehtäviä ja ohjauksia mm. Kotkan nuorisoteatterilinjalle (taustahaastattelu)

PEKKA JOHANSSON: TIO 1996, TuTVO, näyttelijä FIA, ohjaaja-näyttelijä Kemin Kaupunginteatterissa sekä Kokkolan Kaupunginteatterissa ja Nälkäteatterissa, s. 143

RIKU SAASTAMOINEN: TIO 1996, TuTVO, TeM (TeaK), tutkijakoulutettava ja teatteripedagogiikan laitoksen johtaja Taideyliopisto/ TeaKissa, Stadia-Metropolian projekti-, aikuiskoulutus- ja hankevastaava mm. VIRTAA!-hankkeessa, s. 21, 135, 145

TUULA VÄISÄNEN: TIO 1996, TuTVO, ohjaaja, useiden paikkälähtöisten hankkeiden ja ryhmien perustaja ja ohjaaja Turun seudulla, kouluttaja, läänintaitelijä ja ohjaaja Lapin läänissä s. 142

SAANA LAVASTE: TIO-opinnot 1995–98, TAVI, TeM (TeaK), ohjaaja, teatterikiinnityksiä ja vierailuja ammattiteattereissa eri puolella Suomea, useita suomalaisia kantaesitysohjauksia, laitosteatterin toiminnan uudistaja, osuuskunta DraamaRäätälit ja Teatteri 2.0 (vrt. Avoin näyttämö julkaisu 2015), Ohjaajantyön professori Taideyliopistossa alk. 2016, s. 40

KATI SIREN: TIO 1998, TAVI, soveltavan teatterin ”DraamaRäätälit”-osuuskunnan perustajajäsen, teatterinjohtaja (Valkeakoski), foorumiteatterin erityisasiantuntija, yhteisötaiteilija-ohjaaja, opettaja, esiintyjä, ryhmänohjaaja, Stadia-Metropolian neuvottelukunnan puheenjohtaja (Avoin Näyttämö -manifestin kirjoittaja), s. 16, 119

MIMMI MÄKINEN: TIO 1998, ohjaaja, kouluttaja, näyttelijä, käsikirjoittaja, DraamaRäätäleiden perustajajäsen, s. 77

ANU-HELENA PITKÄNEN: TIO 1998, TAVI, KTM (HY), opettaja, esiintyjä, DraamaRäätäleiden soveltavien esitysten tekijä, Stadia-Metropolian suunnittelija, projektivastaava, koulutussuunnittelija, opintojen ohjaaja (taustahaastattelu)

LOTTA ORA: TIO 1998, TAVI, MA (yhteisö/sosiaalipedagogiikka 2014 Laurea), esiintyjä (mm. DraamaRäätälit), ohjaaja, kouluttaja, ryhmänvetäjä erityisryhmissä ja yhteisöissä, s. 32

SOILE MÄKELÄ: TIO 1998, TAVI, TeM (TeaK), fyysisen teatterin tutkinnot mm. Le Coq -koulu, Pariisi sekä Commedia dell’Arte, Italia. Ammattimaisen naamioteatterin Teatteri Metamorfoosin perustaja ja johtaja, naamioiden valmistaja, esiintyjä, ohjaaja, kouluttaja, s. 30

SIRI KOLU: TIO 2001, HKI-AMK/Stadia, TeM (TeaK), yrittäjä (Draamalanssi), lasten- ja nuortenkirjailija, tutkija ja kirjoittaja mm. Stadian Drama- ja Käyttöliittymä-julkaisuissa, kouluttaja, esitysdramaturgi, TIO-koulutusohjelman esimies 2007–2009. Valtion kirjallisuustoimikunnan puheenjohtaja, s. 35

PILVI KALLIO: TIO 2001, HKI-AMK/Stadia, MA (UTA-Teatterin ja median tutkimus), ohjaaja, opettaja, esiintyjä, suunnittelija, tutkija, Vantaan kaupungin osallistava yhteisötoimijana, teatterin alueellisen kehittämisen ja osallistavan teatterin hankkeiden projektipäällikkö (mm. ”Kansalaisnavigointia Metropolissa”), s. 46

JANI TIHINEN: TIO 2002, HKI-AMK/STADIA, kouluttaja, esiintyjä, kirjoittaja, muusikko, hanketoimijana useissa Stadia-Metropolian tutkimus- ja kehittämishankkeissa

KATRI MEHTO: TIO 2002, HKI-AMK/Stadia, Fil. lis. (HY,Teatteritiede), ohjaaja, esiintyjä, lausuja, tutkija, käsikirjoittaja, vastaava opettaja, koulutus- ja hankesuunnittelija, Teatteri IlmiÖ:n perustajajäsen, useiden mm. Stadian T&K-julkaisujen vastaava toimittaja, s. 50

JARI RÄTTYÄ: TIO 2002, HKI-AMK/Stadia, muusikko, laulaja, esiintyjä, käsikirjoittaja, ohjaaja, useita tekstejä omille levyille sekä Teatteri IlmiÖ:n esityksiin ja Kajaanin Kaupunginteatteriin, s. 54

MERJA PENNANEN: TIO 2002, HKI-AMK/Stadia, TeM (TeaK), alueteatterikoordinaattori Rovaniemen teatteri, yhteisötaiteilija Joensuun teatteri, Teatteri IlmiÖ:n perustajajäsen, kouluttaja, esitystaiteilija, hankesuunnittelija- ja toteuttaja useissa Stadian ja IlmiÖ:n, hankkeissa, kirjoittaja useissa julkaisuissa, s. 54, 123

LIISA PYLKKÄNEN: TIO 2003, TeM, ohjaaja, opettaja, näyttelijä, Teatteri IlmiÖ:n teatteritaiteen perusopetuksen koulutuksen rehtori, s. 54

HANNA RYTI: TIO 2003, Stadia, TeM (TeaK), ohjaaja, esitysdramaturgi, näytelmäkirjailija, teatteripedagogi, Teatteri Reunaryhmän vetäjä, Teatteri Pensaän perustajajäsen, s. 140

JAANA TASKINEN: TIO 2003, Stadia – TeM (TeaK), yleisötyövastaava Q-teatteri, ohjaaja, kouluttaja, käsikirjoittaja, ryhmänvetäjä, "Teatteri Pensaän" perustajajäsen, s. 67, 128

TIMO VUENTO: TIO 2004, Stadia, näyttelijä, mm. Hämeenlinnan KT, Rauman KT, Rovaniemen KT, lähihoitaja, s. 89

ARTTU HAAPALAINEN: TIO 2004, Stadia, kouluttaja, draamatyöntekijä, fasilitoija, yleisötyöntekijä (mm. Kansallisooppera), useiden soveltavan teatterin tutkimus- ja kehittämishankkeiden vastuuvetäjä mm. YLOS-hanke (UTA), Hyvinvointia taiteesta (LAUREA), taide- ja hyvinvointiyhteistyön läänintaiteilija Pirkanmaalla, kulttuuriosuuskunta "Kiidon" perustajajäsen, s. 64

SEPPO HONKONEN: TIO 2005, Stadia, ohjaaja, useita vierailuja ja lastenteatteriohjauksia vapaalla kentällä sekä mm. Vanhankaupungin Kesäteatteri, Teatteri Vantaa, Porin ja Rauman Teatterit, Mikkelin teatteri, Kemin KT, Valkeakosken Kaupunginteatteri, kiinnitys Rovaniemen teatteri, s. 141

TATJA HIRVENMÄKI: TIO 2005, Stadia, näyttelijä, muusikko, koreografi, tanssija Kemin Kaupunginteatterissa, teatterin nuorisolinjan kouluttajana, valittu teatterijärjestöjen äänestyksessä vuoden näyttelijäksi 2011, s. 84

NINA RINKINEN: TIO 2005, Stadia, TeM (TeaK), ohjaaja, käsikirjoittaja, esiintyjä sekä Tiedeteatteri Heurekassa että omissa ryhmissä. Teatteri Tuikkeen perustaja ja vetäjä, ilmaisukoulun opettaja, s. 95

KIMMO HIRVENMÄKI: TIO 2006, Stadia, ohjaaja sekä näyttelijä Kemin kaupunginteatterissa, useita ammattiteatteriohjauksia, käsikirjoituksia, roolitöitä, teatterin nuorisolinjan opetusta, Kemin kaupunginvaltuutettu, s. 84

SAMU STENBERG: TIO 2006, Stadia, ympäristöarkkitehtiopintoja, yrittäjä, näyttelijä mm. DraamaRäätälit, Ahaa-teatteri, Rovaniemen teatteri, käsikirjoittaja-ohjaaja, esiintyjä, tapahtumasuunnittelija, s. 102

JUUSO KEKKONEN: TIO 2007, Stadia, esiintyjä, käsikirjoittaja-ohjaaja, Heurekan tiedeteatterin pioneeri, Outo Homo -teatterin perustaja, esitystoimintaa vapaalla kentällä ja koulusovelluksina, s. 5, 95

JONNA WIKSTRÖM: TIO 2006, Stadia, luokanopettaja, esitystaiteilija, ohjaaja, käsikirjoittaja mm. Todellisuuden tutkimuksen keskuksessa, teatteriopettaja, teatterikuraattori mm. Q-teatterissa ja Ryhmäteatterissa, dokumenttiteatteria käsikirjoittajana ja ohjaajana, kansainvälistä teatteritoimintaa, s. 67, 128

PENTTI KINOSMAA: TIO 2008, Stadia, yrittäjä, ohjaaja-näyttelijä, teatterinjohtaja omassa Teatteri Soittorasia lasten- ja nuortenteatterissa, nuorisotyöohjaaja, opettaja (Porvoon teatteritaiteen perusopetus sekä Soittorasia kerho- ja tapahtumatuotanto), uusien toimintamallien luoja (mm. Vanhan Porvoon matkailuvaellusdraamat), s. 79

RIKU LAAKKONEN: TIO 2011, Metropolia, ohjaaja, kouluttaja, fasilitoija, käsikirjoittaja, projektinvetäjä, menetelmäudistaja (nukketeatteri- ja foorumisovellukset), erityisryhmien (mm. mielenterveyskuntoutujat, vanhukset) sekä alueellisten hankkeiden (Kansalaisnavigointi ja Lempäälän ja Tampereen seudun paikallistapahtumat), yleisötyöntekijä, toimintaa mm. Kulttuurikeskus PiiPoon teatteri- ja taidekasvatustoiminnassa, s. 91

KRISTA PETÄJÄJÄRVI: TIO 2011, Metropolia, yrittäjä, ohjaaja, kouluttaja, tuottaja, "Pro Soveltavan taiteen tila" -yhdistyksen toiminnanjohtaja. Aluelähtöisen Teatteriosuuskunta Kipinän perustaja, Aalto-yliopiston taidelähtöisessä työelämän kehittämishankkeessa, toiminut myös kirjoittajana, opettajana ja esiintyjänä, s. 138

EVELIINA HEINONEN: TIO 2011, Metropolia, ohjaaja, draamakouluttaja, yhteisötaiteilija, esiintyjä, yleisötyöntekijänä ja 3-vuotisen Kontulan yhteisöhanke vetäjänä Kansallisteatterissa. Teatteri-ilmaisun opetusta erityisryhmien mm. lasten, seniorien ja maahanmuuttajien teemaesityksissä ja mm. näyttelijäntyötä museodraamassa, s. 68

Teatteri-ilmaisun ohjaajakoulutuksen käynnistymisestä Helsingissä tulee vuonna 2015 kuluneeksi kaksikymmentä vuotta. Soveltavan teatterin edelläkävijänä tunnettu TIO- koulutus toi taidekoulutukseen uuden osaamissynteesin, jonka avulla teatteri on laajentanut toimintamahdollisuuksiaan ja vaikuttavuuttaan eri elämänalueilla. Monialainen ja moniammatillinen TIO-koulutus on postmodernin perillinen ja tarjoaa välineitä taidelähtöiseen yhteiskunnalliseen vuorovaikutukseen.

Paluu TIO-tulevaisuuteen – soveltavan teatterin synnyt kuvaa koulutuksen vaiheita ja sisältöjä 1990-luvun alusta 2010-luvulle. Se valottaa koulutuksen pedagogista ajattelua, työmenetelmiä ja tuotoksia sekä kuuntelee mitä valmiille TIO-ammattilaisille tänään kuuluu. Millaiseksi teatterin hybridiammattilaisten urapolut ovat muotoutuneet ja millaisin eväin ja kokemuksin hyvin erilaisilla urapoluilla on kuljettu.

TIO-koulutuksen ajattelussa teatteri on keskustelun, kehittämisen ja vaikuttamisen väline. Koulutuksen elinaikana soveltavan teatterin sukuiset strategiat ovat erilaisina muunnelmina yleistyneet taiteen kentillä ja yhteiskunnan eri sektoreilla.

ISBN 978-952-328-002-1